JUSTINI FEBRONII JCti

DE

STATU ECCLESIÆ

ET

LEGITIMA POTESTATE

ROMANI PONTIFICIS

LIBER SINGULARIS,

AD

REUNIENDOS DISSIDENTES

IN RELIGIONE CHRISTIANOS

COMPOSITUS.

TOMUS TERTIUS

ULTERIORES OPERIS VINDICIAS CONTINENS.

FRANCOFURTI ET LIPSIÆ.

ANNO MDCCLXXII.

Maledicent illi, & Tu benedices.

Psalm. CVIII. ℣. 28.

TABULA

eorum, quæ in hac parte tertia continentur.

I.

Bona causa Just. Febronii adversùs P. Viatorem à Cocaleo & alios Scriptores defensa.

Titulus I.

De exteriore forma regiminis, quam in sua Ecclesia Christus Dominus instituit.

Titulus II.

De causis & viis, per quas divino Ecclesia Primatui varia jura humana accesserunt.

Titu-

Titulus III.

De Causis, quae vulgò Majores dicuntur.

Titulus IV.

De Legum in Ecclesia ferendarum potestate; & de summi Pontificis circa eas officio ac jure.

TITULUS V.

De Conciliis generalibus.

TITULUS VI.

De authoritate Episcoporum ex jure divino.

TITU-

pag.

Titulus VII.

De Libertate Ecclesiæ, ejúsque servandæ remediis.

II.

Examen Libelli anno 1770, editi hoc titulo: *Jugement d'un Ecrivain Protestant touchant le livre de JUSTINUS FEBRONIUS.*

III.

BONA

BONA CAUSA
JUSTINI FEBRONII
ADVERSÙS
EPISTOLAS ITALICAS
R. P. VIATORIS A COCALEO
ANNO 1768.
EX AGRO BRIXIENSI EXARATAS,
ET
ALIOS SCRIPTORES
DEFENSA,
PER DANIELEM BERTONUM J. U. L.

S. Basilius M. Epist. 239. de Romanis loquens: *Quale nobis auxilium ab Occidentalium supercilio aderit, qui veritatem neque nôrunt, neque dicere sustinent.*

Auxiliarius Præfectus urbis Romæ, ad S. Hilarium, in hujus Vita Cap. 17. *Impatienter ferunt* (Romani) *si sic loquamur quomodo nobis conscii sumus. Aures præterea Romanorum quâdam teneritudine plus trahuntur.*

S. Bernardus Lib. IV. de Consideratione ad Eugenium Papam Cap. 2. *Vides, omnem Ecclesiasticam Zelum* (Romæ) *fervere pro sola dignitate tuenda.*

**

LECTORI.

Quod evenire ſolet, ut quæ in Italia imprimuntur, ſeriùs ad has partes deferantur, hoc accidit Epiſtolis Italicis, quas ad examen revocare nobis nunc conſtitutum eſt. Prodierunt eæ hoc titulo: *Italus ad Febronium JCtum clarisſimum, de ſtatu Eccleſiæ pro ſupplemento ad Tentamina Theologica Bergomi edita anno MDCCLXVIII. Luccæ 1768.* Conſtat opus ex Epiſtolis viginti, omnibus (uti fert ſubſcriptio) datis *ex agro Brixienſi.* Hæ junctim editæ conſtituunt volumen 348. paginarum in Quarto. Innotuit deinde, harum Epiſtolarum auctorem eſſe *P. Viatorem à Cocaleo ex Ordine S. Franciſci FF. Minorum Capucinorum.* Videtur vir ille in iſtis partibus Theologiam publicè docere. Quæ à Febronio ejúsque Defenſoribus jam prolata ſunt, ea, ſi ab harum rerum peritis

conferantur cum iis, quæ à nostro Italo traduntur, facilè intelligetur *illa* talia esse, ut *hæc* ulteriore aut responso refutatione vix indigeant. Nihilo tamen minùs occurrunt adhuc quædam in his Epistolis, quæ dant ansam ulterioribus disquisitionibus, per quas materiæ & quæstiones à Febronio discussæ ampliore in luce ponuntur, aut novis argumentis ac documentis firmantur, aut denique ex solidis principiis antè positis novæ pro bono Ecclesiasticæ Disciplinæ conclusiones ducuntur. Atque hoc titulo Patri Viatori pro suo opere aliquas ab amantibus veritatem gratias deberi diffitendum minimè est.

Sed nec eo capite hic Theologus laude vacuus dimittendus est, quòd, quæ alii ejus in hac arena socii incertis involvunt verbis & contortis sæpe phrasibus, ille aperto sensu plenáque exponat sinceritate, ita, ut cum eo de objecto disputationis minimè altercandum veniat. Sic *pag. 49.* „Quæstionis, inquit, summa hæc est: an „præeminentia pastoralis Petri, relatè ad curas pastora-„les cæterorum Apostolorum (idem intelligitur de of-„ficio Papæ pastorali respectivè ad Episcopos) sit talis „ac tanta, ut formam Monarchicam præseferat. Nos „affirmamus."

Dein *pag. 158.* „Probè notandum cupimus, nos „Episcopos tanquam meros Magistratus, aut tanquam „totidem Romanorum Pontificum Vicarios non habe-„re; sed eos tanquam veros Præsules intra propriæ dioe-„cesis limites & recognoscimus & veneramur. Sed „susti-

„ſuſtinemus, eorum jurisdictionem à Romano Ponti-
„fice, tanquam à ſuo vero principio promanare, ab eó-
„que dependere; ita exigente Regimine Monarchico,
„quòd demum omnia ad illud principium reſtituantur,
„à quo ſuum curſum deſumpſerunt.”

Poſtea *pag. 181.* „Summus Pontifex in tota Eccle-
„ſia, ſicut Epiſcopus in commiſſa ſibi Diœceſi, pro-
„prius eſt Sacerdos, qui fidelium confeſſiones excipe-
„re, ac facultatem illas excipiendi alteri delegare va-
„let. . . . Si Epiſcopi non lædunt jurisdictionem Paro-
„chialem, neque Papa jurisdictionem Epiſcopalem.
„Et ſi primi, cùm velint, eam lædere poſſunt: imò
„planè demere, cùm opus eſt; ita pariformiter de Pa-
„pa, relatè ad diœceſes univerſæ Eccleſiæ dicendum
„venit; cùm id gerere neceſſitas coget, aut Eccleſiae uti-
„litas. An autem hic poteſtatis uſus jurisdictionem præ-
„ſupponat, cordati dijudicent.”

Porrò *pag. 257.* „Omnis jurisdictio ac poteſtas diſ-
„ponendi de beneficiis à principio non Apoſtolis ſed
„Petro illorum Principi à Chriſto data fuit. Ideo ſolus
„Papa in primordio Orientalis Eccleſiæ ordinavit & in-
„ſtituit dignitates & alia Eccleſiaſtica beneficia. Deinde
„Pontifex Max. conceſſit Archiepiſcopis & Epiſcopis
„prædictam poteſtatem, ut quilibet in ſua diœceſi bene-
„ficia ibidem conſiſtentia conferre poſſet. Hinc Epi-
„ſcopi in ſuis diœceſibus dicuntur Papæ Vicarii; nam
„totus mundus dicitur parochia Papæ. Omnis namque

„conferendi poteſtas & jurisdictio ab ipſo Papa, tanquam „à fonte procedit, & fluit & refluit; adeo, ut nec mini„ma quidem jurisdictio alicui aliter concedi poſſit. Et „cuncti Prælati de mundo habent poteſtatem à Papa; ipſe „verò à ſolo Deo. Poteſtas utique omnis, quae ad politi„cam Eccleſiae gubernationem ſpectat, in ſummo Pon„tifice, ceu in fonte repoſita eſt, & ab eo immediatè ad „alios derivatur, ac veluti per rivulos quosdam & canales „transfunditur & permanat, & ab ipſo Capite in mem„bra transmittitur. Epiſcopi Apoſtolis quoad jurisdictio„nem minimè ſucceſſerunt; ſed à Romano Pontifice „eam obtinuerunt."

Benedicti XIV. Pont. Max. doctrinam in Libro de Synodo Diœceſana deinde ſequens, poſt eum hæc ſcribit *pag. 130.* „Ratio Monarchici regiminis, quod Chri„ſtus in ſua Eccleſia conſtituit, videtur expoſcere, ut to„tius Eccleſiæ jurisdictionis fons & origo reſideat in ejus„dem viſibili Capite, qui eſt Romanus Pontifex, atque ab „eo profluat in cætera membra. Hæc autem poteſtas ju„risdictionis adfert jus beneficia conferendi, cauſas au„diendi, leges & cenſuras ferendi, ac cætera praeſtandi, „quae ad ſubjecti gregis regimen ſunt neceſſaria."

Demum *pag. 131.* „Romanus Pontifex, qui Popu„lum Epiſcopis regendum aſſignavit, quamplurima ſibi „reſervavit; ita exigente Regiminis Monarchici œco„nomiâ, & neceſſitate, ut pro qualitate & genere digni„tatis jura quoque jurisdictionis deberent conferri vel

„reſtrin-

„restringi, vel omnino denegari. Talia sunt judicia in Cau-
„sis Majoribus, sententiae in rebus Fidei, Dispensationes,
„Absolutiones, & alia id genus. Haec Sancta Sedes vel
„prorsus sibi reservavit, vel omnino Episcopis denegavit;
„nonnulla privilegia Metropolitanis concessit, potiora
„Primatibus & Patriarchis; caetera sibi adjudicavit.
„Haec in confesso debent esse apud omnes. &c."

Haec sunt principaliora capita, de quibus, eorúmque sequelis, inter Febronium & ejus Adversarios contenditur. Quae in pluribus illius Defensionibus, quatuor Appendices Tomi primi Febroniani, nec non ejusdem Tomi secundi Partem priorem constituentibus, jam dicta sunt, eadem, vel in parte etiam, hìc repetere, noxa foret, indigna viro, qui operam Publico utilem gratámque praestare sibi proponit. Itaque Lectori hìc porriguntur alia, quae dum Patri Viatori Italo refutando, & obsoletis ejus argumentis denuò evertendis primariò composita sunt, insimul, utì dixi, inservient argumento Febroniano explicando, illustrando atque ampliando. Existimatum autem est, nemini incommodum futurum, si ordo Capitum & Paragraphorum à Febronio institutus, atque ab ipsomet Italo nostro utcunque servatus, nunc iterum, quantum per materias liceret, teneretur.

Ediderat *Jo. Godefridus Kauffmans* S. Th. D. & Professor Coloniensis, Librorum Censor ordinarius, anno 1767. *Apologeticon Theologicum pro statu Ecclesiæ Catholicæ & legitimâ potestate Romani Pontificis contra*

Just.

Just. Febronii JC. librum ad reuniendos in Religione Christianos. Huic libro, utì & aliorum trium Theologorum Febronii Adversarium distinctis operibus, opposuit Joannes à Calore contrariam pro Febronio Apologiam, quæ huic Volumini inserta est. Hanc vidit Doctor Kauffmans, antequam anno 1770. alteram sui Theologici Apologetici editionem publicaret. Quare visum fuit illi, huic editioni præmittere Præfationem quadraginta duarum paginarum, quâ laborat, ut Opus suum tueatur adversùs memoratum Joannis à Calore scriptum. Cujus ponderis sint, quæ in galeato hoc Proëmio affert Coloniensis Doctor, Lector haud aegrè percipiet ex praesente Opusculo, in quo locis opportunis ad examen revocantur, quae graviora videbantur in memoratâ Praefatione; reliqua enim vel in antecessum refutata, vel ne commemoratione quidem digna visa sunt.

Illud interim doloris non minùs quàm admirationis materiam praebet, quòd dum adversùs hominum fraudes, corruptos mores & ambitum, veteris Disciplinae castissimas regulas invocamus, ingentem invidiae & vindictae molem in nos accendamus, sub cujus onere oppressi jacere timeremus, nisi magno animo ac summâ integritate sustentati, gravissimum illud opus tentaremus.

TITULUS

TITULUS I.

De exteriore forma regiminis, quam in sua Ecclesia Christus Dominus instituit.

§. I.

De textibus sacræ Scripturæ, quibus Romani ad fundandam suam Monarchiam abutuntur.

Postquam Febronius *Cap. I.* §. 2. circa locum Matthæi Cap. XVI. ỳ. 18. *Tu es Petrus &c.* varias sacrorum Scriptorum sententias & Patrum interpretationes retulisset, quorum alii hæc Christi verba: *Et super hanc petram &c.* applicant *Fidei* seu *Confessioni*, quam de devinitate Christi Petrus fecerat: alii intellıgunt de ipso *Jesu Christo*, qui revera est proprium & essentiale fundamentum suæ Ecclesiæ: alii ipsi *Petro* utpote subjecto Primatûs capaci tribuunt; Italus noster P. Viator à Cocaleo *pag.* 29. omnia ista non *abstractivè*, sed *in concreto* sumenda esse sustinet: „ Sive ergo, ait, pro „ Petra sumatur persona Petri, sive ejus fides, aut confessio, „ vel objectum propriæ religioni propositum, Christus nempe

„ perinde eſt; hæc enim omnia in perſona Petri includebantur; conſequenter per hæc omnia Petrus à Chriſto conſtitutus fuit Petra, ſuper quam Eccleſia erat ædificanda. „ Sed errat vir bonus, ſi hoc quale-quale inventum componendis Patrum ſententiis ſervire poſſe arbitretur; quandoquidem horum plures Petrum à ſenſu per Chriſtum intento directè excludunt. Hoc facit Auguſtinus Sermone XIII. de verbis Domini ſuper Evangelium Matthæi Cap. I. ubi: *Tu es ergo, inquit, Petrus, & ſuper hanc Petram, quam confeſſus es, ſuper hanc Petram, quam cognoviſti dicens: Tu es Chriſtus filius Dei vivi, ædificabo Eccleſiam meam. Super me ædificabo te, non me ſuper te. Nam volentes homines ædificari ſuper homines dicebant: Ego quidem ſum Pauli, ego autem Apollo, ego verò Cephæ: ipſe eſt Petrus. Et alii qui nolebant ædificari ſuper Petrum, ſed ſuper Petram: Ego autem ſum Chriſti.* Idem Sermon. 270. in die Pentecoſtes: *Non ſupra Petrum, quod tu es; ſed ſupra Petram, quam confeſſus es.* Similiter Ambroſius de Incarnatione Cap. V. n. 34. *Fides ergo eſt Eccleſiæ fundamentum: non enim de carne Petri, ſed de fide dictum eſt, quia portæ mortis ei non prævalebunt. Sed confeſſio vicit infernum; & hæc confeſſio non unam hæreſim excluſit. Nam cùm Eccleſia multis, tamquam bona navis, fluctibus ſæpè tundatur, adverſùs omnes hæreſes debet valere Eccleſiæ fundamentum.*

Non diffiteor, verba iſta *ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*, à quibusdam Patribus, quos citat Italus pag. 39., ipſi Petro fuiſſe adſcriptam. Verùm iidem Patres et alii eandem prærogativam nulli ejus Collegarum denegant. In hunc cenſum referuntur Origenes *in Matthæum Tom. XII. pag 275. edit. Huet.* Tertullianus *Lib. IV. contra Marc. n.* 39. Hilarius *in Pſal LXVII n.* 10. Hieronymus *in Cap.* 2. & 62. *Iſaiæ.* Cyrillus *in Iſaiam Lib. IV. Orat.* 2. *pag.* 416. *Tom. V. edit.*

edit. Basileen. an. 1565. S. Cyprianus *Epist.* 27. cujus verba dabimus infrà *Tit. VI.* §. 1. Sic pariter sensit scripsitque Nicolaus PP. III. in Sexto Decretalium *Tit. de Elect. Cap.* 17. nempe: „ Fundamenta militantis Ecclesiæ in montibus sanctis „ Propheta rememorans, per montes Apostolos & Prædica„ tores patenter insinuat, quibus tota hujusmodi ædificii fa„ brica innititur: qui firmæ bases Ecclesiæ super fundamento, „ præter quod nemo aliud ponere potest, quod est Christus „ Jesus, solidantur. „ Tantò majoris momenti est hoc testimonium, quòd à Romano Pontifice profectum sit eo sæculo, quo tantam Sedes Romana sibi jam sumpserat auctoritatem. Pontifici jungamus Cardinalem magni nominis Nicolaum de Cusa *Lib. II. de Concord. Cath. Cap.* 13. sic loquentem: „ Sci„ mus, quòd Petrus nihil plus potestatis à Christo recepit aliis „ Apostolis: Nihil enim dictum est ad Petrum, quod etiam „ aliis dictum non sit. Nonne sicut Petro dictum est: Quod„ cunque ligaveris &c. ita aliis: Quæcunque ligaveritis &c. „ Et quamquam Petro dictum est: *Tu es Petrus, & super hanc* „ *petram &c.* tamen per petram, Christum quem confessus est, „ intelligimus. Et si Petrus per petram tamquam lapis fun„ damenti Ecclesiæ intelligi deberet, tamen secundùm Hiero„ nymum similiter alii Apostoli fuerunt lapides, de quibus ha„ betur Apocalipsis penultimo, ubi per duodecim lapides fun„ damenti Civitatis Hierusalem, nemo dubitat duodecim Apo„ stolos intelligi debere. Ideo rectè dicimus omnes Aposto„ los in potestate cum Petro æquales. „ Eandem veritatem in Scripturis sacris manifestè depositam videmus: scilicet imprimis, uti dixit Cusanus, *Apocalip. Cap. XXI. v.* 14. deinde *ad Ephes. II. v.* 20.

Quod hactenus tradidi de loco Matthæi Cap. XVI, id ipsum adversùs Italum nostrum *pag.* 45. *seqq.* afferam cum fun-

 damento

damento de textu Joannis XXI. *Pasce oves meas, Pasce agnos meos.* Agnoscunt quidem Romani, Ecclesiæ ministerium sicut Petro, ita et aliis Apostolis commissum esse, sed his, inquiunt, per illum, quippe cui soli Christus dixerat *Pasce oves meas.* Sed videamus, an doctrina hæc conveniat cum doctrina Pauli: *Christus,* ait Vas electionis ad Ephes. IV. ℣. 11-15. *ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Evangelistas, alios autem Pastores et Doctores ad consummationem Sanctorum in opus ministerii, in ædificationem Corporis Christi: donec occurramus omnes in unitatem fidei et agnitionis Filii Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi: ut jam non simus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ ..... Veritatem autem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus.* Tale est sacri ministerii opus: Sed cui mandatum hoc opus? Omnibus Apostolis, respondet Paulus, omnibus Pastoribus atque Doctoribus. A quo autem ministerium suum acceperunt isti? Num à Petro? Nequaquam, sed à Christo. *Ipse dedit quosdam quidem Apostolos &c.* Ergo Christus omnes Apostolos, omnésque Pastores posuit, sicut et Petrum, ut ædificent Ecclesiam suam. Atque ita quotquot sunt, tot sunt hujus ædificii à Christo adscita fundamenta; quisque juxta mensuram suæ vocationis et proprii laboris. Proinde promissio ista: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam,* per eos omnes sicut per Petrum impletur; ergo ad eos, sicut ad Petrum, spectant prædicta verba.

A textu Joannis revertor ad jam laudatum Caput XVI. Matthæi, ubi Christus Petrum alloquens, præmissis addit: *Et tibi dabo claves regni Cælorum, & quodcunque ligaveris super terram erit ligatum & in cælis, & quodcunque solveris super terram erit solutum & in cælis &c.* Qui Episcopos Romanos monarchicam

chicam jurisdictionem in universam Ecclesiam à Petro hæreditate accepisse putant, ii cum Italo nostro in his Salvatoris verbis se præcipuè fundant. Per me id licet; dummodo non negetur cæteros quoque Apostolos easdem claves regni cœlorum non minùs accepisse; eas enim sicut Petro, ita & aliis traditas fuisse testantur Patres omnes, signanter Origenes, Cyprianus, Hilarius, Hieronymus, Ambrosius, Gaudentius, Augustinus, Beda &c. E multis seligamus paucos. „ An etiam (quærit „ Origenes *in Matth. Tom. XII. n.* 11.) soli Petro dantur à „ Domino claves regni Cœlorum, nec quisquam Beatorum „ alius eas accipiet? Quòd si & id aliis commune est: *Dabo* „ *tibi claves regni Cælorum;* quomodo & non ea quæ præce- „ dunt communia sunt, & quæ subnectuntur tanquam in Pe- „ trum dicta? „ Nec aliter divus Hieronymus *Lib. I. adversùs Jovinianum*, ubi, „ at dicis, inquit, super Petrum „ fundatur Ecclesia; licèt id ipsum alio loco super omnes Apo- „ stolos fiat, & cuncti claves regni Cœlorum accipiant. „ Demùm, ut alios prætermittam, S. Augustinus, *Serm.* 149. *de Verbis Act. X.* & *Serm.* 295. *in Natal. Apost Petri & Pauli:* „ Numquid istas claves Petrus accepit, & Paulus non accepit? „ Petrus accepit, & Joannes & Jacobus non accepit, & cæteri „ Apostoli? Aut non sunt istæ in Ecclesia claves, ubi quotidie „ peccata dimittuntur? Has claves non homo unus, sed uni- „ tas accepit Ecclesiæ. &c. „

Verùm inquit cum suis Romanis Italus noster *pag.* 30. si per hæc verba *super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam;* & per illa *Tibi dabo claves regni Cælorum*, nullum singulare privilegium, cur ergo ea proferens ad Petrum sermonem vertit? Respondent Patres, signanter Cyprianus, Pacianus, Optatus, Augustinus, alii, noluisse Dominum de suâ Ecclesiâ & clavium potestate loqui nisi uni, ut hujus Ecclesiæ significaret

 unitatem,

unitatem, & Apostolos moneret, ne singularem Ecclesiam singuli meditarentur fundare, sed ut in unius ejusdémque Ecclesiæ ædificationem omnes humero uno, & in solidum incumberent, antesignano Petro, quem inter eos Primatem constituit.

Verba Christi Joannis XXI. *Pasce oves meas, Pasce agnos meos*, quæ Romani ad sustinendam suam Monarchiam quoque usurpant, ajunt Cyprianus *Lib. de Unit. Ecclesiæ. Opp. p. 195. edit. Maur.* & alii à Febronio *Cap. I.* §. 3. laudati Patres, non soli Petro dicta fuisse, sed omnibus Apostolis, omnibúsque Presbyteris, quibus eandem hanc potestatem Christus tribuit. Quocunque enim sensu accipiantur hæc verba, nihil majus latiúsve potuerunt exprimere potestate illâ, quam omnibus simul Apostolis Salvator contulit, sive *ante* sive *post* colloquium, quod Joann. XXI. cum Petro habuit. Etenim ANTE dixerat omnibus Joannis XX. ℣. 21. *Sicut misit me Pater & ego mitto vos..... Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt.* His verbis Apostolos constituit, ut ita loquar, juris & loci sui possessores, missioni, quam ipse à Patre acceperat; æqualem eis conferens, ut scilicet peccata abolerent, ac justitiam inter homines instaurarent, Spiritum sanctum, cujus solius virtute hæc fieri poterant, eis insufflans. Nihil tantæ auctoritati adjici, aut cujusquam egere poterat hæc divina Missio, nisi quòd immensitas ejus erat explicanda per extensionem ad omnes populos. Hoc autem POSTEA Christus præstitit, cùm jam jam in cœlos ascensurus adunatis Apostolis suis augusta hæc verba protulit Matth. XXVIII. ℣. 19. *Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra: euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti; docentes eos servare omnia quæcunque mandavi vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.*

Quantam

Quantam gloriam quantámque auctoritatem ex hac promiſſione præcedentíque mandato ſibi ſumerent Romani Epiſcopi, ſi non omnibus Apoſtolis, ſed ſoli Petro hæc dicta fuiſſent; vix tunc nominare vellent illud ſibi commiſſum munus paſcendarum ovium Chriſti, in quo adeo gloriantur.

Nonnulli Romanarum partium videntur myſterium aliquod ſibi videre in ordine repetitorum iſtorum verborum: *Paſce oves meas*, & deinde: *Paſce agnos meos*, quæ Chriſtus ad Petrum direxit; quaſi agnorum nomine ſimplices fideles, ovium verò Paſtores & ipſi Apoſtoli à Chriſto deſignarentur. Verùm in prætenſo hoc myſterio Maldonatus, Jeſuita Hiſpanus, quamvis Romanæ Monarchiæ addictiſſimus, nil niſi aſpernandum vidit. „ Non eſt ſubtiliter diſputandum (inquit *in* „ *Cap. XXI. Joann. n.* 30.) cur Chriſtus agnos potiùs quàm „ oves appellaverit. Quod qui fecerit, videat etiam atque „ etiam, ne doctis hominibus riſum præbeat: ſatis enim con„ ſtat, eosdem nunc agnos, & poſtea oves appellari. „ Ipſis ſanè Chriſti verbis convincimur, nihil de hac vocabulorum varietate curandum eſſe. Idem ille divinus Servator, qui Matthæi X. ℣. 16. Apoſtolis ſuis dicit: *Mitto vos ſicut oves in medio luporum*; iisdem dixit Lucæ X. ℣. 3. *Mitto vos ſicut agnos.* Sed neque SS. Patres in hac verborum varietate quæſierunt aliquid ſive myſterii, ſive argumenti. Quare S. Auguſtinus Tract. 47. in Joan. Tom III. col. 607. f. ait: *Petre amas me? Paſce oves meas. Hoc ſemel, hoc iterum, hoc tertiò uſque ad ejus triſtitiam.* S. Hilarius Lib VI. de Trinit col. 904. c inquit, *Petrum, paſce oves meas, ter meritum audire.* S. Ambroſius autem Lib. V. de Fide col. 551. c. *Tertiò meretur audire: paſce agniculos meos. paſce agnos meos. paſce oviculas meas.* Si tamen inter agnos & oves quædam differentia admittenda ſit, nónne per agnos aptè deſignantur Neophiti, aut

aut debiles Christiani, quibus juxta mentem Pauli lacte adhuc opus est; per oves verò fortiores & doctiores. Cæterùm nihil obstat, quo minùs fateamur, Petro & reliquis Apostolis munus fuisse demandatum ipsos etiam pascendi Pastores, quos Ecclesiis præficiebant; quod & eos feliciter præstitisse ex eorum Epistolis intelligimus. De reliquo Petrum quidem à Paulo edoctum & correctum prodit Scriptura; id autem à Petro erga quemvis alium Apostolum nullibi videmus præstitum.

Post hæc, dum Christus Petrum sic alloquitur: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam:. & portæ inferi non prævalebunt adversùs eam*; non dixit *tuam* Ecclesiam, aut portæ inferi non prævalebunt adversùm *te*. Similiter ad eum hæc verba dirigens: *Pasce oves meas, pasce agnos meos*, non dicit *tuas* oves, aut *tuos* agnos: quo ostendit, Petrum ejúsque successores ad meram administrationem, non ad principatum, maximè Monarchicum, vocari. Bini illi textus S. Scripturæ, cùm metaphorici & allegorici sint, uti solâ lectione claret, nil præter Petri Primatum inde deduci potest, & per nullam Dialecticæ figuram, aut Theologiæ normam inde exsculpi potest Papæ inerrantia, ejus auctoritas supra universale Concilium, aut regimen Monarchicum, ab unius summi Pontificis arbitrio & definitione absolutè dependens.

De textu Lucæ *Cap. XXII.* ℣. 32. agemus infrà §. 3.

§. II.

Claves immediatiùs Ecclesiæ traditæ sunt, quàm S. Petro.

„ Scholastici post Magistrum Sententiarum & S. Tho-
„ mam *Claves Ecclesiæ* semper appellant, non *Claves S. Petri:*
„ quia

„ quia immediatiùs Ecclesiæ traditæ sunt, quàm S. Petro, il-
„ lique commissæ sunt, ùt Ecclesiæ personam gerenti. Unde
„ ligandi solvendíque potestas in Ecclesia tanquam in subjecto
„ proximo residet, in Petro & ejus successoribus tanquam in
„ subjecto remoto. „ Ita Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom. VIII. Sæc. XIV. Dissert.* 8. *n.* 53. Hanc doctrinam, utcunque Italo nostro *pag.* 54. *seqq.* displicentem, verbis & sensui sacræ Scripturæ conformem esse, facilè probabimus.

Cùm Dominus noster Matthæi Cap. XVI. ℣. 19. verbo futuri temporis B. Petro nomine totius Ordinis Hierarchici (quem ob Primatum suum ille referebat) sic despondisset: *Et ego tibi dabo claves regni Cælorum*; tum demum eas Ecclesiæ in suo Ordine Hierarchico actu confert, quando 1) Matthæi XVIII. ℣. 17. Ecclesiam de & per se subsistentem ita constituit: *Dic Ecclesiæ &c.* de quo pluribus paulò infrà. 2) Per realem missionem: *Designavit Dominus & alios LXXII. & misit illos binos ante faciem suam, in omnem civitatem & locum, quò erat ipse venturus*, Lucæ X. ℣. 1. 3) Joannis XVII. ℣. 18. paulò antè, vel statim post sacræ Cœnæ celebrationem Patrem suum pro Ecclesiâ Sponsâ hoc modo exorans: *Sicut me misisti in mundum, ita & Ego mitto eos in mundum, ut sint & ipsi sanctificati in veritate, ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, & Ego in te; ut & ipsi in nobis unum sint, ut credat mundus, quia tu me misisti, ut sint consummati in unum &c.* Quibus verbis liquidò apparet, Christum non tam uni & soli Petro, quàm unitati infallibilem clavium potestatem detulisse. 4) Joannis XX. ℣. 21. *Sicut misit me Pater, & Ego mitto vos: Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis &c.* Cùm missio vera & realis sit collatio Jurisdictionis, juxta illud ad Romanos X. *Quomodo prædicabunt nisi mittantur?* Christus omnes Apostolos atque Discipulos, qui

Episcopalem & Presbyterialem ordinem referebant, immediatè, individuè & collectivè misit, sicut ipse à Patre suo missus fuerat, id est, cum justâ & spirituali auctoritate ad regendam Ecclesiam necessariâ. Sic & 5) collationem Sacerdotii (Lucæ XXII. ℣. 19. *Hoc facite in meam commemorationem*) in commune & indivisim omnibus creditam Apostolis eorúmque successoribus nemo ambigit. His adjunge 6) testimonium divi Pauli Act. XX. ℣. 28. *Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus* (non Petrus) *posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei.*

Itaque in Lege Evangelicâ Christus sex loquendi formulis Claves Ecclesiæ, id est, jurisdictionem & potestatem Ecclesiasticam designavit, suísque Discipulis contulit: nimirum *a*) facultate claudendi & aperiendi cœlum: *b*) potestate solvendi & ligandi peccatores: *c*) immediatâ missione Apostolorum atque Discipulorum: *d)* Sacerdotii sui communicatione: *e*) auctoritate remittendi ac retinendi peccata: demum *f*) jure pascendi oves Christi. Quibus etiam è Scripturæ locis, ultimo dempto, elucescit, Dominum ante & post Resurrectionem suam semper Ecclesiæ sacerdotali, quam Apostoli & Discipuli referebant, indivisim & collectim potestatem & jurisdictionem multò priùs detulisse, quàm aliquid, separatim ab aliis, Petro impartiretur.

Firmantur hæc egregiè à divo Bernardo, dum *Lib. III. de Consideratione Cap.* 4. *n.* 17. Eugenium Papam sic alloquitur: „ Erras, si ùt summam, ita & solam institutam à Deo „ vestram Apostolicam potestatem existimas ..... Non ergo „ tua sola potestas à Domino; sunt & mediocres & inferio- „ res. ..... Nisi tu putas alium esse, qui posuit in Ecclesia „ *quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios* „ *verò Evangelistas, alios Doctores & Pastores, ad consummatio-* „ *nem*

„ *nem Sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem Corporis*
„ *Christi.* I Cor. Cap. 12. ℣. 28. Atque hoc Corpus, quod
„ tibi ipse Paulus ad Ephes. IV. ℣. 16. suo vero apostolico
„ figurans eloquio, & Capiti convenientissimè aptans, *totum*
„ *ex eo compactum* perhibet, & *connexum per omnem juncturam*
„ *subministrationis, secundùm operationem in mensuram unius-*
„ *cujusque membri, augmentum Corporis faciens in ædificatio-*
„ *nem sui in caritate.*

Quòd si quis fortè cum adversario nostro Italo *pag.* 36. reclamet, potestatem Clavium, quam Christus immediatà missione Discipulis suis concessit, non tam spectare ad jurisdictionem *exterioris*, quàm *interioris* fori: huic opponimus, omnes antiquæ Ecclesiæ Patres id absolutè interpretari de quacunque potestate ad Ecclesiam regendam necessariâ, tam in exteriore quàm interiore foro: atque illis multò magis habendam esse fidem, quàm istiusmodi argutis recentiorum distinctionibus, quas de industria meditantur, ut sua privilegia & extraordinarias missiones, in juris communis perniciem faciliùs tueantur ac dilatent. Consecrator Episcopi in ipsa consecratione ait: *Episcopum oportet judicare.* At *Judicare* est verbum jurisdictionis exterioris: hæc ergo Episcopo confertur per Ordinem. Adde, quòd de jure divinò summa totius externæ jurisdictionis in facultate excommunicandi conquiescat: quam quidem immediatè creditam fuisse *Ecclesiæ* constat ex *Matthæi Cap. XVIII.* ℣. 17. 18., ubi postquam Christus in singulari dixerat: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.* mox in plurali subjungit, omnes alloquendo: *Amen dico vobis, quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo &c.* volens per hoc intelligi, qualiter potestas ligandi atque solvendi (in quo consistit potestas Clavium) à se principaliter collata

ſit Corpori Apoſtolorum horúmque ſucceſſoribus, qui nomine Eccleſiæ deſignantur tanquam hujus pars principalior.

Non ignoro, quòd Turrecremata, Cajetanus, Bellarminus, & alii Curiæ Romanæ obnoxii perſuadere velint, textum Joannis XX. *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos*, intelligendum eſſe de *extraordinaria* poteſtate *Apoſtolatûs*, non autem de *ordinariâ auctoritate* ad Epiſcopos & Presbyteros, Apoſtolorum & Diſcipulorum Domini ſucceſſores, transmiſsâ. Verùm hæc interpretatio communi Patrum ſenſui repugnat, & vel ex eo corruit, quòd tota hæc miſſio, quanta quanta eſt, Sacerdotio Chriſti, velut cauſæ efficienti incumbat, & continuò ejusdem planè virtutis atque auctoritatis in Eccleſia ſit, usque ad conſummationem ſæculi, quia tam diu Sacerdotium Chriſti perdurabit.

Edmundus Richerius in famoſo ſuo Libello de Eccleſiaſticâ & Politicâ poteſtate Cap. 1. ſic docet: „Schola Pariſienſis, congruenter ad mentem omnium antiquorum Doctorum „ Eccleſiæ, perpetuò conſtantérque docuit, Chriſtum fundando Eccleſiam, priùs, immediatiùs atque eſſentialiùs claves „ ſive jurisdictionem toti dediſſe Eccleſiæ, quàm Petro: ſeu, „ quod eòdem redit: *Claves toti contuliſſe Eccleſiæ, ut per unum* „ *miniſterialiter exercerentur.* Quandoquidem tota jurisdictio „ Eccleſiaſtica primariò, propriè, ac eſſentialiter Eccleſiæ convenit: Romano autem Pontifici, atque aliis Epiſcopis, inſtrumentaliter, miniſterialiter, & quoad executionem tantùm, ſicut facultas videndi oculo.„ Hæc ex Petavii Libro III. de Eccleſiaſtica Hierarchia Cap. 14. repetens Viator noſter Italus (qui ipſum Richerii Opuſculum nunquam inſpexiſſe videtur) *pag.* 54. hæc inquit ſumma doctrinæ Richerii ab ipſomet ſcripta initio ſui Operis; hoc, addit, *impium* Richerii Syſtema, ab omnibus bonis, *diris devotum*, Febronius adoptat,

optat. Adversùm hæc ego Capucino nostro Italo audeo reponere, Richerii Systema, quoad hoc, neque novum esse neque impium, sed hanc ejus doctrinam, veram, piam, & statui ac instituto Ecclesiæ conformem. In eo autem ille perperam & sinistrè docuit, quòd tam in memorato Opusculo, quàm in quatuor Tomis Historiæ Conciliorum Generalium, Ecclesiæ statum passim faciat *Aristocraticum*, quod æque malum ac falsum est, quàm eum reddere *Monarchicum*.

Dicit D. Kauffmans in suo Apologetico Theologico *Differt. I.* §. 10. *n.* 39. Richerium uno ante suum decessum anno pœnitentem agnovisse *Apostolicam Sedem infallibilem veritatis judicem;* & ad hoc probandum provocat ad Duvallii Doctoris Sorbonici testimonium. Verùm Coloniensis Theologus ignoràsse videtur fidem pessimam & similem agendi modum, quo Duvallius & ministri Cardinalis Richelii immisso sicario & stricto pugione hanc retractationem à Richerio extorserunt, quam ille, ùt primùm sibi relictus atque libertati restitutus fuerat, involuntariam declaravit & revocavit. Vide de his ejusdem Richerii Vitam conscriptam ab Adriano Bailleto, anno 1714. Leodii editam *Lib. IV. à pag.* 345. *ad finem.* Adde etiam Febronii *Tom. I. pag.* 777. *secundæ edit.*

§. III.

Donum inerrantiæ in rebus fidei Corpori Ecclesiæ, non Romano Pontifici datum est.

Dominus & Salvator noster, in cœlum ascensurus, *Ecclesiæ*, non uni solique Petro, spiritum veritatis pollicetur, Joannis XIV. ℣. 16. dicens: *Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum, Spiritum*

tum veritatis. At secundùm Doctorem gentium I. ad Corinth. Cap. 12. ℣. 14. *Corpus Ecclesiæ non est unum membrum, sed multa: si totum corpus oculus, ubi auditus?* Itaque quod omnes tangit, necessum est, ut ab omnibus quoque approbetur; præsertim cùm *omnis Pontifex ex hominibus assumptus circumdatus sit infirmitate,* ac proinde fallere & falli possit, nisi *Ecclesiam columnam & firmamentum veritatis* (I. ad Timoth. Cap. 3. ℣. 15.) in consilium adhibeat.

Tantum privilegium, quale est illud infallibilitatis, uni homini, quisquis ille sit, neque posse neque debere agnosci, nisi ex tali verbo Dei hoc ei tribuente, quod prudentioribus nullum rationabile dubium relinquat, omnes facilè fatebuntur. Porro ii, qui cum Italo nostro Patre Viatore *pag.* 70. *seqq.* Petri in Romanâ Sede successori hanc hominis conditionem superantem prærogativam tribuunt, ad sequentes textus divini verbi provocant: a.) Matthæi XVI. *Tu es Petrus &c.* b.) Ibid. *Tibi dabo claves regni Cælorum.*, c.) Joannis XXI. *Pasce oves meas, pasce agnos meos.* d.) Lucæ XXII. *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua &c.* De primo horum locorum dixi §. 1. quantum satis; de secundo itidem §. 2.; circa tertium, de quo pariter tractavi § 1. nonnulla hic addam; de quarto nunc agam pluribus.

Utique Christus *Lucæ XXII.* rogavit pro Petro, ne ejus fides deficeret; mandavit ei insuper, ut fratres suos aliquando confirmet. Verùm imprimis hæc Christi pollicitatio, juxta sensum literalem Scripturæ, à pluribus Patribus adoptatum, ad solum tempus Dominicæ passionis extenditur, quo scandalum Crucis in universos Domini discipulos, maximè verò in B. Petrum, qui ter Magistrum suum negavit, erat debacchaturum. Unde Matthæi XXVI. Dominus eos in hunc modum affatur. *Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte: scriptum est*

enim

enim, percutiam Pastorem & dispergentur oves gregis. Respondens autem Petrus ait illi: Etsi omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor. Ait illi Jesus: Amen dico tibi, quia hac nocte, antequam Gallus cantet, ter me negabis. Deinde in textu Lucæ, quem hic ponderamus, ait quidem Dominus noster: *Simon, ecce Satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum: ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus confirma fratres tuos:* verùm 1.) non dixit Christus Petro, Ego rogavi pro te, ne unquam erres, aut sis infallibilis; sed tantum, *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua.* Habuit omnino Christi oratio suum effectum: erravit quidem Petrus, & ejus fides tantùm defecit quoad *actum*, non quoad *habitum;* nam ore, non corde Dominum negavit. 2) Qui antecedentia & consequentia hujus textûs attentè considerat, primâ fronte videbit, Petrum, postquam ex titubatione trinæ negationis, quasi ex gravissimo sopore emersit, multò magis idoneum fuisse, tum ad Collegas fluctuantes confirmandos, tum ad Fratres dispersos in Ecclesiam revocandos, ut ibidem resurrectionem Domini præstolarentur. Consequenter hoc argumentum fallit à dicto *secundùm quid*, ad dictum *simpliciter.* 3.) Potest haud dubiè S. Petrus & quilibet ejus successor singulares personas, aut disgregatas Ecclesias, per sacræ Scripturæ aut Canonum interpretationem in fide roborare. Hoc sensu B. Hieronymus Epistolâ ad Damasum Papam petiit facultatem dicendarum Hypostaseon, id est, interpretationem Symboli Nicæni: *A Pastore*, inquit, *præsidium ovis flagito: discerne, si placet, non timebo tres Hypostases dicere, si jubebis.* Eadem quoque est ratio Theodoreti & aliorum, qui sanctam Sedem perfugio habuerunt. 4.) Non potest ambigi, quin Lucæ XXII, agatur de fratribus confirmandis in fide, quam Petrus nomine omnium Discipulorum Matthæi XVI. ediderat:

ediderat: *Tu es Christus Filius Dei vivi;* etenim ejusmodi fides, propter scandalum Crucis, in dubium aut apud omnes, aut apud permultos Discipulorum Domini veniebat. Quocirca si hac voce Christi *Confirma fratres tuos*, fratrum appellatione Apostolos atque Discipulos intelligamus (sicuti juxta historiæ & literæ circumstantias intelligendi sunt) certum est, eos, postquam Christi resurrectione, præsentiâ, convictu, donis permultísque miraculis, ac demum effussione Spiritûs Sancti abundè illustrati atque roborati sunt, opus non habuisse, ut in hac fide, *Quòd Christus verus esset Dei filius*, à S. Petro confirmarentur. At verò si 5.) nomen *Fratrum* amplictur, & ad quoscunque fideles extendatur, nemini Catholico dubium esse potest, quin B. Petrus facultatem illos confirmandi habuerit, quia hoc illi cum Primatu delatum est Matthæi XVI. & Joannis XXI. Itaque 6) vel ad literam sumendus est textus Lucæ & restringendus ad Discipulos Domini propter scandalum Crucis titubantes: vel ad facultatem omnium fidelium confirmandorum, & hoc casu idem jus non tantùm B. Petro, sed omnibus etiam Apostolis atque Episcopis proportionatim & respectivè competit: *quia confirmare fratres nihil aliud est, quàm actus Hierarchicos exercere, illuminando per doctrinam, definiendo dubia circa hanc mota, profligando hæreses & errores, obfirmando fideles in fide &c.* 7.) Sic in ipsa etiam nascente Ecclesia, non à Petro solùm, verùm ab omnibus Apostolis impletum fuisse munus sese invicem sermonibus & exemplis confirmandi, discimus ab exemplo Pauli, Petrum ipsum confirmantis in veritate Evangelica, quando apud Antiochiam dissimulationem ejus redarguit. Ex quo tamen nemo inferet Paulo supra Petrum jurisdictionem fuisse datam, aut auctoritatem cum infallibilitate instruendi.

Si

Si Italus me hic urgeat, quemadmodum fecit Febronio, ratione textûs Matthæi XVI., ut inter varias Patrum interpretationes ſeligam & declarem, quam ego circa prælaudata verba Chriſti apud Lucam præferam & adoptem, dicam ei cordatè cum Natali Alexandro: „ in textu Lucæ Cap. XXII Chriſtum „ orâſſe pro S. Petri perſeverantia finali in vera fide & gratia, „ ne ſcilicet paſſionis ſuæ tempore, quo Apoſtolis graviſſima „ tentatio imminebat, ipſéque concutiendus erat & caſurus, „ fidem amitteret, ſed ut fide ſervatâ in ipſo lapſu, reſurge- „ ret, fortiórque divinâ gratiâ factus, fratres, id eſt cæteros „ Apoſtolos in fide confirmaret; idque privilegium perſonale „ eſſe S. Petri, quod ad ſucceſſores non manaverit, *à maxima parte Patrum & Tractatorum Eccleſiaſticorum tradi.* „ Sunt ipſa Nat. Alexandri verba *Hiſt. Eccleſ. Tom. VIII. Diſſert.* 4. *in Sæc. XV. & XVI. n.* 14. Ubi inſimul, quod de maxima parte Patrum & Scriptorum Eccleſiaſticorum aſſeruit, probat. Quid poſt hæc faciemus viro, qui audet affirmare nullum Catholicum Auctorem allegari poſſe, qui verba Chriſti Lucæ XXII. *Rogavi pro te Petre,* de ſolo Petro intelligenda eſſe ſuſtineat, atque inſuper, nullum eorum, quos cum Natali Alexandro produxit Febronius *Cap. V.* § 1. *n.* 2. dixiſſe, promiſſionem in ſola Petri perſona concludi: „ Aliud enim, in- „ quit ille, eſt morali applicatione Petri converſionem per „ hæc verba proponere, nullâ factâ mentione Pontificum, aliud „ verò dicere, quòd ſucceſſoribus non ſint applicanda. „ Sed numquid minùs verè cum turba Patrum à ſe allegatorum dixit Alexander, illo Lucæ loco *perſonale* Petro dari privilegium, *quod ad ſucceſſores non manavit?* Eſt vir ille Godefridus Kauffmans Doctor Colonienſis in Præfat. ſecundæ editionis ſui Apologetici Theologici contra Febronium *pag.* 5. Audet ille inſuper ibid. ſuſtinere, Febronium perperam ſupponere, acſi

verba Christi: *Dico tibi Petre, non cantabit hodie gallus, donec ter abneges nosse me*, fuerint prædictio trinæ abnegationis.

Non magis Pontificiæ infallibilitati suffragatur Traditio quàm Verbum Dei scriptum. De Traditione in his & similibus non judicabitur certiùs, quàm ex Actis & Disciplina antiquiorum Conciliorum. In his exulat pro parte Pontificum omnis stylus dictatorius; agnoscunt ipsi votorum libertatem, maximè in rebus fidei, neque hìc sibi sumunt nisi Primatum directionis. Nonnulla Patrum dicta, quæ ab adversariis adferuntur, commodam explicationem nanciscuntur à diversis applicationibus Textuum sacræ Scripturæ, quos hactenus enucleavimus. Ex illis pro exemplo serviet locus divi Hieronymi non incelebris, quem modò retulimus, de alio non minùs decantato S. Irenæi Ep. & Mart. agemus *Cap. seq.* §. 6. Conferatur interim hìc locus ex epistola 239. S. Basilii M. cujus verba referemus *Cap. seq.* §. 2.

§. IV.

Episcopatus in Ecclesia unus, omnibus Apostolis, & Episcopis eorum successoribus communis à Christo institutus est.

Ecclesiæ universalis cura Romanis Pontificibus credita fuisse dicitur; at idem de cæteris Episcopis dicunt Patres: attamen salvo semper Primatu Papæ. Auctor Constitutionum Apostolicarum sic omnibus Episcopis loquentes inducit Apostolos: „ Hanc Catholicam doctrinam scripsimus vobis, ad „ confirmandos & roborandos vos, quibus universalis Episco- „ patus creditus est. „ Constat eruditis, has Constitutiones ex diversis scriptis, quæ portabant nomen Apostolorum, sæculo V. compilatas esse.

In

In Concilio Carthaginensi sub S. Cypriano habito, apud Augustinum Lib. VII. de Bapt. contra Donat. Cap. 13. *Opp. Tom. VII. pag.* 64. *edit.* 1654. „ Venantius de Timisa dixit: Christus Dominus & Deus noster ad Patrem proficiscens Sponsam suam *nobis* commendavit. „ In eodem Concilio Clarus Episcopus Masculæ *ibid. pag.* 66. sic loquitur: „ Manifesta est sententia Domini nostri Jesu Christi Apostolos suos mittentis, & ipsis potestatem à Patre sibi datam permittentis: quibus nos successimus, *eâdem potestate Ecclesiam Domini gubernantes.* „ Probatum est autem, Ecclesiam ab Apostolis potestate æquali, & ab omnibus *in solidum* acceptâ, fuisse administratam. Sic ergo, & non aliter, ab Episcopis & Romano Pontifice administrata fuit.

Cyprianus Stephano Papæ scribens de Marciano Arelatensi Episcopo, qui Novatianorum in peccatores acèrbitatem æmulabatur, se ipsum huic Romano Pontifici in cura administrandæ Ecclesiæ ferè æqualem fecit: „ Cui rei (inquit *Epist.* „ 67.) nostrum est consulere & subvenire, *Frater carissime*, „ qui divinam clementiam cogitantes, & *gubernandæ Ecclesiæ* „ *libram tenentes*, sic censuram vigoris peccatoribus exhibemus, ut tamen lapsis erigendis & curandis vulneratis, bonitatis & misericordiæ divinæ medicinam non denegemus. „ Quapropter facere te oportet plenissimas litteras ad Coëpiscopos nostros in Galliis constitutos...... Idcirco enim, „ *Frater carissime*, copiosum Corpus est Sacerdotum concordiæ mutuæ glutino atque unitatis vinculo copulatum, ut si „ quis ex collegio nostro hæresim facere, & gregem Christi „ lacerare & vastare tentaverit, subveniant cæteri, & quasi Pastores utiles & misericordes oves dominicas in gregem colligant. „ His verbis Cyprianus Episcopatûs universalitatem,

tem, pluribus pro indiviso communem, distinctè exprimit, sic tamen, ut etiam locum relinquat Primatui Pontificis.

Patres quinti Concilii œcumenici, in quo nec Romanus Episcopus sedebat, nec pro eo Legatus, Collatione VIII sic de se ipsis loquuntur apud Harduinum *Tom. III. col.* 188. „ Et nos igitur, *quibus regere Ecclesiam Domini creditum est*, „ timentes maledictionem, quæ imminet his, qui negligenter „ opera Domini faciunt &c.

Eandem doctrinam continet Epistola Concilii Carisiaci scripta ad Regem Ludovicum anno 558. in Collectione Harduini *Tom. V. pag.* 477. in qua Patres, „pro certo sciatis, „ ajunt, quia cum nostris parentibus, id est, cum Apostolis, „ Christus Rex regnum suum, id est, Ecclesiam conquisivit, „ ampliavit & rexit: & per nos & nobiscum, utinam non ad „ judicium nostrum dicamus, eandem Ecclesiam, id est regnum „ suum, quotidie acquirit, auget atque gubernat idem Dominus Jesus Christus, sicut dictum est à Domino Ecclesiæ per „ Prophetam: *Pro patribus tuis nati sunt tibi filii*, id est, pro „ Apostolis creavi tibi Episcopos, qui te regant & doceant. „ Cum quâ *Ecclesiâ nobis à Deo commissâ*, Rex Christiane & „ Domine..... pro vobis deprecari studebimus.

Quæ adversùm hæc opponit Italus *pag.* 85. *seq.* tam levia sunt ac modici momenti, ut vix attentionem & responsum mereantur. Sic, ait, indivisus Episcopatus, à Christo vix institutus, illico ab Apostolis cœpisset abrogari; si autem ille perduret, tot erunt Papæ quot sunt Episcopi; & quis valeat Episcopos retinere, quominus è propriis districtibus egrediantur? Verùm errat noster, si putet communem pluribus eúmque universalem Episcopatum, quem Christus instituit, ab Apostolis fuisse sublatum: subsistit hæc communio in hunc usque diem; quanquam divisis per Apostolos eorúmque succes-

sores,

ſores, aucto fidelium numero, Eccleſiis, providè per Canones ſtatutum ſit, ne in caſibus ordinariis, & quamdiu Fides aut aliquid ſubſtantiale in Diſciplina non periclitatur, quisquam rebus alienæ diœceſeos ſe ſe immiſceat. Sed neque per hoc tot fient Papæ, quot ſunt Epiſcopi; eſt & manebit etiam ſtante hoc communi Epiſcopatu ſuus Romano Pontifici Primatus, quem commodè explicabit; quemadmodum ut id faceret Stephanus cum monuit Cyprianus in mox *cit. Epiſt.* 67.

* De hac Theſi in Concilio Tridentino, teſte Card. Pallavicino *Lib. XVIII. Cap.* 14. *n.* 5. ita diſſeruit Petrus Guerrerus Archiepiſcopus Granatenſis: „ Epiſcopos jure divino inſtitutos fuiſſe, & ex eodem Presbyteris eſſe majores: nam „ Calvinus, Muſculus, aliique innovatores hanc illis prærogativam denegabant: Suam ſententiam ex eo confirmavit, „ quòd Epiſcopatus unicus eſſet, cujus partem cuncti Epiſcopi obtinebant: Pontificem Romanum & Epiſcopos eſſe fratres, filios unius Patris, qui eſt Chriſtus, & unius Matris, „ quæ eſt Eccleſia: æque inſtitutos à Chriſto fuiſſe ſecundos, „ ac primum. Romanum quidem Pontificem tamquam Caput inſtitutum, ſed ſolùm tamquam cauſam benefacientem, „ non generantem, quemadmodum caput noſtrum regit quidem & adjuvat membra reliqua, ſed ea non generavit. Petrum Apoſtolorum inſtitutorem haud fuiſſe, ſed Chriſtum, „ adeóque Epiſcopis, utpote ſucceſſoribus Apoſtolorum, impertitam eſſe poteſtatem non à Petri ſucceſſoribus, ſed à „ Chriſto. Attulit exemplum arboris, in qua multi quidem „ rami, ſed unica ſolùm eſt virtus. Si Sacramenta, Hierarchia, ac primus Hierarcha inſtitutionem à Deo receperunt, „ Sacramentorum etiam miniſtros, cæterósque Hierarchas „ (cum neceſſaria ad hoc poteſtate) à Deo fuiſſe inſtitutos.

 „ Hæc

„ Hæc certiſſima eſſe, & ab hæreticis negata, adeoque digna,
„ quæ definiantur.

§. V.

Priora & feliciora Eccleſiæ ſæcula in Romano Pontifice non agnoverunt ſupremam & independentem Juris ferendi & dicendi poteſtatem.

Qui in aliquo Statu aut Rep. ſupremis juribus majeſtaticis gaudet, & per hoc Primatu *monarchicæ jurisdictionis* potitur, ei reliquæ omnes jurisdictiones particulares ita ſubordinantur, ut poſſit pro jure ſuo quasdam cauſas ad ſe avocare, judicia jam lata temperare aut reſcindere; quando econtra ipſe nullius alterius judicio obnoxius eſt. Itaque ſi Romanus Epiſcopus jure divino in univerſali Eccleſia talem jurisdictionis Primatum obtineat, jus etiam habebit per totam Eccleſiam cauſas quascunque, majores, minores, publicas, privatas, primæ etiam inſtantiæ, ad ſe avocandi, de aliis poſt appellationem novum judicium, à quo non ſit provocatio, ferendi, decreta ab Epiſcopis & Conſiliis prolata corrigendi aut reſcindendi, cùm à nullo tribunali Eccleſiaſtico judicari ipſe valeat.

Adversùm hæc fruſtra quis reponet, Romani Pontificis poteſtatem Canonibus ad certos limites fuiſſe coarctatam. Valet equidem hoc reſponſum ab iis prolatum, qui ipſi cum Proteſtantibus non alium adſcribunt Primatum *jurisdictionis* niſi *humanum*, & à Conciliorum decretis ac Principum conſtitutis tanquam ab unico fonte derivatum; tunc enim cùm auctoritatem non haberet niſi ab hominibus acceptam, regulis ac finibus ab iisdem hominibus poſitis ligatur, nec privilegia ſibi ab eis conceſſa prætergredi poteſt. At idem incaſſum reſpon-

reſpondetur ab iis, qui Romano Pontifici *divinum monarchicæ Jurisdictionis Primatum* adſcribunt; reponent enim Romani (nec me quidem judice in ſuo ſenſu temere) Canonibus, in quibus jus non eſt niſi humanum, moderari ac reſtringi non poſſe poteſtatem, quæ ex inſtituto eſſe divino, & ab ipſo Chriſto collata agnoſcitur.

Fruſtra etiam Concilia œcumenica à Pontificis jurisdictione eximere quis tentaret; ſi enim ipſius jurisdictioni Epiſcopi collectim omnes diſperſi, aut etiam in Synodis provincialibus coacti ſubiiciantur, cur eidem non ſubiicerentur ducenti vel trecenti in unum collecti? An quod diſperſi nequeunt, poterunt congregati, eum ſcilicet judicare, quem judicem omnium eorum Deus conſtituit. Fortâſſe dicetur, à Conciliis generalibus Eccleſiam integram repræſentari, & ideo ipſis auctoritatem ſupremam competere, cui proinde ſubiicitur ſummi Pontificis auctoritas. Aſt hoc imprimis Romani non admittent; deinde, ſi Romanus Epiſcopus jurisdictionem divinam monarchicè in omnes Paſtores, ac proinde in univerſam Eccleſiam obtineat, eandem jurisdictionem & in ipſa Concilia, quæ ex Paſtoribus conſtant, quibúſque repræſentatur Eccleſia, habeat, oportet. Verùm omnes hæ ſequelæ, quæ ex prætensâ illâ univerſali ac divina jurisdictione naturaliter profluunt, vix aliis placebunt, quam Romanis, horúmque adulatoribus, præcipuè autem Italo noſtro *pag.* 59. *& alibi paſſim*, certè non Gallis.

Sanè non ferebant antiqui Epiſcopi, ut ſecum Romani Pontifices *cum imperio* agerent; quod iſti ſi attentarent, palàm eis reſiſtebatur. Sic Polycrates Epiſcopus Epheſi Victoris minas reiicit in Epiſtola Synodica, quam Paſchatis cauſa adversùs hunc Papam ſcripſit apud Euſebium *Hiſt. Eccleſ. Lib. V. Cap.* 24. ubi: „ Ego quinque & ſexaginta annos natus in

„ Domino,

„ Domino, qui cum fratribus toto orbe dispersis sermones „ sæpe contuli, qui Scripturam sacram omnem perlegi, ni- „ hil moveor iis, quæ nobis ad formidinem intentantur. „ Etenim ab illis, qui me longè majores erant, dictum scio, „ obedire oportet Deo magis quàm hominibus. „ Cum idem Victor, ut comminatus erat, Ecclesias Asiæ à sua communione aut actu excidisset, aut jam jam excisurus erat, multi Episcopi, doctrinæ ejus licet consentientes, & præcipuè Irenæus, per Epistolas acriori stylo ad eum scriptas, cæcum præcipitemque illius Zelum apertè damnarunt. Eum ergo ut judicem Collegarum suorum in controversiis ad Religionem spectantibus non agnoscebant; alioquin non solum sic ad eum non scripsissent, sed etiam communi consensu cum ipso conspirantes, Asiæ Episcopos induxissent, ut à consuetudine sua discederent; judicis enim est æquum decernentis, & potissimum judicis divino instituto positi, inferioribus suis obedientiam præcipere.

Firmilianus & Cyprianus arrogatum à Stephano Papa imperium adhuc nervosius repulerunt. Sic enim Cypriano scribit Firmilianus *inter Cypr. Epist. 75. p. 143.* „ Nos gra- „ tiam referre Stephano in isto possumus, quòd per illius in- „ humanitatem nunc affectum sit, ut fidei & sapientiæ vestræ „ experimentum caperemus. Sed non enim si nos propter „ Stephanum hanc beneficii gratiam cepimus, statim Stepha- „ nus beneficio & gratia digna commisit. Neque enim & Ju- „ das perfidia sua & proditione, qua scelerate circa Salvatorem „ operatus est, dignus videri potest quasi causam bonorum „ tantorum ipse præstiterit, ut per illum mundus & gentium „ populus passione Domini liberaretur. Sed hæc interim quæ „ ab Stephano gesta sunt prætereantur; ne dum audaciæ & „ insolentiæ ejus meminimus, de rebus ab eo improbè gestis „ longiorem mœstitiam nobis inferamus. „

In

In eadem causa ad Pompejum Episcopum scripsit Cyprianus *Epist.* 74. *pag.* 138. „ Quia desiderasti in notitiam „ tuam perferri, quid mihi ad litteras nostras Stephanus *frater noster* rescripserit, misi tibi rescripti ejus exemplum..... „ Inter cætera vel superba, vel ad rem non pertinentia, vel „ sibi ipsi contraria, quæ imperitè atque improvidè scripsit, „ etiam illud adjunxit &c. „ Notum est autem Sanctum Doctorem, omnésque cum eo Africæ Episcopos, non obstante prætenso Stephani mandato, in suà sententià de rebaptizandis hæreticis perstitisse.

Non minùs validè S. Augustini temporibus Afrorum Ecclesia Zozimo & Cœlestino RR. PP. Superioritatem cum vera jurisdictione conjunctam in illam attentare & exercere tentantibus obstitit. Concilii Milevitani Canone omnis appellatio ad Romanam Ecclesiam, denuntiatâ excommunicatione Africanis prohibebatur; attamen Presbyter Apiarius ab Urbano Episcopo suo ob varia crimina excommunicatus, causam suam apud Zozimum intulit. Zozimus in Africam tres misit Legatos dato eis libello in quatuor capita diviso, quorum primo Episcoporum appellationes ad Romanum Pontificem approbantur. Lecto hoc libello in Concilio Carthagine coacto Zozimi placitis assentiri non poterant Patres Concilii; Verùm cum Zozimus Canones Concilii Nicæni causaretur, scripserunt ad eum, se ob reverentiam huic Concilio debitam passuros, ut interim ex placitis ejus ageretur, donec de decretis Nicænis certiores facti fuissent. Quod ut assequerentur, Presbyterum Innocentem Alexandriam, & Subdiaconum Marcellum Constantinopolim miserunt, qui ab Episcopis harum urbium sinceras hujus Concilii descriptiones poscerent.

Paucis pòst annis Africæ Episcopi per Presbyterum Leonem Epistolam acceperunt à Cœlestino, tunc Romæ Episcopo,

copo, ſcriptam in gratiam Apiarii, quem miniſterio ſuo Cœleſtinus reſtituerat, & in Africam cum Epiſcopo Fauſtino remittebat. In Synodo generali Africæ ob hanc cauſam congregata voluit Fauſtinus Apiarium à Romano Pontifice reſtitutum ab Epiſcopis Africanis in communionem ſuam accipiendum eſſe; ſed cùm per tres dies conteſtatum eſſet Fauſtinum inter & hos Epiſcopos, Apiarius à Deo immutatus, crimina, de quibus fuerat poſtulatus, derepente confeſſus, Eccleſiaſtico miniſterio privatus perpetuò manſit. Synodalem deinde Epiſtolam ad Cœleſtinum ſcripſerunt Africani Epiſcopi, in qua ſic loquebantur apud Harduinum *Tom. I. col.* 947. „ Deprecamur, ut deinceps ad veſtras aures hinc venientes non faciliùs admittatis, nec à nobis excommunicatos in communionem ultra velitis excipere: quia hoc etiam Nicæno Concilio definitum fuiſſe facilè advertet Venerabilitas tua..... Prudentiſſimè enim juſtiſſiméque providerunt (Concilia & Patres) quæcunque negotia in ſuis locis, ubi orta ſunt, finienda..... Quia illud quod pridem per Coëpiſcopum noſtrum Fauſtinum, tamquam ex parte Nicæni Concilii exinde tranſmiſiſtis, in Conciliis verioribus, quæ accipiuntur Nicæni, à Sancto Cyrillo Coëpiſcopo noſtro Alexandrinæ Eccleſiæ, & à venerabili Attico Conſtantinopolitano Antiſtite, ex authentico miſſis.... non potuimus reperire. „

Sic Canonem, quo omnis prohibebatur ad ſedem Romanam appellatio, defenderunt confirmarúntque Epiſcopi Africani. Sic Zozimi & Cœleſtini uſurpationes coërcuerunt. Appellationes ad Sedem Romanam tolerarunt quidem, ſed ob ſolam erga Concilium Nicænum reverentiam, à quo approbatæ dicebantur, & ad tempus tantùm, donec ſcilicet hujus Concilii exemplaria authentica accepiſſent. Ubi autem iis acceptis, Romanorum Pontificum Placita nullo legis

legis Ecclesiasticæ fundamento niti compertum est, illa rejiciunt, Canonémque suum præferunt Decretis Cœlestini. Non ergo existimabant ei jure divino, imò nec humano quidem, jurisdictionem propriè dictam eámque universalem competere.

Ante Epistolam ab Africanis ad Papam Cœlestinum scriptam, de quâ jam egimus, illi in Concilio Milevitano II. apud Harduinum *Tom. I. col.* 879. hunc statuerant Canonem: *Ad transmarina autem (judicia) qui putaverit appellandum, à nullo intra Africam in communionem suscipiatur.* Itaque cùm Primatus jurisdictionis non possit stare *absque jure causas recognoscendi* ab inferioribus judicibus jam latas, utì hodierni Romani non agnoscunt solùm, sed contendunt etiam, manifestum est, Concilia, à quibus *hoc jus* Romanis Episcopis explicitè & contradictoriè negatum est, etiam ipsum *jurisdictionis* Primatum negare.

Cùm Gregorius IV. in Galliam venisset, & rumor spargeretur, ipsum Episcopis, qui ex partibus erant Ludovici pii, excommunicationem minitari, scripserunt ad eum Episcopi, nullam ipsi potestatem esse aliquem in diœcesibus suis, se invitis, excommunicandi, *aut aliquid præcipiendi;* & excommunicatum ipsum abiturum, si propositum suum exequi tentaret. Fleury *Hist. Eccles. Tom. X. Lib.* 47. *n.* 38. Hæc ita refert Auctor Vitæ Ludovici pii apud Duchesne Collect. Tom. II. pag. 309. *Cùm rumor undquaque diffusus ferreret..... de Papa Romano, quòd ideo adesset, ut tam Imperatorem, quàm Episcopos excommunicationis vinculis irretire vellet, si qui inobedientes essent suæ filiorúmque Imperatoris voluntati; parum quid subripuit Episcopis Imperatoris præsumptio audaciæ, asserentibus, nullo modo se velle ejus voluntati succumbere, sed si excommunicaturus adveniret, excommunicatus abiret,*

CUM ALITER SE HABEAT ANTIQUORUM CANONUM AUCTORITAS. Cùm his nihilominùs confer quæ *Cap. II.* §. 2. de auctoritate Pontificis in certis casibus mandandi monendive ampliùs dicturi sumus.

TITULUS II.

De causis & viis, per quas divino Ecclesiæ Primatui varia jura humana accesserunt.

§. I.

Petrus, & post eum Romanus Pontifex, an & quo sensu sit Caput Ecclesiæ; quæ Ecclesia aliarum Ecclesiarum Mater & Magistra.

Sacra Scriptura, non *fidei* modò sed & *eloquii* nostri norma, non alteri nisi Christo dignitatem *Capitis Ecclesiæ* tribuit. Sic S. Paulus ad Ephes. I. ℣. 17. 22. 23. *Domini nostri Jesu Christi Pater...., omnia subjecit sub pedibus ejus, & ipsum dedit CAPUT super omnem Ecclesiam:* dein ad Ephes. IV. ℣. 15. *Veritatem autem facientes in charitate crescamus in illo per omnia, qui est CAPUT, Christus:* porrò ad Coloss. I. ℣. 18. item II. ℣. 19. *Ipse est CAPUT Corporis Ecclesiæ.... CAPUT ex quo totum Corpus, per nexus & conjunctiones subministratum & constructum crescit in augmentum Dei.* Christianos verò, non exceptis Apostolis, eorúmque primo, Paulus ad Rom. XII. ℣. 4. 5. *membra* vocat Corporis, cujus Caput est

est Christus: *Sicut enim*, ait, *in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi unum Corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra.* Quibus ultimis verbis se ipsum cum omnibus Collegis suis inter membra collocat Apostolus, Christo soli dignitatem Capitis relinquens. Ubi notandum, non dicere Apostolum, *membra Christi*, quod verè dicere potuisset; sed *alter alterius membra;* ita ut, ipso auctore, Petrus membrum esset non solùm respectu Christi, sed & respectu omnium fidelium.

Hæc etiam ipsa est communis Patrum doctrina. Sic centies S. Augustinus Christum dixit Ecclesiæ Caput, Petrum verò nunquam; sed eum sicut alios Apostolos inter membra reputat. Brevitatis amore hunc unum ipsius locum referam *Tract. CVIII. in Joannem. n.* 5. „ Sed quoniam per hoc, „ quòd mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus, „ factus est Caput Ecclesiæ; illi (*Apostoli*) membra sunt ejus. „ Ideo ait, quod sequitur: Et pro eis ego sacrifico me ipsum. „

S. Leo Papa *Serm. LXXX. in Nativit. Apost. Petri & Pauli Cap.* 7. Petrum & Paulum inter Ecclesiæ membra ponit, eos tanquam corporis oculos respiciens, Christo autem Capitis dignitatem servans: „ Quos, ait, gratia Dei in tan„ tum apicem inter omnia Ecclesiæ membra provexit, ut „ eos in corpore, cui Caput est Christus, quasi geminum con„ stitueret lumen oculorum. „ Adde S. Gregorium M. *Lib. V. Epist.* 18.

Concilium Toletanum VIII. Can. 4. apud Harduinum *Tom. III. col.* 962. Episcopos, ne Romano quidem excepto, oculis corporis itidem assimilat, Christúmque solum Caput agnoscit. „ Cùm secundùm carnis assumptæ mysterium, Ec„ clesiæ suæ fuerit dignàtus Caput existere Christus; meritò „ in membris ejus intentio Episcoporum officia peragere cer-

 „ nitur

„ nitur oculorum. Ipsi enim de sublimiori celsitudine ordi-
„ num regunt & disponunt subjectas multitudines plebium. „

Sic loquuntur Scriptura & SS. Patres circa nomen *Caput Ecclesiæ;* húncque loquendi modum tenere fuisset securius, quàm talem adhibere elocutionem, quæ sicut quibusdam præbuit ansam superbiendi, ita simplicium mentibus caliginem offundit, ne illorum usurpata tam facilè discernere valeant. Hoc certè fecit Italo nostro *pag.* 93. *& alibi.* Non ignoro, à Patribus Concilii Chalcedonensis S. Leonem Papam *suum* vocari *Caput;* scio etiam, qualiter Concilium Florentinum declaraverit, Rom. Pontificem esse *Caput Ecclesiæ* Potuerunt hæc dare occasionem, & actu multis dederunt, attribuendi Capiti Ecclesiæ *ministeriali*, quæ tantùm debentur *essentiali*, quod est Christus. In fine quidquid dicitur sive in Synodis, sive à Scriptoribus Ecclesiasticis de summo Pontifice tanquam Capite Ecclesiæ, ea omnia significant, illum esse primum & principalem inter Ecclesiæ Ministros. Hòc rectè observavit Cardinalis Alliacensis *Tomo II. Gersoniano col.* 918.

Verùm, inquiunt, necessarium est Ecclesiæ visibile Caput, *summâ præpollens authoritate*, ruiturâ alioquin Ecclesiâ in exitialem anarchiam. At Christus, verum Ecclesiæ Caput, licèt oculis carnis invisibilis, non eò minùs oculis fidei præsens esse debet. Non ille minùs Ecclesiæ suæ, ex quo in cœlis est, invigilat & subvenire potest, quàm cùm in terris degeret. Non est oblitus sua promissa, se cum eâ semper futurum, & adversùs eandem non prævalituros host s ejus. Finaliter divina hæc Respublica cùm humanis societatibus nullâ ratione comparari potest: tum quòd has usque se servaturum Dominus non spoponderit, ideóque eas hominum prudentiæ regendas permiserit: tum quòd utriusque Reipublicæ dispar omnino sit conditio: Unaquæque enim sæcularis potestas sibi ipsi fingit suam

ſuam regiminis formam, ut hæc ſit alibi *purè monarchica*, alibi *purè ariſtocratica*, alibi *democratica*, alibi *per mixturas temperata;* Eccleſiaſtica autem eſt & manere debet *hierarchia*, *non competens uni ſoli*, ſed ùt ait Tridentinum, *conſtans ex Epiſcopis, Presbyteris & Miniſtris:* quapropter etiam in Jure Canonico non dicitur *Majeſtas*, ſed *Majoritas*, in cujus ſupremo ordine omnes ſtant Epiſcopi, non unus duntaxat eorum.

Circa alteram quæſtionem hoc §. propoſitam: *quæ Eccleſia* in ſenſu Conciliorum & Canonum *pro aliarum Eccleſiarum Matre & Magiſtra habeatur*, ita diſſerit Illuſt. Boſſuetus *Defenſ. Declarat. Cleri Gall. Part. I. Lib. I. Cap.* 1. „ Quod in fidei „ profeſſione eſt ſcriptum, Sanctam Catholicam, Apoſtolicam „ Romanam Eccleſiam, omnium Eccleſiarum Matrem ac Ma„ giſtram, quidam ipſam Univerſalem Eccleſiam intelligunt; „ quæ propriè, ac ſtrictè, ùt ajunt, *Catholica* ſit: *Apoſtolica* „ verò, quòd Apoſtolicâ ſucceſſione gaudeat; ac *omnium Ec*„ *cleſiarum* particularium, utì omnium fidelium *Magiſtra &* „ *Mater*, meritò appelletur: *Romana* porro ſit, vel maximè „ quòd Sedem Romanam ac Petri Cathedram Principem fidei „ & Caput communionis agnoſcat. Alii Romanæ, Catholi„ cæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ nomine, deſignatam volunt Se„ dem ipſam Romanam à Petro & Paulo fundatam, veréque „ Apoſtolicam, Catholicámque, eo ſenſu quòd ab ea in omnes „ venerandæ communionis jura dimanent: omnium Eccleſia„ rum Matrem ac Magiſtram, quæ nos lacte alat doctrinæ ſa„ lutaris, eámque tradat qua vivimus omnes, Romanam fidem. „ Quis hæc non fateatur? „ Utrumque ſenſum, ait Boſſuetus, ſuâ declaratione complexi ſunt Patres Gallicani; utrumque etiam admiſit Febronius *Cap. III.* §. 6 ita tamen, ut primas dederit primo. Addit idem illuſtriſſimus Præſul: „Quid „ plura poſtulas? Non *præcipuam*, inquis, ſed *ſolam*, atque

„ in

„ in se omnia continentem ejus authoritatem necesse est ut
„ agnoscamus; & ab ipso ùt Capite accipere Patres in Conci-
„ liis Oecumenicis congregatos quòd sine errore recta deci-
„ dant. Hanc fidei summam esse prædicas, quâ evertâ omnia
„ quatiantur. Addis tu quidem ad fidem Ecclesiæ; nova
„ profers: Nos refugimus; nos à Spiritu Sancto doceri cre-
„ dimus in Synodis Oecumenicis Domini Sacerdotes; quód-
„ que recta decidant non à Summo Pontifice accipere, sed à
„ Spiritu Sancto, quo autore dicant illud Apostolicum: *Vi-*
„ *sum est Spiritui Sancto & nobis;* sed à Christo Doctore:
„ *Ego vobiscum sum.* Hæc tu interpretaris: Pessimè, ùt nos
„ quidem credimus. „ Hæc clara sunt, dilucida & solida.
Adversùs ea D. Kauffmans *in Apologetico Dissert. III.* §. 6.
disputat multis involutis ac sesquipedalibus, plerumque ad rem
non facientibus verbis, quæ in recessu nihil probant, & Fe-
broniana æque parum ac Bossuetiana elidunt. Interim ea
quemadmodùm *modò* dant ansam & qualecunque subsidium ad
sustinendas Ultramontanorum opiniones, ita & *olim* facilè po-
tuerunt occasionem præbere ad efformandas novas illorum sen-
tentias, & hoc etiam medio ampliandam Pontificum authori-
tatem.

§. II.

Papa an & quatenus sit Centrum unitatis?

III. Bossuetus de hoc argumento agens, in Expositione Doctrinæ Christianæ Cap. XXI. rectè statuit: *Dei Filium, dum suam Ecclesiam unam esse, & supra Unitatem firmiter ædificatam vellet, tuendæ ac firmandæ Unitatis S. Petri Primatum instituisse, Sedémque Apostolicam hujus Unitatis CENTRUM ac radicem esse.* Habet hæc qualitas *Centri* magnam affinitatem cum illà

illâ *Capitis*, de quâ §. *praeced.* actum est. Ad utramque stabiliendam & declarandam utemur verbis Petri de Marca, quæ ab ipso adversario nostro Italo *pag.* 41. mutuabimur. Sic autem Vir illustrissimus *de Discrimine Cleric. Cap.* 3. *n.* 2. „Christus Dominus noster Apostolis omnibus & singulis *in solidum* Ecclesiam suam fundandam, docendam, & regendam „ commisit, eâ tamen lege adjectâ, ut Petrus inter eos Primatum gereret, & Caput esset Collegii illius Apostolici; „ eo fine scilicet, ut præter communem cum aliis curam, unitatis conservandæ in exercendo regimine sollicitudo præcipua, & specialiter illi competeret. .... Ut scirent omnes, „ Pontificis potestatem semper cum Petri, Ecclesiæ Capitis, „ communione & unitate retinendam, ad quod ipse, præcipuè cum potestate ligandi contumaces huic Unitati, cogere „ posset. „ Ponderans deinde idem Auctor *num.* 3. ter repetitum mandatum Petro à Christo datum *pascendi oves*, subdit: „ Quibus verbis promissa Petro Capitis potestas pro tuenda unitate in universalis Ecclesiæ regimine, illi præ cæteris „ indulta est. Aliquid enim specialiter datum necesse est intelligi per sententiam Domini ter repetitam, post acceptam „ communiter eandem cum aliis potestatem. Cæteri quippe „ Apostoli sic unâ potestate instructi sunt in solidum, ut ejus „ inter se Divisionem faciendam ...., non ignorarent .... „ Petrus quoque partem sibi excolendam assumpsit, quemadmodum & Paulus & reliqui Apostoli præstitêre. Sed Petrus præter specialem, sibique assignatam partem, universum Gregem à Christo pascendum, & in *Unitate* regendum „ accepit. .... *N.* 11. Quare poterit ille (Rom. scilicet Pontifex) ex officio, & vi potestatis sibi collatæ *Unitatem tueri, ERUDIENDO IGNAROS, ET CONTUMACES LIGANDO*, sive censuris percellendo, cujuscunque sint con-

„ ditionis, five Epifcopi & Clerici, five Laici..... *N.* 21.
„ Regiminis femel conftituta forma expofcebat, ut fciremus,
„ Apoftolos quoque ipfos huic regulæ à Chrifto præfcriptæ
„ fubditos fuiffe. Pares quidem in cæteris erant Petro; fed
„ *in retinenda Unitate* eum refpicere debebant ùt totius Colle-
„ gii Caput, & *Rectorem Unitatis &c.*

Duo media fervandæ Unitatis hìc ponit de Marca in fummi Pontificis poteftate, fcilicet *erudiendi ignaros*, & *ligandi contumaces.* Si contumaces cenfuris ligare & excommunicare valeat, haud dubiè illis etiam *mandare* (aut, ut in fenfu Juris Canonici me explicem, eos *canonicè monere*) poterit circa ea, quæ ad tuendam & retinendam Unitatem pertinere nofcuntur. Hoc mandandi monendíque jus, hanc à via aberrantes reducendi authoritatem, fi *Jurisdictionem* velis appellare, per me licet. Sed inde non fequitur, quòd Papa fub obtentu *Unitatis*, & *Centri* ejusdem, poffit novas leges univerfam Ecclefiam obligantes condere, caufas judiciales ad fe avocare, collationem beneficiorum tam minorum quàm majorum fibi refervare, Epifcopos in exercitio functionum paftoralium in propriis eorum diœcefibus per fe vel per alios prævenire, imò illos ab eisdem excludere &c. Debet ille hanc tueri Unitatem per vias & conformiter ad regulas ab Ecclefia in SS. Canonibus præfcriptas. Hoc, de quo agimus, *Petri privilegium*, juxta effatum S. Leonis Serm. III. Cap. 3. *manet*, *ubicunque ex ipfius non fertur æquitate judicium;* tunc verò ex fententia Hincmari Archiep Remenfis *non manet*, *ubicunque ex ipfius non fertur æquitate judicium.*

Unitatem in Ecclefia defcribit & multùm commendat Apoftolus in Epiftolis fuis ad Ephef. IV. ℣. 3-5. nec non I. Cor. 1 ℣. 10. *Solliciti fervare unitatem Spiritûs in vinculo pacis. Unum corpus & unus Spiritus, ficut vocati eftis in una fpe*

vocatio-

vocationis vestræ. Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma. Obsecro . . . . ut idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententiâ. Quâ autem ratione utriusque hujus Unitatis Centrum erunt Romani Pontifices, si ipsi evadant schismatici, prout fieri posse nemo dubitat. Sanè nonnulli ex SS. Patribus Romanos suæ ætatis Pontifices pro schismaticis habuerunt, séque ab eorum communione segregârunt. Sic S. Firmilianus scripsit *Stephano* Papæ *Epist. 75. inter Cyprianicas pag. 150.* „ Peccatum „ verò tibi quàm magnum exaggerâsti, quando te à tot gregi- „ bus scidisti! Excidisti enim te ipsum: noli te fallere; siqui- „ dem ille verè est schismaticus, qui se à communione Eccle- „ siasticæ unitatis apostatam fecerit; dum enim putas omnes „ à te abstineri posse, solum te ab omnibus abstinuisti. „ En Romanum Episcopum per propriam suam excommunicationem à communione fidelium segregatum. Ecce etiam alium directè & reipsa à S. Hilario anathemati traditum: „ Anathema „ tibi à me dictum *Liberi*, & sociis tuis. . . . . . Iterum tibi „ anathema, & tertiò *prævaricator Liberi.* „ S. Hilarius *Fragm. VI. pag.* 1337.

Instar horum Patrum idem deinde præstiterunt integræ Ecclesiæ, ipsáque Concilia. Sic Africæ Illyrii & Dalmatiæ Episcopi omnes se à communione *Vigilii* sejunxerunt ob damnata ab eo Tria Capitula. Non multò pòst Episcopi Africæ in Concilio congregati eundem & eâdem de causâ ab Ecclesiæ corpore segregârunt. Vid. Fleury *Hist. Eccles. Lib. XXXIII. ad an.* 548. & 550. *n.* 26. & 32. Etenim sicut quilibet fidelis pro schismatico habendus est, qui Petri successorem pro Primate Ecclesiæ, pro suo Superiore, pro Centro unitatis, non recognoscit, ita vicissim successor Petri schismaticus foret, si se Ecclesiæ Catholicæ non vellet subjicere; veluti defacto in

Concilio generali Pisano Papa *Gregorius XII.* ùt schismaticus, & *Joannes XXIII.* à Concilio Constantiensi ùt fautor schismatis declaratus fuit.

Patet insuper per Historiam, quantum & pariendis schismatibus, quibus à pluribus sæculis Ecclesia dilacerata est, ipsi Pontifices contulerint. Probavit hoc Febronius imprimis de schismate *Orientalium*, qui si ex Episcoporum Romanorum nimio imperio, novísque usurpationibus, atque inexpugnabili eorum repugnantià adversùs privilegia Ecclesiæ Constantinopolitanæ ad schisma non sunt detrusi, moti saltem & multùm inclinati sunt. Probavit illud pariter Febronius de schismate *Occidentali*, cui per immoderatas indulgentias, & varia imprudentia facta (ut alia taceam) proximam occasionem à Romanis Pontificibus datam fuisse constat. Unde ex sopore quasi lethargico excitatus *Leo X.* ejúsque successores, tantum abest, ut congruum remedium malo attulerint, ut ex contrario procurandæ unioni obstacula potiùs posuerint, tum impediendo, ne cogeretur Concilium, tum ne stabilis ac desiderata à Patribus constitueretur reformatio. Quid Anglorum schismati viam stravit? Nónne dominatus intolerabilis, quo dudum in eos utebantur Romani Pontifices? Quid autem idem schisma firmavit immutabiliter atque consummavit, nisi modus imprudens & arrogans, quo Romani cum Reginâ Elisabethâ egerunt.

Hæc sufficiunt de temporario impedimento Centri unionis, quod à materia & ab occasione *schismatis* ponitur. Sed quid si viri Sancti, si integræ eæque insignes Ecclesiæ Romanum Pontificem cum suis pro fautoribus & confirmatoribus *Hæreseos* habeant, qui veritatem neque nôrunt neque discere amant? An tunc adhuc, & quousque hoc Romanorum sentimenta durant, virtus centri in illis manifestabitur? Hoc evenit anno 376. cùm S. Basilius sic scriberet ad Eusebium Episcopum

ſcopum Samoſatorum *Epiſt.* 239. *edit. Benedict.* „ De rebus
„ Occidentalibus priùs ipſe didiciſti, narrante omnia fratre
„ Dorotheo, cui quales dandæ rurſus litteræ abeunti? For-
„ taſſe enim ſe itineris ſocium junget optimo Sanctiſſimo,
„ qui magno ardet ſtudio ac Orientem peragrat, & ab inſignio-
„ ribus quibusque ſubſcriptiones ac epiſtolas colligit. Quæ
„ igitur per ipſos ſcribenda ſint, aut quomodo cum ſcriben-
„ tibus conſilia conjungenda, equidem dubito; ſed ſi citò re-
„ perias, qui ad nos proficiſcantur, nobis exponere ne gra-
„ veris. Mihi enim venit in mentem illud Diomedis uſur-
„ pare: *Utinam precatus non eſſes, quoniam*, inquit, *vir eſt*
„ *ſuperbus*. Nam reverà animi elati, dum obſequio colun-
„ tur, ſolitò arrogantiores fieri ſolent. Etenim ſi nobis pla-
„ cetur Dominus, quoniam alio adminiculo indigemus? Si
„ autem perſeveret ira Dei, quale nobis præſidium ſupercilii
„ Occidentalis? qui veritatem neque norunt, neque diſcere
„ volunt; ſed falſis ſuſpicionibus præoccupati eadem nunc
„ faciunt ac priùs in Marcelli cauſa, in qua cum hominibus ve-
„ ritatem ſibi nuntiantibus delitigârunt. Ego ipſe citra com-
„ munem formam ad eorum Coryphæum ſcribere volebam, de
„ rebus quidem Eccleſiaſticis nihil, niſi quatenus ſubobſcurè
„ inſinuâſſem, neque illos de rebus noſtris vera noſſe, neque
„ viam, quâ addiſcere poſſint, amplecti; ac generatim admo-
„ nuiſſem, hominibus, quos tentationes afflixerunt, inſultan-
„ dum non eſſe, neque dignitatem æſtimandam ſuperbiam:
„ quod peccatum vel unicum id valet, ut inimicos Deo ef-
„ ficiat.

Dolens huc tranſcribo quod ex S. Hieronymo refert Gra-
tianus Cauſ. XXIV. Quæſt. 3. Can. 33. *Veteres ſcrutans hi-
ſtorias, invenire non poſſum ſcidiſſe Eccleſiam, & de domo Domini
populos ſeduxiſſe, præter eos qui Sacerdotes à Deo poſiti fuerant,*

& Prophetæ, id est Speculatores. Isti ergo vertuntur in laqueum tortuosum, in omnibus locis ponentes scandalum.

§. III.

Vicarii & Legati Apostolici, ad juvandam executionem Canonum destinati, suâ authoritate ad fundandam absolutam Monarchiam Curiæ Rom. abutuntur.

Summi Pontifices, vices suas præcipuis quibusdam Episcopis delegando, Primatum, Metropolitanorum, aliorumque jura non valuerunt evertere. Hæc delegandi ratio inventa potiùs fuit ad promovendam Canonum executionem, suáque omnibus jura tutiùs conservanda. Inde Leo M. in Epistola 12. quæ est ad Anastasium Thessalonicensem, cui vices suas commiserat, disertè sic scribit Cap. 2. *Igitur secundùm sanctorum Patrum Canones, spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentiâ consecratos, Metropolitanos singularum provinciarum Episcopos, quibus ex delegatione nostrâ Fraternitatis tuæ cura prætenditur, jus traditæ sibi antiquitùs dignitatis intemeratum habere decrevimus: ita, ut à regulis præstitutis nullâ aut negligentiâ, aut præsumptione discedant.* Similiter Hormisda in Epistola ad Joannem Episcopum, quæ est tertia apud Harduinum *Tom. II. col.* 1019. intacta vult esse Metropolitanorum privilegia, vicibus licèt Apostolicæ Sedis ipsi demandatis: *Servatis,* inquit, *privilegiis Metropolitanorum, vices vobis Apostolicæ Sedis eatenùs delegamus, ut inspectis istis, sive ea quæ ad Canones pertinent, sive ea quæ à nobis sunt nuper mandata, serventur, sive ea quæ de Ecclesiasticis causis tuæ relationi contigerint, sub tua nobis insinuatione pandantur. Erit hoc studii ac solli-*

ſollicitudinis tuæ, ut talem te in his, quæ injunguntur, exhibeas, ut fidem integritatémque ejus, cujus curam ſuſcipis, imiteris.

Utraque hæc auctoritas Leonis & Hormisdæ refertur à Gratiano *Cauſa XXXV. Quæſt.* 2. *C.* 5. 6. Utraque verò clariſſimè demonſtrat, ſummos Pontifices vices ſuas in Provinciis delegâſſe & conſervanda, non ad uſurpanda Metropolitanorum jura; niſi fortè ipſi *aliquâ vel negligentiâ vel præſumptione à præſtitutis regulis diſceſſiſſent*, uti loco jam relato S. Leo rectiſſimè admonet, & nunc referenda verba S. Gregorii M. confirmant. Hic ſanctus Pontifex, dum *Lib. XI. Epiſt.* 69. Brunichildem Francorum Reginam rogat, ut cum ipſius veniâ mittere Legatum poſſit in Gallias ad coërcendos quosdam Epiſcopos, qui impudicè, ùt ait, & nequiter converſari dicebantur, Metropolitanorum incuſat negligentiam, qui ſi officio ſuo functi eſſent, de Legato ipſe in Gallias transmittendo nunquam cogitâſſet: *Sed quoniam*, inquit, *eos quorum eſt locus hæc inſequi, nec ſollicitudo ad requiſitionem, nec zelus excitat ad vindictam, ſcripta ad nos veſtra diſcurrant, ut perſonam, ſi præcipitis, cum veſtræ authoritatis aſſenſu transmittamus, quæ unà cum aliis Sacerdotibus hæc & ſubtiliter quærere, & ſecundùm Deum debeat emendare.* Sic Gregorius M., uti & alii Apoſtolicæ Sedis Antiſtites, Vicarios miſerunt & inſtituerunt ad tuendam Fidem, ad ſervandam Diſciplinam, juvandámque Canonum executionem, in quo proprium ſummorum Pontificum officium conſiſtit. S. Leo, qui ſuprà, dum Juliano Coënſi Epiſcopo vices ſuas in Oriente delegat, ſe ſe Epiſt. 86. Cap. 2. ita explicat: *Ut ſequeſtratâ earum actione cauſarum, quæ in quibusque Eccleſiis Præſulum ſuorum debent actione firmari, hanc ſpecialem VICE MEA functus aſſumas, ne hæreſis vel Neſtoriana vel Eutychiana in aliquâ parte reviviſcat: quia in Epiſcopo Conſtantinopolitano catholicus vigor non eſt, nec multùm aut pro ſa-*

cramento salutis humanæ, aut pro suâ est æstimatione sollicitus. Itaque, si aliquando Pontificum Romanorum Vicarii Episcoporum causas cognovisse videantur, id fecêre quidem, aut quòd Metropolitani officium suum fortè omitterent, aut quòd ob rei gravitatem in pleniori Synodo, Metropolitanis ipsis assentientibus, eas placeret agitari. Confer ejusdem Gregorii M. *Epist.* 53. *Lib. V.* ubi Virgilio Arelatensi Episcopo vices suas in Ecclesiis, quæ sunt sub regno Childeberti, committit cum addito: *Singulis siquidem Metropolitis secundùm priscam consuetudinem proprio bonore servato.*

Itaque hæ Legationes primis Ecclesiæ temporibus non alio fine peragebantur, quàm ut ubique terrarum communio Sanctorum secundùm charitatem & terminos legis gratiæ suaviter constitueretur. Demum autem, & præsertim quidem sæculo Gregorii VII, factæ sunt ad constituendam ubique absolutam Curiæ Romanæ Monarchiam. Hoc Historias Ecclesiasticas illorum temporum studiosè legens facilè advertet, atque in hoc etiam differentiam Regiminis & Politiæ observabit. Interim Galli, antiquorum & verorum Canonum tenaces, non alium in finem, neque aliâ auctoritate instructos Apostolicos Nuntios ac Vicarios admiserunt, quàm illâ, quæ ex Leone M., Hormisda, & Gregorio M. mox descripta est; utprimùm autem hi potestatem majorem, Monarchiam redolentem, explicare tentarent, mox vigorosas oppositiones à Gallicanis Conciliis sensêre. Illustria hujus contradictionis exempla videmus in negotio Drogonis Metensis, & Ansegisi Senonensis; hæc refert Febronius *Cap. II.* §. 10. *n.* 6. 7.

§. IV.

§. IV.

Papa supplens defectus Episcoporum & Metropolitanorum, eorum jura non præripit.

Ad Apostolicæ Sedis Primatum pertinet cæterorum Episcoporum excitare vigilantiam, imò & eorum supplere vices, si fortè deficiant. Atque ita quidem (uti §. præced. innuimus) summi Pontifices Legatos plerumque in Gallias aliáque regna miserunt, non qui Metropolitanorum jurisdictionem opprimerent, sed qui vel juvarent potiùs, vel etiam quandoque supplerent.

Ita quondam Alexander II., cùm simoniaca lues per Gallias latè grassaretur, malúmque ad Archiepiscopos usque pertinuisset, Episcopos quosdam ejus criminis reos dejici curavit in Galliis; quod quidem ideo aggressus est, quia Metropolitani officio suo non fungebantur: Id enim ipse significat in Epistola XVIII., quæ est ad Gervasium Archiepiscopum Remensem apud Harduinum Tom. VI. col. 1092. ubi, *pestem simoniacam*, inquit, *quæ hactenus vestris in partibus, quasi timida serpere solebat, nunc caput accepimus extulisse, & gregi dominico, tam timore quàm pudore remoto, gravissimam jacturam instantissimè inferre. . . . . Quod totum sanè Archiepiscopis imputamus. Nemo enim simoniacus emptionem iniret, si se consecrandum fore desperaret. Sed quia Archiepiscopi sine discretione consecrant, multi indiscretè ad Episcopatus aspirant. Verùm cùm tempus acceperimus, adjuvante Deo & de consecratis & de consecratoribus justitiam judicabimus. At verò audito tuo erga sanctam Religionem bono studio, non modicè gaudemus, quem strenuum cultorem ita in vineâ Domini operari audivimus, ut nulla Simonis propago in eâ, quantum ad te attinet, radicare possit. Et quan-*

quam ammonitione non videaris indigere, te tamen ammonemus, atque præcipimus; ut Josselinum Suessionensi Ecclesiæ non consecres Episcopum, qui Archidiaconatum simoniacè obtinuisse non contentus, Episcopari etiam pecuniâ contendit. Belluacensem autem Episcopum, quem res ecclesiasticas & populum Dei atrociter disperdentem audivimus, si verum est, jubemus ita virgâ sanctæ authoritatis ferias, ut cæteri, si qui sunt similes, ejus exemplo corrigantur. Porro Ambianensis Episcopus à nobis ammonitus, ab injuriâ Corbeiensi Abbati illatâ, non veritus nostram authoritatem, non modò non destitit, verùm etiam in dies eam multiplicat. Quare utrumque ad te maturiùs convoces, eorum contentioni finem impositurus. Quod si per te nequiveris, rem totam ad sedem Apostolicam tempestivius per epistolam referas, ut apostolicâ authoritate hæc contentio sopita conquiescat. Hæc agas, & aliis quoque Ecclesiæ utilitatibus hortamur inservias.

Ex hâc Epistolâ colligitur 1) solâ Metropolitanorum oscitantiâ excitatam fuisse vigilantiam Alexandri II. Pontificis: 2) tantùm abesse, ut voluerit ipse eripere jurisdictionem Archiepiscopis, ut potiùs Gervasio Archiep. Remensi gratuletur, quòd ipse in sua diœcesi simoniacos abesse jubeat; ipsumque admonet, ut in Episcopos aliquos suæ Provinciæ, qui rei habebantur, animadvertat, ipsósque *virgâ sanctæ authoritatis feriat:* 3) tum tandem velle Alexandrum, ut illorum causa ad Apostolicam Sedem remittantur, si per se Gervasius dirimere eas non potuerit: *Quod si per te nequiveris*, inquit, *rem totam ad Sedem Apostolicam tempestiviùs referas, ut Apostolicâ authoritate hæc contentio sopita conquiescat.*

Ita quoque Joannes XXII. in posterioribus longè temporibus libellum destinavit ad quosdam Galliæ Episcopos, ut Petri Episcopi Cathalaunensis causæ finem imponerent, quæ à Roberto Archiep. Remensi inchoata, veluti deserta & indiscussa

discussa remanebat, ob alia scilicet negotia, quibus Archiepiscopus ille implicitus detinebatur. Libellum hunc è cartophylacio regio acceptum edidit Gerbasius *de Causis Majoribus pag.* 302. In eo Pontifex, non aliâ ratione motum se fuisse ait ad nominandos delegandosque judices, qui Episcopi Cathalaunensis inceptam in Provinciali Synodo causam finirent, quàm quòd Archiepiscopus Remensis *agendis aliis implicitus, dicti processûs perfectioni nequibat intendere: ac ne per detentionem personalem Episcopus ille diutiùs affligeretur:* sunt ipsa Apostolicarum litterarum verba.

Potest etiam *extraordinaria* Romani Pontificis *potestas* locum habere aliquâ necessitate emergente, quæ sit impedimento, quominùs via ordinaria locum habere queat. Sic propter bellorum vastationes & feritatem Longobardorum videmus S. Gregorium M. uni atque eidem Episcopo curam duorum Episcopatuum deferre, atque nonnullos in aliquam Ecclesiam *incardinare;* uti ipse passim Libro II. Epistolarum loquitur: est autem incardinare, Episcopum, Abbatem, Presbyterum vel Diaconum in aliqua Ecclesia instituere; propterea autem tunc hoc Gregorius in Italia poterat facere, quia maxima ejus pars Pastoribus carebat, ob Longobardorum prædas; atque ita Ecclesiis viâ ordinariâ de Pastoribus non valebat provideri.

In eo sententia nostra differt ab opinione P. Viatoris Itali, quod ea, quæ hoc & superiore §. diximus de *extraordinariâ* & supplente Rom. Pontificis authoritate, fundatâ tum in ejus Primatu, tum in unitate Episcopatûs, cujus ipse præcipuam curam habere debet; ille *pag.* 134. *seqq.* ad *ordinariam* referat, atque eandem intueatur veluti concurrentem cum illâ Episcoporum, Metropolitanorum, nec non Provincialium Synodorum. Hæc & similia in obscurioribus sæculis ansam

 dede-

dederunt tam Tractatoribus Ecclesiasticis, quàm Pontificibus ipsis, ut horum fimbriæ mirè extenderentur, ex eodem scilicèt errore, quem in Italo nostro hìc observamus.

§. V.

Plura Pontificibus per Canones tribuuntur, quæ ex nativo jure sui Primatûs non obtinent.

Progredior in disquisitione causarum, quæ minùs attentis dederunt ansam sibi repræsentandi naturam divini Primatûs alium omnino, quàm à Christo fuit institutus; ipsis autem Pontificibus & eorum Curiæ occasionem præbuerunt fines ejusdem ultra condignum proferendi cum gravamine Ecclesiæ.

Ipsi agnoverunt Pontifices, nonnullas suæ Sedis prærogativas non ex alio fonte, quàm à communi consensu & concessione Ecclesiæ provenire. Hoc sanè indicat Concilii Chalcedonensis *Canon* 28. ibi: *Throno antiquæ Romæ, quòd urbs illa imperaret, jure PATRES PRIVILEGIA TRIBUERUNT.* Id jam antè recognoverat & confessus est Zozimus Papa *Epist.* 2 apud Constantium *col.* 943. scilicèt: *Apostolicæ Sedi in honorem beatissimi Petri PATRUM DECRETA peculiarem quondam sanxère reverentiam.* Idem nempe Zozimus agens contra Africanos, qui ne appellationes quidem ferri tum sinebant ad Apostolicam Sedem, Ecclesiæ suæ privilegia tuitus est, non jure divino, sed Canonibus unis *Sardicensibus*; quos quidem ipse *Nicænos* falsò vocitabat, uti vidimus suprâ *T.t. I.* §. 5. Gelasius in Commonitorio ad Faustum, apud Harduinum *Tom. II. col.* 885. omnium clarissime rem definit: *IPSI SUNT CANONES*, inquir, *qui appellationes totius Ecclesiæ ad hujus Sedis examen voluerunt deferri.*

Inno-

Innocentius I. in Epiſtolâ ad Victricium Rothomagenſem *Cap.* 3. Majores cauſas, poſt Epiſcopale judicium, referri vult ad Apoſtolicam Sedem: quâ authoritate? *SICUT SYNODUS STATUIT*, inquit ipſe; apud Conſtantium *col.* 749. Gregorius M. in *Epiſt.* 24. *Lib. VI.* quæ eſt ad Marinianum Ravennatem Epiſcopum: *Nunquid non ipſe noſti*, ait, *quia in cauſa, quæ à Joanne Presbytero contra Joannem Conſtantinopolitanum fratrem & Coëpiſcopum noſtrum orta eſt, SECUNDUM CANONES ad Sedem Apoſtolicam recurrit, & noſtrâ eſt ſententiâ definienda.* Nicolaus I. in Epiſtola 8. ad Michaëlem Imperatorem: *Quoniam*, inquit, *cùm SECUNDUM CANONES, ubi eſt major authoritas, judicium inferiorum ſit deferendum, ad diſſolvendum ſcilicet, vel ad roborandum; patet profectò Sedis Apoſtolicæ, cujus authoritas major eſt, judicium à nemine fore retractandum.* Harduinus Tom. V. col. 167. Apud eundem Tom. VI. col. 952. Leo IX. Epiſt. 5. ad Petrum Epiſcopum, *Sanctorum PATRUM CONCORDI DECRETO* factum eſſe ait, quòd ad Romanam & Apoſtolicam Sedem, *majores & difficiliores cauſæ omnium Eccleſiarum definiendæ referantur.*

Ipſe quinimo Innocentius III. *Epiſt.* 16. *Lib. I.* quæ eſt ad Capitulum ſanctæ Anaſtaſiæ, ſic ſcribit: *Ex illo ſingulari excellentiæ privilegio, quod unigenitus ille Filius Jeſus Chriſtus Apoſtolorum Princeps, Principi Petro conceſſit, SANCTORUM PATRUM POSTMODUM INSTITUTA MANARUNT, ut majores cauſæ ad Sedem Apoſtolicam perferrentur.* Deinde Epiſtolâ 48. ad Patriarcham Antiochenum: *Cùm ex illo generali privilegio, quod Beato Petro, & per eum Romanæ Eccleſiæ Dominus noſter indulſit, CANONICA POSTMODUM MANARUNT STATUTA, continentia, majores cauſas eſſe ad Sedem Apoſtolicam perferendas.* Plures in hoc argumentum egregias auctoritates congeſſit Joannes à Calore *in Apologia*

Febr. Art. XII. Itaque ſatis agnovêre ſummi Pontifices multa ſibi per Concilia & Canones, per tacitum vel expreſſum Epiſcoporum conſenſum, imò & per Imperatorum ac Regum conceſſiones tribui, quæ per ſe & ex naturâ Primatûs eis non competerent.

Opponit quidem his Italus *pag.* 133. „ Devolvere „ idem non eſſe ac conferre; conſequenter, quando Conci„ lia vel Epiſcopi ad Romanam Sedem ſuas cauſas devolvunt, „ non conferunt Romanæ Sedi jurisdictionem ſuper cauſarum „ expeditionem; ſed reſignant ſupremæ jurisdictioni nova ar„ gumenta, ſive recentes materias exhibent, ſuper quas juris„ dictio Papalis judicia ſua ſive ſententias extendat. „ Verba hæc ſunt, nihil proficientia. Habet utique ſummus Pontifex ſua jura, ſuam authoritatem Primatui naturaliter cohærentem; ſed eam non indefinitam: habent ſua quoque jura Epiſcopi, Metropolitani, Concilia omnis generis, vetant autem Canones Spiritu Dei conditi, quibus omnes illi tenetur, ne alter alterius fines invadat, ipſo invito. Attamen hoc non impedit, quominùs pro bono Eccleſiæ alter alteri quidquam de ſuis juribus cedere, aut illud cum eo valeat communicare; ſicuti de facto favore Apoſtolicæ Sedis in variis eveniſſe conſtat, iis nominatim quæ *hoc* §. relata ſunt. Verùm inde concludi minimè debet, quaſi poſteriora hæc ad *naturam*, minùs ad *eſſentiam* Primatûs pertineant; aut (quod æque erroneum foret) quaſi ex adjectitiis his qualitatibus argumentum deduci poſſet ad formandam nobis genuinam de eodem Primatu ideam, & noſcendam veluti ab effectibus cauſam. Hunc autem errorem erraverunt, qui, Romanæ Sedis præſenti fulgore obcæcati, non diſtinguunt inter hujus Sedis jura *originaria* ſeu *divina*, & inter *humana* ſeu *adventitia*, quibus illa carere poſſet, & fortè

fortè propter abusus, propter errores, qui in cessione intervenerunt, & propter plures alias causas similes carere deberet: velut in judicialibus, beneficialibus, exemptionibus &c.

§. VI.

De Romanæ Ecclesiæ potentiore principalitate ex sententia Irenæi.

S. Irenæus sui temporis hæreticos refellens, Ecclesiarum Traditionem illis obiicit, erroribus eorum contrariam, quippe quæ ex doctrina Episcoporum, qui Ecclesiis hactenus præfuerant, dignosci facilè poterat: „ Traditionem, inquit „ S. Martyr *Lib. II. adv. hæreses Cap.* 3. in toto mundo mani„ festatam, in omni Ecclesiâ adest perspicere omnibus, qui „ vera velint videre: & habemus annumerare eos, qui ab „ Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesiis, & successores „ eorum usque ad nos, qui nihil tale docuerunt neque cogno„ verunt, quale ab his deliratur.

„ Sed quoniam valdè longum est (pergit Irenæus) in „ hoc tali volumine omnium Ecclesiarum enumerare successio„ nes, maximæ & antiquissimæ, & omnibus cognitæ, à „ duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & consti„ tutæ Ecclesiæ, eam, quam habet ab Apostolis traditionem „ & annuntiatam hominibus Fidem, per successiones Epis„ coporum pervenientem usque ad nos, indicantes confundi„ mus omnes eos, qui quoquomodo, vel per sui placentiam „ malam, vel vanam gloriam, vel per cœcitatem & malam „ sententiam, præterquam oportet, colligunt. „

Hucusque nihil, quo stabiliatur *Monarchia* Romanæ Ecclesiæ, & Episcoporum ejus in alios *Imperium*. Imò cum eis

eis Irenæus alias Ecclesias harumque Episcopos exæquat, utpote qui etiam ab Apostolis doctrinam institutionémque acceperint. Verùm prosequitur Irenæus: *Ad hanc enim Ecclesiam* (Romanam) *PROPTER POTENTIOREM PRINCIPALITATEM necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est eos, qui sunt UNDIQUE fideles, in quâ semper ab his, qui sunt UNDIQUE conservata est ea, quæ est ab Apostolis traditio.* En locus, ad quem appellit impetus defendentium jurisdictionem Papæ monarchicam. At, *potentior principalitas*, non est *sola principalitas*, sed saltem major & eminentior inter cæteras principalitates, quas aliis Ecclesiis non negat Irenæus.

Et verò si intelligi deberent de potestate Papali, cujusmodicunque ea sit, quid sequentibus verbis, *necesse est omnem convenire Ecclesiam*, significaretur, nisi consensionem doctrinæ cum Ecclesiâ Romanâ, vel communionem ecclesiasticam cum eâdem? Verùm eo sensu S. Pater profectò non dixisset, *AD hanc enim Ecclesiam*, sed *CUM hâc enim Ecclesiâ necesse est omnem convenire Ecclesiam*; quandoquidem ista elocutio *convenire ad*, ex usu non adhibeatur ad designandam unitatem doctrinæ, aut societatis, sed translationis de loco ad locum. Hoc ultimo sensu eandem elocutionem Irenæus ipse, aut ejus interpres (originario enim, id est, græco textu caremus) pluribus aliis locis usurpat. Sic Lib. II. contra hæreses Cap. 39. dicit: *Moris erat Judæis ex omni regione tempore hoc convenire IN Jerusalem.* Item Lib. I. n. 12. de hæreticis ait: *IN omnem diem festum Ethnicorum primi conveniunt.* Dein Lib. II. cap. 39. *Omnes seniores, qui IN Asia APUD Joannem Discipulum Domini convenerunt.* Demum Lib. III. Cap. 25. de Septuaginta Interpretibus Scripturæ loquens: *Convenientibus autem ipsis IN unum apud Ptolemæum.* Ex variis his exemplis patet, hanc vocem *convenire* ad mentem Irenæi, aut inter-

terpretis ejus, idem ſonare ac *ire*, *ſe conferre*, *congregari*. Unde concludendum, idem verbum non aliud ſignificare in textu, de quo agitur. Porro quid per *omnem Eccleſiam* intelligat ſanctus Pater, ipſe explicat ſubdens: *hoc eſt eos*, *qui ſunt undique*, *fideles*. Cùm enim Eccleſiæ integræ Romam ire non poſſent, poſtulabat ratio, ut mentem ſuam aperiret, has voces *omnem Eccleſiam* explicando per *fideles*, qui illuc ex omni Eccleſiâ confluebant.

Inde etiam colligitur, aliis illis vocibus *potentiorum Principalitatem* nullo modo deſignari ſupremam, multò minùs unicam ſeu ſolitariam, Eccleſiæ Romanæ, aut Epiſcoporum ejus *jurisdictionem*. Iſte econtra earum genuinus ſenſus eſt, quòd, cùm Roma Imperii Caput eſſet, Sedes Imperatoris & Senatûs, Centrum totius civilis poteſtatis, neceſſe ſit ad eandem Urbem, ac proinde ad Eccleſiam in ea florentem, *undique* convenire fideles, ob negotia, ſeu privata, ſeu ſuarum Eccleſiarum. Ita, ut Roma quaſi Concilium generale tunc eſſet perpetuò congregatum, ſicque fons purus Apoſtolicæ doctrinæ, cujus conſervationem juvabant aliarum Eccleſiarum fideles, quod ſic expreſſit ſanctus Pater: *in quâ ſemper ab his*, *qui ſunt undique*, *conſervata eſt ea*, *quæ eſt ab Apoſtolis traditio*. Idcircò Irenæus, ut coævos ſuos confunderet hæreticos, ſatis ducebat, ſi eis Romanæ Eccleſiæ teſtimonium objiceret. Convicti enim traditione hujus Eccleſiæ, ad quam fideles undique convenientes orbis univerſi fidem ferebant, omnium ſimul Eccleſiarum pondere reverà obruebantur.

Quod de Eccleſiâ Romanâ dixit Irenæus, hoc de Conſtantinopolitana Gregorius Nazianzenus *Orat. XXXII.* ſcilicet ad eam undique ab extremis terræ convenire fideles: *Civitatis orbis oculum*, inquit, *ad quam extrema terra undique conveniunt*, *& à quâ veluti communi fidei emporio incipiunt*. Non propterea

 voluit

voluit sanctus Doctor Constantinopolitanæ Ecclesiæ vel ipsius Episcopo monarchicam competere in omnes Ecclesias jurisdictionem, aut ab illâ nullam Ecclesiam, *etiam ex causâ utcunque legitima*, ad tempus separari posse. Repeto, quod alibi dixi, omnibus necesse esse cum Romanis Pontificibus communione sociari; sed vel ex ipsius S. Irenæi sententiâ suas habet hæc regula limitationes, suósque modos. Etenim cùm Victor Papa à communione suâ Episcopos & Ecclesias Asiæ resecâsset, eò quòd Pascha die 14. Lunæ celebrarent, non solùm hunc actum palam condemnavit Irenæus, ipsúmque Victorem acriter reprehendit, sed etiam in eorum communione perseveravit, quos à suâ hic Pontifex segregaverat.

Atque ita abundè satisfactum putem iis, quæ ex decantato illo S. Irenæi loco ad affectatum triumphum usque cum suis exaltat noster Italus, adeo, ut non dubitet *pag.* 7. nec non *pag.* 128. asserere, celeberrima illa S. Patris verba omnes Romanæ Apostolicæ Sedis adversarios jugulo semper petitura. Interim hæ & similes auctoritates Romanis sunt titulorum loco, queis eorum prætensiones fundantur, jura augentur ac muniuntur.

§. VII.

De incremento Pontificiæ potestatis per falsas Decretales.

Suppositionem Decretalium, quæ primis Pontificibus, Anacleto, Avaristo, Alexandro, Telesphoro, Pio, Soteri, Victori, Zepherino, Urbano, Antero, Fabiano, Lucio, Stephano, Sixto II. Dionysio, Marcello, Eusebio, Melchiadi, Marco, & Damaso affictæ sunt, equidem non diffitetur Pater Capucinus Italus; verùm *pag.* 111 audet sustinere, per eas *nihil substantiale* fuisse immutatum in Ecclesiâ: hujus regimen

men mansisse *monarchicum*, ùt antè fuit. Ut virum hunc erroris convincamus, juvat regredi ad illa tempora, quibus primùm Isidorianarum Epistolarum usus in Ecclesia aperte tentatus est. Accidit illud sæculo IX. tempore Hincmari Remensis, provocante ad falsas Decretales ejus nepote Hincmaro Laudunensi. Hunc eapropter ille ita exagitat in *Opusculo LV. Capitulorum Cap.* 43. *Opp. Tom. II. pag.* 544. „ Si illa, quæ „ de præfatorum Pontificum Apostolicæ Sedis epistolis dicis „ recipiendos venerandos Canones esse, qui, quod vis, san„ ctum dicis & licitum, quod non vis, non sanctum & illici„ tum, acsi in voluntate tuâ cuncta sint posita, & non sit, „ qui tuæ possit resistere voluntati: pande nobis, quæsumus, „ quid censeas de eorum Decretis, qui post Nicænum Con„ cilium, & alia catholica Concilia, observanda Decretalia „ Constituta de eisdem sacris canonibus promulgata sanxerunt: „ sicut Siricius, Innocentius, Zosimus, Bonifacius, Cœle„ stinus, Leo, Hilarius, Symmachus, Gelasius, Hormisda, „ Gregorius, & quique alii, quorum Decreta Ecclesia Ca„ tholica & patres ac prædecessores nostri servanda tenuerunt „ & venerati sunt. Et quoniam in quibusdam à præfatis, „ quos appellas Canones, dissonant, magistrali censurâ de„ cerne, quæ ex his sequi, & quæ refutare debeamus: „ quoniam, nisi tu ferulâ singularis authoritatis de nostrâ con„ suetudine ista rejeceris, quæ sicut & patres nostri mentibus „ nostris tenenda & servanda imbibimus, non videtur mihi, „ ut facilè ab Ecclesiastico usu illa, quæ tenemus, generaliter „ valeas removere, de quibus satis supérque superiùs potes „ relegere; quæ si tibi non suffecerint, nec plura sufficient. „

Dein *pag.* 546. „ Velis enim, vel nolis, illi erunt ca„ nones, quos catholica Ecclesia *canones* vocat, & non erunt „ illi canones, quos tua socordia ad effrænationis tuæ liber-

„ tatem canones advocas. Erunt autem epiſtolæ venerabiliter „ ſuſcipiendæ, à Sede Apoſtolicâ pro diverſorum Patrum con„ ſolatione datæ, quas canones vocas, & Concilia à ſanctis „ Patribus inſtituta, ad auctoritatem erunt cuſtodienda & re„ cipienda, ſicut decrevit Gelaſius, & cæteri Sedis Romanæ „ Pontifices, atque illi, qui in eisdem Conciliis, ſuggerente „ ſibímet ſancto Spiritu, ſacros canones condiderunt, & „ quos Sedes Apoſtolica & Eccleſia catholica canones vocat. „

Si genuinæ fuiſſet Epiſtolæ Decretales ab Hincmaro Laudunenſi allegatæ, debuiſſet ejus cauſa, utì petierat, ex illarum jure Romæ in ſupremo & *monarchico* Pontificis tribunali finaliter decidi. Vid. Febron. *Cap. IV.* §. 8. Cùm autem in eàdem causà veri, ante hæc tempora in Gallia noti & ab omnibus agniti canones prævalerent, cauſa hujus Epiſcopi per viam appellationis extra Provinciam deportari haud potuit, ſed intra eandem, juxta formam à Sardicenſi Synodo præſcriptam, terminari debuit. De Marca *de C. S. & J. Lib. IV. Cap. 6. n.* 2. Tantum inter utrosque canones intereſſe tunc modò creditum eſt.

Decretum Gratiani, quo in ſcholis, in foro, & in Eccleſia utimur, falſis Decretalibus Iſidori, auctoritatibus Conciliorum, quæ nunquam extiterunt, demum locis SS. Patrum malè intellectis, & pejus explicatis farcinatum eſſe, ſatis probavit Joannes à Calore in Apologia Febronii *Art. IX.* Videamus modò, an poſt ac per collectionem, evulgationem, ac receptionem tot & tantorum ſpuriorum documentorum nihil mutatum ſit in ſacro regimine & eccleſiaſticâ diſciplinà in præjudicium ordinis Epiſcopalis. Centum circiter annis poſt publicatum hoc Decretum Gregorius Papa IX. edidit novam Collectionem Decretalium, in quinque Libros diviſam. Erat ea majore ex parte compoſita ex epiſtolis & reſcriptis Innocen-

tii III.,

tii III., *audacis* illius *Jurisperiti*, uti eum jure vocat Matthæus Parisius ejusdem sæculi Scriptor. Hic in *Cap.* 2. *X. de Translat. Epis.* loquens de Translatione, Renuntiatione, & Depositione Episcoporum, audet dicere: *Tria hæc non tam institutione canonica, QUAM INSTITUTIONE DIVINA, soli sunt Romano Pontifici reservata.* Hanc doctrinam disciplinæ antiquæ apertè repugnantem, juri Synodorum Provincialium detrahentem, spiritui Ecclesiæ adversam, non potuit Innocentius hausisse, nisi in scholà Isidori & Gratiani: unde rectè Ill. de Marca Lib. VII. Cap. 26. n. 8. eam vocat *inauditam ante hoc sæculum, & à veterum moribus alienam sententiam, cui stabiliendæ multum operæ posuit, argumento utens à posteris prorsùs abjecto.* Non defuère viri docti & pii, qui differentiam notarent inter disciplinam veterem & novam quoad elationem Pontificiæ potestatis & depressionem ordinis Episcoporum, atque ita in Ecclesiam inducta non ita pridem observarent jura monarchica, queis Italus noster ante-Isidorianam antiquitatem vindicare frustrà conatur.

Sic inter alios S. Bernardus ad Eugenium III. *de Considerat. Lib. III. Cap.* 4. „ Murmur loquor & querimoniam „ Ecclesiarum. Truncari se clamitant ac demembrari. Vel „ nullæ Ecclesiæ vel paucæ admodùm sunt, quæ plagam istam „ aut non doleant, aut non timeant. Quæris quam? Subtrahuntur Abbates Episcopis, Episcopi Archiepiscopis, Archiepiscopi Patriarchis, sive Primatibus. Bonàne species „ hæc? Mirum, si excusari queat vel opus.... Honorum „ ac dignitatum gradus & ordines quibusque servare positi „ estis, non invidere.... Erras, si ùt *summam*, ita & *solam* institutam à Deo vestram Apostolicam potestatem existimas. Si hoc sentis, dissentis ab eo qui ait: Non est potestas nisi à Deo. Denique idem ait: Omnis anima pote-

 „ statibus

„ ſtatibus *ſublimioribus* ſubdita ſit. Non ait *ſublimiori*, tam-
„ quam *in uno:* ſed *ſublimioribus*, tamquam *in multis*. Non
„ ergo tua ſola poteſtas à Domino: ſunt & mediocres; ſunt
„ & inferiores &c. „ Qui ſic diſcurrit: ille quidem perſpicit, Romanum Pontificem agere ex auctoritate falſæ Decretalis in cap. 12. Cauſa II. Quæſt. 6., vigore cujus *ſolus Papa habet plenitudinem poteſtatis: cæteri verò ab eo vocati ſunt in partem ſollicitudinis*, quam deinde Innocentius III. in *Cap. 4. X. de Auctoritate & uſu Pallii* adoptavit, minimè autem illum differere ex jure divino & poteſtate ſibi deſuper traditâ. Rectè Card. Cuſanus de Concord. Cath Lib. II. Cap. 13. *Papa non habet à canone, quo lædere poſſit jurisdictionem Epiſcoporum. NEC LEGITUR ANTIQUOS PONTIFICES SE DE HIS INTROMISISSE.*

Tantum à primis & purioribus ſæculis, horúmque diſciplinâ differunt jura Decreti & huic innixarum Decretalium, atque in his enuntiata poteſtas ſummi Pontificis & reſpectivè Epiſcoporum, ut hi ex celeberrimi & piiſſimi Gerſonis judicio hodie non videantur niſi *ſimulacra depicta*. Verba Chriſtianiſſimi Doctoris hæc ſunt *Opp. Tom. II. pag.* 172. „ Cre-
„ ſcente Clericorum avaritiâ & Papæ cupiditate, poteſtas &
„ auctoritas Epiſcoporum quaſi videtur exhauſta & totaliter
„ diruta, ita, ut *qui in primitiva Eccleſia æqualis poteſtatis*
„ *cum Papa erant*, jam in Eccleſia non videantur eſſe niſi *ſi-*
„ *mulacra depicta*, & quaſi fruſtra. Jam enim Papa Romanus
„ reſervavit omnia beneficia, jam advocavit omnes cauſas ad
„ Curiam ſuam &c. „

Hanc Epiſcoporum depreſſionem, & tantùm non annihilationem centum ante Gerſonium annis doluit Durandus Epiſcopus Mimatenſis, in Tractatu, quem *de Modo celebrandi Concilium* juſſu Clementis V. anno 1307. compoſuit. In eo ille

ille *edit. Paris. an.* 1671. *pag.* 34. *seq.* „ Quòd Papa non po-
„ test nec debet novas leges aut nova jura condere, contra
„ ea, quæ apertè Dominus, vel ejus Apostoli, & eos se-
„ quentes Sancti Patres sententialiter definierunt; quia aliter
„ errare probaretur .... Quòd Episcopi potestatem & hono-
„ rem suum receperunt à Deo, à quo ordo prælationis est in-
„ stitutus, & à quo Episcopi in loco Apostolorum constituti
„ sunt in singulis civitatibus & diœcesibus .... Quòd Ro-
„ mana Ecclesia ultra & contra prædicta non posset, absque
„ generali Concilio, habenas extendere plenitudinis potesta-
„ tis ..... Quòd Dominus Papa non vocaretur *universalis*
„ *Pontifex* Ecclesiæ, cùm hoc prohibeat Gregorius. „ Non intendebat Durandus negare potestatem ei, tanquam totius Ecclesiæ Primati debitam, & ab omnibus Catholicis agnitam. Hoc volebat, ne sub titulo ejusdem Primatûs sibi omnia arroget, præsertim in præjudicium Episcoporum & divini illorum juris, hanc *pag.* 69. memorabilem addens sententiam: *Proverbium vulgare est: qui totum vult, totum perdit. Ecclesia Romana sibi vindicat universa: unde timendum est, ne universa perdat.*

Nescio, inquit D. Kauffmans in Præfatione secundæ editionis *pag.* 35. quis sit ille *Durandus* Mimatensis Episcopus, cujus propheticam comminationem refert exultans Febronius, dicens, dimidium ejus jam esse impletum, dimidium alterum superesse patienter non sustinens. Quis fuerit multis ille titulis venerandus Antistes Durandus, potuisset grandævus Professor & Librorum Censor discere ex Febronio *Cap. VI.* §. 15. n. 1. ex ejus Vita, quæ Parisiensi editioni laudati Tractatûs præmissa est, & multis aliis. Cæterùm minimè impatiens est ille videre alteram prophetiæ Durandi partem impletam; hoc impatienter sustinet, non videre sublatas causas, quibus haud temerè

temerè metuitur, ne hujus prophetiæ complementum tandem eveniat. Cum Durandi prophetiâ omninò concordat illa divi Bernardi Lib. II. Cap. 6. n. 10. & 11. ità ad Eugenium Papam ſcribentis: *Apoſtolis interdicitur dominatus. I ergo tu, & tibi uſurpare aude aut dominans Apoſtolatum, aut Apoſtolicus dominatum. SI UTRUMQUE SIMUL HABERE VOLES, PERDES UTRUMQUE.*

§. VIII.

Complementum Monarchiæ Papalis ex Dictatu Gregorii VII.

Quamdiu Eccleſia Romana aliis Sedibus Patriarchalibus, quaſi libramento quodam æquabili, in officio continebatur, non poterat illa conceptus ſuos monarchicos liberè explicare. Aſt poſt ruinam Imperii & Eccleſiæ Orientalis, remanente uno Patriarchatu Occidentali, cœpit ille in Monarchiam declinare, concidente inſimul antiquâ ſanctiſſimâ & apoſtolicâ diſciplina. Effecit id Romana Curia, partim iis mediis, quæ hactenùs recenſuimus, partim ope Benedictinorum Cluniacenſium, quos à poteſtate Epiſcoporum omninò exemit, ac dein etiam Epiſcopis oppoſuit, finaliter autem vel ipſorum quoque Imperatorum Occidentis attentata ſubjectione. Hujus rei non alium teſtem quàm ipſúmmet Gregorium VII., ordinis Cluniacenſis Monachum, proferre Iubet, qui anno Domini 1073. ad Sedem Apoſtolicam aſſumptus, Synodum ex aliquot Italiæ Epiſcopis & Abbatibus Ordinis S. Benedicti conflavit, in qua ſequentes *XXVII DICTATUS*, ùt appellat, monarchicè ſtatuit, qui Libro II. poſt Epiſtolam 55. ejusdem Gregorii Papæ leguntur:

Quòd Romana Eccleſia à ſolo Domino ſit fundata.
Quòd ſolus Romanus Pontifex jure dicatur Univerſalis.

Quòd

Quòd ille solus possit deponere Episcopos vel reconciliare.

Quòd Papæ Legatus omnibus Episcopis præsit in Conciliis, etiam in inferiori gradu constitutus, & adversùs eos sententiam definitionis possit dare.

Quòd absentes Papa possit deponere.

Quòd cum excommunicatis à Papa non debeamus manere in eâdem domo.

Quòd Papæ soli liceat pro temporis necessitate novas leges condere, novas plebes congregare, de Canonicâ Abbatiam facere, & divitem Episcopatum dividere, & inopes unire.

Quòd solus Papa possit uti imperialibus insigniis.

Quòd solius Papæ pedes omnes Principes deosculentur.

Quòd Papæ solius nomen in Ecclesia recitetur.

Quòd Papa est unicum nomen in mundo.

Quòd Papæ liceat Imperatorem deponere.

Quòd illi liceat de Sede ad Sedem necessitate cogente, Episcopos transmutare.

Quòd de omni Ecclesiâ, quâcunque voluerit, Clericum valeat ordinare.

Quòd à Papâ ordinatus alii Ecclesiæ præesse potest, sed non militare: & quòd ab aliquo Episcopo non debet superiorem gradum accipere.

Quòd nulla Synodus absque Papæ præcepto debet generalis vocari.

Quòd nullum capitulum, nullúsque liber Canonicus habeatur absque Papæ auctoritate.

Quòd sententia Papæ à nullo debet retractari, & ipse omnium solus retractare possit.

Quòd Papa à nemine judicari debeat.

Quòd nullus audeat condemnare Apostolicam Sedem appellantem.

Quòd majores causæ uniuscujusque Ecclesiæ ad Apostolicam Sedem referri debeant.

Quòd Romana Ecclesia nunquam erravit, nec in perpetuum, Scripturâ testante, errabit.

Quòd Romanus Pontifex, si canonicè fuerit ordinatus, meritis B. Petri indubitanter efficitur Sanctus, teste S. Ennodio Papiensi Episcopo, multis ei sanctis Patribus faventibus, sicut in Decretis B. Papæ Symmachi continetur.

Quòd Romani Pontificis præcepto & licentiâ subjectis liceat accusare.

Quòd absque Synodali conventu Papa possit Episcopos deponere, & reconciliare.

Quòd Catholicus non habeatur, qui non concordat Romanæ Ecclesiæ.

Quòd Pontifex à fidelitate iniquorum subjectos potest absolvere.

Nemo non videt, quantum distent hi Gregoriani Dictatus à principiis traditis in octo primis generalibus Conciliis, & à formâ regiminis Ecclesiastici in eisdem expressi. Fuêre hi Dictatus instar Instructionis & Commentariorum, ad quos Curia Romana pro asserendâ Papæ Monarchiâ, prioribus sæculis incognitâ, collimaret, ad quos proinde Legati atque Nuntii ad aulas Principum mittendi instruerentur. Equidem hunc Dictatum; à Baronio *Tom. XI. ad annum* 1076. *n.* 31. *seqq.* laudatum, à Christiano Lupo *Opp. Tom. V. pag.* 164. *seqq. edit. Venet.* fortiter defensum, Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom. VI. Differt. III. in Sæc: XI. & XII.* quoad formam contendit esse supposititium; attamen *pag.* 719. agnoscit, *multa in eo esse, quæ Gregorii ingenio conveniant.*

Conveniunt ea certè ingenio Gregorii VII., qui contra consuetudinem mille & ampliùs annis usitatam in Ecclesia hunc morem introduxit, ut quasi in rebus sæcularibus atque feudalibus sacramentum ab Episcopis exigeret, cujus formam legimus in ejusdem Epistolis, relatam in Decretales Tit. de Jure-

jur.

jur. Cap. 4. hoc tenore: *Ego N. Episcopus ab hac hora in antea fidelis ero S. Petro, Sanctæque Romanæ Ecclesiæ, dominóque meo Papæ C. ejusque successoribus canonicè intrantibus.... Papatum sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & regulas sanctorum Patrum adjutor ero ad defendendum & retinendum (salvo ordine meo) contra omnes homines. Vocatus ad Synodum veniam, nisi præpeditus fuero canonicâ præpeditione. Legatum Apost. Sedis, quem certum esse cognovero, in eundo & redeundo honorificè tractabo, & in suis necessitatibus adjuvabo. Limina Apostolorum singulis annis aut per me aut per certum nuntium visitabo, nisi eorum absolvar licentiâ, sic me Deus adjuvet &c.* Sic Episcopi stylo ab illis temporibus deducto, & in hunc usque diem servato, Romano Pontifici tanquam absoluto Monarchæ singulari sacramento adstringuntur, ut Papatum sacræ Rom. Ecclesiæ, id est, Curiæ Romanæ prætensiones, tum in Conciliis, tum extra ea defendant.

Ut autem distinctiùs intelligatur, Gregorii & subsequentium Pontificum mentem fuisse per hujusmodi juramenta sibi potestatem absolutè monarchicam asserere, adscribam mandatum Paschalis II., qui tertius à Gregorio VII. in B. Petri cathedrâ sedit, fuitque pariter Ordinis Cluniacensis Monachus. Ille igitur Tit. de Electione & electi potest. Cap. 4. scribens Archiepiscopo Pannormitano, *Significâsti*, ait, *Reges & regni majores admiratione permotos, quòd Pallium tibi ab Apocrisariis nostris tali conditione oblatum fuerit, si sacramentum, quod à nobis scriptum detulerant, exhiberes.... Ajunt in Conciliis* (tale) *statutum non inveniri. Quasi Romanæ Ecclesiæ legem Concilia ulla præfixerint: cùm omnia Concilia per Romani Pontificis auctoritatem, & facta sint, & robur acceperint, & in eorum statutis Romani Pontificis patenter excipiatur auctoritas.* Non mirum, si ab illis temporibus Ecclesiæ non ampliùs canonibus & pristino more, sed absolutâ potestate regebatur; & rectè Al-

mainus Libro de Ecclesiæ auctoritate Cap. VII. ad Sextum argumentum Cajetani, præmissam Paschalis Decretalem *Significâsti* objicientis, respondit: *Ejusmodi auctoritates esse summorum Pontificum, qui in pluribus suas nimis extendunt fimbrias, sibique attribuunt, quod est Ecclesiæ proprium.* Operum Gersonii Tom. II. col. 998.

Post hæc, ut sensim sine sensu Episcopi nativâ suâ potestate exuerentur, atque memoria pristini regiminis penitùs deleretur, crebrò factæ sunt Privilegiatorum & Mendicantium missiones; qui cùm sua privilegia à solo Pontifice Romano derivent, in eo etiam uno, tanquam in ipsómet Christo, summam totius potestatis Ecclesiasticæ & Religionis communicandæ collocârunt.

Titulus III.

De causis, quæ vulgò majores dicuntur.

§. I.

De judice graviorum fidei controversiarum.

Harum Causarum judicium Italus *pag.* 121. *seqq.* Episcopis abrogat, Petrus Gibert *Corp. Juris Canon. Tom. II. pag.* 118. sequentes circa easdem tradit regulas, & singulas firmat auctoritate Canonum: I. *Nullus est germanus Juris Textus, qui vetet Episcopis seorsim sumptis, ne graviores fidei controversias, pro Diœcesibus suis definiant, nec esse convenit.* II. *Non extant Juris Textus, qui Conciliis non generalibus, autboritate Apo-*

Apôstolicâ non munitis, *vetant*, *ne de gravioribus fidei controversiis judicent.* *Extant econtra quamplures*, *qui demonstrant*, *id Episcopis licere.* III. *Nullus occurrit Juris Textus*, *qui prohibeat prædictis Conciliis particularibus*, *ne inquirant*, *num quæ à Sede Apostolica definita sunt*, *Verbo Divino scripto*, *vel non scripto*, *sive Traditioni adversentur*; *econtra reperire est*, *qui doceant id fieri posse ab illis Conciliis.* IV. *Sunt tantùm duo Textus Juris*, *qui expressè doceant fidei causas ad Sedem Apostolicam esse referendas*, *& nihil habent*, *quod destruat Regulas præcedentes.* Porrò bini illi Textus, quos in Regulâ quartâ memorat Gibertus, sunt in *Canone* 12. *Causâ XXIV. Quæst.* 1, nec non in *Cap.* 3. *X. de Bapt.* Prior horum Textuum desumitur ex Epistola Innocentii I. ad Concilium Milevitanum an. 416. apud Petrum Coustant *Epist. RR. Pont. Tom. I. col.* 896. his verbis: *Quoties fidei ratio ventilatur*, *arbitror omnes fratres & Coëpiscopos nostros non nisi ad Petrum*, *id est*, *sui nominis & honoris Autorem referre debere* (*veluti nunc retulit vestra dilectio*) *quod per totum mundum possit Ecclesiæ in omnibus prodesse.* Verùm quæ hic ad rem maximè faciunt prætermissa à Gratiano, supplenda veniunt ex ejusdem Innocentii Epistolâ ad Victricium Rotomagensem apud laudatum Coustant *col.* 749. sunt autem hæc: *Si Majores Causæ in medium fuerint devolutæ ad Sedem Apostolicam*, *sicut Synodus statuit*, *& vetus consuetudo exigit*, *POST JUDICIUM EPISCOPALE referantur.* Hæc verba *Vetus consuetudo*, non reperiuntur apud Justellum, Harduinum & alios, qui eandem Epistolam ediderunt. Itaque ex ipsis Innocentii I. verbis patet altera pars præmissæ Regulæ quartæ, scilicet Majores Causas non referendas ad Sedem Apostolicam, nisi *post Episcoporum judicium*, quod ex sententia Petri Gibert *l. cit. p.* 120. tam de Episcopis seorsim sumptis, quàm de Episcopis in particulari Synodo congregatis, intelligi

 potest.

poteſt. Sic Synodus Milevitana (ad quam eſt illa Innocentii reſponſoria) ad hunc Pontificem non ſcripſit, *niſi poſt factas definitiones*. Conſilii Epiſtola proſtat apud Conſtantium *col.* 873. *ſeqq*. Agitur in eâdem de *novâ hæreſi*, *nimiùm pernicioſâ*. Inſinuant autem poſtrema Innocentii I. verba ad Patres Milevitanos, ideò referendas eſſe ad Sedem Apoſtolicam Majores fidei Quæſtiones, *ut earum definitio omnibus prodeſſe valeat*.

Alter Textus, qui eſt Innocentii III. in *Cap.* 3. *X. de Baptiſmo*, ex memorato loco Innocentii I. videtur interpretandus; idem enim ambo dicunt omnino: addit duntaxat ille novas cauſas faciendæ ad Sedem Apoſtolicam relationis; nempe 1.) Petrum prævenisse cæteros Apoſtolos in reſponſione ad quæſtionem illis à Chriſto propoſitam, circa rem fidei. 2.) Chriſtum orâſſe pro fidei conſervatione in Petro, ſimilem autem orationem non fudiſſe pro aliis Apoſtolis: Innocentius I. non aliam rationem attulerat, quàm quòd Petrus eſſet Sacerdotii veluti fons. Hæc à verbis S. Scripturæ petita argumenta, quantum habeant roboris, vidimus *Cap. I.* §. 1. *ſeqq*.

Qualiter etiam in *difficilibus* fidei quæſtionibus ab Epiſcopis procedendum ſit, reſcripſit Gregorius M. *Lib. V. Epiſt.* 53. ad Virgilium Epiſcopum Arelatenſem, nempe: *Si qua inquiſitio de fide, vel fortaſſe aliarum rerum inter Epiſcopos cauſa emerſerit, quæ diſcerni difficiliùs poſſit, collectis duodecim Epiſcopis ventiletur atque decidatur.* Si autem *decidi nequiverit, diſcuſſâ veritate ad noſtrum judicium referatur.* Huic textui ſequentem Notam ſubjungunt eruditiſſimi Editores Benedictini: „ Cauſas fidei *majores* appellant, eáſque ſummo Pontifici reſervandas contendunt nonnulli. Non ita cenſuit S. Gregorius, niſi fortè in partibus decidi nequiverint præ nimiâ difficultate. Certè non niſi priùs inquiſitione factâ, & in partibus ventilatâ diſcuſſâque veritate, ad Sedem Apoſtoli-

„ cam

„ cam referuntur. Vid. Epist. 54. infra: *Cujus vehemens forte tasse sit dubietas . . . . examinatâ diligentiùs veritate*, &c. „ Vide Cyprianum Epist. 55. Hilarium Papam Epist. 8. Quid „ in simili casu fieret apud Judæos, vide Josephum Antiquit. „ Judaïc. Lib. IV. Cap. 8., cujus testimonium recolimus „ Epist. 7. Indict. X. Lib. II. „

Licèt, inquit Italus noster *pag.* 123., omni ævo Episcopi hæreses damnârint, inde tamen non sequitur, ex falsis Decretalibus Isidori & ex evulgatione Decreti Gratiani factum esse, quòd causæ fidei ad Sedem Apostolicam referrentur, ejúsque *solius* judicio terminandæ essent. Equidem non diffiteor universalem Ecclesiæ Primatum suo modo postulare, ut ad eum causæ fidei, quando hæ totam Ecclesiam aut magnam ejus partem tangunt, referantur. Hoc jure postulârunt Innocentius I. *Epist.* 30. *n.* 1. 2. Cœlestinus *Epist.* 8. *n.* 1. & alii Pontifices. Sed inde non sequitur, easdem causas ab iis cum *præteritione* Episcoporum, in quorum diœcesibus hæreses enascuntur, multò minùs cum eorum *exclusione* tractari debere. Sanè prævium illud *Episcopale judicium*, quod Innocentius I. requisivit, sicut falsis Decretalibus & Gratianæo Decreto antiquius est, ita & hujus judicii ad Sedem Apostolicam *Relatio*. Causam insuper hujus relationis & ejus finem exprimit Innocentius, nempe: ut Episcoporum condemnationi conformis sententia Pontificis valeat Ecclesiæ per totum orbem prodesse. Hoc est quod Clerus Gallicanus anno 1682. solemni Decreto declaravit, scilicet: *In fidei quæstionibus PRÆCIPUAS summi Pontificis esse PARTES, ejúsque Decreta AD OMNES ET SINGULAS ECCLESIAS PERTINERE; nec tamen IRREFORMABILE esse judicium, nisi Ecclesiæ consensus accesserit.*

Interim illud effecêre Isidori Decretales, & quæ easdem insecutæ sunt in multis indiscretæ Canonum Collectiones, ut quem-

quemadmodùm hæ in regimen Ecclesiæ quandam *Monarchiæ* speciem inducere conatæ sunt, vigore cujus omnia graviora negotia primæ Sedi reservarentur, ita & omnes causas fidei in hunc censum referrent, earúmque cognitionem ab officio & potestate Episcoporum excluderent. Hoc certè in Consilio Remensi anni 1148. fecerunt & contra Divum Bernardum malè utique sustinuerunt S. R. E. Cardinales, idémque uti paulò antè vidimus, nonnulli sibi etiamnum persuadent, haud dubiè ex præconceptu illo statûs Monarchici. Quod de Jansenii negotio anno 1653. in Gallia ab Episcopis actum memorat Italus *pag.* 121. illi opponimus huic derogantia Cleri Gallicani Acta anni 1660., de quibus breviter Theodorus à Palude *in Floribus sparsis Cap. IV.* §. 1., pluribus Jo Gerbais *de Causis Majoribus pag.* 104 *seqq.*

Dixit Joannes à Calore in Apologia Febr. *Art. III. n.* 10. Episcopos acceptantes constitutionem summi Pontificis, etiam in materia fidei, id facere debere cum deliberatione, maturitate & *judicio*. Ergo, inquit D. Kauffmans in Præfat. secundæ edit. sui Apologetici *pag.* 8. ad singulos Episcopos pertinet authoritas examinandi, an Constitutio *Unigenitus* sit pura à labe erroris! Respondeo: pertinet utique hoc examen ad quemlibet Episcoporum ante Ecclesiæ acceptationem; quid enim est acceptatio sine consensu, quid consensus sine deliberatione, quid deliberatio sine examine, eorum scilicet, qui in Ecclesia sunt judices fidei. Post hanc acceptationem ab Universalitate factam, non superest paucis singulis nisi cœca submissio.

§. II.

§. II.

De Causis Episcoporum, & horum depositione.

Canones veros, qui Episcoporum Causas Provincialibus Consiliis transcribunt, & Canones falsos, qui easdem vicissim summo Pontifici reservant, retulit Febronius *Cap. IV.* §. 8. Genuini hanc in rem Canones sunt Nicæni, Antiocheni, Sardicenses &c. quibus tota Ecclesiæ disciplina ante receptas Isidori Epistolas respondet. Sic quamvis ante tempora Concilii Nicæni nulla lex positiva occurrat, qua Episcoporum, sed ne Clericorum quidem, judicandorum ratio præscripta sit, certissimum tamen est, judiciorum Ecclesiasticorum potestatem jamtum fuisse penes Episcopos, atque adeo, si qui fortè superioris illius ordinis prævaricati sint, eos à Collegis suis (quippe à Spiritu Sancto ad regendam Ecclesiam Dei positis) pro sceleris gravitate fuisse condemnatos. Hanc consuetudinem, jam ante Concilium Nicænum in universa Ecclesia receptam demonstrant exempla ex omnibus partibus Ecclesiæ. Sic Novatianus Antipapa Romæ primùm, tum in Conciliis quoque Italico & Africano damnatus est: Paulus Samosatenus Antiochenus Episcopus in Concilio dejectus, & in ejus locum Domnus suffectus est: Privatus in Labesitana Synodo, Felicissimus Africque alii schismatici in Carthaginensi summoti sunt: Basilides & Martialis proscripti apud Hispanias.

Hanc disciplinam post Concilium Nicænum Ecclesia Occidentalis (ut de Orientali jam nihil memorem) exactè tenuit. Sic refert Sulpitius Severus *Lib. II. Historiæ Sacræ* & S. Athanasius *Epist. ad Monachos de Hist. Arian. n.* 76. Paulinum Trevirensem anno 353. in Synodo Arelatensi proscriptum fuisse odiis & factione Arianorum. In hoc quidem Episcoporum judicio *formam* negotio accommodam specto, non *justitiam* judican-

dicantium. Anno 362. Saturninus Arelatensis Arianorum fautor in Concilio Parisiensi exauctoratus est: Hoc testatur Epistola Synodica Episcoporum Gallicanorum ad Episcopos Orientis apud Harduinum *Concil. Tom. I. col* 730. Anno 385. Instantius Priscillianista in Concilio Burdigalensi *indignus Episcopatu pronuntiatus est*; ùt ipsa Sulpitii verba sonant *cit. Lib. II.*, qui dum hujus Concilii meminit, refert quoque *pag.* 151. audax Priscilliani facinus, *qui ne ab Episcopis audiretur, ad Principem provocavit.* Anno 534. Contumeliosus Regensis Episcopus adulterii crimine insimulatus fuit; cúmque sceleris fama pervenisset ad Joannem PP. II. scripsit is ad Cæsarium Arelatensem, misitque certos Canonum articulos (quos inter nominatim erant decimus quartus & decimus quintus Antiochenus, quos etiam Gratianus in Decretum suum intulit *Cauf. IX. Quæst.* 3. *Can* 6. & *Cauf. VI. Quæst.* 4. *Can.* 5. (juxta quos Contumeliosi causa ab Episcopis Gallicanis judicanda erat; uti & ipse reverà in Synodo à Coëpiscopis exauctoratus fuit. Extat Epistola Joannis Papæ apud Harduinum *Tom. II. col.* 1155. Anno 555. Saffaraci Episcopi Parisiensis causa in Concilio Parisiensi II., quod à Childeberto Rege convocatum erat, retractata, illiúsque depositio confirmata est. Harduinus *Tom. VI. col.* 335. Circa eundem annum incerti loci Concilium in minore Britanniâ celebratum fuit, in quo Macliavus Venetensis Episcopus excommunicatus est. Vid. Gregor. Turonen. *Hist. Franc. Lib. IV. Cap.* 4 Anno 567. Salonius Ebredunensis & Sagittarius Vapingensis in Concilio Lugdunensi dejecti sunt, teste eodem Gregorio Turonensi, qui rem totam narrat *Lib. V. Cap.* 21. Anno 573. Promotus, qui & contra Canones, & contra Carnotensis Episcopi jura in Castro-dunensi Episcopus constitutus erat, à Concilio Parisiensi IV. suggerente Pappolo Carnotensi Antistite, eâ Sede pulsus est, intentatâ etiam excom-

communicationis pœnâ, nisi obsequeretur. Harduin. *Tom. III. col.* 403.

Anno 577. Prætextatum Archiep. Rothomagensem in Parisiensi Synodo à Rege Chilperico plurimis iisque infandis criminibus accusatum, Regis odio falsisque testibus oppressum, imò & circumventum, atque ad falsam confessionem callidè inductum, à sede suà in exilium pulsum memorat Turonensis *Lib. V. Cap.* 19. Quo quidem in negotio iterum non tam judicii *æquitas*, quàm ejus *forma* spectanda venit. Anno 590. Ægidius Remensis Archiep. crimine majestatis reus exauctoratus est in Concilio Metensi, quod Childeberti Regis imperio convocatur, historiam facti referente eodem Turonensi *Lib. X. Cap.* 19. Anno 603. Desiderius Episcopus Viennensis in Cabilonensi Concilio dejectus est. Domnolo in ejus locum subrogato; Desiderius verò in insulam quandam exilio detruditur. Fredegarius *Chron. Cap.* 24. *Collect. Duchesne Tom. I. pag* 747. Anno 650 in Synodo Cabilonensi contra Agapium & Bobonem Diniensis urbis Episcopos lata sententia depositiones, cujus forma Canone XX. ejusdem Synodi exprimitur, apud Harduinum *Tom. III. col.* 951. Anno 684. vel 685. in Concilio, quod in villa quâdam Regiâ à Theodorico & Ebroino congregatum est, plures Episcopi, nominatim Dido Cabillonensis, dejecti sunt. Idem *eod. Tom. III col.* 1757. Sub regno Ludovici pii tres Episcopos, nempe Anselmum Mediolanensem, Wolvodum Cremonensem, & Theodulphum Aurelianensem, majestatis reos in Aquisgranensi Conventu dejectos narrat Theganus *de Gestis Ludovici pii Cap.* 22. Idem Auctor *Cap.* 37. fidem facit, Jesse Ambianensem Episcopum apud Noviomagum castrum *justo judicio Episcoporum depositum esse.* Anno 835. Ebbo Archiepiscopus Remensis in Concilio apud Theodonis-villam, eò quòd Lotharii partes contra Ludovi-

dovicum patrem secutus esset, ab omnibus Episcopis canonicè exauctoratus est. Gallia Christiana *Tom. IX. col.* 36. Circa idem tempus Aldricus Conomanensis in Concilio Provinciæ judicatus, imò, appellato licèt Romano Pontifice, fuit à suâ Sede ejectus, utì colligere est ex Epistolâ Gregorii IV. ad Episcopos per universas Provincias constitutos, apud Harduinum *Tom. IV. col.* 1269.

Rothadus Suessionensis anno 862. primò accusatus in Concilio Sylvanectensi, dubium an & judicatus: in Concilio verò Suessionensi, quod paulò pòst congregatum est, certissimè dejectus fuit, aliúsque, quanquam Apostolica Sedes appellata esset, in ejus locum substitutus. Annales Bertiniani ad annum 862. in Collectione Duchesne *Tom. III. pag.* 214. Expostulavit Rothadus, quòd appellatione non obstante sua Sedes alteri credita esset. Excanduit Nicolaus I. Papa, non quòd Rothadus in Provinciæ Synodo judicatus esset, sed, quòd nulla habita ratio privilegii Sedis Apostolicæ, contenti in Synodi Sardicensis Canone IV. Verùm in æstu concertationis ultrà progressus fuit Nicolaus, ex falsis Decretalibus probare nisus, quòd etiamsi Apostolica Sedes appellata non esset, Rothadus tamen *sine Pontificis consensu* judicari non debuisset. Vide Epistolam Nicolai in Hincmari *Opp. Tom. II. col.* 626. Verùm id Provincialis Synodus Pontifici minimè consensit; utì intelligimus ex Epistolâ, quam de Rothadi negotio ad Nicolaum scripsit Hincmarus ejusdem Synodi Præses apud Baronium *Tom. X. ad annum* 865. *n.* 35. In ea valdè civiliter ait Archiepiscopus: *Absit à nobis, ut privilegium primæ & summæ Sedis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Pontificis sic pro parvo pendamus, ut controversias & jurgia, tam superioris, quàm etiam inferioris ordinis, quæ Nicæni & cæteri sacrorum Conciliorum Canones, & Innocentii atque aliorum Romanæ Sedis Pontificum decreta, in Synodis*

nodis Provincialibus à Metropolitanis praecipiunt terminari, ad vestram summam authoritatem fatigandam ducamus. Quinimò ipse Nicolaus I. in Epistola ad Salomonem Brittonum Regem Conciliorum authoritatem in judicandis deponendísque Episcopis agnoscit non modò, sed & asserit quoque, prolato eam in rem testimonio decessorum suorum, Leonis IV. & Benedicti III., quibus quidem ita concinit: *Quorum vestigia & Ego quoque secutus eadem censui, imò & censeo, nec ullam posse Episcopos sui honoris sustinere jacturam, quos non constat fuisse à duodecim Episcopis, praesente, primámque sententiam Metropolitano Episcopo obtinente, cùm examinarentur, auditos.* Epistolam post alios edidit Harduinus *Tom. V. col.* 347.

Hadrianus II. fictarum Decretalium disciplinam non minùs cupidè amplexus est, quàm id, datâ opportunitate, fecerat ejus antecessor Nicolaus: neque per eum stetit, quominùs Galli eandem acceptarent, cùm de Hincmari Laudunensis causâ ageretur. Verùm quo plus institit Hadrianus, eò magis obstitêre Galli. In actis Concilii Duziacensis anno 871. celebrati hujus negotii series fusiùs describitur. Dedit quidem Hadrianus eâ de re paulò acriores litteras ad Carolum Imperatorem, & ad Episcopos illos qui Concilio adfuerant; sed utrisque solidè & ex principiis antiquorum & verorum canonum responderunt, tum Imperator, tum Episcopi ipsi: illius Epistola responsoria prostat in Hincmari *Opp. Tom. II. pag.* 701., horum in Collectione Conciliorum Harduini *Tom. V. col.* 1217., sed non integra; totam edidit Gerbasius *de Causis majoribus in Appendice pag.* 25. *seqq.*

Joannes VIII. Hadriani II. successor, fretus jure illo miserabili, quod efficta nuper Epistolae Sedi Apostolicae tribuere videbantur, multa contra antiquos mores tentavit. Etenim non Episcopos modò ex Galliâ citavit Romam, sed & Presby-

teros quoque, si fortè rei habebantur. Vide ejus Epistolas 70. 145. & 288. Tandem autem sic crevit Romana licentia, ut Carolus Calvus Ecclesiæ suæ jura tueri cupiens, scribendum duxerit ad Joannem VIII., ne ultrà in negotio Ecclesiasticorum judiciorum innovaret. Exstat egregia hæc Epistola Hincmari *Opp. Tom. II. pag.* 768. In eà Imperator solemnem judiciorum Ecclesiasticorum formam, sive quæ Episcopos spectaret, sive quæ Presbyteros, refert, firmátque simul, adductis canonibus Nicænis, Sardicensibus, Antiochenis, Chalcedonensibus, Africanis; Epistolis item Innocentii, Leonis, Gregorii, aliorúmque Romanorum Pontificum. Est hæc Epistola velut solemnis quædam protestatio contra jus illud novitium, quod Romani Pontifices ejus ætatis fictarum Epistolarum beneficio inducere, quoque prætensam suam Monarchiam solidare conabantur. Supersunt etiam monumenta plura generosæ obsistentiæ, cùm Episcoporum, tum verò maximè Archiepiscoporum, præsertim Gallicanorum; quos quidem inter si primas olim tulit Hincmarus Remensis in causa Laudunensis Episcopi, secundæ certè Richerio Senonensi denegandæ non sunt, qui in causà Goffridi Carnotensis, in difficilibus quidem temporibus, non minùs tamen fortiter, antiqua Metropolitanorum Synodorúmque jura visus est propugnare. Vid. Fleury *Hist. Eccles. Tom. XIII. Lib.* 64. *n.* 3. Longueval *Hist. de l'Eglise Gallicane Tom. VIII. pag.* 31. *seqq.*

Ponamus modò in facie gravissimorum horum monumentorum tenuia argumenta Itali nostri. Sic autem ille *pag.* 140. „ Jurisdictio in Romana Sede non fuit ullatenùs immutata, „ sed solùm illius usus. Modò illa magis, modóque minùs „ suam explicuit potestatem; juxta nempe temporum, loco- „ rum, personarum, aliarúmque circumstantiarum indigentias. „ Si res secùs se haberent, Ecclesia non tacuisset; Episcopi in „ Con-

„ Conciliis Oecumenicis post duodecim sæcula celebratis aërem „ clamoribus implessent; & vi, sin amore, jugum excussissent: & calamum vocémque impendissent; & omni meliori „ modo sua jura vindicâssent. Imperatores, Reges, Principes brachio suo in Conciliis œcumenicis, & extra operati „ fuissent, ut tam solemnis, tam gravis Pontificia deprædatio „ cessaret, rursúsque juribus restitutis, sua singuli possiderent. „ Verumtamen cùm Ecclesia universa contra prætensas usurpationes non reclamaverit, sed disciplinam hanc & retinet, „ & obsecundat, seditionis & temeritatis notam non fugit, „ qui ecclesiasticam hanc disciplinam condemnat, vel diris devovet. Non negamus identidem insurrexisse adversus Romanam Sedem aliquem Episcopum, vel Metropolitanum, aut „ Primatem, qui non dubitârunt de jurisdictione contendere; „ sed numquam Primatum Pontificis evellere aut deprimere „ valuerunt. „ Hæc ille generatim de judiciis causarum Episcopalium, & cæteris juribus, vigore Canonum Spiritu Dei conditorum ordini Episcoporum, cum exclusione cujuscunque alterius, propriorum.

Verùm neque hoc neque alio in loco agitur aut de evellendo, aut de deprimendo *Primatu* Pontificis, sed de inspiciendis & *regendis ejus finibus*, prout hi in generalibus Conciliis, atque aliis sacris canonibus, ab universali Ecclesiâ agnitis, pro singulis sacri regiminis partibus positi fuerunt. His terminis probè cognitis, non erit arduum concludere ad formam & ad statum universi. Verum est, quod Italus asserit, Romam modò magis, modò minùs suam potestatem explicuisse; sed non debuisset eam extendere ultra vel contra præscriptum canonum; hoc faciendo injustè egit & incompetenter. Hincmarus Archiep., dum in prælaudata epistola, quam pro Carolo Imp. ad Joannem PP. VIII. composuit (quæ est inter Hincmarianas

marianas XLVII.) celebrem illum locum Leonis M. *n.* 27. refert: „ Manet ergò Petri privilegium, ubicunque fertur ex „ ipsius æquitate judicium," rectè à contrario concludit: *Hinc certâ consideratione datur intelligi, quia in judicando non est Petri privilegium, ubi non ex ipsius fertur æquitate judicium.* Reclamavit certè Ecclesia adversùs hos excessus potestatis per tot ora virorum Sanctorum, per Patres in Conciliis, præsertim in Viennensi, Pisano, Constantiensi, Basileensi, quin & in Tridentino congregatos. Equidem illi non penitùs excusserunt jugum; ne malum (quod per Alpes paulatim & successivè transiit, non impetu perrupit) pejus fieret, & schisma causaretur. Sed nec obmutuerunt Principes sæculares & nationes: De oblocutione Caroli Crassi Imp. jam diximus: Gallicæ Nationis sententias & instituta, Pontificum potestatem inde à sæculis moderantia, pauci ignorant: quid eundem in sensum à novissimo solùm decennio plurimis in regnis ac provinciis catholicis actum fuerit, & adhucdum agatur (necdum enim hujus rei bonæ finis) omnibus notum est. Non hìc loquar de Populis, qui excedente Romanorum imperio fatigati, illud penitus abjecerunt. Hæc, ut alia non repetam, sufficiunt ad declarandum Ecclesiæ & Nationum dissensum, & constans votum pro regimine SS. Canonibus conformi.

§. III.

De Translatione Episcoporum.

Quamvis SS. Canones Episcoporum Translationes severè inhibuerint, iidem tamen canones certis casibus eas non licere tantùm, sed & utiles esse agnoverunt. Etenim Concilium Nicænum *Can. XV.* non quasvis translationes vetat, sed eas tantùm, quæ fiunt *præter regulam.* Quare & Concilium Chalcedonense *Can. XX.* legem de translationibus ita temperat: *exceptis*

exceptis illis (sc. Episcopis) *qui proprias amittentes Provincias, ex necessitate ad aliam Ecclesiam transierunt.* Si autem quæratur, penes quem sit, fueritve olim ipsa transferendi potestas, dicemus, cognitum imprimis esse, quòd omnia Ecclesiastica negotia per SS. canones Synodis Provincialibus tribuantur. Dein, quod ad translationes in specie attinet, de his canon XVIII. Antiochenus sic statuit: *Si quis Episcopus ordinatus ad Parochiam minimè, cui est electus, accesserit, non suo vitio, sed quòd eum aut populus vitet, aut propter aliam causam, non tamen ejus vitio perpetratam: hic & honoris sit & ministerii particeps, dummodo nihil molestus Ecclesiæ rebus existat, ubi ministrare cognoscitur. Quem etiam observare conveniet, quidquid Synodus perfecta Provinciæ, quod visum fuerit, judicando decreverit.* Hæc Isidorus Mercator in conficta Epistola Pelagii PP. II. ad Benignum Archiep. apud Harduinum *Tom. III. col.* 409. de Episcoporum Translationibus ritè intelligit. Itaque Canon rem totam Synodi Provincialis judicio componi jubet. Eadem mens fuit Ecclesiæ Africanæ, expressa in Concilio Carthaginensi IV. *Cap.* 27.

Quod jam ad usum & exercitium hujus juris Synodalis, per SS. canones recogniti, attinet, refert Eusebius talium Translationum exempla duo, primum *Lib. VI. Cap.* 11. Alexandri ab Ecclesiâ Cappadociæ, cui præerat, ad Hierosolymitanam: alterum *Lib. VII. Cap.* 32. Anatolii ab Cæsariensi Sede ad Laodicensem. Utriusque translatio Cleri populorúmque votis perfecta est. Socrates *Hist. Eccles. Lib. VII. Cap.* 36. recenset reprobâtque eorum factum, qui Proclo obstiterant, quominùs ad Ecclesiam Constantinopolitanam transferretur: reprobat inquam, tum adducto in medium canone Antiocheno, jam antè laudato, tum allatis tredecim exemplis Translationum usurpatarum à viris etiam sanctissimis. Porrò in tre-

decim illis exemplis unica est solùm Translatio, quæ Episcopi Romani *jussum* præ se ferat, scilicet Perigenis, qui à Patrensi Ecclesia transiit ad Metropolim Corinthi. Quanquam jubere hanc potuit Romanus Pontifex jure Patriarchico; *Patræ* enim & *Corinthus*, ambæ civitates Illyrici, Romano Patriarchatui erant obnoxiæ. Reliquæ verò duodecim, vel à Synodis, vel certè à Primatibus, seu Patriarchis imperatæ fuerunt. Alia Translationum, sine auctoritate Romani Præsulis, in *Oriente* factarum exempla refert Theodoretus *Hist. Eccles. Lib. V. Cap.* 4. & 8. Sed neque aliam fuisse disciplinam Ecclesiæ *Occidentalis* probat Concilii Toletani XVI, anno 693. celebrati *Canon. XII.*, & Capitularia Regum Francorum *Lib. I. Cap.* 137.

Interim certis argumentis apparet, jam sub Carolo Calvo Romanos Pontifices se se Translationi Episcoporum immiscuisse. Anno 876. Frotarius, postquàm Ecclesiam Burdigalensem, quam pluribus annis rexerat, ob frequentes infidelium barbarorúmque incursiones deserere cogebatur, favore Caroli Calvi Regis & Imp ad Bituricensem transiit. Pro perficiendâ hàc translatione Frotarius in Synodo Pontigonensi ejusdem anni consensum Gallicanorum Præsulum obtinere studet; sed huic petitioni unanimitas Episcoporum *nullatenùs acquievit*, inquit Aimonii Continuator *Lib. V. Cap.* 33. Quare ad Apostolicam Sedem se convertens, hanc gratiam à Joanne VIII. obtinuit. Vide hujus Pontificis hàc de re Epistolas apud Harduinum *Tom. VI. col.* 10. & Duchesne *Tom. III. pag.* 869. Verùm de hàc Translatione, quamvis gravibus rationibus suffultâ, acriter adhuc disputatum fuit in Synodo Tricassinâ an. 878 teste Continuatore Aimonii *Lib. VIII.* Hoc futurum prævidens Papa Frotarium (qui forsan censuram vel depositionem metuebat) monuit, ut instructus ad Synodum veniret, *ut cùm de mutatione contra canones sedium . . . . impetitus fueris . . . .*

illæsus

illæsus evadere valeas, inquit ad eum Pontifex Epist. X. apud Harduinum *cit. Tom. VI. col.* 200. Consule de hoc negotio Galliam Christianam *Tom. II. col.* 31. *nov. edit.*

Hincmarus in Epistolâ suâ XLV. *Opp. Tom. II. pag.* 744. occasione translationis Actardi Ep. Nanoetensis circa idem tempus ad Metropolim Turonensem factæ, de hoc argumento fusè & præclare disserens, indeterminatâ elocutione refert, easdem *Synodali dispositione, vel Apostolicæ Sedis consensione* fieri. Ex quo indefinito sermone colligi potest, vagantem tum fuisse Translationum disciplinam, ita, ut eæ *vel* fierent *Synodali dispositione* juxta jus antiquam, *vel* celebrarentur *consensione Sedis Apostolicæ* juxta jus novum, per Decretales Isidori non ita pridem in Galliam, ipso Hincmaro teste, introductum.

Prævaluit abinde adeo falsarum Decretalium auctoritas, ut in Galliis Episcoporum Translationes quidem perficerentur authoritate Sedis Apostolicæ, sed ita, ut prærequirerentur Cleri plebisque vota, nec non Metropolitanorum consensus. Hunc morem confirmat Ivonis Carnotensis *Epistola* 146. Igitur quando Sæculo XII. Innocentius III. in *Cap.* 2. *X. de Translat.* Episcop. Translationes *jure divino* Sedi Apostolicæ reservatas, contra apertam continuâmque antiquitatis disciplinam, asserit, novo juri innititur, quod nihil minus quàm divinum est.

In hanc Innocentii Decretalem sequentia observat ill. de Marca *de Concordiâ Sacerdotii & Imperii, Lib. VII. Cap.* 26. *n.* 8. „ Emersit effatum Innocentii III. Papæ, quem *audacem Jurisperitum* vocat Matthæus Parisius, qui depositiones, „ cessiones & translationes Episcoporum ad solum Pontificem „ Romanum jure divino pertinere pronuntiavit. Adeo enim „ metuebat, ne Synodi Provinciales sua jura repeterent, ut „ subsidium audaciæ à metu petens, inauditam ante hoc sæ-

„ culum, & à veterum moribus alienam sententiam protulerit; „ cui præterea stabiliendæ multum operæ posuit, argumento „ utens à posteris prorsùs abjecto. Ait enim res spirituales facilius institui quàm dissolvi; cùm tamen humanæ faciliùs „ dilabantur, quàm ædificari aut formari possint. Unde patet, vinculum spirituale carnali fortius esse. Cùm autem „ Deus sibi reservaverit dissolutionem conjugii carnalis inter „ hominem & fœminam, planum esse eum sibi reservâsse „ etiam dissolutionem conjugii spiritualis, quod intercedit inter Episcopum & Ecclesiam. Unde concludit, solum Pontificem Romanum, qui est Vicarius Jesu Christi, posse decernere translationes & depositiones Episcoporum, idque „ authoritate divinâ. Sed argumentum illud nimis probat. „ Nam hinc potiùs sequeretur, nullo casu Papam posse dissolvere conjugium spirituale; cum ipse, quamvis Christi Vicarius, nullo casu possit dissolvere vinculum conjugii carnalis. „ Meliùs dicam, argumentum illud nihil concludit: quoniam „ unio Episcopi & Ecclesiæ conjugium tantùm est per metaphoram; & ideo, si summo jure agamus, comparari non potest cum vero conjugio. Certum quidem est, Athanasium & „ alios veteres ordinationem sive intitulationem Episcopi in „ quâpiam Ecclesiâ comparâsse cum conjugio; sed id ab iis „ scriptum est per translationem, ut ostenderent, quàm arcto „ vinculo Ecclesiæ ille suæ esset adstrictus. „

§. IV.

De Coadjutoribus cum futurâ successione.

Coadjutores olim assumebant Episcopi, nulla spe data futuræ successionis: ita enim cautum erat canonibus, signanter canone XXIII. Antiocheno, ne Episcopus successorem sibi constitueret. Hunc usum, ùt ubique ita & apud Gallos viguisse,

gniſſé, vel unus probat Canon XXX. Concilii Arauſicani anno 441. celebrati, qui ſic habet: *Poſt omnia occurrit de imbecillitatibus fragilitatis humanæ, ut ſi quis Epiſcopus in infirmitatem debilitatémve aliquam & hebetudinem ſenſûs inciderit, aut officium oris amiſerit, ea, quæ non niſi per Epiſcopos geruntur, non ſub præſentiâ ſuâ per presbyteros agere permittat, ſed Epiſcopum evocet, cui, quod in Eccleſiâ agendum fuerit, imponat.* Hæc ita in regula & ex generalitate canonum. Interim non ſunt rari caſus, quibus ob Eccleſiarum neceſſitatem vel utilitatem in canone diſpenſatum fuit.

Sic jam ante Concilium Antiochenum Narciſſus Hieroſolymarum Epiſcopus, centeſimum & ampliùs annum agens, Alexandrum Coadjutorem ſibi aſſumpſit, conſentientibus vicinarum Eccleſiarum Epiſcopis. Euſebius *Hiſt. Eccleſ. Lib. VI. Cap.* 11. Poſt dictam Synodum Valerius Hipponenſis Epiſcopus ſenio & morbis confectus, obtentâ diſpenſatione ab Epiſcopo Carthaginenſi, totius Africæ Primate, S. Auguſtinum Coadjutorem ſibi aſſumpſit, & Hipponenſem ordinari curavit Epiſcopum, qui unà ſecum Eccleſiam regeret. Poſſidius *in Vita S. Auguſtini Cap. VIII.* S. Sacerdos, Lugdunenſis Epiſcopus, S. Nicetium nepotem ſuum Coadjutorem à Childeberto Rege obtinuit, teſte Gregorio Turonenſi *in Vitis Patrum Cap. VIII.* Adde Galliam Chriſtianam *Tom. IV. col.* 33. *ſeqq.* Alia ejus diſciplinæ exempla ex ſæculo VIII. occurrunt, imprimis in Hiſtoriâ Miraculorum S. Wulframni Epiſcopi Senonenſis circa annum 720. apud Mabillonium *Sæc. III. P. I. act Benedict. pag.* 372. ubi: „ Viſum eſt Pontifici Malgerio præfatæ Metro„ polis, quod & omni Clero plebíque non mediocriter pla„ cuit, ut eundem Gradulfum abbatem ſibi ſubſtitueret, & „ vicarium ſub ſe benedictione inſigniret epiſcopali, ut res, „ quibus ſe minùs ſufficere perpendebat, ille ſuâ vice ſupple„ ret.

„ ret. Cùm verò dies desiderata instaret, ut super hoc nego-
„ tio Principi suggestio fieri deberet &c. „ Similiter in Vita S. Boniti Episcopi Arvernensis circa annum 709. apud Mabillon. *l. cit. pag.* 90. nempe: „ Qui non post multum lan-
„ guore correptus ad extremum est usque deductus, cernens-
„ que suæ migrationis imminere diem, divino afflatus spiritu,
„ accepto consilio, sibi Ecclesià concordante, virum Dei sibi-
„ met successorem, suasque Sedis dignissimum judicat Sacer-
„ dotem. „ Atque ita per plura sæcula Episcopis adjutores constituebantur in casu necessitatis, & in Ecclesiæ commodum, cum assensu & auctoritate eorum, qui ad electionem concurrebant, maximè ad ejus desiderium, qui adjutorio indigebat alterius, nullà tamen Romani Pontificis dispensatione interveniente.

Qui adversùs regulam, id est, contra canones, sibi successores in Episcopatu dare tentabant, eos coërcebat Romanus Pontifex ùt primarius ecclesiasticorum Canonum Vindex. Consuluerat anno 743. Zachariam Papam Bonifacius Episcopus de variis capitibus, ac nominatim de successore sibi ante obitum designando; ad hoc postremum sic respondit Pontifex apud Harduinum Tom. III. col. 1882. *De hoc autem, quòd tibi successorem constitui velle dixisti, ut te vivente in loco tuo eligatur Episcopus, hoc nullâ ratione concedi patimur; quia contra omnem ecclesiasticam regulam vel instituta Patrum esse monstratur. Sed volumus, ut tibi ministret, & sit in Evangelio Christi adjutor, dicente Apostolo .... Sin autem & eundem divina voluerit clementia post tui diem transitûs superesse, si eum aptum esse cognoveris, & in tuâ fuerit voluntate definitum, eâ horâ, quâ te de præsenti sæculo migraturum cognoveris, præsentibus cunctis tibi successorem designa, ut huc veniat ordinandus. Hoc nulli alii concedi patimur, quod tibi, charitate cogente, largiri censui-*

censuimus. Sic Romani Pontifices canones, pro officii sui exigentiâ, non exequi modo, sed etiam (annuente forsan Ecclesiâ) interpretari, imò & in eis quoque dispensare aggressi, Coadjutores ipsi, ægrè quidem initiò, dederunt, cum spe aliquâ successionis: tum verò aliquantò faciliùs: tandémque unis sibi jus fecerunt dandorum Coadjutorum. Hoc expressiùs fecit Bonifacius VIII. in Sexto Decretalium Lib. III. Tit. 5. Cap. unico, ubi *Pastoralis*, inquit, *officii debitum exequentes, declaramus atque statuimus, Coadjutorum Episcoporum & superiorum Prælatorum dationem intelligendam esse de Causis Majoribus, & referendam ad Sedem Apostolicam, ac ob ea (NB. consuetudine non obstante contrariâ) tantummodo postulandam.* Equidem Bonifacius non hujus doctrinæ *de Causis Majoribus* inventor est: jam diu ante eum in Sede Romana audita, defensa & propagata erat, sed quia forsan *in hypothesi* applicatio in dubium est vocata, hoc ea edicto corroboranda & declaranda fuit. Quanquam autem Bonifacius hic præmiserit thesin novam, quòd etiam Coadjutoris *sine successione* (de quo Capitulum hoc loquitur) datio esset de reservatis Papæ; tamen non ausus est eandem præscribere pro usu & praxi; sed cessit observantiæ inveteratæ, ut regulariter ejusmodi Coadjutor dari posset & accipi absque præscitu Papæ, adjiciens nihilominùs, hanc assumptionem fieri *authoritate Apostolica* per illos, ad quos pertinet.

§. V.

De creatione novarum Sedium Episcopalium, Metropolium Primatuum &c.

Si divisio & designatio diœcesium, erectio Metropolium &c. ex eo capite, juréque divino, esset reservata summo Ponti-

Pontifici, quia, ut ait Viator Italus *pag.* 140. ei, tanquam immediatam jurisdictionem in universam Ecclesiam exercenti, Metropolitani ipsi omnésque Synodi subduntur: quâ ratione Patres Concilii Nicæni *can. VI.* tractantes de limitibus & administratione diœcesium Ægypti & Orientis atque aliarum, ad stabiliendum earum jura & authoritatem, non recurrerunt ad Sedis Apostolicæ prærogativas in jure divino fundatas, sed ad consuetudinem & observantiam? *ANTIQUA*, inquit, *CONSUETUDO servetur per Ægyptum &c. Similiter & apud Antiochiam, cæterásque Provincias, suis privilegia serventur Ecclesiis.* Quare Patres Concilii generalis Constantinopolitani *Can. II.* renovantes observantiam ejusdem divisionis territoriorum non adduxerunt in illius favorem & firmitatem nisi canones Ecclesiæ? *JUXTA CANONES Alexandrinus Antistes, quæ sunt in Ægypto regat solummodò; & Orientis Episcopi Orientem tantùm gubernent &c.* Si à solo Papa dependeret designatio & partitio Ecclesiasticarum Provinciarum, aut si ea esset prærogativa Romano Primatui propria, quâ conscientiâ ordinâssent in eodem Concilio eodémque canone secundo centum illi & quinquaginta Patres, quòd *Constantinopolitanus Episcopus habeat honoris primatum post Romanum?* Quo jure Patres Concilii Chalcedonensis *Canone XXVIII.* confirmârunt hanc præeminentiam, hoc privilegium, Archiepiscopi Constantinopolitani, eum declarando Patriarcham & Exarchum duarum vastissimarum diœcesium Asiæ & Ponti, non obstante, quòd Legati S. Leonis Papæ huic Constantinopolitanæ Primatiæ se fortiter opponerent. Nôrunt insuper omnes, qualiter illius Sedis Archiepiscopi (inter quos multi fuêre sanctitate conspicui, scil. Euphemius, Macedonius, Mena, Eutichius, Ignatius &c.) sine interruptione perseveraverint in usu & exercitio Primatiæ, suæ Sedi à Concilio attributæ, nequidquam impe-

dientibus

dientibus continuis Romanorum adversùs laudatum canonem Chalcedonensem vigesimum octavum reclamationibus. Inde etiam dignoscitur, quòd in hac, sicut in aliis materiis disciplinæ judicium Ecclesiæ & consensus Corporis Episcoporum majus semper robur habuerit, quàm solius voluntas Capitis; & quòd universalis Ecclesiæ atque Episcoporum consensus, sive tacitus sive expressus, illud ipsum sit, quod dat vim & efficaciam legibus seu institutis disciplinaribus & œconomicis Ecclesiæ, non verò unum summi Pontificis arbitrium; quòdque ab illo suam originem trahat divisio & distributio Diœcesium, nec non ecclesiasticarum Provinciarum. Hoc non ignoravit falsarum Decretalium auctor Isidorus, cùm *Can.* 2. *Dist. XCIX.* sub assumpto Aniceti nomine scriberet: „ Nulli Archiepiscopi Primates vocentur, nisi illi, qui primas tenent civitates, quarum Episcopos *Apostoli & successores Apostolorum* regulariter Patriarchas & Primates esse constituerunt. „

Atque hæc, uti quidem arbitror, sufficiunt ad demonstrandum, quòd Episcopi à Causis, quas *Majores* vocare Romanis placuit, non solùm non excludantur, sed ex contrario potiorem in eis partem habeant, atque inde ab origine Ecclesiæ habuerint; quòd proinde summo Pontifici in his, sicut in aliis (Primatu semper salvo) jure divino nihil singulare competat; sed ne humano quidem, nisi in quantum id Ecclesiæ visum fuit; quippe quæ omnibus his disciplinæ institutis suum dat esse & perdurare.

§. VI.

De Causis Majoribus universim.

Quæ à Febronio de singulis Causis Majoribus, & adversùs prætensas earundem reservationes toto Capite IV tra-

dita & probata sunt, ea Italus *à pag.* 130. *usque* 143. per media generalia diluere, & per hoc saluti sui Systematis consulere conatus est. Nos ejus argumenta hic fideliter exponemus & ponderabimus. Et pro

Primo quidem ac principali fundamento suo ponit verba Benedicti PP. XIV. in suo Tractatu de Synodo Lib. I. Cap. 4. ubi, *Quoad potestatem jurisdictionis*, ait, *quæ jus adfert beneficia conferendi, causas audiendi, & censuras ferendi, ac cætera præstandi, quæ ad subjecti gregis regimen sunt necessaria; quæstio est, inter Tridentinos Patres summâ contentione jam diu agitata, nec definita, de quâ Card. Pallavicinus Hist. Concil. Trid. Lib.* 18. *Cap.* 14. *& Lib.* 21. *Cap.* 11. *&* 13., *an Episcopi illam accipiant immediatè à Christo, an potiùs à summo Pontifice. Licèt autem eorum opinio, qui etiam hanc potestatem immediatè à Christo oriri propugnant, validis fulciatur argumentis; nihilominùs tamen, & rationi & auctoritati conformior videtur sententia opposita. Ratio siquidem MONARCHICI Regiminis, quod Christus in suâ Ecclesiâ constituit, videtur exposcere, ut totius Ecclesiæ jurisdictionis fons & origo resideat in ejusdem visibili Capite, qui est Romanus Pontifex, atque ab eo profluat in cætera membra &c.* Huic fundamento sequentia Italus superædificat.

II. „ Non vertitur unquam quæstio de potestate Primæ „ Sedis, quæ *summa* & suî simillima semper est, sed de va„ riato ejus per tot ætatum, tot locorum, negotiorúmque „ varietates *exercitio* atque *usu*. Hæc certissima norma est con„ ciliandæ antiquæ disciplinæ cum novâ. Huic summoperè „ concordiæ studendum est, si Ecclesiæ incolumitati, si Apo„ stolicæ Sedis amplitudini prospectum volumus. Itaque

III. „ In sacræ potestatis atque autoritatis *exercitio* varia„ tum alternatúmque fuit, non in *potestate*, sive in confirma„ tionibus, sive in concessionibus, sive in translationibus „ Episcoporum. IV.

IV. „ Premit ſe nonnunquam poteſtas Papæ, nec erum-
„ pit, niſi quaſi obſtetricante charitate, vel neceſſitate, vel
„ conſuetudine. Rurſum, ubi conſuetudini ſuccedit deſuetu-
„ do, non exoleſcit poteſtas, cùm ex re erit, rursùs eruptura.

V. „ Siqua poteſtas quoad exercitium dicitur devoluta
„ à Conciliis ad ſummum Pontificem, non per hoc ſignifica-
„ tur, ab illis ei collatam eſſe; quia multa devolvuntur ab
„ inferioribus ad ſuperiores, absque quod ea ab illis his con-
„ ferantur; nova tantùm *materia* exhibetur, non nova *ju-*
„ *risdictio* aſſignatur.

VI. „ Germanorum Theologorum eſt, diſciplinæ per
„ varia tempora diſcrepantias adnotare, priſcos uſus, priſcis
„ Synodis approbatos, admirari, novos noviſſimis Synodis,
„ Pontificúmque (decretis) firmatos ſequi, non ex novis ca-
„ lumniam priſcis, ſed ex priſcis auctoritatem novis aúcupari.

VII. „ Quidquid particulares Synodi decernebant, non
„ ita inconcuſſum firmúmque erat, ut quandoque poſteriores
„ Synodi non infirmarent; vel Principes ipſi infectum vellent.
„ Contra id verò, quod Prima Sedes ſtatuerat, inferiores
„ Sedes inſurgere haut poterant, & Principes ipſi religioni
„ ducebant infringere. „

Hæc ſumma Italicorum argumentorum, ipsíſmet adver-
ſarii noſtri verbis expreſſa. Advertit ille & facilè agnoſcit,
non eundem poteſtatis uſum in Romanâ Sede viguiſſe; & ſi
quis, ait *pag.* 138 ſuſtineat idem exercitium ſemper ubique
terrarum emicuiſſe, ridebunt hæretici, & tantò magis ab uni-
tate Eccleſiæ & Sedis Apoſtolicæ alienabuntur, quantò eam
cernent infirmioribus muniri præſidiis, & toti pugnantibus
antiquitati. Conſultius ergo tutiúsque eſt, has viciſſitudines
fateri &c. Dixerat tamen *pag.* 137. mores Eccleſiæ hodiernos
firmandos, & conquiſitis ab omni antiquitate præſidiis com-

 munien-

muniendos esse. Videamus, an & quatenùs id ejus præstent argumenta, ad asserendas favore ejusdem Sedis *ex jure divino* reservationes majorum Causarum.

ad I. Argumentum peccat tripliciter *ab absurdo*. Horum primum est, quòd Brixiensis Italus cum Prospero Lambertino omnium in toto orbe Catholico existentium Episcoporum jurisdictionem ex Primatu Petri, velut ex fonte originari, immediatè in ipsos diffundi asserat. De hoc *absurdo* (sic illud jure nominat Gregorius Zallwein Salisburgensis Universitatis Rector) vide Joannis à Calore Apologiam pro Febronio *Art. VII*. Alterum absurdum est, quòd uterque Italus pro argumento seu principio Papalis Monarchiæ, tantos effectus producentis, ponat thema, quod vires humani intellectûs transcendere rectè asseruit laudatus Magnificus Rector; cuique in Concilio Tridentino à pluribus Patribus summâ contentione & validis argumentis fuisse contradictum, Pallavicinus & Lambertinus non potuerunt diffiteri. Tertium, quòd Brixiensis totam suam Majorum Causarum machinam lubrico huic divinæ & absolutæ Monarchiæ fundamento superædificet, quo ruente, illa necessariò collabitur: ponit nempe pro fundamento, quod est in quæstione; & in quali quæstione? ut in eâ, quâ hodie luce hæ res sunt, de tam absurdis ne quæstio quidem deberet ampliús moveri. Ex his reflexionibus fluit responsio

ad II. Etenim hoc argumentum non procedit nisi ex supposito præcedentis. Utique si amplitudini Sedis Apostolicæ, ex sensu modernorum Romanorum & Italorum nostrorum, prospectum volumus, oportebit supponere, quòd illa *de jure* obtineat & semper obtinuerit, non ea solùm, quæ prætendit hodie, sed quæ unquam prætendit aliàs, etiam in maximè turbidis Ecclesiæ sæculis; quòdque Papæ nunquam valeat objici eum in jure petere *nimium*, quippe cui debentur omnia,

omnia, quódque Episcopi & quicunque alii, saltem quoad *usum* & *exercitium*, sua ab illo *precariò* obtineant. Etenim, uti dicit noster, Prima Sedes semper *summa* est & *sui simillima*, & non variavit *nisi in usu*. *Summa* utique est ex ordinatione divinâ, scilicet comparativè, sed non *sola*. Sic ad Eugenium Papam S. Bernardus Lib. III. de Considerat. Cap. 4. *Erras, si ùt summam, ita & solam institutam à Deo vestram Apostolicam potestatem existimas.* Sua sunt Episcopis, sua Pontifici jura propria, alia ex jure divino, alia ex humano, illa sibi semper constant, hæc mutationibus obnoxia; Ecclesiæ jura omnia perpetua sunt: quippe cui mundus nihil affricare, sed nec quidquam auferre valet.

ad III. In Episcoporum confirmationibus, depositionibus, translationibus, summatim in disciplinâ omnium vulgò dictarum Causarum Majorum, variatam fuisse, non potuit negare Italus; quâ nunc occasione, quibus mediis, quibúsque causis citiùs in uno, seriùs in altero puncto variatum fuerit, hactenùs dictum est de singulis. Originariè & primis Ecclesiæ temporibus ad Ordinem Episcoporum ea pertinuisse vidimus; horum jura œcumenica & alia Concilia majora, non multò post redditam Ecclesiæ pacem celebrata, solùm declarârunt, non fundârunt & constituerunt. Quis modò tam circumscripti animi erit, ut sustineat, ex beneficio Petri talia egisse Apostolos, ex indulgentiâ Papæ Episcopos Rectè statuit noster Brixiensis pag. 142. *nihil in hoc argumentorum genere validius, quàm aliquid ostendere à priori ET A POSTERIORI.* De argumento *à priori* in hâc materiâ satis actum alibi; hìc de argumento *à posteriori*; at ab hoc argumento, sicut certum est, omnia, quæ prædiximus, inde ab Ecclesiæ primordiis non fuisse gubernata tanquam reservata summi Pontificis, ita claret, tantum abesse, ut ex illis valeat illatio fieri ad statum Ec-

clesiæ monarchicum, ut contrarium potiùs inde reddatur manifestum. Fuit haud dubiè Rom. Pontifex subjectum capax illorum jurium exercendorum, ita, ut Ecclesia, in eo personam Petri honorando, post longa annorum curricula, illorum exercitium illi seu simpliciter, seu ad tempus, seu privativè, seu cumulativè cum Synodis Provincialibus, permittere potuerit, uti actu in aliquibus, non tamen in omnibus, permisit; verùm neque debet neque valet eapropter sustineri, quasi Papa in vim sui Primatûs, & tanquam aliquid huic inhærens, illa potuerit ab Ecclesiâ exigere, sibique ea, uteunque invito Episcoporum Collegio, vindicare, aut ex his concludere ad colorandam absurdam illam prætensionem, de quâ suprà ad I. quæ quasi basis est totius hujus negotii. Conf. Joan. à Calore in Apologia Febr. *Art. XII.*

ad IV. Quis occultavit aut pressit vim Pontificiæ potestatis, quando canon IV. Nicænus jus confirmandi electiones Episcoporum & de earum legitimitate cognoscendi declaravit pertinere, non ad Papam, sed ad Metropolitanum cum suâ Synodo? Quis, dum Concilium Antiochenum can. XV. omnes Episcoporum & Clericorum causas Synodo Provinciali ita transcripsit, ut non detur ab ejus judicio appellatio? Quis, quando Episcopi Africæ in causis appellationum Cœlestino Papæ rescripserunt, se Nicænis quidem constitutionibus parituros, minimè verò RR. Pontificum eâ de re decretis? Quis, cùm Canon Carthaginensis IV. prohibitam in regula Episcoporum Translationem propter Ecclesiæ utilitatem à Synodo Provinciæ authorizari posse declaravit? Cæterùm quando charitas aut necessitas, quæ non habet legem, erumpit, potest utique Pontifex extra ordinem quod in & ex ordinariâ suâ potestate non valet; hoc subinde etiam potest quilibet Episcopus; sed ex alio longè capite ac titulo, quàm absolutæ & monar-

chicæ

chicæ poteſtatis. De hujus extraordinariæ poteſtatis, in lege charitatis fundatæ uſu & reſpectivè abuſu vide ritè tractantem Thomaſinum apud Juſt. Febronium *Cap. III.* §. 2. *n.* 4. *ſecundæ edit.* Verùm ſic non poteſt dici *preſſa* poteſtas Papæ cùm non niſi *ordinaria* ſe ſe exerit; rectè verò *erumpit*, quando *extraordinariæ* locus fit: ſcilicet in caſu urgentis neceſſitatis vel evidentis utilitatis.

Quid & quantum in hâc materiâ valeat conſuetudo, expoſuit Febronius *Cap. VIII.* §. 6. Cùm autem ſub titulo conſuetudinis infiniti latere poſſint, & omni ævo latuerint abuſus in Eccleſiâ, ſic ea contra illos reclamare nunquam deſtitit, nec etiamnum ceſſat. Vid. Febron. *Cap. VI.* §. 15. Theodorus à Palude in *Floribus ſparſis ad Febr. Cap. VIII.* § 4. Quare ſuccedentibus ſibi conſuetudinibus non ſimpliciter fidendum eſt, ſed videndum, num fortè ſub eis lateant uſurpationes & abuſus diſciplinæ noxii.

ad V. Si *per devolutionem* Italus hìc intelligat caſus particulares, in quibus illo, cui jus eſt actum ponendi, negligente aut impedito, *exercitium* ejus pro illâ vice devolvitur, plerumque ad ſuperiorem, quandoque ad inferiorem; inveniet argumenti ſui ſolutionem in Tomo II. Febroniano, tum in *Reſponſione ad Epiſtolam Ladislai. Lit. H.* tum in *Epiſtola de Subtractione Obedientiæ* §. *XIV.* Si verò nomine devolutionis talem *juris translationem* denotare intendat, quæ veram ejus alienationem importat, certum eſt, quòd in hoc ſenſu multa ab Epiſcopis & particularibus Synodis ad Pontificem devoluta fuerint; verùm ad cognoſcendum de horum valore & ſubſiſtentiâ, non ſufficit inſpectio ſola ſubjecti & perſonæ capacis, in quam talia jura (Ex. gr. Epiſcopalia, & quæ pro talibus per multa ſæcula ab omnibus habita ſunt) transferuntur; ſed ſupereſt, ut videatur, num hæ translationes (præſertim ſi non

cumu-

cumulativæ, ſed *privativæ* eſſe prætendantur) factæ fuerint de conſenſu eorum, quorum intereſt, an non repugnent bono Eccleſiæ, an ſint perpetuæ vel revocabiles &c. De omnibus his conſulendus Joannes à Calore *Art. XIII.*

ad VI. Eſt utique germanorum Theologorum & Canoniſtarum obſervare & notare mutationes diſciplinæ. Hoc, ſi quiſquam alius, diligenter præſtitit Febronius. Ad eorum officium non minùs pertinet, ſcrutari *cauſas & occaſiones*, quibus hæ mutationes evenerunt. Sed & in hoc ſtudioſum ſe exhibuit idem Auctor toto ſuo Opere, præſertim *Cap. III.* Privati ſanè Theologi eſt modernos Eccleſiæ uſus *in praxi* ſequi; verùm hoc non impedit, quominùs ille in ſcriptis ſuis laudet & imitetur Patres, qui in Conciliis Conſtantienſi, Baſileenſi & Tridentino pro reformatione Eccleſiæ, licèt necdum optato cum fructu, laborârunt; & quominùs cum Cardinale Lotharingo, & conſentiente ei in Tridentino Patrum turba, pro viribus laboret, ut *antiqui* reſtituantur ac *ſerventur canones, præſertim primarum quatuor Synodorum.*

ad VII. Quàm parum firma ſint, quæ Prima Sedes adversùs genuinos Eccleſiæ canones olim ſuſcepit & attentare pergit, jam dictum eſt hujus Capitis §. 2. Utraque poteſtas inſurgit adversùs noviora Romanorum inſtituta. Inde ſpes magna, futurum, ut (concordantibus & cooperantibus hunc in finem Epiſcopis & Principibus) omnia ſucceſſivè reducantur ad ſtatum canonicum, priſtinum & legitimum, quantum id patiuntur mutatæ rerum politicarum in Europâ circumſtantiæ, idque etiam abſque omni Concilio Generali. Quanta inde Eccleſiæ bona, quod decus!

TITU-

TITULUS IV.

De legum in Ecclesia ferendarum potestate; & de summi Pontificis circa eas officio ac jure.

§. I.

Non est in potestate summi Pontificis novum jus condere.

Hujus thematis fundamenta jam jacta sunt *Tit. I.* §. 5., ex quibus generatim concluditur, Romano Pontifici vigore sui Primatûs, secluso consensu Ecclesiæ, non competere authoritatem ferendi leges, quibus omnes fideles obligentur. Hìc eandem sententiam firmabimus imprimis testimonio gravissimorum Theologorum, tum consensu sacrorum Canonum, demum exemplis & usu Ecclesiæ.

De hoc argumento ita tempore Concilii Constantiensis celeberrimus Gerson *de Potestate Ecclesiasticâ Consid. IV. Tom. II. col.* 232. „ Ecclesia potest condere leges obligantes & regulantes etiam ipsum Papam, tam quoad personam, quàm respectu usûs potestatis: non sic econtra potest Papa judicare totam Ecclesiam, vel usum suæ potestatis limitare. Imò si Papa condat leges & canones, videtur observandum illud, quod sententialiter dicit Augustinus: *Leges instituuntur, cùm promulgantur, firmantur, cùm moribus utentium approbantur:* hoc enim dicitur ad reprimendam præsumptio-

„ nem quorundam summorum Pontificum, vel eis adulantium, qui videntur voluisse debere servari pro regula immutabili de Papa respectu totius provinciæ vel totius Ecclesiæ; *quod placuit Principi legis habet vigorem:* quasi nullum superesset examen supremum. „

Eodem tempore Franciscus Zabarella, celebris & doctissimus Cardinalis, natione Florentinus, in suo *Tractatu de Schismate pag.* 559 „ Mos, inquit, inter antiquos obtinuit, „ quòd omnia difficilia per Concilium terminabantur, & crebrò fiebant. Postea verò quidam summi Pontifices, *qui „ magis ad modum terrenorum Principum, quàm Apostolorum, „ Ecclesiam rexerunt*, non curârunt facere Concilia: ex quâ „ omissione prodierunt multa mala. Ex hoc apparet, quòd „ id, quod dicitur, *quòd Papa habet plenitudinem potestatis*, „ debet intelligi, non solus, sed tanquam ad universitatem: „ *ita quòd ipsa potestas est in universitate, tanquam in fundamento, & in Papâ tanquam in principali Ministro*, per quem „ hæc potestas explicatur.„ Et paulo pòst *pag.* 560. „ Multi „ assentatores voluerunt placere Pontificibus per multa retrò „ sæcula, & usque ad hodierna suaserunt eis, quòd omnia „ possent. Ex quo infiniti secuti sunt errores, quia Papa occupavit omnia jura inferiorum Prælatorum; ita quòd inferiores Prælati sunt pro nihilo. . . . . Oportebit determinare „ Papæ potestatem, ut non subvertantur inferiores Potestates: „ & ut Papa possit, non quod libet, sed quod licebit. „

Tempore Concilii Basileensis Card. Cusanus *Lib. II. de Concordantiâ Cap.* 9. „ Ecclesiastici canones non possunt nisi „ per Ecclesiasticam Congregationem, quæ Synodus vel „ cœtus dicitur, statui, & ideo nisi, quicunque ille fuerit, „ aut Papa, aut Patriarcha, decreta secundùm canones ecclesiasticos promulgaverit, non possunt illa statuta canones aut

„ eccle-

„ ecclesiastica statuta vocari, & nihil habent firmitatis cujus„ cunque particularis statuta, *nisi in quantum per acceptatio*„ *nem & usum seu consensum confirmantur*, *seu Canonibus con*„ *sentiant*. Unde textus Leonis Papæ, de Epistolis suorum „ prædecessorum 19. *Dist. Cap. Si Romanorum*. & Damasi Pa„ pæ 25. *Quæst.* 1. *Can. Omnia*. loquuntur de Decretalibus & „ Epistolis de canonum disciplinis promulgatis. „ Idem *Capite* 12. *ejusdem Libri*: „ Ille textus Nicolai Papæ, Gelasii, „ & aliorum, *qui dicunt*, *sub obligatione obligare decreta per* „ *Romanum Pontificem promulgata*, pro correctione morum „ & disciplinæ; intelligi debent secundùm Hincmarum subti„ lissimum Archiepiscopum Rhemensem (cujus laudes idem „ Nicolaus Papa *II. Quæst.* 3. *Can. Excellentissimus*, extollit) „ *de promulgatis*, id est, quæ Papa vulgò promit de discipli„ nis sacrorum Canonum, vel ipsius Synodi Apostolicæ, quæ „ Sedes Apostolica sæpè dicitur, cujus Papa os est. „ Demùm *Cap.* 20. *ejusd. Libri II.* „ Sic Leo Papa ad omnes Episcopos „ per universas Provincias constitutos, de omnium prædecessorum suorum Epistolis dicit: Omnia decretalia instituta, „ tam à beatæ recordationis Innocentio, quàm aliorum om„ nium prædecessorum, *quæ in ecclesiasticis ordinibus & cano*„ *num promulgata sunt disciplinis*, ita vestram dilectionem cu„ stodire debere mandamus, ut, si quis in illa commiserit, „ veniam sibi deinceps noverit denegari. *XIX. Dist. Can. si* „ *Romanorum*. Similiter loquitur Damasus Papa, ùt habetur „ 25. *Quæst.* 1. *can. Omnia*. Et Hincmarus, contra Laudu„ nensem hanc Epistolam pertractans, dicit advertendum, „ quòd promulgare est vulgare est vulgò promere: & non „ dicunt illi Pontifices *de simplici Legum vel Canonum promul*„ *gatione*, *sed de Decretalibus de canonum disciplinis promulga*„ *tis;* unde quando obviant canonibus, potiùs canonibus est

 „ obedien-

„ obediendum. *Dist XIX. can. Ita Dominus. V. Hoc autem.* „ & *Can. secundum. V. Quia ergo.*, ubi probatur majoris esse „ authoritatis veterum canones, quàm Romanorum Pontifi„ cum decretales obviantes canonibus. „

Jacobus Almainus *de Authoritate Ecclesiæ Cap. VII. Opp. Gersonii Tom. II. col.* 993. „ Si summus Pontifex habeat ju„ risdictionem super totam Ecclesiam categorematicè: ergo „ poterit in illud totum, etiam invitum, aliquam jurisdictio„ nem exercere. Consequentia patet; quia potestas jurisdi„ ctionis fori exterioris in invitum exerceri potest: & falsitas „ consequentis probatur: Non potest illud totum categore„ maticè excommunicare aut interdicere, ùt notum est: *nec* „ *ad aliquid ipso renitente illud obligare;* ùt patet per illud Au„ gustini: *Leges instituuntur, cùm promulgantur, firmantur,* „ *cùm moribus utentium approbantur.* „

Cum his in substantiâ concordat Universitatis Salisburgensis Rector Gregorius Zallwein in *Principiis Juris Ecclesiastici Tom. I. Quæst.* 4. *Cap.* 2. §. 7. *pag.* 393. ubi: „ Accepta„ tio legum Ecclesiasticarum, non quidem ex parte *subditorum*, „ sed *Episcoporum*, necessaria est. Cùm enim in Ecclesia de„ tur *Regimen Aristocratiâ temperatum;* cùm Episcopi ipso „ jure Divino sint tales, & in partem sollicitudinis vocati, „ cùm Regimen Ecclesiæ datum sit in ædificationem magis, „ quàm destructionem, atque adeo debeat esse mite, mansue„ tum, charitate & humilitate plenum, non turbulentum, „ aliorum juribus præjudiciosum, moribus, genio ac ingenio „ hominum attemperatum, cùm ipsa Ecclesia sit diffusa per „ totum terrarum orbem, & Pontifex non possit nosse neces„ sitates, consuetudines, & observantias Ecclesiarum parti„ cularium, mores, genium ac ingenium hominum, adeó„ que ignoret, an lex optatum fructum sit obtentura, pro-

„ fectò

„ fectò videtur omnibus similibus legibus vel ex ipsâ naturâ
„ rei, vel institutione Christi tacitè imbibita esse conditio, si
„ Episcopi acceptaverint, & acceptandum judicaverint ....
„ Loquimur, inquam, de acceptatione *Episcoporum*, quos
„ Deus unà cum Pontifice *constituit regere Ecclesiam Dei* ....
„ Præterea undénam venire putamus, quòd plures leges Pon-
„ tificiæ apud nos in Germaniâ & alibi vim obligandi non ha-
„ beant, nisi quòd non sint acceptatæ? Profectò huic sen-
„ tentiæ hodierna praxis Germaniæ sat apertè suffragatur:
„ quotusquisque enim Episcoporum Constitutiones & Bullas
„ Pontificias à præced. fel. mem. Pontifice (Benedicto XIV.)
„ transmissas omnes & singulas acceptavit? &c. „

Quia non semper Concilium congregari potest, Pontifex Leges aut Canones condit *in actu primo*, ùt loquuntur Scholastici: actus autem *secundus*, id est, *formalis* & *actualis causa obligandi*, ab Ecclesiæ consensu dependet. Etenim Canones & Leges ecclesiasticæ non ab uno Episcopo privatim, sed ab Ecclesiâ verè aut interpretativè, explicitè aut implicitè conduntur. Ex quo fit, ut Papa Christianos ullâ lege aut constitutione obligare nequeat, seclusâ Ecclesiæ approbatione seu consensu, Quamobrem Clerus Romanus Epistola XXXI. inter Cyprianicas scribit pag. 44. nov. edit. *firmum decretum esse non posse, quod non plurimorum videbitur habuisse consensum*.

Quæstio, quam hìc tractamus, agitata fuit anno 865. inter Nicolaum I. Rom. Pont. & Episcopos Galliæ. Utriusque partis argumenta referuntur in can. *Si Romanorum*. 1. *Dist. XIX.* Scripserant Galliæ Præsules Nicolao Pontifici, Paparum Decretales atque Bullas nequaquam obligare, nisi in quantum conformes sunt canonum disciplinis ac Conciliis antè receptis & approbatis. Dicit ex adverso Nicolaus, Decretales Romanorum, quanquam Codice canonum minimè con-

tineantur, vim habere obligatoriam. Hoc quidem voluit eodem canone persuadere Nicolaus Galliarum Episcopis; verùm horum replica & exemptio ipsimet canoni inserta legitur, sicque à Nicolao refertur: *Quanquam quidam veterùm scripserunt, haud illa Decretalia priscorum Pontificum in toto canonum Codicis Corpore contineri descripta.* Et aliquanto pòst: *Si ideò non esse Decretales Epistolas priscorum Pontificum Romanorum admittendas dicunt, quia in Codice canonum non habentur descripta &c.* Quibus ex verbis satis apparet, laudatos Episcopos censuisse, Decretales RR. PP. non obligare, præterquam si Conciliis & Canonibus in Codice Canonum contentis, atque per hoc in Ecclesia receptis, congruerent. Sed neque his contrarius esse videtur Nicolaus ipse, quando eodem canone *V. Quoniam.* hunc in modum ex S. Leone disserit: „ Quoniam „ inter ipsos canones unum B. Leonis Capitulum constat esse „ permixtum, quo ita omnia decretalia constituta Sedis Apo„ stolicæ custodiri mandantur, ut si quis in illa commiserit, „ noverit sibi veniam denegari; ait enim Capite decimo sua„ rum Decretalium: *Ne quid verò sit, quod prætermissum à no„ bis fortè credatur, omnia decretalia constituta, tam B. recor„ dationis Innocentii, quàm omnium Decessorum nostrorum, „ quæ de Ecclesiasticis Ordinibus, & Canonum PROMULGA„ TA sunt disciplinis, ita à vestrâ Dilectione custodiri manda„ mus, ut si quis in illa commiserit, veniam sibi noverit denega„ ri.* „ Hæc verba S. Leonis (quæ etiam leguntur in Pseudo-Damasi *Canone* 12. *Caus. XXV. Quæst.* 1. & à nobis etiam paulò antè ex Card. Cusano relata sunt) ex ejus Epistola 3. ad Episcopos per Campaniam &c. & universas provincias constitutos desumpta, explicatè demonstrant, Pontificum Decretalia non nisi *publicata*, id est *recepta*, authoritatem obtinere. Sanè hujus vocis *Promulgata* explicationem pluribus prosequitur

tur Hincmarus Remensis in Opusculo LV. Capitum adversùs Hincmarum Laudunensem, qui ex Pontificum Epistolis plura delibaverat, quibus probaret, neminem iis obedientiam sine temeritatis nota posse detrectare, atque adeo Remensem Præsulem hujus criminis reum traduceret. Operosiùs igitur *Tom. II. Opp. pag.* 413. *seq.* inquirit iste in vocis etymon, collatis veterum eâ de re sententiis. *Promulgo*, scribit ita dici, quasi *promo vulgo*, sive *primùm in vulgus edo.* Unde, inquit, „ Paulus in Glossis suis dicit hoc modo: *promulgari leges dicuntur, cùm in vulgus eduntur* . . . . Isidorus quoque, ùt ipse „ dicit, autore Tullio exposuit dicens: *Promulgatum est foras prolatum*; *ùt lex dicitur promulgata: promulgatum autem ad omnium notitiam & totius vulgi intimatum.* „ Differentiam verò sensûs, addit Hincmarus, inter divulgata & provulgata seu promulgata, enucleatores verborum hanc voluerunt esse, ut *divulgata* simpliciter tantùm dicantur ad notitiam omnium prolata, *provulgata* verò vel *promulgata* ita intelligantur ad omnium notitiam deprompta ut sine refragatione ab omnibus serventur. Unde Petrus Coustant in eruditâ Præfatione ad Epistolas Romanorum Pontificum §. 42. de hoc loco S. Leonis tractans, rectè ait, *Leonem ea TANTUM commemorare decessorum suorum decreta, quæ promulgata sunt.* Ideo etiam sæpefatus Nicolaus Pontifex non simpliciter asserit Decretalibus epistolis deberi submissionem, sed tantummodo urget *Decretales Romanorum Pontificum DISCRETIONE MAGISTRA recipi debere.* Non minùs distinctè hâc de re mentem suam aperit S. Leo in Epistolâ suâ X. ad Episcopos Provinciæ Viennensis scribens, Cap. 2. *Non nova instituentes, sed vetera renovantes; ut in statûs consuetudine, quæ à nostris patribus nobis est tradita, perduremus.* Id ipsum profitetur Innocentius I. in Epistola II. ad Victricium, ubi num. 2. *propter eos,* inquit,

inquit, *qui vel ignorantiâ vel desidiâ non tenent ecclesiasticam disciplinam, & multa non præsumenda præsumunt, rectè postulâsti, ut in illis partibus istiusmodi, quam tenet Ecclesia Romana, forma servetur: non, quòd nova præcepta aliqua imperentur, sed ea quæ per desidiam aliquorum neglecta sunt, ab omnibus observari cupiamus, quæ tamen Apostolicâ & Patrum traditione sunt constituta.* Eodem quoque sensu ad Constantium Aug. scripsit Liberius Papa Epist. IV. n. 3. *Nunquam mea statuta, sed Apostolica, ut essent semper firmata & custodita, perfeci, secutus ordinem moremque Majorum.* Videt hic lector differentiam inter statuta *Pontificis*, & inter *Apostolica*. Ad hanc Liberii Epistolam sequentia notat Petrus Coustant in Præfatione ad Epistolas RR. PP. §. 39. „ Præclara verò æquitatis „ regula! quam ùt à majoribus suis servatam Liberius testa„ tur, ita & ab omnibus, si Ecclesiam verè amant, servari „ decet. Sua sibi jura quique retineant, non invadant in „ aliena: de suâ auctoritate nihil detrahi per socordiam sinant, „ nihil eidem per dominandi libidinem addi velint. „

Exempla, quibus sæpe Episcopi Romanis Pontificibus universalem leges in Ecclesia ferendi potestatem contradixerunt, dedimus *Cap. I.* §. 5.

Hisce contraria Viator Italus *à pag.* 146. *ad pag.* 165. non pauca protrudit, sed quæ, plerumque in petitionibus principii consistentia, responsum haud merentur. Tres quas ille allegat, RR. Pontificum Epistolas, excipimus; has nunc propiùs juvat intueri. *PRIMA* est Siricii Papæ de anno 385. ad Himerium Episcopum Tarraconensem, in quà ita Cap. XV. *Hæc quæ ad tua rescripsimus consulta, in omnium Coëpiscoporum nostrorum perferri facias notionem .... quatenùs & quæ à nobis non inconsultè, sed providè .... sunt salubriter constituta, intemerata permaneant.* *ALTERA* Innocentii I. ad Decentium Episco-

Episcopum Eugubinum anni 416, ubi num. 2. *Quod à Principe Apostolorum Petro Romanæ Ecclesiæ traditum est, ac nunc usque custoditur, ab omnibus debere servari, nec superinduci aliquid, quod aut auctoritatem non habeat, aut aliunde videatur accipere exemplum .... Si qui à Romanæ Ecclesiæ institutionibus errant, aut commoneas, aut indicare non differas, ut scire valeamus, qui sint, qui aut novitates inducunt, aut alterius Ecclesiæ, quàm Romanæ, existimant consuetudinem esse servandam.* Demum *TERTIA* Gelasii Papæ, data anno 445. ad Episcopos Dardaniæ; in eâ scribit Pontifex, quod *Sedes B. Petri jus habeat resolvendi quorumlibet sententiis ligata Pontificum, utpote cui de omni Ecclesiâ fas est judicandi, neque cuiquam de ejus judicare judicio; siquidem ad illam de quâlibet mundi parte canones appellare voluerint, ab illâ autem nemo sit appellare permissus.* Verùm

I. Siricius respondet ad postulata, quæ ejus prædecessori Damaso proposita fuerant. Nihil in his *novi* statuit Pontifex, sed reponit tantùm & declarat, quæ ad rem erant ex sacris canonibus jam antè promulgatis. Sic loquitur in eadem Epistola Cap. XIV. „ Nunc fraternitatis tuæ animum ad servan- „ dos canones, ad tenenda decretalia constituta magis ac ma- „ gis incitamus, ut hæc quæ ad tua rescripsimus consulta in „ omnium Coëpiscoporum nostrorum perferri facias notio- „ nem .... Et quanquam statuta Sedis Apostolicæ vel cano- „ num veneranda definita nulli Sacerdotum Domini ignorare „ sit liberum: utilius tamen est ...., si ea, quæ ad te speciali „ nomine scripta sunt, in universorum fratrum nostrorum „ notitiam perferantur, quatenùs &c. „ Ad summi Pontificis officium præprimis pertinet cura canonum, hoc munus hîc explet Siricius, novam legem non condit; sed respondet ex jure constituto.

II. Quæ ad Epiſtolam Siricii obſervamus, eadem & Innocentianæ conveniunt. Agitur in hac de uſuum Eccleſiaſticorum varietate, ortâ ex neglectu traditionum. Sic Epiſtolam orditur Pontifex: „ Si inſtituta Eccleſiaſtica, ùt ſunt à beatis „ Apoſtolis tradita, integra vellent ſervare Domini Sacerdo„ tes; nulla diverſitas, nulla varietas in ipſis Ordinibus & „ Conſecrationibus haberetur. Sed dum unusquisque, non „ quod traditum eſt, ſed quod ſibi viſum fuerit; hoc æſtimet eſſe „ tenendum, inde diverſa in diverſis locis vel Eccleſiis aut „ teneri aut celebrari videntur, ac fit ſcandalum populis, qui „ dum neſciunt traditiones antiquas humana præſumptione „ corruptas, putent ſibi aut Eccleſias non convenire, aut ab „ Apoſtolis aut apoſtolicis viris contrarietatem inductum. „ Exponit in Epiſtolâ Pontifex, quid in Romanâ Eccleſia ſervetur circa varia Eccleſiaſtica inſtituta: circa oleum conſecratum, infantibus per ſolum Epiſcopum, circa oleum infirmorum etiam à presbyteris adminiſtrandum, circa jejunium ſabbati &c. Dein in ſuâ qualitate quà Primas, imò quà Patriarcha Occidentis, jure exigit, ut in Eccléſiis à S. Petro fundatis eadem in his & ſimilibus ad evitandam confuſionem ſervetur diſciplina, quæ ab Apoſtolis tradita, & usque eo in Eccleſiâ Romanâ ſervata fuit. Doctiſſimus Couſtantius ad hunc locum epiſtolæ ſequens ponit marginale: *Eccleſiæ OCCIDENTIS hoc ſequi debent, quod Romana.*

III. De loco ab adverſario ex Epiſtola Gelaſii deſumpto, qui totus Canoni Sardicenſi incumbit, & ex eo ſuam interpretationem accipit, prolixè egit Febronius *Cap. V.* § 8. & 9., cui non eſt neceſſe hic addere quidquam. Sed de his pluribus agemus hujus Tituli §. 5.

§. II.

§. II.

Papa, si mandat, id facere debet ex Jure constituto.

Leges in universum feruntur, *Mandata* ad privatos vel ad singulares communitates diriguntur; at hæc eodem de fonte & ab eadem auctoritate promanant, quà illæ: unde quod in illis *quoad principium* obtinet, in his quoque locum & usum invenit. Hoc circa mandata, quæ à Romanâ Sede prodeunt, omnium ætatum exempla comprobant; ita ut cùm Romani Pontifices aliquid mandare præsumerent, quod vel cum receptis canonibus non conveniret, vel Episcopis seu earum Ecclesiis grave esset, hi illicò contradicerent & obedientiam negarent. Eo sensu Hincmarus Remensis nomine Caroli Calvi Imp. scripsit ad Hadrianum Papam: *Ergo jubete & judicate privilegio magni Petri juxta æquitatis ejus judicium, ne, ùt dicit ejus Coapostolus, vituperetur ministerium vestrum*, apud Sirmondum in Supplem. Concil. Gall. p. 273. Non multò pòst, sc. pag. 274. pergit Hincmarus urgere, etiam cum minis, observantiam Canonum, & ut causa (Hincmari Laudunensis, de quâ agebatur) canonicè peragеretur, *ne nos*, inquit, *& nostros satis invitos ad id cogatis convertere, quod à quintâ universali Synodo & à Gregorio in Synodicâ ad quatuor Patriarchas præscribitur; quod adhuc nostris litteris ad exemplum inserere noluimus, donec sciamus, si duritiam mandatorum vestrorum erga nos aliter ad benignitatem inflectere poterimus.* Scilicet ad dejectionem tendit decretum Synodi V adversùs illos, qui contra ea quæ in eâdem Synodo constituta sunt, agere conati fuerint, apud Harduinum *Tom III. col.* 202. Gregorius autem Magnus *Lib. I. Epist.* 24. *hodie* 25. ei, quisquis ille sit, anathema scribit, qui ea, quæ in Conciliis (inter

N 2 quæ

quæ generale V. nominatim complectitur) universali consensu constituta sunt, solvere præsumpserit. Petrus de Marca *Lib. IV. Cap.* 12. *n.* 7. Hincmarum non sine ratione carpit, quòd quæ quinta Synodus & Gregorius pro *Fidei* definitionibus statuerant, ille rebus etiam *Disciplinæ* applicet. Rectiùs itaque docet Ill. Antistes Parisiensis, in simili casu summo Pontifici communionem & reverentiam quidem servandam, attamen labem, quæ Disciplinæ ab eo inferretur, minimè admittendam esse. Hanc *eod. Lib. IV. Cap.* 8. *n.* 7. credit quoque fuisse sententiam Ivonis Carnotensis, cùm is Epistolâ 233. de negotio Investiturarum & facto Paschalis II. tractaret.

Quàm intrepidè sæculo V. S. Hilarius Arelatensis Antistes jura Metropolitica suæ Sedis adversùs S. Leonem M. occasione appellationis ad ipsum à Celidonio Episcopo interpositæ tuitus sit, & quâ animi firmitate; junctâ tamen humilitate, tanto Pontifici restiterit, legi potest in Dissertatione Apologeticâ pro Hilario Parte I. Cap. 8. 14. & 15., cujus meminit Febronius *Cap. IV.* §. 11. *n.* 2. Non minùs nota est constantia, quâ S. Ignatius Patriarcha Constantinopolitanus se manutenuit in possessione diœcesis Bulgaricæ, nihil territus mandatis ac inhibitionibus Hadriani II., nec intentatâ ei per Joannem VIII. excommunicatione. Vid. Natalis Alexandri *Hist. Eccles. Tom. VI. pag.* 265. *seq.* Sed neque hæc resistentia Ignatii, neque illa Hilarii, opposita mandatis Pontificiis, quæ non credebant legitima, utriusque sanctitatem minuit.

Cùm spuriæ Decretales Isidori jam coepissent plura sanctæ Sedi reservare, triginta Episcopi congregati in Synodo Duziacènsi provinciæ Remensis anno 864. Hincmarum Episcopum Laodicenum gravium criminum reum deposuerunt. Ab hujus Synodi judicio Hincmarus illegitimè Romam provocat. Papa appellationem admittit, & causam ad se avocat. Adversùs

sùs hoc Pontificis factum Episcopi Galliæ ei dirigunt diffusam & gravissimam Epistolam, in quâ hæc inter cætera: *Veniens ad nos venerabilis frater Actardus tradidit nobis Epistolam à vestra Paternitate filiolitati nostræ directam, quam cùm in Conventu nostro fecimus recenseri, quædam in ea invenimus, quæ stuporem in mentibus nostris non mediocriter induxerunt, fecerúntque nos non modicùm dubitare, utrùm aliter putaremus, an ita illa essent posita, quemadmodùm personabant &c.* apud Sirmondum in Supplem. Concil. Franc. pag. 274.

Aliud juris Episcoporum, cui nullo mandato Pontificio derogari valet, specimen dederunt Episcopi Galliæ anno 844. in Vernensi Synodo, quando in causâ Drogonis Episcopi Metensis (quem Papa Sergius prærogativa Archiepiscopi atque insuper Vicarii generalis per Galliam & Germaniam distinguere præsumpserat) Canone XI. ejusdem Synodi statuerunt, talia sine voto & consensu omnium Episcoporum regni à Romano Pontifice ordinari non posse. Unde illud secutum est, quod ea occasione scripsit Hincmarus Remensis Epist. XLIV. Cap. 31. *Quod* Drogo *affectu ambiit, effectu non habuit, non consentientibus quorum intererat.*

Idem accidit Ansegiso senensi Metropolitano, cui Joannes PP. VIII. ad instantiam Caroli Calvi Imp. titulum Primatis per Galliam & Germaniam dederat, opponentibus se Patribus Synodi Pontigonensis anni 876. atque ita efficientibus, ut effectu destitueretur votum Ansegisi, ex causis amplè descriptis à laudato Hincmaro *cit. Epist. XLIV.*, quæ omnia eò collimant, ut monstretur, gratiam Pontificiam Ansegiso factam repugnare canonibus & possessioni Metropolitanorum Germaniæ & Galliæ. Adde Febronium *Cap. IV.* § 1. *n.* 4.

Congregati fuêre anno 948. in Castro Mosomensi Episcopi duarum Provinciarum Trevirensis & Remensis ad deci-

dendam litem, quæ vertebatur inter Hugonem filium Comitis Eriberti, & Artaldum, qui antè fuerat Monachus, pro Archiepiscopatu Remensi, quem uterque eorum ambiebat. Præsentavit Hugo Synodo litteras Apostolicas Papæ Agapiti II., quibus mandaverat, ut huic Ecclesia Remensis conferetur. Examinârunt has literas Patres Concilii, & invenientes eas canonibus parùm conformes, sine hæsitatione sententiam tulerunt pro Artaldo. Factum sic narrat Flodoardus in Remensi Chronico d. an 948. *Veniens illuc Hugo Præsul, litteras quasdam ex nomine Agapiti Papæ misit ad Episcopos per Clericum suum, qui eas Româ detulerat, nihil auctoritatis canonicæ continentes, hoc totum præcipientes, ut Hugoni Remense redderetur Episcopium. Quibus lectis, ineuntes Episcopi concilium cum Abbatibus & cæteris sapientibus, qui aderant, responderunt, ut quod regulariter coeptum fuerat, canonicè pertractaretur.*

Plura ejus generis referre supersedeo, quæ sparsim inveniuntur in Operibus Febronii, & Defensorum ejus.

§. III.

Romani Pontifices toti Ecclesiæ præsunt ùt Canonum defensores ac vindices.

Hanc esse prærogativam Primæ Sedis, hoc officium Primatis in universa Ecclesia, alibi dictum satis. Hoc strenuè executi sunt primorum sæculorum Pontifices, absque quòd eo aut quovis alio titulo sibi arrogaverint jus aut potestatem novarum legum ferendarum.

SIRICIUS Papa, cum ad ipsum fuisset delatum impium Joviniani scriptum, errorem ipsum & fautorem erroris anathemate confixit; sic tamen, ut non tam judicare se, quàm Apostoli præcepto obsequi, & ejusdem judicium denuntiare profi-

profiteretur. *Apostoli*, inquit Epistola 7. n. 4. *secuti præceptum, quia aliter, quàm quod accepimus, annuntiabant* (Jovinianus ac socii) *omnium nostrûm tam Presbyterorum & Diaconorum, quàm etiam totius Cleri, unam scitote fuisse sententiam, ut ...., qui incentores novæ hæresis & blasphemiæ inventi sunt, divinâ sententiâ & nostro judicio in perpetuum damnati extra Ecclesiam remanerent.* Undique in litteris Siricii eadem spirat erga Majorum regulas observantia. Epistolâ 6. n. 2. queritur, neglectas violatásque Ordinationum leges, dum neophiti ac nonnulli alii, quorum satis explorata non erat fides ac morum sanctitas, admittebantur in Clerum. Quâ de re sic loquitur: *Perlatum est ad conscientiam Apostolicæ Sedis, contra Ecclesiasticum Canonem præsumi, &* (quosdam pro his) *quæ ita sunt à Majoribus ordinata, ut ne levi susurro debeant violari, proprias quasdam novas observationes inducere, & prætermisso fundamento supra arenam velle construere.* Atque ut gliscenti malò quàm citissimè occurrat n. 5. cavet, *ne quod semel aut secundò necessitas intulit* (ut scilicet ordinaretur neophitus) *id veluti lege licitum contra Apostolica præcepta* usurpetur. Ideo autem promiscuè dicit *contra Ecclesiasticum Canonem* & *contra Apostolica præcepta*, quia Ecclesiasticus ille Canon verbis nititur Apostoli, neophitum vetantis ordinari.

INNOCENTIUS I. quàm in retinendis regulis Apostolicis diligens fuerit, ostendit præter alias complures litteras Epistola ejus secunda, quam Victricio Rotomagensi inscripsit, in quâ plura veteris disciplinæ capita collegit, quæ Victricius non modò servaret ipse, sed & finitimis etiam populis & Episcopis servanda denuntiaret; *non quo*, inquit n. 2., *NOVA præcepta aliqua imperentur, sed ea, quæ per desidiam aliquorum neglecta sunt, ab omnibus observari cupiamus, quæ tamen Apostolicâ & Patrum traditione sunt constituta; Scriptum namque est*

ad Thessalonicenses Paulo monente, State & tenete traditiones nostras. Quæ verba Innocentius ex Epistola quinta Siricii n. 1. exscripsit. Idem Innocentius ab Exsuperio Tolosano interrogatus, *quid de his observare debeat, quos in Diaconii ministeriis aut in officio Presbiterii positos, incontinentes esse aut fuisse, generati filii prodiderunt:* respondet Epist. 6. n. 2. *De his & divinarum legum manifesta est disciplina, & beatæ recordationis viri Siricii Episcopi monita evidentia commearunt, ut incontinentes in officiis talibus positi, omni ecclesiastico bonore priventur, nec admittantur accedere ad ministerium, quod solâ continentiâ oportet impleri.*

ZOSIMUS Epist. 5. Proculum Massiliensem, & Simplicium Viennensem Episcopos vehementer arguit, quòd ab Episcopis Taurini congregatis ausi sint id extorquere, *quod contra statuta Patrum & S. Trophimi reverentiam, qui primus* (ut pro certo ponebat) *Metropolitanus Arelatensis civitatis ex hac Sede directus est, concedere vel mutare, ne hujus quidem Sedis possit auctoritas.* Cur verò id non possit, rationem subdit: *Apud nos enim inconvulsis radicibus vivit antiquitas, cui decreta Patrum sanxêre reverentiam.* Huic non dispar est illa ejusdem Pontificis ad Hesychium scribentis declaratio Epist. 9. n. 4. *Sciet, quisquis hoc postpositâ Patrum & Apostolicæ Sedis auctoritate neglexerit, à nobis districtiùs vindicandum, ut loci sui minimè dubitet sibi non constare rationem, si hoc putat post tot probibitiones impunè tentari.*

COELESTINUS Papa Epist. 5. n. 3. eodem, quo Zosimus sensu: *Quisquis verò conatus fuerit tentare probibita, sentiet censuram Sedis Apostolicæ minimè defuturam.* Et Epist. 3. *Dominentur nobis regulæ, non regulis dominemur: simus subjecti canonibus, cùm canonum præcepta servamus.* His similia alia non pauca facilè addi possent.

Cum

Cum hoc jure tuendi canones quandam affinitatem habet facultas, in eis pro re natâ dispensandi. Verùm ab hac non debet concludi ad potestatem condendi canones. *Si dicis ex potestate dispensativâ Papæ in canonibus argui potestatem statuendi, nihil concludis; quia etiam Episcopus dispensat in canonibus; nec facit dispensatio canonibus præjudicium:* ita Cardinalis de Cusa de Concordantia Cathol. Lib. II. Cap. 20. pag. 729. Quâ de re plura vide apud Gibert *Corp. Jur. Canon. Tom. II. pag.* 102. *seqq.* Ad hanc dispensandi facultatem pertinet illa Tridentini clausula: *Salvâ in omnibus Sedis Apostolicæ authoritate*, de quâ agemus *Tit. V.* §. 4. Ex ea proinde Doctor Kauffmans in Præfat. secundæ edit. *pag.* 11. perperam arguit, Concilia generalia summo Pontifici subesse.

§. IV.

Romanæ Sedis officium & sedulitas in servando fidei deposito, & in custodia Apostolicæ Traditionis.

Depositum fidei custodire primarium summi Pontificis munus est, atque in hoc se sollicitum exhibere, non in suâ solùm particulari Ecclesiâ Romanâ, sed & in quibuscunque aliis Ecclesiis etiam remotissimè distantibus. Ambrosius & Collegæ ad Siricium scribentes, hoc nominatim Ecclesiæ Romanæ tribuunt, quòd inviolatum ab eo servatur Symbolum Apostolorum. *Credatur* (inquiunt Epist. 8. n 4. inter Siricianas apud Petrum Coustant col. 671.) *Apostolorum Symbolo, quod Ecclesia Romana intemeratum semper custodit & servat.* Non exciderat Justiniani Imp. ævo præclara illa de Romanâ Sede opinio. Is quippe non modò in *Leg.* 7. *Tit* 1. *Lib.* 1. *Codicis* ad Sedem Apostolicam referendum esse duxit, quidquid ad Ecclesiæ statum pertinet, *quia Caput est omnium sancta-*

rum Ecclesiarum, & *vel eo maximè, quòd quoties in his locis* (Orientis) *haeretici pullulârunt recto judicio illius venerabilis Sedis coërciti sunt*; sed & anno 536. die 16. Martii libellum Agapeto Papæ lubens dedit, in quo illud apertè profitebatur: *Prima salus est rectæ fidei regulam custodire, & à Patrum traditione non derivare. Quia non potest Domini nostri Jesu Christi prætermitti sententia, dicentis, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; hæc quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus; quia in Sede Apostolica inviolabilis semper catholica servatur Religio.* Agapet. Epist. 7. Neque igitur quidquam sibi aut Sedi suæ præter modum arrogat Xystus III. cùm Joannem Antiochenum Antistitem ad Ecclesiæ unitatem reversum Epist. 6. n. 5. sic alloquitur: *Expertus es negotii præsentis eventu, quid sit sentire nobiscum. B. Petrus Apostolus in successoribus suis, quod accepit, hoc tradidit: quis ab ejus se velit separare doctrinâ, quem ipse inter Apostolos primùm Magister edocuit? Non hunc auditus sermo per alterum, non sermo lectus instruxit, doctus est cum aliis ore Doctoris. Non scripturæ, non Scriptorum, passus est quæstionem: absolutam & simplicem fidem, & quæ controversiam non haberet, accepit.* Atque his etiam Xysti verbis comprobatur utilitas, imò & necessitas Apostolicæ traditionis, maximè ubi aguntur gravissimæ res, & ad fidem aut disciplinam pertinentes controversiæ.

Si jam ab Oriente trajiciamus in Africam, non aliam ibi de Sede Apostolicâ sententiam obtinuisse deprehendemus. Ferrandus Carthaginensis Ecclesiæ Diaconus, vir singularis doctrinæ laude florens, interrogatus à Severo Diacono Constantinopolitano, num *unus ex Trinitate Christus* dicendus esset, sic modestè respondit: *Loquantur & prædicent, quibus honor Sacerdotii docendi auctoritatem tribuit: nos discere parati sumus, docere alios non præsumimus. Interroga igitur, vir prudentissime, si quid*

si quid veritatis cupis audire, principaliter Apostolicæ Sedis Antistitem, cujus sana doctrina constat judicio veritatis, & fulcitur munimine auctoritatis. Justinianus, cujus jussu Severus Ferrandum consuluisse creditur, Hormisdam PP. sæpius jam ac repetitis litteris super ea re interrogârat, ac lentiorem in scribendo his urgebat verbis: *De hac intentione liberos nos properate reddere & securos: hoc enim credimus catholicum, quod vestro religioso responso fuerit intimatum.* Hormisd. Epist. 98. Eodem ævo Gallos de Sedis Apostolicæ auctoritate non aliter sensisse atque Afros, fidem facit vel una Aviti Viennensis Epistola 36. De hac videatur Ill. Bossuetus in *Defens. Declar. Cleri Gall. Lib. XV. Cap.* 7.

Quæ ita in Petri cathedrâ principaliter emicuit Apostolica fides, quam reliquæ Ecclesiæ velutí pro cynosura habuerunt, hujus unitatem ac puritatem Petri successores, postulante id universalis Primatûs jure atque officio, tam in Oriente quàm Occidente summo studio & tantùm non infinitis laboribus servare studuerunt. Inde tot per Romanos Pontifices damnatæ hæreses, tot extincta schismata, quorum enumerationem hic facere superfluum foret.

Quod in rebus *Fidei* præstitêre Romani Præsules, hoc non minùs pro suo munere curârunt in aliis Christiani orbis partibus circa receptos in Ecclesiâ Romanâ, ab Apostolis Petro & Paulo fundatâ, nec unquam in eâ intermissos usus in obeundis Sacramentorum ac Liturgiæ ritibus, celebrandis festis, & in aliis id genus *Disciplinæ* partibus. Sic à Clemente I. in *Epist.* 1. *n.* 44. traditiones Apostolicæ circa Ordinationes indicatæ & assertæ; à Cornelio *Epist.* 9. *n.* 6. firmatæ; à Siricio *Epist.* 10. *n.* 8. & Innocentio *Epist.* 3. *n.* 10. propugnatæ sunt. Traditio circa Paschatis celebritatem ab Aniceto & Victore ita vindicata, ut postquam uno omnium consensu definitum esset,

ne ullo alio, *quàm Dominico die*, *mysterium Resurrectionis Domini unquam celebraretur*, Victor officii sui esse duceret Asiaticas Ecclesias ad unum cum Romanâ & cæteris concentum adducere. Stephanus, teste S. Augustino *de Bapt. Lib. II. Cap.* 7. traditionem circa hæreticorum baptismum tuitus est. Marcellus & Eusebius, cœlesti divinóque vigore pleni, traditas ab Apostolis pœnitentiæ regulas sic defenderunt, ut illos nec Maxentii tyranni furor, nec exsilii ærumnæ frangere aut emollire potuerint. Julius quàm utilem adversùs canonum circa Ordinationes violatores universæ Ecclesiæ operam in asserendis majorum sanctionibus navaverit, ex ejus Epistolâ primâ, quæ est ad Eusebianos, perspicuum est. &c.

Hæc hoc loco retulisse conveniebat, tum, ut quæ ad Romani Pontificis tanquam universalis Primatis sublime munus circa legum ecclesiasticarum curam pertinent, hìc non desiderentur; tum ut ex hactenus dictis appareat, ea omnia neque supponere legislatoriam in illo potestatem, neque judiciorum propriè dictorum auctoritatem. Hoc potest, hoc debet ille, cui jure divino custodia Fidei, Traditionis, & Canonum primariò incumbit, ut exhaustis mediis mitioribus, & servatis Ecclesiæ Constitutionibus (quippe quæ illi dominantur) rebelles tandem rescecet à Corpore Ecclesiæ; illud autem non agat præproperè aut extra juris ordinem; quemadmodùm paulò antè laudatus S. Stephanus Papa in causâ licet justâ Rebaptizationis respectu S. Cypriani fecisse creditur; unde inter alia à S. Firmiliano hanc exprobrationem debuit sustinere: *Excidisti te ipsum; noli te fallere &c.* Plenæ sunt Pontificum Decretales minis ad refractarios; ast non *quamlibet* minantur pœnam, sed *congruam*, ùt ait Siricius Epist. 1. n. 19. Quo verbo quid sibi velit hic Papa, liquidiùs explicat Cœlestinus Epist. 4. in hunc modum: *Quæ enim solâ admonitionis aucto-*

tate

tate non corrigimus, necesse est per severitatem CONGRUENTEM REGULIS vindicemus.

§. V.

Epistolæ Decretales quid sint, & unde vim legis accipiant.

Ea erga Petri Apostolorum Principis successores ab omnibus Ecclesiis habita semper fuit reverentia, ut in orbe toto nihil ferè gravioris momenti evenerit, quod non ad eos sit relatum. Hinc nominatim Afri ab Innocentio I. laudantur Epist. 30. n. 1. 2. quòd *antiquæ regulæ formam, quam toto semper ab orbe servatam nôrant, secuti, super anxiis rebus, quæ tenenda esset sententia,* Sedem Apostolicam consuluissent. Quæ ad has consultationes reddebantur Romanorum Pontificum epistolæ, ex illuc præsertim spectabant, ut catholicæ fidei dogmata vel fidelibus exponerent apertiùs, vel ut docerent præcepta morum Christianæque pietatis officia, vel ut purioris disciplinæ leges confirmarent jam stabilitas, vel in lapsum pronas erigerent. Sed & ea semper fuit Romanorum Præsulum religio, ut quæ consulentibus responsa dabant, ea dirigerent ad paternarum regularum constituta, & (ùt l. cit. ait Innocentius Papa) *ex Apostolico fonte semper manare* curarent. Porrò, cùm ante Nicænam Synodum Ecclesia Romana, & cum ea reliquus Occidens aliis disciplinæ regulis, unâ collectione comprehensis, usa non fuerit, quàm sacris Scripturis ac Traditione, ita, ut moribus & consuetudine magis, quàm jure scripto, plerisque in rebus regeretur; inde quando in monumentis primorum sæculorum mentio fit *Canonis Apostolici*, id non tam de canonibus scriptis, quàm de publico Ecclesiæ usu

& more per Apoſtolos tradito, intelligendum eſſe, rectè obſervavit P. Zech in *Præcognitis Juris Canonici Tit. XIII. n.*265.

Subſecuto ævo Pontifices canonum ſcientiam atque obſervantiam commendantes, non modò *Synodorum Canones*, ſed & *Pontificum decreta* ſub nomine & rubricâ Regularum Eccleſiæ, quibus tantùm non æqua debebatur obſervantia, complexi ſunt. Sanè duo hæc ſimul commendat Siricius quando anno 385. Himerium Tarraconenſem Epiſt. 1. n. 20. *ad ſervandos canones & tenenda decretalia conſtituta* cohortatus, generale illud effatum pronuntiat: *STATUTA SEDIS APOSTOLICÆ, vel Canonum venerabilia definita, nulli Sacerdotum Domini ignorare ſit liberum.* Eadem ferè repetit Papa Cœleſtinus, qui poſtquam anno 429. ad Epiſcopos Apuliæ & Calabriæ Epiſt. 5. n. 1. ſcripſiſſet: *Nulli Sacerdotum ſuos licet ignorare Canones, nec quidquam facere, quod Patrum poſſit regulis obviare*, mox ſubjungit: *Quæ enim à nobis res digna ſervabitur, ſi DECRETALIUM norma CONSTITUTORUM pro aliquorum libito, licentiâ populis permiſſâ, frangatur?* His non obſtantibus certum manet, Decretales Pontificum Epiſtolas, cùm emanarent, *per ſe* vim legis non habuiſſe, etiam ſuppoſitâ quantâlibet ſummi Pontificis poteſtate. Hoc agnoſcunt Scriptores, etiam Romanæ Sedi addictiſſimi. Videatur inter alios Franc. Schmier *Jurisprud. Can. Civil. in Tractatu præambulo. Cap. I. Sect.* 2. *n.* 69. Sed neque tamen minùs verum eſt, easdem Epiſtolas authoritatem legis ſeu canonis univerſalis *dein* nactas eſſe; quod quâ ratione, & per quid factum ſit, nunc convenit exponi.

Hanc authoritatem aliunde repetunt ipſi Romanæ Sedis Præſules. Unde autem? Audiamus Innocentium I. qui Epiſt. 24. n. 4. rem paucis diſtinctè explicat, cùm reſponſis ad Alexandri Antiocheni conſultationes datis adjungit: *Gravitas*

itaque

itaque tua hæc ad notitiam Coëpiscoporum, vel per Synodum, si potest fieri, vel per harum (litterarum) *recitationem, faciat pervenire, UT OMNIUM CONSENSU STUDIOQUE FIRMENTUR.* Hic duplicem observare est Apostolicæ Sedis decreta promulgandi modum: unum quidem, cùm Episcopis in Synodum coëuntibus, alterum verò, cùm Episcopis itidem, sed singulis ac seorsim, denuntiata, eorum consensu confirmabantur. „ Ubi verò est consensus, ibi quoque deliberandi „ atque dissentiendi facultas esse ponitur," ait hâc occasione Petrus Coustant, in Præfatione ad Epistolas Rom, Pontificum *n.* 47. *pag.* 50.

Pergit deinde vir doctissimus: „ Ipsa Innocentii verba „ non parùm illustrat, quod in Africâ gestum legimus. Eò „ perlatæ & in duplici Synodo recitatæ sunt Siricii litteræ duæ, „ in quibus, præter singularia quædam, & suburbicariis Ec- „ clesiis propria, sanciebantur decreta generalia. Neque reci- „ tatæ solùm, sed etiam ex Episcoporum consensu receptæ „ fuêre; at non sine temperamento. Decreto nempe, quo „ cavebatur, ne quis Episcopum *extra conscientiam Apostolicæ* „ *Sedis* ordinaret, hanc Afri clausulam addidêre, *id est Pri-* „ *matis*, ut quod suburbicariis Ecclesiis præscriptum erat, ad „ suam ipsi consuetudinem accommodarent .... "

Ostendit post hæc Coustantius, quâ ratione Pontifices Episcopo, ad quem *speciali nomine*, ùt Siricius loquitur, generalia decreta mittebant, id negotii dare solerent, ut hæc ipsa decreta aliis per litteras nota faceret. Ita se gessit Siricius ipse, cùm Himmerio Tarraconensi scriberet *Epist.* 2. *n.* 20. Innocentius I. *Epist.* 18. *n.* 2. latum à se de Bubalio & nonnullis aliis judicium Macedonibus significans. Zosimus *Epistolâ* 7. ad Patroclum Arelatensem, ubi *scripta*, inquit, *nostra in omnium faciei notitiam pervenire.* His concinit Xystus III. qui *Epist.* 2. *n.* 6.

n. 6. Cyrillo Alexandrino de ſcriptis ad ipſum miſſis iſtud mandavit: *Hæc ad vicinorum fratrum notitiam pervenire volo per pietatem tuam; ut diſcant in re tantâ, etſi olim cuncta definita fuerint, non ceſſare tamen aut ſegnem eſſe Apoſtolicam Sedem.* Tum ſuæ cæterorúmque Sedis Apoſtolicæ Præſulum vigilantiæ cauſam hanc ſubdit: *Neque enim permittit nos quietos eſſe ab ejusmodi curis omnium Eccleſiarum ſollicitudo.* Pluribus deinde aliis eo loco recenſitis id genus teſtimoniis, demum *pag.* 52. ſic concludit Petrus Couſtant: „Erat igitur ille, quod ſæpè iterandum „ eſt, promulgandorum Sedis Apoſtolicæ decretorum modus. „ Per optimæ probatiſſimæque fidei Clericos, vel etiam Epi- „ ſcopos, mittebantur ad provinciarum Primates, niſi ad „ alios mitti ſpecialis quædam ratio ſuaderet. Tum ipſi Pri- „ mates, ſive alii, quibus id negotii datum erat, eorum apo- „ grapha cum Epiſcopis, vel ſingulis, vel in Synodo congre- „ gatis, communicari, & *omnium CONSENSU ſtudióque*, „ ùt loquitur Innocentius, *firmari curabant.* „

Ex his concluditur & intelligitur, per quid Pontificum Epiſtolæ Decretales vim legis communis nanciſcantur: ſcilicet *per conſenſum Epiſcoporum.* Attamen non ſemper nova in ſuis Epiſtolis Papa proponit; ſed frequentiùs vetera, quæ jam ante canonis vigorem obtinuerant, inſinuat, renovat, explicat, mandat. His haud dubiè neque aſſenſus neque obſequium valet negari. Huc ſpectant, quæ in epiſtola 135. Leo M. ad Neonem Epiſcopum Ravennatem ſcripſit; ubi *frequenter quidem*, ait, *in diverſarum ambiguo quæſtionum titubantia fratrum corda, Spiritu Dei inſtruente, ſolidavimus, reſponſionis formam vel ex ſanctarum Scripturarum diſciplinis, vel ex Patrum regulis colligentes.* Quæ ex duobus his auguſtis fontibus reverà manant Romanorum Præſulum decreta, vel ex ſe ipſis ſuâ pollent authoritate.

Præter

Præter hunc modum, alius adhuc erat Decretis Pontificum vim legis communis conciliandi; sed iterum mediante Ecclesiarum approbatione ac consensu. Hoc fiebat per relationem talis decreti in Codicem Canonum ab Ecclesiis receptum. *Pontificum Epistolæ missæ ad privatas exterásque Ecclesias ad sedem Apostolicam pertinentes, robur accipiebant, atque obediendi inducebant necessitatem, cùm è privatis Scriniis in publicum Codicem eductæ promulgari, ac pro Decretali Constituto haberi cœperant*, inquit Zegerus van Espen Comment. in Canones Juris veteris & novi Dissert. II. §. 3. Adde Theodorum à Palude in Floribus Sparsis ad Febr. Cap. III. § 2. Hac ratione rectè dixit Auctor *Princ. Juris Publ. Eccles. Cath. Cap. VIII.* §. 12. 13. Jus Canonicum, quo hodie utimur, nullâ lege expressâ, sed solis moribus in Germaniâ stabilitum fuisse, illíque tantùm eatenùs inesse robur, quatenus comitem habet observantiam, adeò quidem, ut alleganti textum, incumbat onus simul probandi observantiam.

Quando Febronius *Cap. V.* §. 2. *n.* 4. tradit Romanum Pontificem, cùm id necessitas vel utilitas postulat, posse leges universali Ecclesiæ adoptandas *proponere;* ociùs exsurgit P. Viator *pag.* 157. regerens: „Non dicit Febronius præcipere, „mandare, leges incidere &c. sed *proponere.* En, inquit, „*Primatum meri ordinis*, cui Febronius meras propositiones „sive projecta concedit, non autem *intrinsecam jurisdictionem directivam & coactivam*, prout necessitas postulare vi„debitur." Sanè meri ordinis prærogativa non est, sed permagnæ authoritatis & potestatis, ubi Pontifex (licèt *ad esse* legis ab ipso dictata desideretur consensus Ecclesiæ) potest, imò debet, jure suo, etiam *ipse solus*, per totum Christianum orbem fideles circa ejusdem legis intellectum instruere, illius observantiam mandare, urgere, finaliter rebelles ex præscripto

 cano-

canonum, & juxta eorum formam, à gremio Ecclesiæ abscindere, quæ omnia jam præoccupaverat Febronius *Cap. II.* §. 4.

TITULUS V.
De Conciliis generalibus.
§. I.
De necessitate & frequentiâ Conciliorum generalium.

„ Aliud est *utilitas* Concilii, aliud *necessitas*. Necessaria „ etiam esse Concilia ad frangendam Hæreticorum pertinaciam plurima confirmant Historiæ Ecclesiasticæ exempla. An autem ad absolutam firmitatem opus sit, quæstio „ est; & ajentis est probare . . . . Licèt quàmplurima bona sint, à Conciliis legitimis promanantia, non inde tamen sequitur insufficientia auctoritatis aut sententiæ in Romano Pontifice." Ita Italus *pag.* 235. Et hæc summa doctrinæ ejus circa hanc materiam. Igitur, ut verba hæc aliquid significent, necessarium erit *supponere* in Romano Pontifice inerrantiæ donum unà cum absoluta monarchiâ; hâc sublatâ, vel supposito illo tantum in prudens dubium vocato, totum & omne, quod ei superædificatur, collabitur. Taceo, quòd *moralem* Conciliorum necessitatem adversarius agnoscat, de *physicâ* autem hîc agere, ne prudentiæ quidem sit.

Testantur SS. Patres uno ore, Concilia ab Apostolis instituta fuisse ad dirimendas controversias & reformandos mores, licèt ipsi ad stabiliendam fidem Conciliis non indigerent, quia

quia erant singuli divino spiritu afflati. Ita Patres Concilii V. œcumenici, *licèt*, inquiunt, *Spiritûs Sancti gratia circa singulos Apostolos abundaret, ita, ut non indigerent alieno consilio ad ea, quæ agenda erant; non tamen aliter voluerunt de eo, quod movebatur, si oporteret gentes circumcidi, definire, priusquam communiter congregati divinarum Scripturarum testimoniis unusquisque dicta sua confirmârunt*, apud Harduinum Tom. III. col. 188. Porro verosimile non est, Apostolos iis præsertim temporibus, quibus fidei apud omnes gentes disseminandæ occupabantur, Conciliorum celebrationem præscripturos fuisse, nisi eam Ecclesiæ necessariam judicâssent. Ea etiam ratione Episcopi in sua consecratione juramento se obstringunt, se, quotiescunque ad Concilia legitimè vocabuntur, ad ea accessuros, nisi causâ canonicâ fuerint impediti. Apparet illud quoque ex constanti Ecclesiæ praxi, siquidem ab Apostolis ad nostra usque tempora in gravioribus Ecclesiæ negotiis & causis, sive Disciplinæ sive Fidei, Concilia generalia adunata fuêre.

Verum equidem est, summum Pontificem & Pastores per orbem dispersos eandem obtinere authoritatem, & æque judicare posse de iis, quæ ad Ecclesiam pertinent, ac si essent in Conciliis coadunati; atque ideò etiam verum est, non semper opus esse universalibus Conciliis, maximè quando Ecclesia pace & tranquillitate fruitur. Sed aliquando ea perturbationibus, dissidiis & schismatibus ita agitatur, aut scandalis, corruptelà & abusibus ejus membra (ne Capite quidem excepto) ita afficiuntur, prout E. gr. contigit temporibus Conciliorum Nicæni, Constantiensis, & Tridentini, ut fieri omninò nequeat, quin innumeri fideles à virtute & fide deflectant, nisi Concilia habeantur. Atque ideo Eusebius *Lib. I. de Vita Constantini M. Cap.* 51. & S. Augustinus *Lib. I. contra Donatistas Cap.* 7. & 18. nec non *Lib. IV. contra duas Epistolas Pelagiano-*

rum Cap. ult. expressis verbis affirmant, dari aliquando controversias, quæ aliter quàm per Synodos componi nequeant.

Sed neque medium illud, ut controversiæ in Ecclesia subortæ ad summum Pontificem deferantur, ut ipse eas definiat, dein ejus judicium ad Episcopos per totum orbem Catholicum dispersos mittatur, ut consentiant vel dissentiant, semper sufficit. Agnoscunt hanc insufficientiam ipsi Romani Pontifices: videlicet Innocentius I. in suâ ad Clerum Constantinopolitanum epistola apud Sozomenum *Lib. VIII. Hist. Eccles. Cap.* 26. *p. m.* 361. S. Leo M. in epistolis 25. 54. & 72. Urbanus II. in epistolâ Decretali ad Bibonem Tullensem Episcopum apud Harduinum *Tom. VI. Part.* 2. *col.* 1662. Clemens VII. in Epistola ad Franciscum I. Galliæ Regem. Paulus III. in bullâ Indictionis Concilii Tridentini (vid. Febron. *Cap. VI.* §. 1. *n.* 7.) & alii plures. Ex his sufficiat hic referre testimonium Innocentii in jam memoratâ epistolâ, ubi de injuriis, perturbationibus, & contumeliis S. Chrysostomo illatis verba faciens sic loquitur: *Sed quid adversùs ista in præsenti faciemus? Necessaria est cognitio Synodi, quam & nos pridem congregandam esse duximus. Hæc enim sola est, quæ hujusmodi tempestatum motus sedare possit.* At S. Chrysostomus & Clerus Constantinopolitanus ad summum Pontificem recurrerant, ùt constat ex eàdem epistolà.

Finaliter, si Concilia œcumenica nunquam necessaria sunt, ergò frustra ab Apostolis Spiritu divino afflante instituta fuerunt; frustra etiam hucusque ab Ecclesiâ cum expensis & laboribus plurimis celebrata sunt, inanes sunt & illusorii tot de celebrandis Conciliis sacri canones; iniquæ prorsùs sanctorum & doctorum virorum querelæ de conciliorum generalium neglectu & intermissione, &c.

Oratores

Oratores Regis Christianissimi, æque ac Cæsareæ Majestatis ad Tridentinam Synodum ablegati hæc inter alia habebant in mandatis Art. 34. *Decernat sancta Synodus, ut non solùm Synodi Episcopales quotanno semel ad minimum, sed etiam tertio quoque anno Provinciales congregentur, in quibus de his, quæ ad statum Ecclesiasticum pertinent, diligenter tractetur, de Ministrorum Ecclesiæ delictis maturè cognoscatur, & in eos qui deliquerunt, severè animadvertatur; & ut Concilia Generalia, nisi aliquod obsistat impedimentum, decimo quoque anno celebrentur.* Petitiones istæ anno 1563. Ripæ sunt excusæ.

§. II.

De generalium Conciliorum convocatione, & præsidio in eisdem.

Cùm Primatus Petri & successorum ejus sit juris Divini quoad institutionem, rectè edixit Julius PP. I. apud Socratem Lib. II. Cap. 17., nec non apud Sozomenum Lib. III. Cap. 10. Hist. Eccles. *Legem esse Pontificiam, ut pro irritis habeantur, quæ præter sententiam Episcopi Romani fuerint gesta.* Sic ad Orientales scripsit Julius, eos accusans, quòd præter Ecclesiæ leges ipsum non vocàssent ad Synodum, quam illi in causa Athanasii Antiochiæ celebraverant. Inde concludit Bellarminus *Lib. I. de Conciliis Cap.* 12. Papà renitente, nulla omninò Concilia celebrari posse, consequenter ejus potissimùm esse illa convocare. Verùm, si ad naturam generalis Concilii attendamus, Canon ille, quo statutum prætenditur, Synodum universalem absque Episcopi Romani sententia haberi non posse, non multò magis Romano, quàm aliis Patriarchis, aut Episcopis gratificatur: siquidem ex Christi & Apostolorum in-

ſtituto certiſſimum eſt, neque Concilia generalia celebrari, neque Canones Eccleſiaſticos formaliter & completè conſtitui poſſe abſque aliorum Epiſcoporum ſententiâ, qui etiam omnes ad illa vocari & admitti debent. De cætero verum certúmque manet, primam ſententiam & ſuffragii prærogativam, in rebus communibus Eccleſiæ ſtatum contingentibus (qualis erat Athanaſii cauſa, quæ fidem reſpiciebat) Romanæ Eccleſiæ, quà omnium Primæ, deberi. Hanc illi vindicat, & ex conſuetudine aſſerit dictus Papa Julius in Epiſtolâ eadem de cauſâ ſcriptâ, quæ proſtat in Athanaſii Apologia contra Arianos. Opp. Tom. I. pag. 153. edit. Bened. ubi n. 35. *An ignoratis*, inquit, *hanc eſſe conſuetudinem, ut primùm nobis ſcribatur, & hinc, quod juſtum eſt, decernatur?* Ne autem ea his per errorem quis inferat, quaſi ab unius Pontificis judicio talia dependeant, conferenda cum illis ſunt, quæ proximè præcedunt nempe: *Oportuit, juxta eccleſiaſticum canonem, & non eo pactò, rem judicari: oportuit omnibus nobis reſcripſiſſe, ut ita ab omnibus, quod juſtum eſſet, decerneretur.*

Irrefragabilia ſanè ſunt ex Traditione pro Romano in Eccleſia, eóque univerſali, argumenta. Canone Nicæno ſexto Romano Epiſcopo Primatus agnoſcitur præ cæteris Patriarchis; quemadmodum & Synodus œcumenica ſecunda, & Judices cognitores in Concilio Chalcedonenſi canonem illum interpretati ſunt. Relectis enim Canone Nicæno VI., & Canone Conſtantinopolitano in Synodo Chalcedonenſi., judices pronuntiârunt, Primatum deberi Romanæ Sedi juxta canones: *Perpendimus, omnem quidem Primatum & honorem præcipuum ſecundùm canones antiquæ Romæ Dei amantiſſimo Archiepiſcopo conſervari.* Hunc quoque Canonem Nicænum reſpexit Novella Valentiniani, cùm ait, B. Petri merito, urbis dignitate & auctoritate, firmatum fuiſſe Primatum Romanæ Eccleſiæ. Unde

Unde in vetustissima Canonum interpretatione, quam Paschasinus in Concilio Chalcedonensi protulit, lemma Canonis Niceni ita conceptum est: *Quòd Ecclesia Romana semper habuit Primatum.* Ex his rectè concludit Petrus de Marca *de Concord. Sac. & Imp. Lib. V. Cap.* 12. *n.* 3., canonem illum ecclesiasticum, de quo in suâ Epistola iteratò loquitur Julius, non esse alium, quàm canonem illum sextum Nicænum, de quo hactenùs actum est.

In vim & consequentiam hujus Primatûs ultrò concedimus, Papam per se ipsum aut Legatos suos debere *regulariter & ordinariè* Synodis generalibus præesse. Hoc si facere recuset, tum, quando Ecclesiæ necessitas celebrationem Concilii postulat, contendimus, Ecclesiam, quæ est sibi efficaciter sufficiens, posse jus suum persequi, siquidem ipsa Claves radicaliter possidet, quas etiam ipsimet Pontifici, quem deligit, reverà & formaliter confert.

Est insuper Primatus, prout hactenus descriptus fuit, justus titulus & fundamentum Pontificii juris, convocandi generalia; scilicet accedente sæcularium Potestatum consensu. Hoc Romanæ Sedi Febronius neque Capite VI. §. 2. & 3., neque alibi negavit, quinimò expressè dixit, se ab hoc convocandi jure Papam non excludere; hoc solum voluit, hoc sustinuit, jus illud non esse *exclusivum*, proinde non *reservatum* summo Pontifici, neque humano neque divino jure.

Sanè nullus, nisi communis sensûs expers, ambigere potest, quin Imperatores, tanquam Juris Divini, Naturalis, & Canonici vindices, atque communes Episcopi externæ disciplinæ, jus habeant cogendi Ecclesiasticos ad Legis Divinæ, Naturalis & Canonicæ executionem: hócque titulo octo prima universalia Concilia indixerint, convocârint, congregârint, & tanquam Præsides atque ordinis publici assertores, direxerint,

rint, comprobârint, atque finitâ Synodo Patribus commeatum & facultatem discedendi concesserint. Hoc etenim claret ex Actis indubitatis octo primarum Synodorum generalium, quæ nullis cavillationibus obscurari aut labefactari queunt.

Ex Apostolicâ disciplinâ, Actorum XV. consignatâ, Imperatores Synodales litteras partim ad Ecclesias, partim ad Romanum Pontificem mittebant, quibus Papam absentem rerum gestarum Synodo commonefaciebant, ut Ecclesias sui Patriarchatûs de Actis faciliùs informaret; etenim pauci aut nulli Episcopi, præter Legatos Romani Pontificis (& ne hi quidem semper) octo primis universalibus Conciliis ex Occidentali Ecclesia interfuerunt.

Suppositâ regulâ, jus convocandi Concilium generale esse penes summum Pontificem, habet tamen ea exceptiones tam ferè communes, quàm sit ipsa regula. Scilicet 1.) casu, quo, existente Ecclesiæ necessitate, vel præcepto, aut præcedente juramento Pontificis de congregando Concilio, ipse tamen illud convocare contemnit. Eo casu Turrecremata Card. S. Sixti, acerrimus ipse Romanorum jurium defensor, in Summa *de Ecclesiâ Lib. III. Cap.* 8. cum pluribus aliis Canonistis tradit, Cardinales habere potestatem Synodum congregandi. 2.) Si de Pontificis hæresi, licèt secretâ, vel de hæresis suspicione agendum esset. 3.) Si ageretur de crimine gravi, notorio, incorrigibili Papæ, totam Ecclesiam scandalizante. Sanè prudens & rationabile est, tunc, cùm Papa ipse accusandus est, ejus ad hoc consensum non requiri. arg. *Cap.* 21. *X. de Rescript.* Ipse Viator Italus pag. 219. ex Gersonii Tractatu de Potestate Eccles. Considerat. 12. tres quoque designat casus, in quibus Congregatio Concilii facta sine Papa legitima sit, nempe *a*) „ Dum desinit Papa esse per mortem naturalem, aut civilem „ seu canonicam, quæ est depositio, vel si cadat in perpetuam „ maniam,

„ maniam, aut si ad eum captivum non pateat accessus. *b*) „ Dum sufficienter requisitus de convocando Concilium, re„ nuit contumaciter in perniciem Ecclesiæ, præsertim si tan„ gat ipsum. *c*) Si Concilium postquam est à Papa legitimè „ congregatum, statuat certum tempus & locum pro generali „ Concilio, sicut infra triennium, vel de decennio in decen„ nium, etiam ubi Papa renueret. " Ex his, ait Italus, arguere licet, quòd si isti casus excipiantur, etiam in sententiâ Gersonii, regula tamen manet immobilis, quòd convocatio Concilii generalis ad Rom. Pontificem pertineat. Per me id liceat; attamen sub modo & conditionibus prædictis; præsertim nunc, quando post discissum in partes Romanum Imperium Orbis Christianus non ampliùs ab uno Monarchâ regitur. Huic statui Europæ innititur & accommodatur Constantiensis Concilii Decretum *Frequens*. Sess. XXXIX., ad quod Adversarius pag. 217. provocat. Verùm hæc non mutant substantiam rei, nec primitivum ejus Esse. Illud singulare omnino, quod ille ibid. addit: „Abs re provocas (Febroni) ad exempla, quòd „ nempè octo Concilia generalia ab Imperatoribus coadunata „ fuerint. Quid àd te de hâc causâ, æquè Papis ac Conciliis „ œcumenicis infestâ, nec Principibus propitiâ? „

Porro longè aliud est, *Synodum haberi non posse absque Romani Pontificis sententiâ: & Episcopum Romanum plenitudine potestatis*, ùt vocant, *Concilia posse dissolvere, & quocunque voluerit, transportare.* Primum ordinariè & regulariter verum, secundum absolutè falsum est, tanquam supponens absolutam imaginariam Monarchiam.

Si in variis jam enarratis casibus Concilium absque Papa, aut eo invito, convocari valeat, haud dubiè ille à sic adunato Concilio quoque poterit judicari. Proponit autem quæstionem Cardinalis Cameracensis Petrus de Alliaco Libro unico de Ec-

clesiæ & Cardinalium auctoritate Parte III, Cap. 4 *Si Papa in his casibus recuset judicari, Concilium quid faciet?* Quam sic resolvit: „ Respondetur, quod in hoc casu, si hoc recuset sufficienter requisitus, faciendum esset sicut si Sede vacante „ similis occurreret necessitas: Et ad hoc est evidens ratio, „ quia ubi vacante Sede, vel etiam renuntiante, Concilium „ celebrari non posset, nec per Ecclesiam remedium adhiberi, „ sequeretur quòd Ecclesia non haberet sufficientem fœcunditatem & fœcundam virtutem, ad se conservandum & continuandum, & sic posset penitùs deficere Politia Christiana, „ quod est contra dictum Christi, *Ego vobiscum sum usque ad* „ *consummationem sæculi.* „.

§. III.

Forma in antiquis Conciliis observata; & quatenus cum ea conveniant quæ in Tridentino acta sunt.

Antequam absoluta Monarchia in Ecclesia invaluerat, Acta Conciliorum ea omnia continebant, quæ tum ab ipsis Imperatoribus, aut eorum Senatu, qui Synodum dirigebat, tum etiam ab ipsis Patribus dicebantur aut gerebantur in publicis *Actionibus*, quas hodie *Sessiones* vocant; præter quas Actiones publicas nullæ aliæ Congregationes aut Conventus habebantur: sed omnia palam & liberè proferebantur & peragebantur. Quod autem communi consensione atque suffragio decernebatur, pro synodali sententiâ, à Spiritu Sancto dictatâ, habebatur; nullus autem, qui audiri volebat, quanquam hæreticus, à dicenda aut proponenda suâ sententiâ excludebatur. Si qui autem Episcopi (quibus solis jus suffragii decisivi in his Conciliis competit) vel propter ingravescentem ætatem, vel propter aliud impedimentum ad Synodum se se conferre non poterant,

terant, eò procuratores aut vicarios suos mittebant, qui tam facilè à Patribus, quàm ipsimet vicarii Sedis Romanæ, ad sententiæ dictionem admittebantur; contrà quam factum est in Synodo Tridentinà. Atque ita, quàm diu Ecclesia sinceris canonibus regebatur, Concilia nullo aut facili negotio cogebantur & celebrabantur, ita, ut singulis diebus una Actio aut Sessio perficeretur. Sed postquam dominandi libido, quæ inimica est Spiritui Ecclesiæ, omnem charitatem extinxit, regulásque morum oppressit, ita, ut Curia Romana suæ privatæ utilitati velificaretur, multa pessum ire cœperunt. Hinc factum, ut Synodus Tridentina sub Paulo III. post septimam Sessionem, & deinde iterum sub Julio III. per decennium, suspensa fuerit.

Ex Concilii Tridentini consideratione diversi diversis, etiam piis & catholicis, creantur animi motus. Qui florentem Ecclesiæ primitivæ statum, dum genuini canones & Apostolica disciplina, probíque mores vigebant, minùs perspectum habent, & soli Romanæ Monarchiæ assueti sunt, illi ad solam Concilii Tridentini recordationem, quasi ex ejusdem receptione aurea sæcula essent reditura (de sola *disciplina*, non de *doctrinâ*, hic loquor) incredibili exultant gaudio. Hoc inter alios facit Viator noster Italus pag. 67. 112. 180. & alibi. Aliis verò secùs contingit, qui, cùm apprimè naturam regiminis Ecclesiæ à Christo instituti, & ductu atque afflatu Spiritûs Sancti sub octo primis universalibus Conciliis servati, noscant, neque ignorent, quantum à ducentis annis laboratum esset, ut Ecclesia in Capite & in membris reformaretur, & tum demum Synodi Tridentinæ decretis eatenus in Ecclesiæ emendatione certatum sit, quatenus Curiæ Romanæ majestati & commodis, non gloriæ Dei & saluti Christianorum, & potissimùm Ecclesiasticorum consuleretur: hi, inquam, cum Card. Carolo à Lotharingia & aliis Patribus Tridentinis longè diversam, spiri-

tui quatuor primorum generalium Conciliorum conformem Reformationem desiderant.

Scilicet in hac Tridentina Synodo Pontifices sedulam operam dederunt, ut Episcopi Italiæ, qui dominationi Curiæ Romanæ assueti, ab ea & à nutu Romani Pontificis, tanquam absoluti Monarchæ, variis titulis pendebant, triplo fermè aliarum Provinciarum Episcopos numero superarent, ac proinde omnia ex animi sui arbitrio, & Curiæ Romanæ stylo ac placitis decernerentur. Etenim in editionibus hujus Concilii legimus ex solâ natione Italicâ *centum octoginta septem*, ex aliis verò omnibus provinciis & regnis solummodo *octoginta* interfuisse Episcopos. Narrat Joan. Bapt. Adriani Florentinus, qui Guichardini Historiam continuavit, qualiter Pius IV., ex familiâ Medicæorum oriundus, vix sibi à Magno Duce cognato suo sit passus persuaderi, ut ad Synodi celebrationem animum adjungeret tandémque rationibus Ducis Hetruriæ victus anno 1563. denuo indixerit Concilium Tridenti, atque universis Episcopis Italiæ imperaverit, ut se se illuc conferrent, eúmque in usum aliquos etiam de novo creaverit Episcopos; unde suffragiorum numero se se quidquid vellet, consecuturum speravit. Occurrit hìc memoriæ, quod in Constantiensi Concilio, dum de eo agebatur quis in votando modus servandus esset, dixit Cardinalis S. Marci apud Harduinum Tom. VIII. col. 226. nempè: *Licèt clarum de jure videatur, quòd perscrutanda sunt vota per capita singula; quia tamen plures sunt Prælati Italiæ pauperes, quàm ferè de omnibus nationibus, prætereà Dominus noster Papa fecit in numero excessivo prælatos cubicularios ultra quinquaginta. Dicitur præterea, quòd multos voluit sibi obligare juramentis & muneribus, alios minis terruisse; & ita scrutando per capita nihil fieret, nisi quod vellet Dominus noster.*

Claudius

" Claudius Espencæus, qui cum Petro Danæsio Vaurensi Episcopo Francisci I. Regis Franciæ Oratore Tridentum contulerat, in Commentariis in Epistolam ad Titum, primâ Digressione *pag. m.* 473. de hac procedendi ratione ita conqueritur: *Verùm hæc sive potestas sive prærogativa & privilegium, cùm, ùt reliquæ majores Ecclesiarum causæ, penes Romanam Sedem hactenus fuerint, factum est posterioribus sæculis, ut, quod meritò in Concilio Basileensi, Ludovicus Arelatensis querebatur, in Conciliis demum id fiat, & necessariò fiat, quod Nationi placeat Italicæ, ùt quæ sola Episcoporum, qui & ipsi soli vocem illic decisivam habent, numero Nationes alias æquet, aut superet: sicut scripsit Libro primo de Gestis ejus Concilii Æneas Sylvius, nondum Pius. HÆC EST ILLA HELENA* (sic prosequitur Espencæus) *QUÆ NUPER TRIDENTI OBTINUIT*, per hoc innuens, Curiam Romanam haud fermè aliter Tridenti decertâsse, ut numero suffragiorum vinceret, quàm Græcos & Trojanos pro Helenâ suâ: siquidem memorat, *in Conciliis id fieri, ET NECESSARIO FIERI, quod unicæ placet Italicæ Nationi.* Unde à talibus Conciliis frustra æquam & plenam Reformationem exspectaveris.

Espencæus memor eorum, quæ sub Paulo III. ipse Tridenti viderat, sibi persuaderi haud passus est, ut sub Pio IV. cum Cardinale Lotharingico illuc denuò proficisceretur. Ivit ergo cum hoc Tridentum Claudius Sanctius, Doctor Sorbonicus; unde 15. Junii an. 1563. sequentia scripsit ad Espencæum:
„ Nunquam tibi meliùs Spiritus afflavit, quàm, ne huc veni-
„ res. Credo enim, quòd propter indignitates, quæ hic com-
„ mittuntur ad impediendam Reformationem, mortuus fuis-
„ ses. Franci sinceriùs & studiosiùs se gerunt aliis, qui nos
„ sæpe habent ludibrio propter adversos casus, quibus nunc
„ affligatur regnum Franciæ. Quamprimùm huc appulimus,

„ tractabatur de Sacramento Ordinis. Hispani maximè urge-
„ bant, ut Synodus declararet, Episcopos institutos à Christo,
„ & Presbyteris jure divino esse superiores. Galli omnes se se
„ Hispanis adjunxerunt. Sed, ut consequentia hujus propo-
„ sitionis impediretur, Itali in hoc solo Canone decem aut
„ duodecim titulos in gratiam & favorem Papæ immiscebant:
„ quibus titulis prætexebant solum Papam fuisse immediatè in-
„ stitutum à Christo, & reliquos Episcopos non habere pote-
„ statem nisi dependentem à Papæ potestate, & ab ipsomet
„ Papa. Nullus est nostrûm, qui non vellet esse in Sorbona,
„ etiam cum vitæ periculo. Mihi impossibile est tibi sigillatim
„ omnia acta enarrare, quæ vidi & audivi in hoc Concilio. "
Hanc epistolam ex gallico in latinum redditam edidit Edmundus Richerius in *Hist. Concil. general. Tom. IV. Part. 2. pag.* 100.

Aliam eodem anno 28. Martii, etiam ex hâc Synodo, ad Alphonsum Salmeronem S. J. epistolam scripsit Gentianus Hervetus, in quâ se ipsum inducit Romanum Pontificem ita alloquentem: „ Ego verò de me tam præclarè non sentio, ut
„ meum consilium rebus hodie tam afflictis aliquid opis afferre
„ posse putem: hoc unum scio, ad profligandas hæreses, &
„ populum Christianum in officio continendum, non aliud
„ præsentius esse remedium, quàm si lapsa ecclesiastica repa-
„ retur disciplina. Quàm sit autem difficile eam reparare, ex
„ hoc facile est conjicere, quòd, cùm doctissimis & sanctissi-
„ mis Cardinalibus Contareno, Sadoleto, Polo, reforma-
„ tionis negotium mandâsset sanctæ memoriæ Paulus III., res
„ habuit hunc exitum, ut nullus inde secutus fuerit effectus.
„ Quamvis sit ea res ex se non multùm difficilis: ex eo quidem
„ est certè longè difficilior, quòd sæpè contingat, ut Pontifices,
„ qui reformationem sedulò cupere præ se ferunt, doctissimo-
„ rum & optimorum virorum, quos ad se accersunt, operâ
„ non

„ non ad reformationem, quam in vulgus jactant, sed ad suam „ stabiliendam potentiam abutantur. Hoc in te cadere, „ Sanctissime Pater, tantum abest, ut existimem, ut te nihil „ esse magis in re & nomine *Pium* lubens & sentiam & prædicem. Sed quoniam es in summo gradu potestatis collocatus, quo fit, ut multorum sermonibus aures tuas patere necesse sit, túque me consilio nonnihil valere existimas, non „ verebor ea scribere, quæ tuæ Sanctitati coram, si liceret, „ dicerem. Nullos, Sanctissime Pater, majores habes hostes, quàm tuos domesticos, qui tibi perpetuò assentantes, „ & câ ratione ad amplissimos honores sibi viam munientes, „ divinam tuam potestatem & auctoritatem semper habent in „ ore: quam quidem si quispiam obstinato animo denegaret, „ is in impiorum numerum esset meritò referendus." Hæc epistola, in quâ plura alia ad res Concilii Tridentini, præsertim ad politicam Romanæ Curiæ, pertinentia continentur, pluries edita, quoad ea quæ de emendandâ Ecclesiâ in eâdem narrantur, simillima est iis, quæ leguntur in ejusd. Herveti libello *de Reparandâ Ecclesiasticorum Disciplinâ* Parisiis apud Nicolaum Cheneau anno 1561, impresso.

Sanè, qui Historiam Concilii Tridentini vel in ipso Pallavicino legerunt, non ignorant, Patres in Decreto de Residentiâ constituendo, vel potiùs prorogando & declinando, sex integros menses, propter factiosas Romanæ Curiæ prætensiones, insumsisse, neque tamen ab Italiæ Episcopis obtineri unquam potuisse, ut residentia Episcoporum *juris* esse *divini* statueretur. Si Nicænam Synodum excipiamus, vix unum ex octo primis generalibus Conciliis reperiemus, in quo tantum temporis, quantum in hoc solo Decreto condendo, impensum fuerit. Intelligimus autem etiam ex jam memoratâ Herveti epistolâ, cur tam diu Patribus aqua in definiendâ Residentiâ hæreret,

ret, ab Alphonſo Salmerone reſponſum fuiſſe, *nunquam permiſſurum Pontificem, & qui ejus partes ſequebantur* (Epiſcopos Italiæ intelligit) *ut reſidentia juris eſſe divini ſtatueretur, quoniam hoc Pontificiæ auctoritati derogaret:* in eo nimirum, quòd pro animi ſui arbitrio non poſſet ad ſe Epiſcopos accerſere, aut, quò vellet, mittere. Atque hinc quoque claret, Concilium (quod materiam diſciplinæ) non fuiſſe omninò liberum, ſed, ùt idem ait Hervetus in calce epiſtolæ, *manifeſtam fuiſſe aſſeclarum Curiæ Romanæ conſpirationem.*

Cùm Sapientes haud difficulter intelligerent, depravatos Eccleſiaſticorum mores pabulum eſſe atque alimentum, quo hæreſes atque ſchiſmata hodierna foventur ac ſaginantur; hinc Ferdinandus Imperator & Carolus IX. Franciæ Rex cum omnibus aliis Catholicis Principibus ardenter flagitabant à Papa & à Tridentinis Patribus, ut, relictis diſputationibus de doctrina, quæ à Catholicis minimè in dubium vocabatur, totum tempus reparandis moribus Eccleſiaſticorum impenderent; quandoquidem notum eſſet diſciplinæ nævos cauſam certiſſimam ſchiſmati præbuiſſe. Verùm, hoc nunquam à Curia Romana impetrare potuerunt: quæ quidem pro vera Reformatione perſonatam & fucatam nobis exhibuit. Adeo autem parum eadem Curia per Concilium Tridentinum repurgata fuit, ut Pius IV. eo abſoluto magnam gratiam Patribus publicà oratione in frequentiſſimo Cardinalium Conſiſtorio habuerit, quòd in eccleſiaſticà emendatione tantam auctoritatis illius rationem habuerint, tantàque in eum moderatione uſi ſint, ut ſi is ſe ipſum & Curiam ſuam reformare voluiſſet, longè ſeverior in ſe futurus fuerit.

Quid, inquit Viator Italus *pag.* 243., adversùs Conciliorum generalium infrequentiam obſtrepitis, quando Eccleſia videt, Concilium ultimum œcumenicum, Tridentinum nempe,

ab iis

ab iis ipsis, qui pro Conciliorum frequentiâ urgent instántque, executioni adhuc demandatum non esse? Ecclesia Catholica, addit, tot Conciliis non eget, sed observatoribus potiùs eorum opus habet, quæ jam toties definita sunt. Nec Concilia expedit congeri, cùm mala potiùs quàm bona exspectantur. Quòd, quæ tali modo in Conciliis geruntur, neque à Nationibus agnoscantur pro legitimis, neque recipiantur, neque observentur, nemo prudens mirabitur. Urgentur utique à viris bonis Concilia; sed primis similia. Talia expedit congregari; & ab his non nisi bona exspectanda sunt.

Zelus habendæ unionis in schismate tam desperato fecit multa tolerari, quæ aliunde fuissent nec tolerabilia nec toleranda: inquit Gerson in Dialogo pro Actis Synodi Constantiensis; Et mox addit: *Video, quòd Ecclesiæ reformatio nunquam fiet per Concilium, sine præsidentiâ Ductoris affectati benè, & prudentis simul & constantis.* Justæ hujus observationis novum experimentum dederunt (uti vidimus & dolemus) Gesta Concilii Tridentini. Sed quod malo remedium, si & deinceps ex eodem modo actum iri prævideatur? quomodo reformabitur Ecclesia? Remedium subjungit ibid. Gersonius; est autem sequens: „ Provideant sibi, dum sciverint & potuerint membra per „ provincias aut regna, non quidem *in multiplicatione Constitutionum novellarum*; hoc magis interturbat quàm adjuvat: „ sed *per executionem* vivacem & virilem *earum legum*, *quæ* „ *jam latæ sunt* abundantissimè, supervacuis etiam resecatis „ vel omissis. Video (*addit*) quòd in doctrinis, quæ fidem, „ quæ religionem, quæ bonos & Salubres respiciunt mores, „ vix invenietur in hâc tempestate, rebus, ùt sunt, manentibus, nec habito forti favore potentiæ sæcularis, terminatio debita, vel expedita justitia. "

Verùm hìc iterum intercedit Doctor Coloniensis secundâ editione sui Apologetici *in Præfat. pag.* 29. dicens: „ Quid-„ quid circa latebras secretiores Actorum Concilii Tridentini „ rimetur Febronius, illius authoritatem non convellet: om-„ nia in illo disciplinaria diligenti fuerunt conquisitione librata „ & resoluta .... Circa quæstionem, *an jurisdictio Episcopa-„ lis sit juris divini*, sufficiat, Benedictum XIV. in suo libro „ de Synodo declarâsse, quòd sententia affirmans eam esse ju-„ ris divini (attamen salvâ dependentiâ) gravibus momentis „ nitatur; atque idcircò liberum sit eidem sententiæ adhære-„ re pro lubitu. Ad disciplinam verò seu rectam gubernatio-„ nem fidelium inutilem esse hanc quæstionem &c. " An jurisdictio Episcoporum proximè à Christo proveniat nec ne, non esse quæstionem purè speculativam, sed in praxi multæ consequentiæ, agnoverunt in Concilio Tridentino, teste Pallavicino *Lib. XXI. Cap.* 11. *n.* 1., Romani & ipse Pontifex. Quare è re suâ putârunt, ejus definitionem totis viribus impedire. Cùm autem, auctore Benedicto XIV., cuique liberum sit, primæ eæque veræ sententiæ inhærere; liberum quoque erit Episcopis, omnia jura omnésque jurisdictiones, quas Christo (non, quæ Romano Pontifici) placuit eorum Ordini annectere, pro bono sui gregis actu exercere, neque pati, ut in hoc suo divino munere implendo, & dicto bono procurando à quoquam impediantur.

Authoritatem Concilii Tridentini in *rebus Fidei* convellere Febronio nunquam fuit animus, neque hoc ei nisi per calumniam valet imputari. In *Disciplinaribus* illud longè incompletum esse, ipsi Patres sub finem Synodi agnoverunt.

Notanda adhuc veniunt, & cum præmissis conferenda, quæ Theodorus à Palude *in Floribus sparsis ad Febr. Cap. VIII.* §. 1. retulit ex Pallavicino de Pontificis obstinatione suas in Triden-

Tridentina Synodo ſuſtinendi prætenſiones, Primatui non eſſentiales, non ſolùm cum neglectu reunionis Proteſtantium, ſed etiam cum comminatione & periculo novi ſchismatis. Unde convenit hìc iterum mirari prudentiam Patrum, malentium ad tempus cedere, quàm cum graviori damno & præjudicio Eccleſiæ ſuper his contendere.

§. IV.

De clauſula Conciliari: Sacro approbante Concilio. *Item de clauſula Tridentini:* Salvâ in omnibus Sedis Apoſtolicæ authoritate.

Cùm anteactis temporibus omnia Concilia explicatâ dictione ſententiæ ſingulorum Patrum celebrarentur, atque etiam omnium ſubſcriptionibus & ſyngraphis robur haberent: tandem rudibus ſæculis, poſt ruinam Eccleſiæ atque Imperii Orientalis, præſertim poſt Dictatus Gregorii VII., Pontifices Romani in illis, quas habuerunt Synodos, omnia ex privato motu, tanquam Monarchæ abſoluti, ſub hac formulâ edixerunt: *Nos, ſacro approbante* vel *conſentiente Concilio, ſancimus, decernimus, ſtatuimus &c.* Primus hac formulâ uſus videtur Innocentius III. in Concilio Lateranenſi IV. an. 1215. apud Harduinum *Tom. VII. col.* 18. Quare Cardinalis Aliacenus Tractatu de Eccleſiæ, Concilii generalis, Romani Pontificis autoritate, edito Tom. II. Operum Gerſonii, *Parte III. Cap.* 2. *col.* 952. „ Quærere, inquit, an errores contra Fidem in „ hoc ſacro Concilio (Conſtantienſi) damnandi, debeant per „ ſummum Pontificem damnari ſub hac forma: *Nos; hoc ſacro Concilio approbante, damnamus &c.* aut damnari debeant „ ſub iſta forma: *Sacroſanctum Concilium damnat &c.* non eſt

„ quæſtio inutilis aut ſupervacua, nec ad materiam Fidei, quæ „ tractatur, eſt impertinens. Patet: quia utraque forma in „ Decretis generalium Conciliorum reperitur. Nam, ſicut „ tunc fuit allegatum, ſecunda forma condemnandi habetur „ in multis locis Libri Conciliorum, & etiam Decreti & De- „ cretalium, ubi ſic dicitur: *Placuit ſacro Concilio*, vel *Con-* „ *cilium definivit*, vel *ſtatuit ſanctum Concilium:* Papa etiam „ aliquando dicit: *Sacri authoritate Concilii & conſenſu*, *atque* „ *reliquorum Fidelium & cunctorum Conſiliariorum noſtrorum* „ *conſultu*, *diffinitum eſt:* & primò habetur in multis Conſti- „ tutionibus Synodalibus, & maximè *in Juribus novis.*

„ Secundò dico, quòd prima forma ſit Theologiæ con- „ formior: quia in Actibus Apoſtolorum, authoritas definien- „ di attribuitur *Concilio*, & non ſpecialiter *Petro*, ubi dici- „ tur: *Placuit nobis collectis in unum &c.* Act. XV. 25. & bea- „ tus Gregorius 15. Diſt. Can. *Sicut*, ubi dicit, ſe quatuor „ Concilia, ſicut ſancti Evangelii quatuor Libros venerari, „ ſubdit cauſam, *quia univerſali conſenſu conſtituta ſunt.* Unde „ videtur ſequi, quòd authoritas diffiniendi, maximè in ma- „ teriâ Fidei, pertineat ad Concilium generale. “

Ad hæc cùm Cardinalis Cuſanus attenderet, Libro II. de Concordantiâ Cap. 8. rectè infert: *Sequitur juxta ſubſcriptiones Patrum* (in primis octo Conciliis generalibus) *vigorem ſtatutorum in Concilio*, *non ex Papa*, *nec ex Capite Concilii*, *ſed ex unico concordanti ſenſu*, *vigorem habere*, &c. *Et ſi aliquando reperitur Papam de conſilio Concilii hoc ſtatuiſſe* (*quod tamen nunquam legitur in antiquis Conciliis*) *hoc tantùm de conſilio affirmativo*, *& per quod conſenſus habeatur*, *intelligendum eſt.*

Hæc, licèt pauca, ſufficiunt ex unâ parte ad noſcendum genuinum principium atque fontem Synodalium Conſtitutionum,

num, ex altera verò ad intuendum progressus Pontificiæ authoritatis, hujúsque vias atque causas.

Novam eundem in finem adinventam clausulam deprehendunt multi in Concilii Tridentini Sessione VII., ubi dum de Reformatione agitur, hoc principium pro normâ statuitur, scilicet: *Eadem sacrosancta Synodus eisdem præsidentibus Legatis, inceptum residentiæ & reformationis negotium ad Dei laudem & Christianæ Religionis incrementum prosequi intendens, ùt sequitur statuendum censuit: SALVA SEMPER IN OMNIBUS SEDIS APOSTOLICÆ AUCTORITATE.* Quæ clausula etiam repetitur in Synodi conclusione *Sess. XXV. Cap.* 21. & ad omnia ac singula, quæ de morum Reformatione atque Ecclesiastica Disciplina in hoc Concilio statuta sunt, expressè refertur. Sunt, qui contendant (amici illi sint Romanæ Curiæ vel inimici, hic non disquiro) Synodum his Clausulis universa Decreta sua circa disciplinam arbitrio mero Pontificis subjecisse, ità, ut ille eis adjicere, diminuere, immutare quidvis pro lubitu valeat. Ego aliud planè sentio de prudentiâ & legalitate Patrum hujus Synodi. Etenim, si post ejus Decreta Pontifex agere posset, quasi ea facta non forent, quis esset fructus tantarum operarum, atque impensarum ad ea conficienda adhibitarum. Tam pravæ interpretationi non solùm resistunt alia Concilii Decreta, sed ea etiam destruitur per Juris antea vigentis dispositiones. Concilium, quod Decreta sua ob Ecclesiæ necessitatem atque utilitatem condidit, velle non potuit illa mero Pontificis arbitrio submittere, sed solùm consentire, ut illa commutaret, vel in iis dispensaret, cùm utilitas vel necessitas id postularent. Arg. *Can.* 2. *Dist. IV.* neç non *Cap* 1. *Sess. XXIV. de Reform. Matrim. Concil. Trid.* item *Sess. VII. Cap.* 6. *de Reform.*

Tridentinum cit. Seff. XXV. Cap. 18. de Reform. ita difponit: *Sciant univerfi, facratiffimos Canones AB OMNIBUS exactè, & quoad fieri poteft, INDISTINCTE, obfervandos. Quòd fi urgens juftâque ratio, & major quandoque utilitas poftularent, cum aliquibus difpenfandum effe, id causâ cognitâ, ac fummâ maturitate, idque gratis A QUIBUSCUNQUE, ad quos difpenfatio pertinebit, erit præftandum, aliterque facta difpenfatio fubreptitia cenfeatur.* Verba hæc, *ab omnibus indiftinctè, à quibuscunque*, fingularem attentionem requirunt. Hæ locutiones generales junctæ rationibus â Jure naturali petitis, & relatis in præfatione hujus Decreti, refpiciunt Pontificem perinde, atque alios Epifcopos, oftendúntque, Concilium non potuiffe velle fubjicere Decreta fua mero Pontificis arbitrio; fed voluiffe tantùm declarare, quòd Pontificis potiùs, quàm alterius cujúsve munus effet interpretari Decreta à Concilio condita, & in eis difpenfare; quia ipfe primum gradum obtinet in Ecclefia univerfali, quam repræfentat Concilium, Decretorum auctor. Plura in hanc rem & de hac Conciliari Claufulâ peraptè Petrus Gibert *Corp. Juris Canon. Tom. I. pag. 157. feq.*

Probrofum haud dubiè foret Italiæ Epifcopis, fi his Claufulis voluiffent caffam & irritam efficere Reformationem, adeóque fibi ipfis & aliis iter munire Romam, ad redimendas pro libitu à Curia difpenfationes: quando ex contrario nullum anterius Concilium, ad normam Apoftolicæ Difciplinæ habitum, legimus, in quo Patres, quantùm fieri poffet, politiam Ecclefiafticam & regimen fixum ac immobile non redderent, omnésque Epifcopos, ne Romano quidem excepto, canonibus obftringerent. Quidquid fit de hoc Italorum fenfu, de eo conftat, quòd Theologi Galliæ, qui ex mandato Regis cum Cardinale Lotharingico ad procurandam reformationem

fe

ſe Tridentum contulerant, inde ob deſperatam eandem reformationem tantoperè offenſi & malè contra Curiam Romanam animati redierint, ut palam & publicè de Curialium machinationibus, querimonias ſererent, atque inter alios Magiſter Claudius Sanctius (de quo §. præced.) quoties de Synodo Tridentinâ cum familiaribus ageret, alluſione factâ ad ſolemnem formulam & concluſionem Hieroſolymitani Concilii, *Viſum eſt Spiritui Sancto & nobis*, gallicè feratur dixiſſe: *O qu'il y a bien du NOBIS en ce Concile.* Quâ voce indicabat, pleraque Decreta, ad Diſciplinam & Reformationem ſpectantia, non afflatu Spiritûs Sancti, ſed Curiæ Romanæ artibus fuiſſe condita. Profectò, ſi acta integra Synodi Tridentinæ haberemus, multa nobis Curiæ Romanæ arcana paterent conſilia, quæ nunc tenebris obruuntur.

Attamen hæc non impediunt, quominùs ego cum clar. Barthello *de Concordatis Germ. Diſſert. III. Cap.* I. §. 16. dicam & ſuſtineam, „Concilium illud convocatum fuiſſe ad re„ducendos diſſentientes à noſtrâ ſanctâ Religione, maximè Pro„teſtantes, qui idcircò multoties invitati, imò enixè rogati „fuêre ad conveniendum. Patres autem ignorare non poterant, „quòd attribuendo Pontifici imperium abſolutum, meróque „ejus arbitrio ſubſtans, removerentur potiùs à reditu ad Ec„cleſiam, quia conſtans eorundem querela erat, quòd Ponti„fices Eccleſiam deſpoticè, & à Canone pactóve quocunque „prorſùs libere regerent, imò declaraverant, hanc ferè uni„cam ſuæ ſeparationis cauſam fuiſſe. Proinde vel Concilium „non egiſſet ſat conſequenter ad propoſitum ſuum, vel ap„paret ſatis veroſimile, quòd mero Pontificis arbitrio, ultra „morem reliquorum Conciliorum, Decreta ſua ſubjicere non „voluerit, . . . Demum hæc ipſa Tridentini Clauſula, licèt „non expreſsè, tamen tacitè, ſemper omnibus anteriorum

„Conci-

„ Conciliorum Canonibus apposita censeri debet; quare au-
„ tem in Tridentino aliquoties exprimenda videretur, non fie-
„ bat, ut per eandem *novæ quidquam potestatis* summo Pon-
„ tifici attribueretur, sed, ut antiqua illa, & ex Jure Divino
„ vi Primatûs eidem competens potestas & authoritas contra
„ impugnationes Protestantium stabiliretur firmiùs, & aper-
„ tiùs consolidaretur. Sicuti verò respectu aliorum Concilio-
„ rum dicta Clausula tacitè iisdem subintellecta id non opera-
„ tur, ut in ejus vim Pontifex liberè, & per solum Rescrip-
„ tum contrarium Canonibus hisce tacitè derogare censeri
„ possit; ita neque intuitu Canonum Tridentinorum eidem
„ Clausulæ expressis verbis appositæ id adscribi potest, cùm
„ taciti & expressi eadem vis esse clarè dignoscatur. "

§. V.

De authoritate Conciliorum generalium supra Pontificem ex Concordatis Germaniæ.

Adversùs superioritatem Conciliorum redeunt P. Viator *pag.* 204. *seqq.* & D. Kauffmans *Præfat. pag.* 13. ad communes Romanensium objectiones Nos eos hàc in viâ non sequemur, quia his omnibus abundè satisfecit Joannes à Calore *in Apologia Febr. Art. IV.* Illud nunc asserimus, hanc supremam universalium Synodorum authoritatem esse *unum ex præcipuis articulis Concordatorum Germaniæ;* consequenter eandem non solùm ab hac Natione tanquam veram & legitimam agnosci, sed & ejusdem authoritatis pondere ac nexu ex publico & solemni, in hanc usque diem perdurante pacto, Romanum Pontificem ligari.

Fata

Fata Decreti Seſſionis IV. & V. Côncilii Conſtantienſis expoſuit Joannes à Calore *cit. Art. IV. n.* 2. Ea ſummatim hæc ſunt: Die 29. Martii an. 1415. præſente Sigismundo Imp. de rebus in proximâ Seſſione pro authoritate Concilii expediendis deliberatur: Decretum conſentientibus omnibus Nationibus concipitur, & quidem cum addito *Et reformationem in Capite & membris.* Dein proponunt quidam Cardinales, verba iſta conſultiùs omitti. Verùm Nationes 30. Martii, interprete Sigismundo, decreto & memoratis ejusdem verbis firmiter inhærent. Interim, dum ipſa jam Seſſio generalis Quarta habebatur, ibique oportuiſſet fideliter prædeliberata & concluſa prælegere, Cardinalis Zabarella, ſuo arbitrio uſus, in ipsâ recitatione Decreti omittit verba illa: *& reformationem Eccleſiæ in Capite & membris.* Verùm hoc ipſum ægrè tulêre Nationes; hinc non tantùm publicæ querelæ emergunt, ſed & mox peculiares eapropter conventus celebrantur, quibus etiam effectum eſt, ut Decretum, per Zabarellam decurtatum, Seſſione quintâ reſtauraretur, ibidémque verba ſuprà memorata rurſus adderentur, quod & factum eſſe plura manuſcripta demonſtrant. Vide de his omnibus & ſingulis Hermanni von der Hardt Acta Concil. Conſtantienſis *Tom. IV. pag.* 81. 84. 85. 86 & 98. & *ſeq.*

Concilium Baſileenſe hoc Decretum Conſtantienſe innovavit, & totidem verbis Seſſioni ſecundæ inſeruit. Conſtat autem, eo tempore hoc Concilium pro Oecumenico habitum, & ab Eugenio Papa confirmatum fuiſſe. Vide ejus Bullam de 1. Auguſti an. 1433. apud Harduinum *Tom. VIII. col.* 1586. Adde eundem *ibid. col.* 1590. *ſeqq.* Poſt diſſolutionem hujus Concilii, in Seſſione XXV. ab Eugenio & variis Patribus factam, reliqui, qui Baſileæ remanſerant, ſubſtantiam hujus Decreti Seſſ. XXXI. in Decreto *Placuit.* repetierunt.

Electores Imperii, nec suspensionem nec depositionem Eugenii IV., neque electionem Felicis in ejus locum à Patribus Basileensibus susceptam probantes, pridie electionis Alberti II. in Regem Romanorum, neutralitatem ineunt: attamen præmemoratum Constantiense Decretum de authoritate Conciliorum generalium ùt indubiam definitionem Ecclesiæ Catholicæ, Imperio non minùs quàm universali Ecclesiæ salutarem, ipsimet cum integrâ Germaniâ venerantur & agnoscunt. Hinc in solemni Conventu 26. Martii 1439. sub Alberto Rege Moguntiæ celebrato Natio declaravit, *quòd acceptet cum omni honore, reverentiâ & devotione primò Decretum per sacrum Constantiense Concilium factum, & per sacrum Basileense Concilium renovatum, de Autoritate & Potestate generalium Conciliorum. Item Decretum in Tricesima primâ Sessione, quod incipit: Placuit divinæ pietati &c.* Prostat hoc Instrumentum acceptationis in libello ante nonnullos annos edito, & hoc anno 1771. Francofurti reimpresso sub titulo *Concordata Nationis Germanicæ integra. pag.* 38. *seqq.* Eandem suam mentem circa acceptationem horum Conciliarium Decretorum declaravit Germanica Natio in Avisamentis Moguntinis anni 1440., nec non in unione Electorali de 1446. apud L. B. de Gudenus *Cod. Diplom. Mogunt. Tom. IV. pag.* 290., ubi pro basi Concordatorum cum Eugenio IV. ineundorum Electores Imperii hoc ponunt: *Zum ersten, das Pabst Eugenius die Decret in dem Concilio zu Constenz gesetzet, und in dem Concilio zu Basel erneuert, inhaltende die Gewaltsam der gemeinen Concilien erkennen und verjehen solle, von Wort zu Worte, als die Form darüber begriffen inheldet.*

Porro, cùm in Conventu Francofurtano dicti anni 1446. Legati Pontificis Eugenii IV. Imperatorem & Principes Imperii, universam Nationem repræsentantes, à suâ, in quâ ab

ab octennio hactenùs perstiterant, neutralitate revocare, & ad obedientiam eidem Eugenio præstandam pertrahere conarentur, unanimi consensu conclusum est, Germanos imposterùm Eugenium pro vero Pontifice agnituros, dummodo ille nonnulla eorum Nationi concederet; quæ etiam Eugenius, dum ad se per solemnem Legationem ab Imperio deputatam deferrentur, auditis in Consistorio secreto Legatis, indulsit. Inter hos à Germanorum Legatis propositos, à Papa acceptatos Articulos duo erant notabiliores: Primus, *ut novum quoddam generale Concilium in Alemanniæ partibus, in uno de quinque locis, videlicet Constantiâ, Argentinâ, Moguntiâ, Wormatiâ, Treviris, propter Ecclesiæ necessitates convocaretur.* In altero profitetur Pontifex, *se Concilium generale Constantiense, Decretum FREQUENS, ac alia ejus decreta, sicut cætera alia Concilia Catholicam militantem Ecclesiam repræsentantia, ipsorum potestatem, authoritatem, honorem & reverentiam, sicut & cæteri ejus Antecessores, à quorum vestigiis deviare nequaquam intendit, suscipere, amplecti & venerari.* Hoc Breve Apostolicum Nonis Febr. an. 1447. datum ad Fredericum Romanorum Regem, Theodoricum Archiep. Moguntinum, & Fredericum Marchionem Brandeburgensem, prostat apud Raynaldum *ad annum* 1447. *n.* 5. & alios. Post illud editum protestabatur quidem Eugenius speciali Salvatorio, quod etiam exhibet Raynaldus *ibid. n.* 7., „ Se, quoniam propter imminentem sibi ægritudinem non potuit omnia per Nationem petita, & à se „ concessa, cum eâ integritate judicii & consilii examinare & „ ponderare, quam rerum magnitudo & gravitas requirit, per „ quæcunque dictis Imperatori, Archiepiscopo, Marchioni, „ Prælatis, Principibus ac Nationi responsa & respondenda, „ concessa & concedenda non intendere in aliquo derogare „ doctrinæ sanctorum Patrum, aut Sedis Apostolicæ privile-

„ giis & authoritati;" attamen, cùm non obstante hoc Salvatorio, neque in his Concordatis Eugenii IV. neque in illis Nicolai V. (de quibus mox) nec per posterius aliquod Concilium, circa ea, quæ per eundem Eugenium Nationi Germanicæ declarata & promissa fuerunt, quidquam noscatur immutatum aut retractatum, spontè sequitur, nihil in hisce concessit offendi, quod regulis & doctrinæ SS Patrum, aut essentiali & inabdicabili Sedis Apostolicæ authoritati & privilegiis deroget; eorum proinde valorem & constantem *obligationem pactitiam* à Natione jure optimo urgeri & manuteneri posse. Tantum autem abest, ut his per concordatum Aschaffenburgense, anno 1448. inter Nicolaum V. & Germanicam Nationem initum, derogatum dici valeat, ut potiùs & ex contrario primum illud hàc in parte per secundum in verbis ejus finalibus innovatum & roboratum existat. Verba hujus sunt: *In aliis autem, quæ per felicis recordationis Dominum Eugenium Papam quartum, pro Natione præfatâ, usque ad tempus futuri generalis Concilii permissa, concessa, indulta, atque decreta, & per memoratum sanctissimum Dominum nostrum Papam Nicolaum confirmata fuêre, in quantum illa Concordiæ præsenti non obviant, istâ vice nihil extitit immutatum.* His adde Notam VII. ad Præfationem Tomi secundi Febroniani.

Itaque ad duo principaliter Nationi Germanicæ se obligavit Eugenius IV., quæ deinde Concordatis Aschaffenburgensibus firmata sunt: *Primò.* ad requisitionem Nationis, conformiter ad Constantiense Decretum *FREQUENS*, singulis decenniis Concilium generale convocare. *Secundò*, se eidem Concilio non superiorem, sed subjectum agnoscere ac gerere. Quanti autem Germanicæ Nationis intersit, binos hos articulos in viridi semper observantiâ tenere, nemo sapiens non intelligit. Ex his principiis varia prono alveo fluunt corollaria: & quidem I. Opti-

I. Optimo jure dicere possumus cum clar. Barthel *de Concordatis Germ. Dissert. III. Cap. I.* §. 16. „ Ut ùt fortia & „ convincentia allata hactenùs argumenta appareant, fortius „ tamen & speciale pro nostra Germania argumentum ex eo, „ quem hactenùs præ manibus habuimus, textu Concordato- „ rum, depromi posse credimus, ceu ex quo omninò con- „ fectum est, summum Pontificem *in vim pacti* se eò obligâsse, „ ut in posterum Conciliorum auctoritas, pòtestas, honor „ & eminentia firma stet, ne iisdem tam facilè, & pro lubi- „ tu possit vel censeatur etiam tacitè derogari. Cautè igitur „ atque ex scientiâ pragmaticâ sobriè de potestate Papali hâc „ in parte loquendum est & statuendum, ne linguas acuamus „ adversariorum nostrorum, ad conclamandum, id quod „ Sanctæ Sedi affingunt, in tempore scilicet necessitatis, & „ exigente convenientiæ lege, posse eandem & solere pacta „ publica & solemnia inire, sed ita, ut, hâc lege deinceps „ cessante, cesset obligatio, vel saltem iis derogare præfatæ „ S. Sedi ex plenitudine potestatis liberum & integrum rema- „ neat. " Inde sequitur

II. regulis prudentiæ & justæ moderationis omninò conforme & in Germaniæ fóris usurpandum, quod circa quæstionem de authoritate Conciliorum œcumenicorum in Galliâ usu teneri refert de Marca *de C. S. & J. Lib. III. Cap.* 7. *n.* 1. ubi: „ hæc sententia, ait, etsi in scholâ Parisiensi & cæteris hujus „ regni academiis, certissima habeatur, in foro apud nos non „ disceptatur. Quin etiam receptos mores, & consuetudines „ nostro usui commodas adeò retinemus, ut etsi Canone Con- „ cilii generalis distituamur, quo illæ firmatæ sint, tamen ab „ iis discedendum esse non censeamus. Quare non est, quòd „ hæreamus in eâ regulâ, quæ Romanis stomachum movet, „ & quæ rebus nostris non prospicit, ùt par est. Fruatur

„ summus Pontifex aut æquo jure cum Conciliis generalibus; „ aut superiori. Illud unum in foro expendetur, an nova „ Constitutio vel novum Rescriptum rebus nostris consulat „ aut noceat. Si receptos Canones vel receptos mores infrin- „ gat aliquo pacto, ejus ratio non habebitur, nisi consensu „ publico accedente. “

III. Cùm sic Lege publicâ & pragmaticâ Imperii definitum sit, Papam conformiter ad Decreta Synodorum Constantiensis & Basileensis Concilio subesse; atque Imperator vigore Articuli XIV. suæ Capitulationis ad hujus Legis observantiam & manutentionem se se solemniter obligaverit; hinc privatis Doctoribus minimè permittendum, ut sententias dictis Decretis contrarias, sive è cathedris, sive impressis scriptis tradant, aut eorundem Decretorum vigorem per scholasticas distinctiunculas, & subtilitates spiritui Legis & Concordati adversas, quoquo modo enervent; deberet potiùs (utì in Galliâ prudenter fit) auctoritate publicâ eis sub gravi pœna, signanter amissionis suarum Cathedrarum, mandari, ut juventutem conformiter ad has Leges Ecclesiæ & Imperii positivè instituant. Qui in officio publico se Constitutionibus Patriæ accommodare, séque his subjicere detrectant, illi in eodem relinquendi minimè sunt. His insuper satisfit desiderio D. Kauffmans, in suo Apologetico *Dissert. I.* §. 10. *n.* 42. & 44. à Febronio postulanti, ut sibi per legitimas auctoritates demonstretur, Decreta Constantiensia & Basileensia circa superioritatem Conciliorum & respectivam submissionem RR. Pontificum in Germaniâ recepta esse.

IV. Quandoquidem Rom. Pontifex virtute Concordatorum ad convocandum singulis decenniis generale Concilium se obligaverit, & Natio Germanica illi per eadem Concordata tam *Alternativam Mensium*, quàm *Annatas* non aliter addixerit,

rit, quàm ſub hàc expreſſa clauſulà: *Niſi in futuro Concilio de conſenſu* ejusdem *Nationis aliter fuerit ordinatum*: hinc ſpontè ſequitur, Papam promiſſam horum Conciliorum ſingulis decenniis convocationem (uti hactenùs fecit) negligentem, dictos favores à Germanis deinceps exigere non poſſe, ſed omnia ad jus anterius & commune, ſignanter ad terminos Concilii Baſileenſis, (quod in articulis 26 Martii 1439. à Natione acceptatis, genuinum Concordatorum Germaniæ fundamentum conſtituit) reducenda eſſe. In Tridentino harum materiarum tractatus à Romanis declinatos fuiſſe, ampliſſimus teſtis eſt Card. Pallavicinus *Lib. XIX. Cap.* 1. *n.* 4.

Atque hæc ſufficiunt ad evertenda omnia, quæ adversùs acceptationem Decretorum Concilii Conſtantienſis & Baſileenſis, ad juſtam inſtantiam Germanicæ Nationis ab Eugenio IV. & Nicolao V. factam, molitur Viator noſter Italus *pag.* 310. *ſeqq.*

§. VI.

De prætenſa revocatione eorum quæ Æneas Sylvius & Card. Julianus in Baſileenſi Synodo egerant.

Adversùm Decreta Seſſionis IV. & V. Concilii Conſtantienſis multa, ſed ùt ipſe fatetur, ferè obvia & ab aliis ſæpius repetita, profert Viator Italus *pag.* 204. *ſeqq.* His nunc plura hìc opponere non attinet, cùm jam præviè, & uti quidem reor, ea plenè enervata fuerint à Joanne à Calore in Apologia Febron. *Art. IV.*, quam ille nondum viderat. In hac Apologià præter alia oſtenſum eſt, memorata Conſtantienſia Decreta in ſenſu à nobis intento, à viris magnis & doctis, eidem Concilio ſupparibus, intellecta fuiſſe. Inter hos haud dubiè numerandi ſunt Patres Concilii Baſileenſis, præcipuè verò illius

Præſes

Præses Cardinalis Julianus: etenim inter utramque hanc generalem Synodum non intercesserunt nisi anni decem & septem. Porro sic ad Eugenium PP. IV. die 5. Junii an. 1432. Basileà scripsit laudatus Cardinalis: „ An hoc Concilium (Basileense) „ legitimum sit, ex Concilio Constantiensi dependet: Si illud „ verum fuit, & istud. Nemo autem dubitare visus est, an „ illud legitimum fuerit: similiter & quidquid decretum est. „ Nam si quis dixerit, Decreta illius Concilii non esse valida, „ fateri necesse habet, privationem olim Joannis (PP. XIII) „ factam vigore illorum Decretorum non valuisse: si illa non „ valuit, nec Papæ Martini tenuit electio, facta illo adhuc „ superstite. Si Martinus non fuit Papa, nec Sanctitas Ve„ stra est, quæ per Cardinales ab ipso factos electa est. Nul„ lius ergo magis interest defendere decreta illius Concilii, „ quam S. V. Et si quodcunque illius Concilii decretum re„ vocetur in dubium eàdem ratione poterunt revocari & re„ liqua ejusdem Concilii decreta. Hàc eàdem ratione nec alio„ rum Conciliorum decreta valebunt: quia quà ratione vacil„ lat fides unius Concilii, vacillabunt reliqua omnia, juxta argu„ mentationem B. Augustini, & habetur IX. Dist. Cap. *Si ad* „ *scripturas*. Ergo & fides & omnia Ecclesiæ Sacramenta titu„ babunt, si de robore unius Concilii legitimè congregati „ dubitetur. "

Verùm hìc intercedit Italus Viator, sic Febronium *pag.* 250. alloquens: Quà fronte mutatam Juliani sententiam dissimulâsti? Quænam injuria pientissimo viro & celeberrimo in triumphum ferre ejus errores, altissimo obducto velo super ejus resipiscentiam? Cùm prætensa illa Juliani retractatio communis sit cum illà Æneæ Sylvii, utraque asserta in bullà Pii II., ad Universitatem Coloniensem 26. Aprilis an. 1463. directà, hinc idem Adversarius *pag.* 21. ait, Febronium maximè inexcusa-

excuſabilem ſe reddere, quod Æneam inter ſuos fautores connumeret, qui poſteà errorem ſuum agnovit & correxit.

Proſtat ſanè Bulla hæc retractatoria Pii II. apud Harduinum Tom. IX. col. 1449., in quâ Pontifex omnia, quæ olim privatus, ſeu, ùt ait, *in minoribus conſtitutus*, de actis Concilii Baſileenſis ſcripſerat, *tanquam erronea, & juvenilis animi judicio parùm penſata, revocat atque omninò reſpuit.* Verùm tantum abeſt, ut hæc Bulla geſtis Æneæ Sylvii deroget, ut potiùs illa magis magíſque confirmet. Etenim

I. ait, ſe non ex Urbe, cujus mores & inſtituta minimè noverat, ſed ex Gymnaſio Senenſi, juvenem ac rerum humanarum inexpertum, Baſileam ſe contuliſſe, ac *ſine ullo mendacio aut fuco, quæ* ibi peragi vidit, ſcripſiſſe, ac ſe benè agere putâſſe. Certè hæc nullo modo retractationi, quam Pius adornare voluit, ſubeſſe, aut geſtis, quæ ille magnâ cum fide ſcripſit, detrahere poſſunt. II. Pondus ac recommendatio, aut reprobatio actorum Baſileenſis Synodi, non petenda *à juventute aut ætate ſcribentis*, ſed à *veritate rei* & à qualitatibus poteſtatis Eccleſiaſticæ, quæ ibidem explicatæ à Patribus, & fideliter ab Æneâ Sylvio collectæ ſunt: *Nam*, inquit, *nihil mentiti ſumus, nihil ad gratiam, nihil ad odium, retulimus: nec mentis noſtræ aliud erat objectum, quàm publica utilitas & amor veri.* Sic Pius II. uno eodémque calamo Acta à ſe ſcripta retractat, atque inſimul tanquam ſummâ fide ſcripta comprobat atque commendat. Atque ita diſpellitur, quod prætexit, ſe tum divi Pauli exemplo Eccleſiam perſecutum, & nunc S. Auguſtinum imitari. Profectò aliud eſt Curiæ Romanæ in novioribus ſuis principiis, Eccleſiæ Chriſti noxiis, contradicere, aliud Eccleſiam Catholicam perſequi. III. Quod Pius objicit, *Petrum ejúsque ſucceſſores Primatum habere à Chriſto*, id nullâ in parte controverſum eſt inter Catholicos; ſed dun-

taxat *de absolutâ Curiæ Romanæ Monarchiâ*, tanquam Juri Divino, Naturali, & Canonico infestâ contenditur.

IV. Etsi potestas Ecclesiastica & Primatus immediatè sit à Deo institutus, tamen absque medio non confertur Papæ, Episcopis & Sacerdotibus: id est absque ministerio Ecclesiæ, quæ Papam, Episcopos & Sacerdotes deligit, quibus etiam sacros confert Ordines. Nullâ igitur ratione admittendum est, quod Pius II. *l. cit. col.* 1452. asserit, Pontificem Romanum canonicè electum *supremam à Deo potestatem SINE MEDIO consequi, & per ordinem in omnem diffundere Ecclesiam.* Quandoquidem auctoritas Ecclesiastica tota resideat in Christi Sacerdotio credito Ecclesiæ, ut illud proportionatim Papæ, Episcopis, & Sacerdotibus dispertiretur. V. *Aderant*, inquit Pius col. 1453. *Legati Parisiensis scholæ, cujus est fama percelebris: adfuerunt & aliquando vestri* (Coloniensis) *& aliorum studiorum Germanicæ Nationis oratores, & uno cuncti ore Concilii Generalis auctoritatem ad cœlum efferebant..... Adversùs Concilii dignitatem mutire aliquid crimen hæresis fuit. Una omnium vox Concilium Eugenio præferebat.* Non sine divino judicio factum videtur, quòd Pontifex suæ sententiæ retractationem facturus, ipse agnoscat illam doctrinæ omnium Catholicarum Scholarum esse conformem VI Simile nobis judicium est de eo, quod ibid. ultrò fatetur Pius Papa: *Accessit & ipsius Eugenii consensus, qui dissolutionem Concilii à se factam revocavit, & progressum ejus approbavit &c.* Mirum hæc illum voluisse inserere inter suas excusationes, cùm actis Concilii confirmandis inserviant.

VII. De eo tunc quærebatur, *an major sit Papæ quàm universalis Concilii*, Ecclesiam immediatè & essentialiter repræsentantis, *auctoritas:* & utrùm, invito ac inconsulto Concilio, Pontifex Romanus illud possit dissolvere, aut quocunque

que voluerit traducere. *Eugenius*, inquit Pius, *in Italiâ non ſine ratione Concilium petebat: popularitas Synodalis tranſire montes horrebat.* Notari meretur, quòd Concilium legitimè congregatum contemptim vocet *popularitatem Synodalem.* Non ita Dominus & ſanctæ Eccleſiæ noſtræ inſtitutor, qui Matthæi XVIII pollicetur, ſe certò affuturum Conciliis Eccleſiæ: *Ubicunque*, inquit, *fuerint duo vel tres congregati in nomine meo*, *ibi ſum in medio eorum;* quâ formulâ omnem excludit ſingularitatem & abſolutam Monarchiam, quam Curialiſtæ adſtruere moliuntur.

Compendium & concluſio omnium hactenus dictorum eſt, Æneam Sylvium, cùm eſſet juvenis, & necdum ſibi ad opes, beneficia atque honores animum induxiſſet, ad Acta Synodi Baſileenſis fideliter, absque ullo fuco & fallaciis conſcribenda acceſſiſſe: conſequenter potiùs illi habendam fidem ùt juveni & pauperi privato, quàm ùt Cardinali ac Pontifici ſeni & diviti. Argumentum & rationem juvenilis verecundiæ & integritatis pandit ipſe: *Nam*, inquit, *nihil mentiti ſumus*, *nihil ad gratiam*, *nihil ad odium retulimus: nec mentis noſtræ aliud erat objectum*, *quàm publica utilitas & amor veri.* Contra adepto Cardinalatu & demum Pontificatu, ſuæ potiùs cauſæ, quàm Eccleſiæ Catholicæ ſervire, atque ſtatui temporali Romanæ Curiæ providere voluit. Profectò ipſa veritas, quanto majori artificio & animi contentione hìc à Pio II. obtegitur, eò magis ſe prodit.

Melioribus coloribus hìc non deſcribam mutationem animi hujus Pontificis, quàm iis, quibus Eugenium IV. Baſileenſe Concilium rumpere meditantem pinxit ejusdem Synodi Præſes Card. Julianus, cùm ad eum 5. Junii an. 1432. ita ſcriberet: „ Dicunt jam, nos ſperabamus, quòd hic redempturus
„ eſſet Iſraël. Pro Deo abſtineat Sanctitas veſtra à tanto ſcanda-
„ lo; etiamſi ſciret ſe occidendam ratione hujus Concilii,

 „ non

„ non permittat se tam indelebili ignominiâ notari, & tanta „ scandala sequi. Si *in juventute & in omni ætate*, *si ante di-* „ *gnitatem Cardinalatûs, & pòst semper ostendistis signa integri-* „ *tatis & sanctitatis*, si semper fuistis nutritor bonorum mo- „ rum, & persecutor malorum: quantò magis nunc facere „ debetis, cùm vices Dei geritis in terris? Si modò hoc fiat, „ si postea vixeritis ùt beatus Petrus, nunquam credemini: „ putabunt homines omnia fictè fieri. Jam igitur de nullo ho- „ mine nec spes nec fides habebitur, si tali maculâ modò San- „ ctitas vestra permittat se inquinari. " Sic eodem ferè tem-pore *Papa Eugenius* & *Papa Pius*, ambo ante Apostolatum sinceri animi laude clari, post consensum hunc apicem Curialistarum sufflaminationes securi, integritatis gloriam, in eadem causa, ita amiserunt, ut vix ullus sit qui non potiùs fidem habeat *Gabrieli* quàm Eugenio, *Æneæ* quàm Pio.

Conatus equidem fuit Pius Pontifex in memoratâ suâ epistolâ seu Bullâ ad Universitatem Coloniensem datâ laudatum Cardinalem Julianum, firmam fanè Ecclesiæ columnam, socium facere suæ inconstantiæ & mutabilitatis ingenii in dijudicanda causa Ecclesiæ. Verùm ex familiari Juliani & Æneæ colloquio de hac materia Viennæ Austriæ habito (quod est totum hujus rei argumentum) & Æneæ stylo in dicta Bulla *col.* 1454. & *seq.* relato, exornato & ampliato, illud solùm & reverà intelligimus, Julianum, postquam plures Patres ab urbe Basileensi & à Concilio jam discessisse, & rem ad schisma vergere videret, ad hoc impediendum, consequenter optimo fine, suum Præsidis munus deposuisse & ad Eugenium rediisse, cui deinde, prout bonum virum & Cardinalem decuit, adversùm eos, qui dissolutâ Synodo Basileæ remanserunt, & Antipapam elegerunt, adhærere, & varia sub ipso illustria munera atque legationes ad mortem usque implere perrexit. Quando interim

nè

ne verbo aut alio indicio constat, illum egregia sua pro superioritate Concilii argumenta, tum in capite hujus §phi, tum apud Febronium *Cap. VI.* § 16 relata, aut refellisse, aut alienum ab eis animum demonstrâsse: scilicet in & pro casu, quo illis *circa periculum schismatis* usus seu locus daretur. Hæc nunc sufficiant ad refutandum ea, quæ de prætensè primùm errante, pòst retractante Juliano, incassum memorat Eximius Kauffmans *pag.* 15. suæ secundæ Præfationis.

Occasione hæresum, quæ sæculo XVI. eruperunt, hæc de Juliano Card. memorat Augustinus Gervasius in Vindebonensi Universitate SS. Theologiæ Professor *Tomo VIII. Cursûs Theologici anno* 1766. *editi pag.* 30. „ Non est, quod de tam „ lugenda felicitate sibi Lutherus blandiatur. Corruptio mem- „ brorum Ecclesiæ, etiam nobiliorum, maxima erat & into- „ lerabilis. Eam multis sæculis antè depinxit Eugenio III. S. „ Bernardus; eam multis lacrymis sæculo ante Lutherum ex- „ posuit *Eugenio IV. Cardinalis Julianus*, *præsertim quando* „ *tempore Concilii Basileensis omnem maximè necessariæ reforma-* „ *tionis spem elusam vidit.* (lege Bossuetum initio Hist. Variat.) „ Itaque eò demum abusus & corruptelæ, vitia populi, odium „ in Clerum, eò effervenția animorum devenerant, ut unus „ quærerctur, qui tubâ primus caneret, & ad arma paratissi- „ mos invitaret. Is fuit Lutherus &c. " Porro quàm parum verosimile est, Julianum, licèt postea Eugenio iterum adhæserit, suum de corrupto, & necdum emendato, Ecclesiæ Romanæ statu mutâsse animum; tam parum credi potest, eundem suum de Conciliorum generalium superioritate deposuisse sententiam, quam tam validis argumentis & rationibus munierat.

TITULUS VI.
De authoritate Episcoporum ex jure divino.

§. I.

Episcoporum jurisdictio immediatè à Deo est.

Quemlibet Episcopum in sua diœcesi ex divina institutione supremum Pastorem & Gubernatorem esse, semper recognovit Ecclesia. Hoc testantur Patres & Concilia. Sic S. Cyprianus in Epistola 72 ad Stephanum Papam scribebat: *Cùm habeat in Ecclesiæ administratione voluntatis suæ arbitrium unusquisque Præpositus, RATIONEM ACTUS SUI DOMINO REDDITURUS.* Sic medio sæculi IX. Patres Concilii generalis VIII. ajunt, se in depositione & anathematizatione Photii agere *per datam sibi potestatem in Spiritu Sancto A PRIMO ET MAGNO PONTIFICE NOSTRO LIBERATORE AC SALVATORE CUNCTORUM.* Sic itidem medio sæculo XII. ad Eugenium PP. III. scribit S. Bernardus Lib. III. de Considerat. Cap. 4. *Erras, si ùt summam, ita solam A DEO tuam existimas potestatem.* Sic (ut alia prætermittam) sub initium sæculi XIV. Durandus Mimatensis Part. I. Tit. 5. pag. 22. ùt indubiam & communem doctrinam tradidit, *quòd Episcopi potestatem & honorem receperint A DEO, à quo LOCO APOSTOLORUM constituti sunt.*

Tam in Episcopis, quam in Papa duo distinguenda veniunt: scilicet 1) *jurisdictio* seu potestas eorum officio annexa,

&

& 2) *designatio personæ*, quæ officium illud assumit & exercet. Porro designatio personæ, tanquam conditio *extrinseca*, veniebat quondam à Clero & populo eligente, & à Metropolitano acceptante seu confirmante; nunc à Capitulo Cathedrali in Germania eligente, in Gallia à Rege nominante, & à Papa acceptante seu confirmante. Sed *jurisdictio* venit *immediatè* à Christo, tanquam qualitas *intrinseca* ordinis Episcopalis. Eâdem planè ratione *designatio Papæ* venit ab electione Ecclesiæ; sed jurisdictio seu potestas (uti omnes agnoscunt) venit immediatè ab eodem Christo, tanquam unico institutore Ordinis Episcopalis, & Pontificii Primatûs, nec non functionum utrique essentialiter annexorum.

Benedictus XIV. *Tractatu de Synodo Lib. I. Cap.* 4. & post eum Italus noster Viator *pag.* 130. prætendunt, rationi & auctoritati conformiorem videri sententiam, quòd Episcopi potestatem *jurisdictionis* (sub qua comprehendunt jus conferendi beneficia, causas audiendi, leges & censuras ferendi, ac cætera præstandi, quæ ad subjecti gregis regimen sunt necessaria) accipiant à summo Pontifice. Pro *RATIONE* adferunt, quòd ratio *Monarchici* regiminis, à Christo in sua Ecclesia constituti, videatur exposcere, ut totius Ecclesiæ jurisdictionis fons & origo resideat in ejusdem visibili Capite, qui est Romanus Pontifex, atque ab eo profluat in cætera membra. Pro *AUCTORITATE* citant tria Patrum loca: primum ex Epistola 24. Innocentii I. ad Episcopos Carthagine congregatos, apud Harduinum *Tom. I. col.* 1025. Alterum Episcoporum Africæ, scribentium ad Theodorum Papam. Harduini *Tom. III. col.* 734. Tertium Leonis M. Epist. 10. cap. 1. ad Episcopos Viennensis Provinciæ, quam etiam refert Gratianus *Dist. XIX. Can.* 7. Quod hi *pro ratione decisiva* & tanquam suppositum laudant, hoc faciliùs excusabitur in simplice Capucino,

quàm

quàm in docto Pontifice, cujus animum idea Status Monarchici non debuisset eò usque occupare, ut oblivisceretur illius, quod refert Card. Pallavicinus *Lib. XXIV. Cap.* 10. *n.* 1. nempe Oratores Regis Galliæ in Concilio Tridentino semper repugnâsse titulo & juri *Episcopi universalis*, quem Romani Pontifices prætendebant; & quæ ulteriùs de Tridentinorum Patrum, Gallorum maximè & Hispanorum, in eandem rem sententiis ac votis refert idem Pallavicinus *Lib. XVIII. Cap.* 14. nec non *Lib. XXI. Cap.* 11. & 13., quæ loca ipse memorat Benedictus XIV. Confer à nobis relata *Tit. I.* §. 4. Sanè sæculo IX. Romanus Pontifex respectu diœcesanorum aliarum, quoad jus ligandi & solvendi, in opinione communi non habebatur pro *universali*, sed pro *alieno* seu incompetente. Vid. Ahytonis Episcopi Basileensis Capitulare, hoc est, Ordinata Diœcesana, quorum verba *Tit. VII.* §. 2. referemus.

Ad tria Patrum loca, quæ *pro auctoritate* ab Italis hîc adferuntur, jam respondit Joannes à Calore in Apologia Febron. *Art. VIII. n.* 2; & quidem, quod ad bina priora attinet, quantum satis. Tertius locus, qui est ex Epistola 10. S. Leonis, majore consideratione dignus videri posset, & ampliore elucidatione indigere. Est ille sequentis tenoris: *Hujus muneris sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, ut in beatissimo Petro, Apostolorum summo, PRINCIPALITER collocaret, ut ab ipso, QUASI QUODAM CAPITE dona sua, velut in corpus omne diffunderet.* Verùm, *numquidnam reliqui sancti & beati Apostoli*, inquit Gelasius Papa Tract. adv. Græcos, apud Sirmondum in Append. Cod. Theodos. pag. 184. & 187., *non erant simili virtute succincti? Quis hoc audeat affirmare? Sed, ut Capite constituto, schismatis tolleretur occasio, & una monstraretur compago corporis Christi.... Duodecim certè fuerunt Apostoli, paribus meritis parique dignitate*

tate suffulti; cùmque omnes æqualiter spirituali luce fulgerent, unum tamen Principem esse ex illis voluit Christus. Igitur illud *principaliter* non est idem, quod magis completè magísque perfectè, sed potest *a*) significare quod mox dixerat Gelasius, videlicet Petrum inter cæteros Apostolos, *paribus meritis paríque dignitate suffultos, & æqualiter spirituali luce fulgentes PRINCIPEM* esse constitutum; quod nemo Catholicorum negat. *b*) *Principaliter* idem etiam hic esse potest ac *originaliter*, id est, in ipsa Apostolicæ Pontificalísque dignitatis institutione atque principio. *c*) Hoc sensu S. Cyprianus Epist. 55. Ecclesiam Romanam *principalem* nuncupat, id est, ùt statim explicat, *unde unitas Sacerdotalis exorta. d*) Eadem significatio tribui potest S. Irenæo Lib. III. Cap. 3. scribenti: *Ad Romanam Ecclesiam, propter potentiorem principalitatem, necesse est omnem convenire Ecclesiam.* Quia videlicet inter *Ecclesias Apostolicas, matrices & originales fidei* (ùt loquitur Tertullianus Præscript. contra hæreticos Cap. 20.) *à quibus traducem fidei & semina doctrinæ cæteræ exinde Ecclesiæ mutuatæ sunt, & quotidie mutuantur ut Ecclesiæ fiant. e*) Ut is etiam Principalitatis sensus apud Irenæum esse credatur (quamvis aliquibus aliter videatur. Vid. suprà *Tit. II.* §. 6) facit loci ipsius contextus. Imò hanc vocem *Principalitatis* Leonem ab Irenæo hic mutuatum fuisse, est admodùm verosimile. *f*) Sed neque alius est ultimorum verborum Leonis sensus, quàm qui istorum Innocentii in Epistola 2. ad Victricium Rotomagensem, ubi: *incipiam*, inquit, *adjuvante sancto Apostolo Petro, per quem & Apostolatûs & Episcopatûs in Christo cœpit exordium.* Attamen *g*) neque Innocentius neque Leo loquitur de fonte, principio atque dono *potestatis Episcopalis*; siquidem certum sit ex ordine Evangelistarum, hanc priùs communiter à Christo collatam fuisse Apostolis, quàm accesserit prærogativa seu principalitas

 Petri

Petri in eadem communione; non obſtante, quòd ex Diſcipulis Petrus primus à Chriſto vocatus fuerit. *b)* Taceo, quòd S. Leo P. hanc Epiſtolam exaraverit in cauſa S. Hilarii Arelatenſis, quem ille, uti communiter creditur, non juſtè exagitavit; adeo, ut ad eum opprimendum etiam Valentiniani III. Imp. auctoritate uſus ſit; quod pro ſua apud hunc gratiâ facilè valuit. Mirum itaque non eſt, quòd cùm Pontifex actum ſuæ poteſtatis, adversùs unum è præcipuis Præſulibus Galliæ exercitum, apud ejus Collegas juſtificare ſuſceperit, exquiſitis ad eandem ſtabiliendam formulis atque phraſibus uſus ſit in ingreſſu ejus, de qua agimus, Epiſtolæ; quibus proinde tantum virtutis atque roboris agnoſcendum eſt, quantùm eæ cum aliorum Patrum ſententiis conveniunt.

Cæterùm Epiſcopi jurisdictionem accipiunt non à Confirmante, neque per Confirmationem, ſed immediatè à Chriſto *per Conſecrationem;* hæc ſola dat poteſtatem, ſicut *Ordinis*, ita & *Jurisdictionis*, *divinam:* unde Canon 1. Diſt. C. Eccleſias usque ad conſecrationem novi Epiſcopi ſimpliciter vocat *viduatas*, id quod fruſtra ad ſuum ſcopum torquet Innocentius III. in Cap. 1. de Translat. Dixi poteſtatem jurisdictionis *divinam:* omnis enim jurisdictio quaſi-epiſcopalis *humani* juris eſt; ſicut & illa, quæ ſequitur electionem in concordia factam, in locis ultra Italiam conſtitutis, etiam ante confirmationem, juxta Cap. 44. X de Elect. Porro quod ad Confirmationem attinet, non differt ea ullatenus quæ nunc vigore juniorum Canonum à Romano Pontifice ſumitur, ab illa, quæ vi antiquiorum accipiebatur à Metropolitano. Finaliter Apoſtolus Act. XX. ℣. 18. ait: *Attendite vobis & univerſo gregi, in quo vos SPIRITUS SANCTUS poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei:* Non dixit, in quo vos *Petrus* poſuit Epiſcopos. Inde S. Cyprianus de Unitate Eccleſiæ pag. 195. *Hoc erant*

utique

utique & cæteri Apoſtoli quod fuit Petrus, pari conſortio præditi & honoris ET POTESTATIS: à Deo certè, non ab homine.

De origine & fonte juris Epiſcopalis ita diſſerit D. Kauffmans in Præfatione ſecundæ editionis *pag.* 19. *ſeq.* „ Poteſtas „ ùt Sacerdotis, ità Epiſcopi *non ab homine eſt*, ſed *à Spiritu* „ *Chriſti*, ſicut à principio & nunc & ſemper. Poſt Apoſto- „ los præter inviſibilem junctionem *in uno Spiritu*, alia eſt „ *conſpicua per hominem*, dum hominis miniſterio poteſtas „ communicatur, & dum *Præceptoris*, *quem oculi noſtri vi-* „ *dent*, gubernatione conceditur exercitium poteſtatis . . . . . „ Ad unitatis conſervationem ſpectat, omnes gregum parti- „ cularium Paſtores cum Romano Pontifice propter potentio- „ rem S. Sedis Apoſtolicæ principalitatem communicatione „ Sacrorum conjungi, ut ſit unum Ovile, & unus Paſtor. „ Ita ſacrum Miniſterium Epiſcopale exercendi facultas, ſicut „ Romani Pontificis authoritate incipit, ita & conſervari de- „ bet, ſeu, ut ſcholaſticâ phraſi jam commodè utar, & *in* „ *fieri*, & *in facto eſſe* perpetuò ad ultimum vitæ momentum „ (ſi Clero & populo præeſſe pergat) dependebit . . . . Epi- „ ſcopi per conſecrationem fiunt Patres. *Pro Chriſto*, non *pro* „ *Papa* legatione funguntur, poſtquam Papa perſpectis iis, „ quæ fidem, ſcientiam, merita, electionem ſpectant, judi- „ caverit eos ad Cathedram Epiſcopalem elevandos, & quàm- „ diu impedimentum SS. Canonibus declaratum non obſtite- „ rit, propter quod Papali providentiâ pro fidelium ſubdito- „ rum ſalute loco moveantur.

Quàm inopes rerum voces! quàm inania & confuſa verba! Videat quisque prudens, an & quantum hæc firment ſententiam Benedicti XIV. quam hoc §pho expoſuimus, ſententiam, quam Febronius ejúsque defenſores meritò impugnârunt. Quis eſt ille *Præceptor* oculis noſtris conſpicuus; cujus mini-

ſterio Epiſcopalis poteſtas communicatur? Per tredecim ad minus ſæcula fuit Metropolitanus; hodie in Germania *virtute Concordatorum* eſt Epiſcopus Romanus. Quid *ad collationem authoritatis Epiſcopalis* & ſingularum ejus partium facit ſubſequens illa communicatio cum Papa tanquam Centro Eccleſiæ? Illa Epiſcoporum facultas, illud jus conferendi beneficia, cauſas eccleſiaſticas audiendi, leges & cenſuras ferendi, & reliqua, quæ ad ſubjecti gregis gubernationem neceſſaria ſunt, præſtandi, de jure neque *in fieri*, neque *in facto eſſe* dependent à ſummo Pontifice. Epiſcopi in Gallia adhuc hodie conſecrantur auctoritate & jure Metropolitani, non Romani Pontificis. &c. Et ſi in Germania Confirmatio electionis Romana injuſtè negaretur vel protraheretur, hoc jus æque ac in Gallia ad Synodum provincialem rediret, atque ita ab hac electio legitimè facta jure revoluto poſſet confirmari.

Hæret adhuc Italus, & quærit, qua ratione combinari valeat quod à Febronio aſſeritur, Claves datas eſſe *Eccleſiæ*, cùm tamen hic prætendatur, ſingulos Epiſcopos eas immediatè habere *à Chriſto.* Hoc ænigma ſolvit Toſtatus Epiſcopus Abulenſis loco per Febronium *Cap. I.* §. 6. citato. Videlicet:
„ Ipſa multitudo non habet Jurisdictionem, cùm Jurisdictio
„ ſecundum actum non poſſit cadere *in communitatem*, ſed
„ *in perſonam determinatam*, quia jurisdictio requirit actus,
„ ùt judicare & imperare; communitas autem non poteſt ex-
„ ercere actus aliquos; imò impoſſibile eſt in communitate eſſe
„ jurisdictionem ſecundùm actum. Eſt tamen jurisdictio ſe-
„ cundùm originem in communitate & ſecundùm virtutem;
„ quia omnes perſonæ accipientes jurisdictionem, ex virtute
„ communitatis accipiunt, quia ipſi poſſunt per ſe judicare,
„ Communitas autem non. Ita autem videtur de Clavibus
„ Eccleſiæ, quia illæ datæ ſunt à Chriſto *toti Eccleſiæ.* Quia
„ tamen

„ tamen non poterat tota Ecclesia dispensare illas, cùm non „ esset aliqua persona, tradidit eas Petro, nomine Ecclesiæ. „ Non fuerunt datæ claves illis Apostolis *tanquam determinatis personis*, sed *tanquam Ministris Ecclesiæ*; & tunc magis „ dabantur claves Ecclesiæ, cùm Ecclesia, quæ habet illas radicaliter, nunquam moriatur.... Respondendum est, quòd „ Ecclesia suscipit claves à Christo; & Apostoli tanquam Ministri Ecclesiæ: & nunc Ecclesia illas habet, & Prælati „ etiam; sed aliter Ecclesia quàm Prælati: nam Ecclesia habet „ secundùm originem & virtutem, Prælati autem habent secundùm usum earam." Hæc ille, nec malè. Ego autem pro ampliore claritate & hujus quæstionis elucidatione sic dissero: Claves dantur *singulis personis* Episcoporum, etiam summorum, non *propter ipsos*, sed *propter Ecclesiam:* dantur autem per *characterem ordinis.* Ideo verò manent claves semper in collectione Episcoporum, quia singuli de illa collectione habent characterem; & ita habent, ut decedente uno, superstites possint alii novo per ordinationem dare sacramentalem characterem. Hac occasione etiam audiendus S. Cyprianus *Epist.* 27. ità discurrens: „ Dominus noster, cujus præcepta & „ monita observare debemus, Episcopi honorem & Ecclesiæ „ suæ rationem disponens, in Evangelio ita loquitur, & di„ cit Petro: *Ego tibi dico, quia tu es Petrus, & super istam* „ *petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non vincent* „ *eam &c.* Inde per temporum & successionum vices Episco„ porum ordinatio & Ecclesiæ ratio decurrit, ut Ecclesia su„ per Episcopos constituatur, & omnis actus Ecclesiæ per eos„ dem præpositos gubernetur."

Superest ut explicetur, quo sensu Episcopi sine præjudicio sui gradùs dici possint tales *per gratiam Sedis Apostolicæ.* Possunt autem id pluribus modis: 1.) Quia Sedes Apostolica

eſt centrum Catholicæ Unitatis ſecundùm dictum S. Cypriani in Epiſt. 55. ad Papam Cornelium pag. 86. ubi: *Navigare audent ad Petri cathedram, atque ad Eccleſiam principalem, UNDE UNITAS SACERDOTALIS EXORTA EST.* 2.) Quia conſtans eſt SS. Patrum doctrina, Epiſcopatum in S. Petro ſuum habuiſſe initium, quippe qui in tota Eccleſia unus eſt, licèt inter multos diviſus: non quaſi Petrus ſolus fuiſſet Epiſcopus, ſed quia fuit primus, cui Chriſtus promiſit Epiſcopalem poteſtatem, ab illo receptam nomine totius Eccleſiæ. Audiamus hìc iterum omnium loco divum Auguſtinum Tract. LXVIII. in Joannem n. 4. *Cùm omnes eſſent interrogati, ſolus Petrus reſpondit: Tu es Chriſtus. Et ei dicitur: Tibi dabo &c. tanquam ligandi atque ſolvendi ſolus acceperit poteſtatem: cùm & illud unus pro omnibus dixerit, & hoc cum omnibus, tanquam perſonam gerens unitatis, acceperit.* 3.) Quia, uti refert Innocentius I. Epiſt. 15. ad Decentium Epiſcopum Eugubinum num. 2. Eccleſiæ Occidentis ab Eccleſia Romana, unà cum luce Evangelii, etiam primos ſuos Paſtores acceperunt. Unde ſequitur, hodiernos Latinæ Eccleſiæ Antiſtites eſſe filios primorum & antiquiorum Epiſcoporum, quos ſummi Pontifices ſub initium miſerunt in Africam, Galliam, Hiſpaniam, Italiam & Germaniam. His addi poteſt 4.), quòd quemadmodum ſeriùs (ſæculo ſcilicet XIV.) electionum Epiſcopalium confirmationes ad Apoſtolicam Sedem variis ex cauſis devolutæ fuerunt, ita & circa idem tempus, aut ſeriùs etiam, hæc formula *Sedis Apoſtolicæ gratiâ*, antè ferè incognita, in uſum deducta ſit.

In Judicio Academico Colonienſi de Juſtini Febronii libro ſingulari, quod in capite hujus Tomi II. cum Notis criticis & reformatoriis editum proſtat, alma Univerſitas Art. IV. comparationem inſtituit, *quantum ad divinam originem*, inter jus Epiſcopi & poteſtatem cujusque Parochi; ex quo ambo peræ-

que

que *positi sint A SPIRITU SANCTO regere Ecclesiam Dei*, quanquam ille cum ampliore facultate: siquidem Parochus ex eodem fonte, quo Episcopus, jus habeat suam regendi Ecclesiam, oves verbo & sacramentorum dispensatione pascendi, corrigendi, ligandi &c. Verùm hæc correctione indigent, & explicatione multâ. Christus Joannis XX. ℣. 21. 22. discipulis suis dando *missionem* eis dicens: *sicut me misit Pater, & ego mitto vos*, ipsos fecit Apostolos, quorum successores sunt Episcopi: Apostolatui sic dato annectitur potestas remittendi & retinendi peccata: *& hoc cùm dixisset* (*in textu græco, & hoc dicens*) *insufflavit, & dixit eis: accipite Spiritum Sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt*. Hanc potestatem remittendi & retinendi peccata, quæ Apostolici muneris primaria pars est, Episcopi constitutis sub se presbyteris communicaverunt, eos eisdem verbis ordinando, sed salvâ ac sibi reservatâ semper *præviâ missione* ad excipiendas Confessiones & reliqua quæ ad sacramentum Pœnitentiæ pertinent. Etenim si Apostolus ad Rom. X. ℣. 14. dicat: *quomodo verò prædicabunt, nisi mittantur?* à potiori dicendum: *quomodo peccata remittent, nisi mittantur.* Sic Apostoli eorúmque successores Episcopi hanc suam *missionem* immediate à Christo acceperunt, Presbyteri eandem accipiunt ab Episcopis. Rationem suppediat Concilium Trid. Sess. XIV. Cap. 7. *quia natura & ratio judicii illud exposcit, ut sententia IN SUBDITOS DUNTAXAT feratur*, sine missione autem Episcopi presbyter nullum habet subditum. Non sic de Papa respectu Episcopi.

§. II.

§. II.

De præjudicio Ordinis Episcopalis ex Beneficiorum reservatione, ex Annatis, & ex præferentia Cardinalium.

Solis Romanis, & Doctori Coloniensi Jo. Godefrido Kauffmans, possunt hodie non paradoxa videri, quæ de jure conferendi beneficia tradit Viator noster *pag.* 257. *seq.* post Hieronymum Gonzalez in Commentario ad Regulam VIII. Cancellariæ; videlicet: „ Papa habens totum orbem pro suâ „ diœcesi, habet omnem potestatem disponendi de beneficiis, „ quæ potestas ab initio non Apostolis, sed Petro à Christo „ data est: omnis quippe potestas, quæ ad politicam Ecclesiæ „ gubernationem spectat, in summo Pontifice tanquam in „ fonte residet, & ab eo in alios derivatur. Ipse solus ab in- „ itio in Orientali Ecclesia dignitates & beneficia instituit. „ Hanc potestatem postea concessit Archiepiscopis & Episco- „ pis, cuilibet in suâ diœcesi: etenim cuncti Prælati de mun- „ do eandem habent à Papa, ipse verò à solo Deo: ab illo „ omnis jurisdictio & conferendi potestas fluit & ad eum re- „ fluit &c. " Omnibus his monstruosis doctrinis nec momento quidem nunc immorabor, Illud unum hic repetam quod jam tempore Basileensis Synodi scripsit Card. Cusanus de Concordantia Cath Lib. II. Cap. 32., ubi *per tacitum*, inquit, *consensum totius Ecclesiæ Romani Pontifices reservationibus factis usi sunt . . . . Nunc autem exorbitantia ob varias læsiones displicere incipit, & oritur contradictio. Quare puto, Papam ampliùs non posse generaliter reservare beneficia, nisi expressè ei indulgeretur per Concilium. Papa enim invitis Episcopis legem dare non potest.*

Addit

Addit deinde Capucinus Viator, non ſpectare ad hominem privatum exigere, ut diſciplina reſervationum, quæ jam pacificè viget, immutetur; hæc res, ait, *Conciliis* & *Concordatis* relinquenda eſt. Non malè id quidem; attamen non negabit ille aut invidebit particulari JCto licentiam dandi Magnatibus tam Eccleſiæ quàm Sæculi conſilia, & reſpondendi ex Jure, cujus magnam partem conſtituunt Concilia & Concordata Nationum. Porro ex *Conciliis* reſpondit Febronius Cap. VII. §. 4. ex *Concordatis* Editor ſecundi Tomi Febroniani in Præfatione, quando ille oſtendit *Concilia* reſervationibus reſiſtere: hic Romano Pontifici ex *Concordatis* omnem beneficiorum collationem in Germaniâ negari.

Cum Reſervationibus magnam familiaritatem habent *Annatæ*, tam quoad originem, quàm quoad jus. Negotium Annatarum, inquit Italus *pag.* 259. atris coloribus depingere Febronius non ceſſat; cùm tamen Pallavicinus teſtetur eas bene impendi. Cæterùm, addit ille, hujusmodi taxæ, cùm corrigibiles ſint, non ſunt confundendæ cum intrinſecis ſanctæ Sedis privilegiis. In Annatis æque conſideranda ſunt *Jus commune* & *Concordata*, ac de Reſervationibus jam dictum eſt. At neque vigore *Concordatorum* Galliæ neque Germaniæ illas deberi probavit Theodorus à Palude in Floribus ſparſis ad Febron. Cap. VII. §. 4. Quod ad *Jus* attinet, illud idem hodie eſt, quod fuit tempore Conciliorum Viennenſis & Conſtantienſis. Quæ autem tempore primæ harum Synodorum de earum perceptione fuerit communis ſententia, intelligimus ex Durandi Tractatu *de Modo Generalis Concilii celebrandi Part. II. Tit.* 20. ubi: „ In Curia Romana cœtus DD. Cardinalium „ vult habere unà cum D. Papa certam portionem à Prælatis, „ qui promoventur ibidem. Videtur ſuper hoc maxime pro- „ videndum; nam hæc hæreſis maxime corrumpit Eccleſiam

„ univerſalem & univerſos populos: & proviſa jam remedia
„ pro nihilo reputantur Cùm in Curia Romana publicè con-
„ trarium fiat, ac ſi non eſſet peccatum committere ſimoniam;
„ vel ſi dare vel accipere pòſt non eſſet idem, ſicut dare vel
„ accipere ante." Quale verò tempore Conſtantienſis Concilii de his Annatis fuerit judicium Nationis Gallicanæ, percipitur ex ſcripto, quod edidit Orthuinus Gratius in Faſciculo rerum expetendarum fol. 189., & poſt eum alii multò curatius ſub hâc rubricâ: *Apoſtoli & Reſponſio dati per venerabilem Nationem Gallicanam dominis Cardinalibus &c. appellantibus ab ejusdem Concluſione, voto, deliberatione, ac declaratione Conſtantiæ captis & factis ſolemniter per eandem, quòd vacantiæ ac minuta ſervitia nullo jure ſunt debita, & de cætero nihil ſolvent.* In hac autem Reſponſione ita inter alia, hæc inclyta Natio:

„ Cùm ſubjungit Appellans, quòd Papa & Cardinales
„ ſunt in poſſeſſione percipiendi à Prælatis annatas; reſpon-
„ detur, quòd nullus unquam illis competiit titulus perci-
„ piendi; & ſi aliquando perceperunt, hoc fuit per modum
„ permiſſivæ facultatis & benignæ tolerantiæ, quæ ſecundum
„ Innocentium & quoscunque Doctores poteſt revocari quan-
„ docunque: & eſt mirum literatos talia pro fundamento al-
„ legare, quod & cæteros ſufferre non intendunt: quia quan-
„ docunque eis eſſet ſubveniendum, contribuendum eſſet æqua-
„ liter per Nationes & Provincias, & talis proviſio annata-
„ rum nimium eſſet exceſſiva. Nam taxa Vacantiarum, ſe-
„ cundùm quod deſcripta eſt in libris Cameræ Apoſtolicæ, de
„ Eccleſiis Cathedralibus & Abbatiis Galliarum taxatis, aſ-
„ cendit ad ſexcenta nonaginta ſeptem millia ſeptingenta quin-
„ quaginta Francorum (697750.) ſine Prælaturis, quas non
„ taxant, & aliis inferioribus dignitatibus & beneficiis, quæ
„ ferè ad tantundem aſcendunt: quæ ſumma primis ſex annis

„ (velut

„ (velut clarè demonſtraretur) integraliter ſolvitur, & ſingu-
„ lis annis diviſa aſcenderet ad ducenta millia, Prælaturis &
„ aliis minoribus beneficiis junctis. Quòd ſi in ſingulis Na-
„ tionibus tantundem reciperetur & haberetur, aſcenderet
„ ad ſummam, & eſſet in univerſo ſex milliones nongenta
„ ſeptuaginta ſeptem millia & quingenti floreni (6977500.)
„ quod eſſet exceſſivum valdè, etiam quando non ſolveretur
„ niſi tota in decennio. . . .

„ Quando autem communia ſervitia, ſicut dixit Appel-
„ lans, deberentur propter ſervitium, quod Communitati
„ & Reip. impendit Papa & Cardinales &c. Reſpondetur,
„ quòd Papa adminiſtrans juſtitiam, & regnans ad ædifica-
„ tionem Eccleſiæ & ſalutem animarum, & non propter
„ ſeipſum, ſervit quamplurimum, & tali ſerviendum eſſet
„ etiam realiter: Quoad Dominos Cardinales, ſi non debea-
„ tur eis, niſi quia ſerviunt, quàmplures ex eis de nihilo ſer-
„ viunt, imò nocent & officiunt, ſuperſedendo ab expreſſio-
„ ne cauſarum, quæ ſuo tempore locum habere potuerunt.

„ Quando ulteriùs ſubjungit Appellans, quòd ſine Va-
„ cantiis vivere non poſſunt, attento, quòd patrimonium
„ Eccleſiæ propter ſchiſma & malum regimen Eccleſiæ Ro-
„ manæ & Præſidentium in eâ eſt occupatum &c. Allegat
„ ſuam turpitudinem; & devorantibus ſubſtantiam ſuam non
„ eſt dandus recurſus ad alienas. . . .

„ Et cùm ulteriùs Appellans dicit, quòd ſi removeren-
„ tur Vacantiæ, Cardinales Reip. ſervientes non haberent,
„ unde viverent, & ſic eas non debere ſolvi, nimiâ levitate
„ fuiſſet concluſum à Natione Gallicanâ, Reſpondetur, quòd
„ ex ſupradictis poteſt apparere ſi nimiâ levitate vel digeſtâ
„ deliberatione proceſſit Concluſio, & ſi nimiâ cupiditate co-
„ netur eam impedire. . . .

„ Quòd Sede Apoſtolicâ vacante, ſicut dicit idem Ap-
„ pellans, nihil ſit innovandum &c. Reſpondetur, quòd ni-
„ hil innovatur, ſed, quod eſt vitioſum, ſcandaloſúmque &
„ indebitum, tale eſſe declaratur.

„ Quando ulteriùs progreditur idem Appellans, oſten-
„ dens, quòd inconſultis aliis Nationibus ad concluſionem
„ Natio Gallicana proceſſit &c. Reſpondetur, quòd per me-
„ dium deputatorum aliarum Nationum (qui omnes conſen-
„ ſerunt, quòd de præſenti & de præterito tollendæ eſſent)
„ ſatis aliæ Nationes conſultæ videntur; &, quòd ſuper illis
„ Natio Gallicana deliberaret, omnes ſciverunt Nationes, &
„ etiam Domini Cardinales; & ultra deliberationem etiam &
„ motiva & concluſionem ſuam voluit communicare aliis Na-
„ tionibus ad effectum concurrentiæ & proviſionis dandæ,
„ quod Domini Cardinales per exquiſita media impediverunt;
„ & inter Nationes non eſt, quæ tantùm fuerit gravata, ſi-
„ cut Gallicana in iſtis exactionibus, & propterea magis ſol-
„ licita eſſe debet. Et conſtat, quia in Anglia nihil percipit
„ (niſi de Epiſcopatibus, qui ſunt pauci) Camera vel Domini
„ Cardinales: nec paterentur, quòd interea Cardinales ob-
„ tinerent beneficia. Et in certis regnis Hiſpaniarum ordina-
„ tum eſt, quòd Camera nihil totaliter recipiat. In Italiâ ve-
„ rò beneficia, prælaturæ, & dignitates modici ſunt valoris;
„ & cùm hoc Domini temporales & Communitates prohi-
„ bent, quando videtur eis atque placet, quòd dicta Camera
„ nihil recipiat. Et noviſſimè Communitas Florentina Papam
„ Joannem, qui tunc erat, & Dominos Cardinales in eorum
„ civitate exiſtentes, propter unicum abuſum, quem Papa
„ commiſit in conferendo unam Abbatiam ſitam in eorum do-
„ minio, privaverunt poteſtate conferendi beneficia in eorun-
„ dem dominio usque ad quinque annos, & tunc appellave-
„ runt;

„ runt; & tamen per hoc perdunt fructus Annatarum. In Alemania in certis diœcesibus & provinciis percipit aliquid, in „ aliis verò nihil: imò nec admittuntur literæ apostolicæ, „ nisi quantum placet Episcopis, qui recusant in denegando „ *Vidimus*. Et propterea Gallia, qui nimiùm grata fuit & „ obedivit, nimiùm gravata est, & adhuc opprobriis laceratur. ‘

Ordini Episcopali, qui jure divino in Ecclesia primarius est, humanâ Cardinalium prælatione, seriùs factâ, detractum esse, probavit Febronius *Cap. VII. §. 9.* Quid Gallia de hac injuriâ, primo illi Ordini Ecclesiastico per Romanos illatâ, sæculo XIV. senserit, intelligitur ex eàdem ejus Responsione, cujus modò fragmentum dedimus loquentes de Annatis. In eâ ità de Cardinalibus Gallica Natio:

„ Cardinales duplicem habent statum: primævum, cujus retinent titulum, & principales dignitates in Collegiatis Ecclesiis. In Curiâ Romanâ obtinent vel sunt Curati parochialium Ecclesiarum ejusdem; & illo respectu dicuntur „ *Cardinales*, id est *principales*; quod non competit eis specialiter, sed multæ sunt Ecclesiæ, sicut Ravennatensis, in „ qua obtinentes dignitates in ea nominantur Cardinales; & „ ita est in pluribus aliis Ecclesiis in diversis regnis & provinciis: & ex ista præsenti institutione eorundem primum officium fuit, & est, & esse debet, confessiones audire, prædicare, & etiam baptizare, quoad Presbyteros: Episcopi „ verò Cardinales hæc habent facere & exercere in suis diœcesibus. Et isti de suis titulis & eorum emolumentis isto „ respectu debent & tenentur contentari, sicut alii de Clero „ in singulis diœcesibus.

„ Alium statum assumpserunt Cardinales, quando vestibus, honore & ornatu senatorio decorati sunt; hunc enim „ statum tenent & repræsentant Dòmini Cardinales, ùt dicit

„ Innocentius, quorum officium eſt Principi conſulere, ſcili-
„ cet Papæ, ſicut conſulebant Principi temporali. Scientes
„ Imperatores, Eccleſiam (Romanam) non poſſe onera talis
„ ſtatûs ſufferre, nec expenſas ſuſtinere; contulerunt & de-
„ derunt eis patrimonium & temporalia pro ſtatu eorum,
„ quod poſtmodum fuit augmentatum.

„ Quòd Cardinales ſint Papæ *Coadjutores*, ſicut dicit,
„ qui ex adverſo appellat, nihil eſt, ſuper falſo ſe fundat:
„ quia Epiſcopi ſunt Papæ coadjutores, & ſupra Cardinales
„ *jure divino*, Cardinales vero ſunt tantummodo Papæ *Con-*
„ *ſultores.* Patet etiam, quod Epiſcopi majores eſſe videntur
„ Cardinalibus; quia cùm florebat temporalitas eis data, Ec-
„ cleſia & generale Concilium ſtatum eorum limitavit ad XXV.
„ familiares, Epiſcoporum vero ad XXX., quos tamen con-
„ temnunt hodie. . . . . “

Jam ante hæc tempora, nimirùm ſub initium ſæculi XIV. de hâc Cardinalium & aliorum indebitâ prælatione ſic ſcripſit Durandus Mimatenſis Epiſcopus *cit. Tract. Part. II. Tit.* 7. *p.* 67. „ Honor debitus unicuique juxta ſuum ſtatum debe-
„ tur Epiſcopis, & non Prælatis, qui non ſunt ſucceſſores
„ Apoſtolorum, ſed ſunt, & ab initio fuerunt aſſumpti ad
„ miniſtrandum & ſerviendum in eccleſiis parochialibus, &
„ ut ipſi presbyteri Papæ aſſiſtant in miſſarum ſolemnitatibus,
„ & diaconi Cardinales in induendo Papam, & aliis miniſteriis
„ inſiſtant, & circa altare deſerviant domino Papæ; ſicut ha-
„ betur in Cronica Martiniana Tit. de duplici regimine Urbis.
„ Quinimo (quod videtur eſſe indecentius) Camerarius domi-
„ ni Papæ & Vicecancellarius, Auditor contradictoriarum,
„ Referendarius & Notarii Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Præ-
„ latis aliis in ſedibus præferuntur; cùm tamen ſecundùm
„ eorum dignitatem & prærogativam ordinum, & ordinatio-

„ nis

„ nis ſuæ tempus, concedere & in quâlibet re ſua loca tenere „ deberent. .... Dicti etiam diaconi & presbyteri Cardinales contra ritum & morem Eccleſiæ Romanæ, qui ab eis „ ſervandus eſt, & fortè contra jus, præſentibus Archiepiſcopis & Epiſcopis in Miſſâ & in menſa benedicunt; & „ dictos Archiepiſcopos, Epiſcopos & Prælatos, frequenter „ longè infra ſe poſitos velut in imo, reſpiciunt. Cùm itaque „ Gregorius Papa ſcribat, quod honorem ſuum non reputat, „ in quo fratres ſuos honorem ſuum perdere cognoſcit: quia „ ſuus honor eſt honor univerſalis Eccleſiæ, & ſolidus vigor „ fratrum ſuorum Epiſcoporum; & ſcribat, ſe tunc honoratum, cùm ſingulis quibusque honor debitus non negatur; „ & (ne detrahatur honori cæterorum Prælatorum) inhibeat „ ſe univerſalem Papam vocari: quia talia verba veritatem inflant, & charitatem vulnerant; haberet Romana Eccleſia „ providere circa dictum honorem Epiſcopis & Prælatis omnibus impendendum. Et recordari deberet jugiter de ſcripto: „ Cur te habeam ùt Principem, cùm me non habeas ùt Senatorem. *Diſt.* 95. *Can.* 7."

§. III.

De Exemptione Regularium.

S. Bernardus, inquit Italus *pag.* 262., ſubjectionem primitivam Regularium ſub Epiſcopis non expetivit, ſed zelum exprimit contra inobſervantias & abuſus, qui ex independentiâ *totali* ab Epiſcopis *per accidens* contingebant. Errat bonus Capucinus noſter. Divus Bernardus ad Eugenium Papam ſcribens, agit *in genere* contra Exemptiones; & primarias rationes, quibus eas impugnat, non ex accidentalibus abuſibus, ſed, ut ita loquar, ex ipſis rei viſceribus deſumit. Oſtendit nimirum,

nimirum, quàm ſit indecens Eccleſias Epiſcopis ſubtrahere, & ſibi immediatè ſubjicere; nec non quàm ſit incongrua ejusmodi diſpenſatio, quæ ſubditum jugo legitimi Superioris liberat; porro, quòd nullum commodum, nullus fructus ex hac immunitate in regularem diſciplinam profluat; quòd denique exemptio ſit arbor non faciens fructus bonos.

Notandum inſuper, quòd Bernardus præcipuè agat adversùs Petrum Cluniacenſem, Cluniacenſium Abbatem, virum verà pietate venerabilem. Nullo huic culpa impingi potuit, quòd abuſus exemptioni ſupervenientes in monaſteriis foverit; cúmque hic Lib. I. Epiſt. 28. reponeret, qualiter Ordinis ſui immunitas irrefragabili ſummi Pontificis authoritate ſancita ſit, & tandem concluderet: *Si adhuc perſtatis, & nos malè agere jactitatis, illum, quem obtendimus, impetite, & nobis dimiſſis, cum illo agite*; cúmque alii Epiſcoporum poteſtati ſe ſe ſubtrahere conantes eundem clypeum authoritatis Pontificiæ obtenderent; illico ſanctus Doctor querelas ſuas ad Eugenium Pontificem ſcripſit, & non objectâ Petro Cluniacenſi abuſuum culpâ, ſed ex rationibus aliis graviſſimis exemptiones fortiter impugnavit: *Murmur*, ait, *loquor & querimoniam Eccleſiarum: truncari ſe clamitant, & diſmembrari. Vel nullæ, vel paucæ admodùm ſunt, quæ plagam iſtam non doleant, aut non timeant. &c.*

Monitis S. Patris Bernardi, fervente primo religionis zelo, morem geſſère filii, qui in ipſo Ordinis ſui exordio 1.) privilegiis quibuscunque nuntium miſerunt, & 2.) ipſa Ordinis fundamenta in Epiſcoporum obedientiâ poſuerunt. Quoad primum teſtis eſt famoſa illa *Charta Charitatis* (de quâ agunt Annales Ciſtercienſes Tom. I. pag. 109.) cujus hæc ſunt verba: *Ne aliqua eccleſia vel perſona Ordinis noſtri adversùs communia ipſius Ordinis inſtituta privilegium à quolibet poſtulare audeat,*

audeat, vel obtentum quomodolibet retinere. Alterum teſtatur ipſa confirmatio Calliſti II. relata in Bibliotheca Ciſtercienſi Lib. I. pag. 36., in qua Pontifex ait: *Siquidem aſſenſu & deliberatione communi Abbatum & Fratrum monaſteriorum veſtrorum, & EPISCOPORUM, in quorum parochiis eadem monaſteria continentur, quædam Capitula ſtatuiſtis, quæ authoritate Sedis Apoſtolicæ petiſtis confirmari &c.* Sic ipſorum Epiſcoporum aſſenſu & deliberatione prima Ordinis ſtatuta concepta fuerunt.

Quod ſuprà de irrefragabili authoritate ſummi Pontificis Bernardo objecerat Abbas Cluniacenſis, ei dignè occurrit Ivo Carnotenſis, Epiſtolâ 195. ad Gaufridum Abbatem Vindecinenſem ſcribens: *Non eò pertinere Eccleſiæ Romanæ poteſtatem, ut improbitati & contumaciæ adversùs Paſtores bellaturienti patrocinium* & *auctoritatem præſtet: Non ergo injuſtum, ſi tibi ſubtraho lac Matris, qui mihi debitum honorem non exhibes Patris. Noveris enim, vanas eſſe excuſationes, quas obtendis, te propter obedientiam Romanæ Eccleſiæ, Carnotenſi Eccleſiæ refutâſſe profeſſionem, cùm Eccleſia Romana à Deo nullam injuſtam acceperit poteſtatem fidem violandi, ſcilicet debita ſua cuique non reddendi, ſed tantùm, quæ ſunt liganda ligandi, & quæ ſunt ſolvenda ſolvendi.* His omnibus conſonat Petrus Cantor, in *Verbo Abbreviato* per totum *Caput* 44. contra exemptionem multa verba faciens, & inter alia hæc: *Cùm quælibet Provincia ſuum habeat Metropolitanum, quælibet Diæceſis ſuum Epiſcopum, abſurdum & enorme videtur, Eccleſiam vel Abbatem eſſe in Epiſcopatu illius, & de Epiſcopatu illius, & non ſub Epiſcopatu illius Diæceſis: non ei ſubjectus, licèt ſit de Epiſcopatu & in Epiſcopatu illius.* Notent interim hìc Epiſcopi Ivonis conſilium, quo ſubtrahendo Regularibus lac *Matris*, eos ad cânonicam Epiſcopi, tanquam legitimi *Patris*, obedientiam haud difficulter reducent.

 Cùm

Cùm animadversum esset, ex Regularium exemptione tot mala profluere, sæpius de omnimodâ ejus revocatione actum fuit, præsertim in Conciliis. In Concilio Romano anni 1123. tanto indignationis æstu efferbuerunt Episcopi Italiæ, ut Callisto II. dicere non fuerint veriti: *Nihil superesse aliud, nisi ut, sublatis virgis & annulis, monachis servirent: Illos enim ecclesias, villas, castra, decimationes, vivorum & mortuorum oblationes detinere.* In Concilio œcumenico Lugdunensi an. 1245. sub Innocentio IV. ipse Pontifex partim in Concilio per *Cap. 1. de Privilegiis in Sexto*, partim post hoc Concilium, privilegia Religiosis hinc inde concessa moderatus est. In Viennensi Synodo an. 1311. sub Clemente V. Episcopi, ut omnes exemptiones & privilegia funditùs exciderentur, instabant. Refert Valsinghamus Benedictinus, monasterii S. Albanensis Monachus, qualiter ante hoc Concilium generale Viennense rumor ubique divulgatus fuerit, fore, ut in eo omnia privilegia ad jus commune revocarentur: *Unde*, ait, *Ordo Cisterciensis Papam adiit ante dicti Concilii celebrationem pro exemptione suâ pristinâ obtinendâ. Quod & obtinuit DONIS DATIS.* In hoc Concilio Ordo Templariorum extinctus est. Eâ occasione dixit Gerso in Oratione super Bullâ Mendicantium Parisiis habitâ, *Ægidium Romanum meritò censuisse Templarios exemptionibus suis & morum perniciem sibi primùm, & postea Ordinis sui excidium acceleràsse.* Opp. Gerson. Tom. II. col. 434.

Juvat autem hìc propiùs intueri, quale tempore ejusdem Viennensis Concilii fuerit magnorum virorum de his exemptionibus judicium. Hoc præprimis discimus ex Guillelmi Durandi Episcopi Mimatensis *Tractatu de Modo generalis Concilii celebrandi*, quem ille jussu Papæ Clementis V. pro instructione dicti Concilii composuit. Ejus verba, licèt nonnihil diffusa, huc referre vìsum est, tum quòd totam ferè hanc materiam exhauriant,

hauriant, tum quòd quæ tunc, id est, ante quinque propemodùm sæcula prudenter existimata sunt, omninò conveniant cum iis, quæ hodieque à viris probis & doctis creduntur. Sic autem ille *Parte I. Tit.* 5.

„ De Exemptionibus, ex qua causa concessæ fuerint, & „ continuò concedantur, & quis fructus modernis tempori- „ bus subsequatur ex eis, haberet Domini nostri Papæ Sancti- „ tas providere. Magna namque authoritas ista in Dei Eccle- „ sia est habenda: etsi nonnulli ex prædecessoribus & majori- „ bus nostris fuerunt, quæ illorum tempore potuerunt esse „ sine culpa, & postea vertuntur in errorem & superstitionem, „ ut sine tarditate aliquâ, & cum magnâ authoritate à posteris „ destruantur. *Dist.* 63. *Can.* 28. ℣. *verùm.* "

„ Quòd autem ad faciendum dictam revocationem exem- „ ptionum, D. Papa de facili debeat esse inclinatus, possunt „ & debent eum movere non solùm prædicta, sed etiam mul- „ ta alia. Primum est generalis ordinatio universalis Ecclesiæ „ procedens ex Deo, ab Apostolis, SS. Patribus, generali- „ bus Conciliis, & Romanis Pontificibus comprobata & ob- „ servata: secundùm quam eis religio Christiana, & genera- „ liter omnia monasteria & loca religiosa, Abbates, Abbatis- „ sæ, Monachi & Moniales, & omnes alii Religiosi & per- „ sonæ Ecclesiasticæ immediatè subsunt gubernationi & curæ „ Episcoporum in civitatibus & diœcesibus eorundem, tan- „ quam superiorum suorum, Apostolorúmque successorum „ & potestatem habentium. Unde cùm Dom. Papa tantam „ & talem observationem imitari non debeat, nec fortè va- „ leat, ergo nec generales exemptiones, privilegia, liberta- „ tes & immunitates derogativas & præjudicativas honori, „ potestati, statui, ordinationi & ordini dictorum Episcopo- „ rum & Ordinariorum, contra prædictam generalem ordi-

„ nationem ſic paſſim concedere debet, nec etiam forſitan
„ valet.....

„ Gregorius Papa dicit, quòd monaſteria ſervorum Dei,
„ vel fœminarum ſint ſub cura Epiſcopi loci, ſub cujus mo-
„ deramine degunt: quia valde eſſet indecens, ut eo obmiſſo
„ alius quilibet ſe illorum cauſis admiſceat. Sed ille eorum
„ vitas competenti regularique moderamine diſponere, qui
„ pro commiſſis animabus eorum compellitur reddere
„ rationem......

„ Cùm ſe nulli Epiſcopo omnino ſubeſſe profiteantur,
„ conſequens eſt, ut nullus Epiſcoporum, quæ ſua ſunt, eis
„ tanquam exteris largiatur.....

„ Porro, quod Dom. Papa non poſſit nec debeat novas
„ leges condere &c. *Ut ſcripſimus Cap. II.* §. 7.

„ Suppoſito, quòd Papa ſupradictas exemptiones con-
„ cedere poſſit, non tamen expedit ſibi nec univerſali Eccle-
„ ſiæ, nec ſtatui religionis, nec perſonis Religioſorum eas
„ concedi, propter multa mala ſcandala & diſpendia, quæ
„ proveniunt ex eisdem. Quòd Papæ non expediat nec eum
„ deceat, patet ex multis, quæ in præſenti Titulo dicta ſunt.
„ Nam Gregorius Papa in perſonam ſuam & ſucceſſorum
„ ſuorum ſcribit *Cauſ. XXV. Quæſt.* 2. *Can.* 4. ſi ea deſtrue-
„ rem, quæ anteceſſores mei ſtatuerunt, non conſtructor,
„ ſed everſor eſſe juſtè comprobarer..... Quòd autem non
„ expediat univerſali Eccleſiæ, patet, quia per illas ordo uni-
„ verſalis deſtruitur & confunditur, & ſtatus prælationis par-
„ vipenditur, & Epiſcopatus, qui unus eſt, ſcinditur & di-
„ viditur..... Nónne conſtat, quòd per prædictas exem-
„ ptiones tolluntur obedientia & reverentia, quas deberent
„ dicti exempti ſuis Prælatis & Ordinariis exhibere? Cujus
„ in ipſis Superioribus debeat eſſe præcipiendi authoritas, &
„ in ipſis neceſſitas exequendi....

„ Verùm

„ Verùm ſi de aliquibus gravaminibus Luminoſo Abba-
„ ti à Caſtorio Arminienſi Epiſcopo illatis & conſimilibus ar-
„ guatur, ſervanda eſt ſententia Auguſtini, dicentis, quòd
„ interdum conqueritur pater de filio malo, & filius conque-
„ ritur de patre duro: unde ſervamus honorificentiam patri,
„ quæ debetur à filio; non æquamus filium patri in honore,
„ ſed præponimus filium patri in veritate, & ſic tribuimus
„ honorem debitum, ut non perdat æquitas meritum. Obten-
„ tu igitur dictorum gravaminum (ſiqua inferantur eidem) non
„ eſſent reverentia & obedientia Prælatis denegandæ. . . .

„ Item per dictas exemptiones impeditur correctio de-
„ bita exceſſuum jam pertinens ad Epiſcopos, per quos po-
„ teſt meliùs fieri, quàm per Abbates, cùm ſint potentiores
„ communiter, & debent eſſe peritiores. . . . . Nam Abbates
„ ſunt deſides & negligentes communiter in diſciplina & cor-
„ rectione. . . . Item per exemptionem tolluntur bona opera
„ in religione, faciliùs, quàm deberent, quæ eſſent vigilanter
„ facienda. Etiam per eam foventur in religione multæ diſſo-
„ lutiones, partialitates, & ſcandala: cùm per impunitatis
„ audaciam fiant, qui nequam fuerunt, nequiores, & facili-
„ tas veniæ incentivum eis tribuat delinquendi. Propter eam
„ abutuntur conceſſis eis privilegiis; unde deberent etiam
„ privari eisdem. Abutuntur autem dictis privilegiis multi-
„ pliciter vivendo, eisdem non ad ſubditorum utilitatem,
„ ſed ſuam voluntatem & poteſtatem oſtendendam. . . . .

„ Et licèt fuerunt aliqua privilegia congrua, nunc ta-
„ men ratione diverſarum circumſtantiarum ſunt incongrua:
„ quare tolli deberent ratione circumſtantiarum, quæ penſan-
„ dæ ſunt. Nam totus ſtatus religionis in ſumma humilitate
„ fundatus exiſtit, & pro hujus humilitate ſervandâ ordinatum
„ fuit, quòd Epiſcopis ſubeſſet. Verùm nunc non ſolùm Ab-

„ bates & Priores, Guardiani, & alii in ſtatu alicujus admi-
„ niſtrationis & prælationis exiſtentes, verùm etiam minores
„ fratres, & perſonæ dictarum religionum, putant frequen-
„ ter Epiſcopis, Archiepiſcopis, & aliis Prælatis ſe quodam-
„ modò fore æquales: & debere quibuscunque aliis perſonis
„ eccleſiaſticis, eccleſiaſtica beneficia obtinentibus anteferri....
„ Per dictas exemptiones in pluribus monaſteria diſſipantur,
„ & ſic ad onus potiùs, quàm ad honorem & utilitatem ten-
„ dere videntur.....

„ Ex quibus omnibus conſtat, quod quocunque modo
„ prædictæ exemptiones, privilegia & libertates contrariæ &
„ contraria legibus & juribus, pro communi utilitate conſti-
„ tutis conſiderentur, ſive quantùm ad ſe, ſive quantùm ad
„ concedentes, ſive quantùm ad illos, quibus conceduntur,
„ quod revocari debent, cùm per eas tollatur ordo univerſa-
„ lis Eccleſiæ, ſtatus & gradus, & honor, virtus & poteſtas
„ prælationis conſtitutæ à Deo, & nulla utilitas univerſalis
„ Eccleſiæ ſubſequatur. "

In Conſtantienſi Concilio Seſſ. XLIII. omnes exemptiones à tempore Gregorii XI. conceſſæ, quibus Ordinarii non conſenſerunt, abolitæ fuerunt. In Lateranenſi Synodo anni 1516. Seſſ. XI. Epiſcopi etiam atque etiam exemptionis ac privilegiorum Regularium revocationem urſerunt, usque adeo, ut inter ſe conſtituerent, ſe nulli deinceps Seſſioni interfuturos, niſi Pontifex Bullam *Mare magnum*, & Religioſorum privilegia ad jus commune reduceret. Eorum etiam petitis Pontifex permotus per Bullam, quæ incipit: *Dum intra mentis arcana*, quam refert Harduinus *Tom. IX. Concil. col.* 1832. monachorum privilegia aliquà ex parte coarctavit. Sed ægrè adducti ſunt Epiſcopi, ut bullam ratam haberent: pauci tantùm à ſuis querelis & priori ſententià receſſerunt, plurimi vero,

ſe

ſe atque dignitatem Epiſcopalem læſam eſſe, adeóque non in omnibus prædictæ Bullæ ſe conſentire declarârunt. Vide eorum vota apud Harduinum *loc. cit. cól.* 1836. Demum in Concilio Tridentino eadem controverſia inter Epiſcopos & Exemptos multâ animorum contentione agitata fuit. Totalem exemptionum revocationem Epiſcopi, & inter hos præcipuè Hiſpani, ſummoperè deſiderârunt. Hæ tandem querelæ non quidem extinctæ, quodam tamen modo fuerunt ſopitæ, cùm Concilium in quibusdam punctis Regulares exemptos Epiſcopis *tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis* ſubjecerit. Hæc puncta collegit Fagnanus ad *Cap. Grave* 19. *de Officio Jud. ordin.*

Ex tot querelis Epiſcoporum, in Conciliis adversùs Regularium exemptionem & privilegia prolatis, & toties repetitis, nemini non perſpicuum erit, illa bono Eccleſiæ repugnare; neque enim ſuſpicari licet, memoratorum Conciliorum omnes Epiſcopos tam amaro & iniquo animo in monachos conſtanter fuiſſe, aut meris præjudiciis actos contra eorum exemptionem inſurrexiſſe. Adhuc poſt Concilium Tridentinum S. Franciſcus Saleſius Lib. I. Epiſt. 10. has *exemptiones* vocat *muſcum arbori Eccleſiæ adhærentem*, *in qua tantum* ille *mali facit;* addens, *in hoc maximam eſſe Dei gloriam*, *quòd ordo Epiſcopalis agnoſcatur qualis eſt.* Hic rurſum intercedit Viator Italus *pag.* 260. dicens: „Si Spiritus Sanctus Conciliis generalibus „ aſſiſtat, ne errent in iis, quæ ad conſervationem Eccleſiæ „ pertinent, cur Epiſcoporum omnium animos non movit, „ cur Pontificum voluntatem non excitavit, ut Regulares pri- „ ſtinæ Epiſcoporum ſubjectioni reſtituerentur? .... Novit „ præ omnibus Sancta Sedes, quid in Eccleſia univerſa emo- „ lumenti redundet ex Regularium exemptione." Verùm hic agitur de re diſciplinari, in quâ obtinet illud S. Auguſtini Lib. II. Cap. 3. de Baptiſm. contra Donatiſtas: *Quis neſciat, ipſa*

ipsa Concilia plenaria sæpè priora posterioribus emendari, cùm aliquo experimento rerum aperitur quod clausum erat. Atque eâ de causâ bonum, quin & necessarium est, ut quæ à tot sanctis Episcopis, aliisque viris probis & doctis, per plura sæcula constanter monita fuerunt, sed in generalibus Synodis propter causas, quas in Tridentina prævaluisse *Tit. V.* §. 3. memoravimus, aut alias similes, necdum plenariè adoptata sunt, iterum iterúmque moneantur, urgeantur, & in majore identidem luce ponantur, non sine spe, futurum, ut in alio Concilio afflante Spiritûs Sancti gratiâ Ordini Episcopali ablata restituantur plenariè & permanenter. Cæterùm si aliquorum vexationes Præsulum olim justæ fuêre ansæ dandorum privilegiorum & exemptionum: ergo & justæ sunt causæ abstinendi, quando ex adverso promptissimi sunt Episcopi ad Regulares beneficiis cumulandos; siquidem notum sit, illos Apostolico zelo disciplinæ, & boni Ecclesiastici studio hàc in parte urgeri.

Illud memoratu haud indignum, quod *pag.* 261. scribit Italus, scilicet: „ Non dubito quin Papatus ab alto suo fastigio decidat, si Regulares privilegiis omninò priventur, „ Episcoporúmque jurisdictioni subdantur; tunc enim Pontifex necessariis opitulationibus orbatus, in omnibus & per „ omnia legem ab Episcopis accipere deberet, & demum in „ Romanæ Sedis solio, non tanquam Monarcha legifer, Ecclesiam regeret, sed veluti *Pastor & Idolum.* " Sic non ratiocinarentur Bernardus & alii viri sancti Spiritu Dei pro bono Ecclesiæ animati; illi non ignorant, quod sub finem §. præcedentis Nationem Gallicam scripsisse legimus, nempè, non monachos, sed *Episcopos* jure divino esse necessarios opitulatores, seu, ut rectiùs loquar, *Coadjutores* Papæ in regimine Ecclesiæ. Eos non conveniebat nativis suis juribus in monachos spoliare, ut hi loco Episcoporum, imò contra illos, fierent

fierent Papæ coadjutores, & servirent magis ad generandam diffidentiam, ac solvendum potiùs quàm adstringendum nexum, qui inter Episcopos & primum eorum esse debet. Sint illi (non repugno) necessarii opitulatores ad fulciendam *absolutam monarchiam Papæ*, qualis Romæ prætenditur; nunquam erunt necessarii ad sustinendum Ecclesiæ statum, qualis fuit, cùm monachi Episcopis adhuc plenè subjicerentur; tunc etenim sufficiebat, & etiamnum eum in finem sufficere debet *Observantia Canonum*, quos ne hodie quidem aut negligit, aut prætergreditur chorus Episcoporum.

Cur, inquit P. Viator *pag.* 260. Episcopi brachium sæculare non implorârunt, ut Canones hâc de re in favorem Episcoporum elicitos promptæ executioni mandarent? Non malè id quidem: Etenim in determinandâ disciplina ecclesiastica summus Imperans jure generalis inspectionis & condirectivâ potestate gaudet, præsertim, si illa nexum habeat cum statu politico. Displicent autem haud ægrè illi, qui clavum Reip. tenent, quòd exemptiones propter scandala, offensiones, perturbationes, querelas, & monastici instituti relaxationem, aliásque causas felicitati statûs minùs congruant, proinde illarum usum Religiosis prohibere valeant. Sanè (ut nunc de re nummariâ tantùm memorem) per exemptiones magnæ pecuniarum summæ extra territorium deportantur. *Spoliant Ecclesias*, inquit S. Bernardus ad Henricum Senonensem Epist. 42. Cap. 9. *ut emancipentur*, *redimunt se*, *ne obediant &c.* Lites circa exemptiones Romam devolvuntur, immensi circa has sumptus excrescunt Exemptus Ordo Romæ suos habet Protectores, Assistentes, Generalem, Secretarios. Itinera ad Capitula generalia instituuntur. His aliisque modis per ejusmodi exemptionis nexum regnum pecuniâ suâ privatur.

Insuper quia genuini Canones monachos Episcopis omnimodè subjectos volunt, hinc Princeps, quà executor Canonum, etiam non exspectato Ecclesiæ mandato seu requisitione, ad horum Canonum executionem procedere potest; sicuti nuper serenissimæ Reipublicæ Venetæ amplissimus Senatus laudabiliter processit.

Descendit hoc jus temporalium Potestatum ex jure protectionis & advocatiæ, consequenter ex jure divino. Hoc jure usus Carolus M. Imp. regularem disciplinam pristino suo nitori & sanctimoniæ restituit. Ablegavit ipse sæpe Missos suos, qui perlustrarent Monasteria, & purioris disciplinæ restitutionem auctoritate regià urgerent. Colligitur id inter cætera ex ejusdem Imperatoris Capitularibus Lib I. Cap. 23. ubi: *Ut prædicti viri* (Missi Dominici) *per singulas Civitates & Monasteria virorum & puellarum pervideant, quomodo aut qualiter in domibus Ecclesiarum & ornamentis Ecclesiæ emendatæ vel restauratæ esse videntur; & diligenter inquirant de conversatione singulorum, & quomodo emendatum habeant, quod jussimus de eorum lectione & cantu, cæterisque disciplinæ Ecclesiæ pertinentibus.* Ludovicus & Carolomannus in Concilio, ad sanctam Macram anno 881. habito, Canone IV. decreverunt, *ut Missi regii per Civitates & singula Monasteria tam Canonicorum, quàm Monachorum, sive Sanctimonialium, unà cum Episcopo parochiæ uniuscujuscumque, in quâ consistunt, cum consilio etiam & consensu ipsius, qui monasterium retinet, vitam ibi degentium & conversationem inquirant, & ubi necesse est, corrigant. . . . . Numerum etiam Canonicorum, & Monachorum, sive Sanctimonialium, uniuscujusque loci describant, & Regi referant: secundùm qualitatem loci, cum consilio Episcoporum & fidelium suorum, ubi minor numerus fuerit, regiâ auctoritate addatur: ubi verò indiscretione Prælatorum superfuerit, ad mensuram redigatur &c.*

Sed

Sed neque, extinctâ Carolingicâ ſtripe, Imperatores ſuam in monaſteria poteſtatem depoſuiſſe vel exemplo Henrici II. conſtat; hunc ſeverum Monaſticæ Diſciplinæ cuſtodem Fuldenſes imprimis & Corbejenſes expertos eſſe probatur ex Mabillonii Annalibus *ad an.* 1012. *pag.* 252. *n.* 88. Adde Maſcovium in Comment. de Rebus Imperat. ſub Lothario II. & Conrado III. *Lib. II. Cap.* 24. 26. & 29. Quid modò in Galliâ Rex pro monaſteriorum reformatione agat, omnibus notum eſt. Taceo aliorum Catholicorum Principum circa monaſticam diſciplinam noviſſimas eáſque ſaluberrimas conſtitutiones.

Titulus VII.

De Libertate Eccleſiæ, ejusque ſervandæ remediis.

§. I.

In quo conſiſtat Libertas Eccleſiæ.

Magno deſiderio, nec minore zelo Nationes à pluribus jam ſæculis anhelârunt ad reformationem abuſuum, à Romanâ Curiâ in Eccleſiam invectorum. Verùm ſanctiſſimo huic afflatui & ſtudio innumeris hactenùs illuſum modis. Quæ machinæ & baliſtæ ad id impediendum non paratæ & inſtructæ fuerunt! Eò demum ventum, ut, ſi qui hodie viri pii & boni hanc in rem verba aut ore aut ſcripto proferre audeant, infra ſchismaticos & hæreticos amandentur. *Papæ judicium de libris ad fidem & mores ſpectantibus eſt irreformabile:* ſic relativè ad

Librum Febronii ejus contradictor, Doctor Kauffmans, in capite sui Apologetici, sc. Differt. præviâ §. I. n. 1. Addit deinde §. X. n. 2. *Papa Febronium, vicissim Febronius Papam judicavit.* Sic suam, suorúmque, maximè Regularium, servitutem erga Romanam Curiam profitetur Coloniensis Librorum Censor. Verùm attendant, rogo, qui talia ab illis prolata legunt, ad id, quod de Romanis eorúmque asseclis ad Eugenium Papam scripsit S. Bernardus Lib. IV. Cap. 2. n. 4. nempe: *Tunc potissimùm volunt dominari, cùm professi fuerint servitutem.* Addit ibid. mellifluus Doctor: *Fideles se spondent, ut opportuniùs fidentibus noceant.* Si non excusandos Romanæ Curiæ abusus, universæ Ecclesiæ noxios, eo animo, ut emendentur, referre, est *Papam judicare*; ergo Papam judicàrunt, & per longam annorum seriem *justè judicàrunt* tot viri illustres, omnium bonorum laude & suffragio digni, quorum verba retulit Febronius *Cap. VI.* §. 12. 13. 15. *& alibi.* Sic Papam judicavit S. Bernardus, quando ad Henricum Remensem Archiepiscopum *Epist.* 42. *Cap.* 7. scripsit: *Non valdè Romani curant, quo fine res terminentur, sed quia valdè diligunt munera, sequuntur retributiones.*

„ Si Papa, si Curia Romana, si Cardinales, si cæteri „ Hierarchici Ordines Alchoranum, & si quid pejus est, sectarentur; pejora non posses evomere. Tot enim sunt flagitia, quæ narras (Febroni) tot crimina quæ proclamas, „ tot vitia, quæ buccinas, acsi Romana Ecclesia (Curia) „ omnium scelerum sentina foret, nec Christi fidem ampliùs „ haberet, nec religionem Christianam profiteretur. Hæc-ne „ sunt media, quibus uteris ad reuniendos Heterodoxos in „ Ecclesiæ sinum &c. " Ita Viator noster Italus *pag.* 248. an rectè: viderit ipse; quando certum nihilominùs est, Febronium nihil sine vade afferre, sed idoneis sponsoribus munitum

nitum incedere. Interim dicam huic viro bono, non agi hic de *Fide*, sed de *Disciplina*: qui hanc corrumpit, illam propterea non amittit. Audi iterum divum Bernardum loco mox citato de Romanis sic loquentem: *Nuda nudè loquor, nec retego verenda, sed inverecunda confuto. Utinam privatim & in cameris hæc fierent: utinam soli videremus, & audiremus: utinam nec loquentibus crederetur: utinam nobis reliquerint moderni Noë, unde à nobis possent aliquatenùs operiri. Nunc verò, cernente orbe, fabulam soli tacebimus? Caput meum undique conquassatum est, & ego, sanguine circumquâque ebulliente, putaverim esse tegendum? Quicquid apposuero, cruentabitur; & major erit confusio voluisse celare, cùm celari nequeat.* Si post hæc quærantur media ad convertendos hæreticos; ecce Februniana: Dicebat Hadrianus PP. VI. *Observentur Canones, & nullæ erunt hæreses.* Dixerat ante eum S. Leo: *Universæ pacis tranquillitas in eo consistit, si sua Canonibus intemerata reverentia servetur.* Hoc sibi dictum credant Romani Pontifices, & simul attendant ad illud Actorum I. ℣. 1. *Cœpit Jesus FACERE & docere.* Sanè in petitionibus Oratorum Cæsareæ Majestatis & Christianissimi Regis (de quibus nos Cap. V. §. 1.) postulabatur à Tridentinâ Synodo, *ut Clerus in Capite & in membris reformaretur in moribus, & disciplina ecclesiastica observaretur SECUNDUM ANTIQUOS CANONES.*

Verùm, inquiunt Italus & Ubius, Papa Clemens XIII. librum Febronii proscripsit; & hanc proscriptionem nonnulli Episcopi Germaniæ ad specialem summi Pontificis requisitionem in suis diœcesibus publicârunt. Hæc verissima sunt; sed æque verum est, neque adversarios nostros latere potest, eidem Februniano Operi, non obstantibus insolitis Romanorum apud Curias sollicitationibus, liberum cursum datum esse in Hispaniâ, in Galliâ, in plerisque partibus Italiæ, denique in omni-

bus auguſtæ Domûs Auſtriacæ terris & dominationibus; etiam poſtquam illud bis in Galliâ idiomate patrio, in Germaniâ, bis in Italiâ, nempe primùm latino, dein Italico ſermone; demum in Hiſpaniâ mox per excerpta & compendia, pôſt advectâ ex Italiæ partibus ingenti exemplarium copiâ Opus integrum, tam in hoc, quàm in vicino Luſitaniæ regno divulgatum eſſet.

Ingentes abuſus, qui in Romanâ Congregatione Indicis circa libros, de *argumento politico* (quale eſt illud, de quo hic agitur) tractantes, committuntur, excitârunt attentionem omnium Curiarum ſæcularium, ut hodie non permittant ullum Decretum hujus Congregationis publicari, niſi priùs à ſe viſum, examinatum, & approbatum. Hujus *Placeti regii* utilitatem & neceſſitatem facilè agnoſcet, quicunque attendit, quantopere Romana Librorum proſcriptio juribus Regum & Vaſallorum, nec non inveteratis Provinciarum moribus queat obeſſe, atque inſuper Eccleſiæ ac Reip. pacem & tranquillitatem turbare; præſertim apud vulgus, cùm intelligit, libros tanquam pernicioſos, imò ùt hæreticos proſcribi, vel eo ſolo titulo, quòd in illis libertates Eccleſiarum, quin & jure regnorum atque provinciarum aſſerantur. Cæterùm per hoc abuſus cum ſummo Religionis nocumento ſtabiliuntur, ubi libri hos abuſus detegentes & arguentes in numerum librorum prohibitorum relati conſpiciuntur. Itaque tantum abeſt, ut librorum expurgandorum ratio, qualis nunc Romæ practicatur, fini atque propoſito, propter quod inſtituta eſt, ſerviat, cùm potiùs vehementer noceat, atque magìs ac magìs Curiæ Romanæ artes & ſtudia ſuſpecta reddat: Quaſiverò Eccleſia & Religio Catholica iſtis humanis verſutiis propugnari deberet. Etenim ſtatim atque aliquis pius & Catholicus de moribus Eccleſiæ regendis quidquam lucubrat, libri ejus cenſurâ inuruntur,

tur, utì contigit Claudio Eſpenſæo & multis aliis. Quamobrem viri boni, ſtudio pacis atque unionis retinendæ in Eccleſia, quidquid pati & ferre coguntur.

* Atque hoc primum membrum Eccleſiaſticæ Libertatis: non tolerare libros, qui in commodum Romanæ Curiæ, & non agnitarum ejus prætenſionum conſcripti, legitima jura Principum & Epiſcoporum vellicant; nec agnoſcere in Provinciis Romanas prohibitiones illorum, qui Regum & Epiſcoporum jura legitimè defendunt, aut abuſus dictæ Curiæ cum moderatione detegunt. Qui ex Germaniæ Epiſcopis Romanæ Febronii cenſuræ ſubſcripſerunt, illi haud dubiè ſuas id faciendi habuêre cauſas; ſicut & viciſſim illæ Curiæ, quæ, licèt hunc in finem ſollicitatæ, Romano judicio obſequendum non putàrunt. Tradunt Canoniſtæ, & inter hos Van Eſpen *J. E. U. Part. I. Tit.* 22. *Cap.* 4. *n.* 23. interdum aliquos Libros variis de cauſis in unâ provinciâ rectè vetari, non item in aliâ. Interim conſtat, Romanum judicium de operâ Febronii ne in trigeſimâ quidem parte Catholicarum terrarum receptum fuiſſe. Loquor autem de illis ſolùm Catholicis provinciis ac regnis, ad quæ Februniani libri exemplaria ubertim delata noſcuntur.

Altera eâque potior Eccleſiaſticæ Libertatis portio eſt, ut intacta maneat, & à Principibus Chriſtianis, utpote natis hujus Libertatis tutoribus, defendatur propria Epiſcoporum Juriſdictio, tanquam immediatè à Chriſto deſcendens, non veluti à Papa dependens; ut per conſequens Romanus Pontifex ſive in foro interno, ſive in externo, ſe in illorum diœceſibus non gerat tanquam Ordinarium; ut ille officium & actiones ſui Primatûs ſacris Canonibus conformet; ut denique Conciliorum generalium Eccleſiam univerſalem repræſentantium authoritatem tanquam immediatè à Chriſto, non à Pontifice, dependentem & deſcendentem Principes & Epiſcopi agnoſci faciant.

faciant. Hæc omnia & singula distinctiùs afferuntur & latiùs deducuntur in duobus Discursibus Advocatorum Regiorum, Dionisii Talon, & Guilielmi Francisci Joly de Fleury, annis 1665. & 1710. occasione certarum Bullarum & Brevium Apostolicorum coram Parlamento Parisiensi habitorum, qui editi prostant ad calcem Tractatûs Zegeri Van Espen *de Promulgatione Legum Ecclesiasticarum. Lit. GG. & MM.*

Hæ propositiones, inquit P. Viator *pag.* 267. constituunt partem sic dictarum Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ, quæ ferè soli summo Pontifici solent opponi; prospiciendum potiùs decori sanctæ Sedis Apostolicæ, quàm ut odiosæ hæ Gallorum Libertates aliis Ecclesiis reddantur communes. Quòd illæ, quas hìc enuntiavi propositiones, non sint alicui Nationi particulares & propriæ, sed tanquam ex universalibus genuini & antiqui Juris principiis profluentes, omnibus Ecclesiis communes, ex probatissimorum Canonistarum doctrinâ ita probavit Febronius, ut ab eo dictis quidquam hìc addere opus non sit. Illud utique dolendum, quòd, quoties de Ecclesiarum Libertate sermo habetur, insimul de respectivâ servitute, quâ contra Canones Papa fideles, Pater filios, premit, quæstio & querela instituatur; quod sanè neque illi honorificum accidere, neque his amorem & fiduciam inspirare, neque eos, qui foris sunt ædificare potest. Interim sic res sunt.

§. II.

De Excommunicatione, præsertim illâ, quæ dicitur latæ sententiæ.

Magnum Ecclesiasticæ Libertatis momentum positum est in verâ notione Excommunicationis, quâ Romana Curia toties abusa est & adhucdum abutitur ad assequendos fines suos politicos.

Notum

Notum eſt, nullam vim abſolutè coactivam penes Eccleſiam ſeu Miniſtros ejus reſidere. Extremum poteſtatis ejus reducitur ad facultatem, quæ omnibus ſocietatibus communis eſt, excludendi à ſuo gremio illos, qui ejus inſtituto ſe accommodare detrectant. Hæc ejectio ex communione fidelium eſt ſpecies condemnationis, ſaltem indirectæ, ad mortem ſpiritualem. Porro æquitas non patitur, ut cuiquam pœna inſligatur, niſi certò conſtet, crimen, quod illam meretur, fuiſſe commiſſum, & quidem ab eo, cui illud imponitur. Plus facit Eccleſia: non quærit ſolùm peccatorem criminis convincere, ſed inſuper ei gravitatem admiſſi reatûs ita repræſentare, ut dolore tactus gratiam mereatur & veniam obtineat.

Hæc eſt ratio, hæc forma Proceſſûs Eccleſiaſtici, cujus ipſe Salvator noſter *Matth. XVIII. v.* 15. *ſeqq.* nobis normam & exemplar reliquit: *Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipſum ſolum.* Hic primus verſus peccatorem paſſus eſt, ad inſpirandum ei dolorem, eúmque movendum, ut à ſtatu peccati revertatur. Subjungit Chriſtus: *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum.* Itaque anathematizandus non eſt, ſi peccatum agnoſcat, emendet, & pœnitentiam agat. *Si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos, ut in ore duorum, vel trium teſtium ſtet omne verbum.* Ad quid hi teſtes? ad faciendam fidem, vel de ſubmiſſione vel de contumaciâ rei. Si in illorum præſentiâ emendationem promittat, & reverà ſe corrigat, nil fit ultrà. *Quòd ſi non audierit eos, dic Eccleſiæ*, ut hæc ſuam interponat authoritatem. Si Eccleſiæ ſe ſubmittat, & ejus mandata ſequatur, adhuc ùt frater habendus erit. *Si autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus.* Tunc demum excommunicandus eſt. Hæc cùm Chriſtus ita doceret, eo ipſo inſtanti addit Eccleſiæ poteſtatem clavium, ut illarum juxta præſcriptam for-

mam faciat usum adversùs eum, quem punire cogitur. Ita enim prosequitur: *Amen dico vobis; quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo, & quæcunque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo.*

Eæ, quas memoravimus, cautelæ, à summo Legislatore præscriptæ, multùm absunt à prætensis Excommunicationibus *ipso facto*, ante sæculum XI. planè incognitis. Debetur illarum inventio spiritui *Despotismi*, qui omnes limites sacræ authoritatis transcendere, & per falsam consequentiam potestatis Civilis formam assumere posse putavit. Non hanc, sed Christi disciplinam tradidit S. Augustinus, dum Serm. CLXIV. de Verb. Apost. Cap 5. scribit: *Sanè si judex es, si judicandi potestatem accepisti ecclesiasticâ regulâ, si apud te accusatur, si veris documentis, testibúsque convincitur; coërce, corripe, excommunica, degrada: sic vigilet tolerantia, ut non dormiat disciplina.* Nimirùm voluit S. Pater, ut quamvis constaret de crimine, nihilominùs locus daretur viæ juris. Vult, ut ille, qui judicandi potestate pollet, in hoc excommunicationis processu omni possibili cautelâ & accuratione procedat. Postulat, ut adsit accusator; ut sumantur informationes per auditiones testium; ut admittantur exceptiones & defensiones accusati; ut judicetur super probationibus legitimis; finaliter exigit, ut omnia media necessaria adhibeantur, quibus Ecclesia convincatur, sententiam esse juri & justitiæ conformem.

Cùm claves datæ sint Ecclesiæ, illarum administratio etiam fit hujus nomine & authoritate ab ejusdem Ministris. Quare hi rationem de modo suæ gestionis illi reddere tenentur, neque excommunicationem decernere possunt, nisi de consensu Ecclesiæ, saltem præsumpto. Hunc Ecclesiæ consensum primitùs effectivè intervenisse discimus exemplo Pauli incestuosum Corinthium anathematizantis, I. ad Corinth, Cap. 5. ℣. 3.

℣. 3. & feqq. ubi: *Ego jam judicavi ut præsens, eum, qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Jesu Christi, CONGREGATIS VOBIS & MEO SPIRITU, cum virtute Domini nostri Jesu, tradere bujusmodi Satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini nostri Jesu Christi.* Hic usus diu in Ecclesia servatus est; plura ejus vestigia apud Cyprianum inveniuntur. Demum autem excommunicandi facultas Episcopis reservata fuit, sed salvâ provocatione ad Provinciale Concilium.

Successu temporis excommunicationes, à Christo unicè in salutem animarum institutæ, degenerârunt in abusum. Oblivioni traditum fuit, Ecclesiam Clavium proprietariam, harum usum suis Ministris tantùm credidisse pro spirituali bono suorum membrorum, cum prudentiâ usurpandum. Scilicet Ministri Ecclesiæ cœperunt excommunicationibus uti tanquam formidabilibus armis, aptis, non solùm ad depellendas violentias personarum Civilem potestatem exercentium, & ad defendendas possessiones Clericorum; sed & ad obtinendum quemcunque successum suarum molitionum. Utebantur iis tanquam armis vindictæ, avaritiæ, ambitionis. Finaliter non fuerunt in ipsorum manibus tanquam Claves cœli, sed claves profanæ, quibus reserabant portas, per quas ad bona temporalia pervenire cupiebant. Adversùs hanc praxim acerbiori stylo suo tempore insurrexit Gersonius de Vitâ spirituali animæ Lect. 4. Coroll. 4. scribens, quòd *bæc facientes moliuntur jugum imponere gravissimum super cervices bominum.* „ Nam, ait, qui „ pro solis incommodis temporalibus evitandis, aut commo- „ dis politicis conservandis, æternam vult infligere mortem, „ cui, quæso, similis erit? Illi nimirum, qui volens muscam „ abigere à fronte vicini, eam securi percutiens, vicinum sto- „ lidus excerebravit. ”

Hoc intuitu genuinæ Excommunicationum regulæ ſeponebantur. Non habebant eæ ampliùs neque primævam formam, neque præſcriptos terminos. Jam apparebat farrago Eccleſiaſticarum Conſtitutionum ſuper omnigenis objectis, tam temporalibus quàm ſpiritualibus; cúmque facillimum eſſet, aliquâ ſaltem ratione attingere jura ſeu prætenſiones Cleri, inde reſultabant innumeri excommunicationum caſus. Ex hâc excommunicationum frequentiâ & facilitate haud dubiè invaluit hodierna formula abſolutionis ab excommunicatione, ſacramentali abſolutioni præmitti ſolita: *Abſolvo te ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti, in quantum ego poſſum & tu indiges*; nec non clauſula omnibus paſſim Bullis & Litteris de ſtylo Curiæ Romanæ inſeri conſueta: *Te ab omni excommunicationis vinculo, quod incurriſti, abſolventes, vel abſolutum fore cenſentes, ad effectum harum litterarum conſequendum tantùm.*

Cùm itaque perſæpè eveniret, ut quis frequentiſſimis illis Pontificum Conſtitutionibus, in proprium illorum commodum conceptis, atque cenſurarum præſidio munitis, aliquâ ſaltem ratione contraveniret, hinc quotidiani ferè excommunicationum caſus reſultabant, quibus proceſſus excommunicationis intentari debuiſſet. Igitur ad evitandam hanc difficultatem ejúsque moleſtias, abolitus fuit modus procedendi à Chriſto inſtitutus, & inventa Excommunicatio *ipſo facto* incurrenda, ſine alicujus judicii interventione. Verùm hanc novellam inventionem, quâ Curia Romana præcipuè fidelium libertati inſidiari viſa eſt, ſacris Canonibus minimè convenire, vel ſolo *Canone* 11. *Cauſa II. Quæſt.* 1. intelligitur; in quo ſic ſtatuitur: *Nemo Epiſcopus, nemo Presbyter excommunicet aliquem, antequam cauſa PROBETUR, propter quam Eccleſiaſtici Canones hoc fieri jubent.* Quare rectè ſcribit Suarez Tract. de Cenſuris

Diſput.

Disput. 7. *Sect.* 7. *n.* 4. sententiam Excommunicationis non tantùm esse injustam, sed etiam *invalidam*, si causa Judici *ùt Judici* non fuerit probata: „ Nec enim satis est (ait) quòd „ causa in re subsit, si sit occulta; quia judex humanus non „ potest de sibi occultis judicare. Est autem occulta quoad „ effectum ferendi sententiam, quamdiu *juridicè* probata non „ est, etiamsi alioqui privatim nota sit illi homini qui judex „ est." Notoreitatem facti in Galliâ nullo casu, nequidem percussionis Clerici, habere locum asseruit die 17. Junii an. 1755. Procurator Regius Joly de Fleury occasione libelli, quem Parlamento denuntiavit, sub titulo: *Reflexion sur la Notorieté de droit & de fait.* Conf. Durand Dictionnaire de Droit Canonique Tom. I. pag. 242. Verb. *Censure.* Addunt JCti hujus regni, ab eo tempore, quo errores fanatici è Gallia relegati sunt, leges primordiales Evangelii circa Excommunicationes, utì à *S.* Augustino explicatæ fuerunt, ibidem obtinere.

Si, utì dictum est, in materiâ Censurarum, notanter Excommunicationis, ordine judiciario procedi debet, naturaliter sequitur, defectum essentialem hujus ordinis censuram reddere invalidam: „ Quandocunque ergo in sententia est de- „ fectus substantialis ordinis Juris, certum est (ait Suarez *cit.* „ *Tract. Disp.* 4. *Sect.* 7. *n.* 2.) Censuram esse non solùm utcun- „ que injustam, sed *prorsus invalidam:* quia sententia ipsa „ *nulla* est, & sententia nulla nullum potest producere effe- „ ctum." Porro inter nullitates judiciorum non datur major, quàm quæ talis est defectu citationis, aut propter incompetentiam Judicis. Quantùm ad posteriorem, constat imprimis ex Concilio Tridentino *Sess. XXIV. Cap.* 20. *de Ref.*, quòd omnes causæ in primâ instantiâ coram Ordinariis locorum agitari & judicari debeant, non in Curiâ Romanâ. Quòd si illæ ad hanc, seu viâ appellationis, seu quàcunque aliâ deferan-

tur, non possunt tamen Romæ decidi, sed debent committi in partibus. Sic fert usus plerorumque regnorum & statuum Europæ, pactis publicis & aliis sanctionibus pragmaticis subnixus. In *Galliâ* hoc Concordato firmatum est. Vid. Hericourt Loix Ecclef. Part. I. Chap. 25. n. 3. Eodem jure *Hispanos* uti testatur Salgado de supplicatione ad Sanctissimum Part. II. Cap. 11. n. 83. 97. & 101. De *Belgio* Van Espen Tract. de Censuris Ecclef. Cap. V. §. 4. Pro *Germanis* pariter militat horum Concordatum.

. Etenim (quod ad Germanicam Nationem attinet) instrumento acceptationis Decretorum Basileensium cum modificationibus sub Alberto Rege Rom. Moguntiæ anno 1439. 26. Martii factæ (de quâ, tanquam partem Concordatorum Germaniæ constituente, nos egimus Cap. V. §. 5. actum quoque est in Præfatione Tomi II. Febr. Not. VII.) hæc inserta legimus: *Similiter* acceptamus *ultimum Decretum tricesimæ primæ Sessionis* Concilii Basileen. *disponens de Causis & Appellationibus, quod incipit ECCLESIASTICÆ SOLLICITUDINIS STUDIUM &c.* Porro verba hujus Decreti sunt sequentia: „ Quòd in partibus ultra quatuor diætas à Romana Curia „ distantibus omnes quæcunque causæ (exceptis majoribus in „ Jure expresfè enumeratis, & Electionum Ecclesiarum Ca-„ thedralium & Monasteriorum, quas immediata subjectio ad „ Sedem Apostolicam devolvit) apud illos Judices in partibus, „ qui de Jure aut Consuetudine præscriptâ, vel privilegio co-„ gnitionem habent, terminentur & finiantur.... Si verè „ quispiam à Sedis Apostolicæ immediatè subjecto ad ipsam „ Sedem duxerit appellandum, causa per Rescriptum usque „ ad finem litis inclusivè in Partibus committatur," Hæc non sunt absimilia Concordato inter Imperatorem Fridericum I. & Pontificem Alexandrum III, an. 1176. Anagniæ inito, in quo

quo ita: *Univerſi Clerici, qui ſunt extra Teutonicum regnum, diſpoſitioni & judicio D. Papæ Alexandri, ſucceſſorúmque ipſius, & Romanæ Eccleſiæ relinquentur:* Quo ipſo Pontificia de Clero diſponendi ſeu judicandi facultas unicè ad Clerum non-Teutonicum reſtringitur. Jam antè, anno ſcilicet 820., in Capitulari Ahytonis Epiſcopi Baſileenſis apud Hartzemium *Tom. II. Concil. Germ. pag.* 17. *Cap.* 18. ſancitum erat: „ Ut nullus „ ordinatus, ſive ordinandus migret de ſuâ parochiâ ad aliam, „ nec ad limina Apoſtolorum causâ orationis, Eccleſiæ ſuæ „ curâ derelictâ, *nec ad palatium causâ interpellandi:* nec à „ communione ſuſpenſus *ab alio communionem recipiendi*, ſine „ permiſſione & præſcientia Epiſcopi ſui: quod qui fecerit, „ *nibil valet hujusmodi communio*, aut ordinatio, aut demigratio. Et hoc omnibus fidelibus denuntiandum: ut, qui „ causâ orationis ad limina beatorum Apoſtolorum pergere cupiunt, domi confiteantur peccata ſua, & ſic proficiſcantur: „ quia *à proprio Epiſcopo ſuo aut Sacerdote ligandi aut exſolvendi* „ *ſunt*, *NON AB ALIENO.* "

Si ſic per Judices Commiſſarios Nationales cauſæ Excommunicationum, ſervato Juris ordine, tractarentur, minor foret metus, ne illarum abuſu illegitimæ Romanorum prætenſiones ſuſtinerentur. Non debet excommunicationi dari locus, niſi cùm Canones (veri utique, non falſi) per contemptum violantur: ſic ab Hincmaro Remenſi Nicolaum I. Papam modeſtè monitum fuiſſe ſcribit de Marca *Lib. IV. Cap.* 6. *n.* 1. Si Judex Eccleſiaſticus, *neglecto ordine à jure præſcripto*, ad inflictionem cenſuræ viâ facti proſiliat, poteſt adversùs eum protectio regia implorari. Covarruvias *Practicarum Quæſt. Cap.* 35. *n.* 3. Cævallos *de Cognitione per viam violentiæ. Gloſſ. VI. n.* 129. Medium autem ordinarium, quo Judex Regius uti ſolet ad reprimendam Judicis Eccleſiaſtici inordinatè excom-

communicantis violentiam, hoc est, ut ejus bona temporalia occupari faciat, donec & quousque gravamen viâ facti illatum tollat. Salgado *de Supplicat. ad Sanctiss. Part. II. Cap.* 24. *n.* 53. *seqq.* Van Espen *cit. Tract. Cap. VIII.* §. 6. Hoc medio usi sunt Reges Galliæ & Utriusque Siciliæ, ille occupando Comitatum Avenionensem, hic Ducatum Beneventanum, quando Clemens PP. XIII. præpropero consilio, innixo Bullæ Cœnæ, nunc ab omnibus Catholicis Potestatibus reprobatæ, Ministros Ducis Parmensis, dictorum Regum agnati, tunc adhuc in minorenni ætate constituti, propter Ducale Edictum die 16. Jan. an. 1768. publicatum, genuinis Canonibus in nullo puncto adversum (quod edidit Theodorus à Palude in Floribus sparsis ad Febr. *Cap. V.* § 9.) die 30. ejusdem mensis in censuras dictæ Bullæ insertas incidisse declaraverat. Modernus Pontifex Max. Clemens XIV. prædecessoris sui periculo & damno edoctus, Bullam illam, quæ est compendium Dictatûs Gregorii VII., à tempore sui regiminis publicavit, & Principibus Domûs Burbonicæ pro illatâ Parmensi injuriâ satisfacere studet, ut terras & ditiones suæ Ecclesiæ recuperet.

Juvat hanc materiam concludere verbis Petri Ballerinii Presbyteri Veronensis, cujus auctoritas & religio Romanis minimè suspecta esse potest. Is ita in *Libro singulari de Vi ac ratione Primatûs Romanorum Pontificum in Appendice* §. 6. *pag.* 332. „ Neque verò ex his colligas, actualem communionem & unitatem externam cum Ecclesiæ corpore ejúsque visibili capite Romano Pontifice ad salutem non esse penitus necessariam. Est enim actu necessaria Ecclesiæ visibili, ut inter varias societates Ecclesiæ nomen præferentes discernatur, quænam sit vera Christi Ecclesia; uti statuimus n. 1. & 2. Quod autem Ecclesiæ visibili necessarium est actu, singulis quoque ejus membris, quoad fieri potest,

„ actu

„ actu eſt ad ſalutem neceſſarium; adeo ut cuique nitendum „ ſit, ut eam communionem actu teneat. At ſi quis iis in circumſtantiis verſetur, in quibus, etſi maximè velit, ab ea „ communione actuali, non ſuâ culpâ, ſed aliunde impediatur; ipſi, quoad duret ejusmodi impedimentum, ad ſalutem actu neceſſaria non eſt. Idem ſcilicet dicendum de communionis actualis neceſſitate ac de baptiſmo actuali. Hoc „ omnes catholici actu neceſſarium fatentur, ut quis ſit in „ corpore Eccleſiæ. At impeditis ab eo percipiendo, actu non „ eſt ad ſalutem neceſſarium, *cùm miniſterium baptiſmi non* „ *contemtus religionis, ſed articulus neceſſitatis excludit*, ùt „ Auguſtinus tradidit Lib. IV. de Bapt. cap. 22. cui concinit „ S. Bernardus in Tractatu de Baptiſmo ad Hugonem de S. „ Victore Cap. 2. . . . , Idem accidet etiam præciſis ab unitate „ & communione Eccleſiæ, ſi ad eam omnibus modis contendant, & in cæteris rectè ſe ſe gerentes aliunde impediantur. Utrique nimirum unitatem & communionem Eccleſiæ, qua actu carent, affectu tenent; & quamvis non „ ſint in viſibili unitate & corpore Eccleſiæ, unitate tamen „ ſpiritûs ſunt intus in ipſa Eccleſia, cui voto & caritate adhærent; unde Auguſtinus de probis viris atque ſpiritualibus absque ipſorum vitio ab Eccleſia præciſis ſcripſit Lib I. „ de Bapt. Cap. 17. *Spirituales autem, ſive ad hoc ipſum pio* „ *ſtudio proficiſcentes, non ſunt foras; quia & cùm aliqua vel* „ *perverſitate, vel neceſſitate hominum videntur expelli, ibi magis probantur, quàm ſi intùs permaneant, cùm adversùs Eccleſiam nullatenus eriguntur, ſed in ſolidâ unitatis petrâ fortiſſimo caritatis robore radicantur.* Qui hanc unitatem Spiritûs habet unitatem quoque actualem cum Eccleſiæ corpore „ & capite quærere omni niſu debet, ut Nicolius Lib. II. de „ Unitate Cap. 10. tradidit. Nam eſſentiale eſt ſpiritui uni-

„ tatis catholicæ ad actualem unitatem & communionem, quæ
„ est naturalis status corporis Ecclesiæ, tendere; ita scilicet,
„ ut per hominem non stet, ne actu fiat. Sola impossibilitas,
„ seu impedimentum, quod absque hominis culpa aliunde ob-
„ sistat, eum poterit excusare, & saluti ejus, dum absint cæ-
„ tera, nihil præjudicii afferre. "

§. III.

De Subtractione Obedientiæ.

Sanctæ Sedi ab omnibus Catholicis debetur reverentia. Hi semper crediderunt (& rectè omninò) primam illam Sedem esse Centrum ecclesiasticæ unionis, atque constantem aliarum Ecclesiarum cum illa communionem esse unum è signis distinctivis, quibus Catholici à Sectariis dignoscuntur. Itaque quando agitur de uno extremo ad aliud, id est, de memoratâ unione seu communione cum Apostolica Sede ad temporariam separationem seu alienationem ab eâdem, cui ipsa ansam fortàsse dedit, & quandam necessitatem imposuit, cautè procedendum esse, nemo dubitat, ne pusillis ingeratur scandalum.

Recognoscimus in summo Pontifice successorem S. Petri, & Caput Episcoporum; conservamus quàm studiosissimè communionem & relationem cum Romanâ Ecclesiâ, in quâ ille tanquam Episcopus residet. Verùm hæc non impediunt, quominùs jura & libertates nostrarum Ecclesiarum tueamur, vigorosè etiam, cùm id necessitas postulat (attamen cum debitâ moderatione & reverentiâ) adversùs novitates, attentata & insultus, honori Regum ac Principum, receptis Nationum usibus, juribus ordinis Episcopalis, decretis Conciliorum,

nec

nec non generali politiæ universalis Ecclesiæ contrarios; quales haud raró ab iis, qui Romanam Ecclesiam regunt, atque insimul magnum illud corpus totius Ecclesiæ dirigunt, prodire cernimus; homines enim sunt, eodem, quo nos, limo formati.

Negatur itaque, & quidem citra omnem injustitiam, obedientia cœteroquin debita, quando injusta, juris alieni læsiva, sacris Canonibus adversa, à summo Pontifice mandantur. Multos casus, quibus talia evenire possunt, & actu evenerunt, recensuit Febronius in suâ Epistolâ *de Subtractione obedientiæ*, quos hic non repetimus. Divisit ille, uti oportuit, hanc subtractionem in *totalem* & *partialem*; utriusque dedit fundamenta, causas, atque modos legales. Totum, quod illis opposuit Doctor Kauffmans in sæpè memoratâ suâ Præfatione *pag.* 42. his verbis concluditur: „ Dissertatione IV. §. 6. refutata est heteroclita idea de Subtractione temporariâ obedientiæ, quam nunc (Febronius) iterum gloriatur Ecclesiasticæ historiæ monumentis à se fuisse demonstratam, perinde habens, an contra Pontificem dubium in schismate, an contra Pontificem legitimè electum, & ab Ecclesiâ agnitum fiat subtractionis experimentum. Eò pertinet impium seditiosi spiritûs Februniani consilium de *novo Patriarchatu* constituendo." Quæ de hâc subtractione tradidit Febronius, ille minimè de dubio, sed de certo & agnito Pontifice, verùm extra Canones vagante, intellexit; quanquam quoad modum & effectus hujus subtractionis subinde usus sit exemplis ex disciplinâ Ecclesiæ tempore schismatis petitis. Cæterùm minimè impium fuit consilium de constituendo intra fines Galliæ novo Patriarchâ, cujus meminit Febronius *Cap. IV.* §. 10. *n.* 4., quippe qui nullatenùs impedivisset *legalem* com-

munionem cum primâ Sede, & justum fuisset repagulum adversùs excessus Sedentium in eâ.

Negationem obedientiæ *totalis* vel *ferè talis* sæpiùs à Regibus Galliæ & aliis Monarchis tanquam medium congruum usurpatum fuisse, ne ipsi quidem adversarii negabunt. Exemplum novissimum suppeditat Lusitania. In eo hærent, quo modo procedendum, & quæ media eo casu adhibenda, tum ut interim res Ecclesiæ justo ordine gerantur, tum ut Curia Romani Pontificis ad saniora & spiritui Canonum conformia consilia reducatur. Cùm Ludovicus XII. Rex Christianissimus anno 1510. à Papa Julio II. ad interruptionem externæ unionis usque diffideret, convocavit Synodum Turonis, in quâ Patres de ea, quam hìc agimus, quæstione rogati responderunt: *Tali subtractione licitè factâ, quid agendum sit Principi ipsi ac subditis ejus, tum etiam Prælatis & Ecclesiasticis personis regni sui, in rebus, quibus ad Sedem Apostolicam antea recurri solebat, conclusum est per Concilium, servandum esse jus commune & Pragmaticam Sanctionem regni ex decretis sacrosancti Concilii Basileensis desumptam.*

Quid autem, antequam ad usum Juris illius antiqui communis & Pragmaticæ deveniatur, agi oporteat, sic definivit eadem Synodus: *Ante omnia mittendos ab Ecclesiâ Gallicanâ Legatos ad Papam Julium, qui fraternâ caritate & secundùm Evangelicam correctionem eum admoneant, ut à cœptis desistere velit, pacémque & concordiam Principum amplecti; quod si nolit Legatos in hoc audire, interpelletur de convocando Concilio libero, juxta sacrosancti Basileensis Concilii decreta; & hoc facto, responsóque ejus accepto, providebitur prout jus erit.*

Utique

Utique cùm Curia deviat, sanioribus consiliis, robore & constantià vallatis, ad viam juris & æquitatis reducenda est. Quod occasione Bullarum, illis qui decretis cleri Gallicani anni 1682. subscripserant, Romæ negatarum dixit in suo Requisitoriali an. 1688. Advocatus Regis Talonius, pluribus aliis casibus convenienter applicabitur, scilicet: „ Ceux, qui inspirent ces „ pensées au Pape, peuvent-ils s'imaginer, qu'ils nous fairont „ changer de sentiment? & sont-ils si aveugles, qu'ils ne „ connoissent pas, que nous ne sommes plus dans ces tems „ malheureux, ou une ignorance grossiere, jointe à la foiblesse du Gouvernement, & à des fausses preventions, rendoit „ les Decrets des Papes si redoutables, quelque injustes qu'ils „ puissent être, & que ces disputes & ces querelles, bien loin „ d'augmenter leur pouvoir, ne servent qu'à faire rechercher „ l'origine de leurs usurpations, & diminuent la veneration „ des Peuples plustôt que de l'acroître. " Utinam ad hæc „ pro proprio suo commodo Romani attendant, & seriò reflectant!

Si his non attentis Roma solidis remonstrationibus surdas aures objicere pergeret, Synodi Turonensis jam relatis consiliis validè insistendum foret; neque tamen inde schisma metuendum esset. Quanquam enim subinde surda sit, non tamen eousque cœca est Roma, experientià & periculo suo edocta, ut post alia gravia damna jam perpessa Galliam, Germaniam, aut aliud magnum regnum propter exoticas suas prætensiones à sua communione & nexu velit excludere; quin potiùs communionis vinculum omnibus modis renovare laboret, húncque in finem congrua quævis media adferre studeat. Argumento esse possunt, quæ novissimè inter hanc Curiam ex una parte, & inter Galliam, Hispaniam, Lusitaniam, Nea-

 polim

polim, & Parmam ex alterâ acta sunt. Quinimò soli etiam Episcopi, inter se uniti, Romam haud difficulter continebunt, quandoquidem nihil petant ultrà, quàm quod Deus ipsis contulit, & quod genuini Canones declararunt; in hoc redire ipsis fas est, & persæpe prompta occasio, dummodo non desit seria voluntas & Principis protectio. Regulares, qui Episcoporum ministerio carere non possunt, se eis tenebuntur submittere, aliàs experturi, quod dixit Durandus Episcopus Mimatensis Part. I. Tit. 5. pag. 32. *Cùm se nulli Episcopo omninò subesse profiteantur, consequens est, ut nullus Episcoporum, quæ sua sunt, eis tanquam exteris largiatur.* His adde nostra *Tit. VI. §. III. ℣. Quod suprà.* Prima regularum, cui reliquæ omnes cedere debent, est procuratio salutis animarum. Igitur cumprimùm Principi (cui Clerus æque, ac ordo sæcularis, subditus & obediens esse debet) visum fuerit propter causas Statûs pro regno suo suspendere aut negare obedientiam Pontifici cœteroquin debitam, eo ipso reviviscent nativa Episcoporum jura, etiam quoad usum & exercitium; siquidem Canones, qui illorum jurisdictionem limitârunt, non posuerint terminum eorum charitati. Sic sanctissimi Episcopi urgente necessitate non fuerunt veriti regulas ordinarias transcendere. *Tunc enim constantia succurrentis excipitur, cùm urget circumstantia periclitantis,* inquit Tertullianus de Baptismo adversùs Quintillan. Opp. Tom. III pag. 464. edit. an. 1598.

Hæc potissimùm respiciunt subtractionem *totalem*, qualem nuper fecit Lusitania; an autem ea, an verò *partialis tantùm*, & usque ad quem gradum, decernenda, ad quæ objecta extendenda sit, dependet ab imperio Principis, à circumstantiis, à natura gravaminum per Romanam Curiam illatarum. Sæpe etiam leges publicæ hisce rebus normam ponunt & mensuram.

ſuram. Sic in Gallia, dum cuiquam Romæ negantur bullæ ex uſu ac ſtylo debitæ, ſubtrahitur *quoad hoc* obedientia, & providetur intra regnum per denominationem Epiſcopi, qui hâc in parte ſuppleat vices Pontificis; idque eò faciliùs, quòd inſpectâ indole Pontificii muneris & jurium ei annexorum, illa ſolùm pro objecto habeant negotia, quæ Eccleſiam *ùt Corpus* afficiunt, & ad ſtatum *Univerſi* pertinent; neque enim ad eum propriè attinet cognoſcere & ſtatuere de negotiis *particularibus* & cauſis *privatis* aliarum diœceſium, quæ bonum commune principaliter & per ſe non reſpiciunt. Ex hoc principio Cardinalis Richelius poſt bullarum Romanarum pro Abbatia Præmonſtratenſi, ad quam à Rege nominatus fuerat, ſibi factam negationem, 26. Januarii an. 1641. à ſupremo Senatu Regis obtinuit poſſeſſionem ejusdem Abbatiæ cum facultate eam adminiſtrandi in ſpiritualibus & temporalibus, perinde acſi bullas & expeditiones Romanas actu haberet. Simile decretum ab eodem Conſilio regio 29. Julii an. 1636. pro Abbatia S. Symphoriani Metenſis datum fuit Cardinali de la Valette. Hæc eſt via ordinaria & communis, in Gallia obſervata, in aliis etiam regnis & provinciis ex eisdem principiis uſurpanda. Hanc anno 1640. tenuit Henricus Archiepiſcopus Burdigalenſis, poſt negatas ſibi bullas pro Abbatia S. Crucis ejusdem civitatis & diæceſis, quam permutatione cum Jacobo des Aigues factâ obtinuerat.

Iisdem fundamentis nititur & ſubtractionis methodo utitur Gallia, quoties Romæ viſum eſt iis, qui à Rege ad Epiſcopatus nominantur, confirmationem negare ex cauſis, quæ in regno pro legitimis non habentur. In Tractatu de Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ anno 1608. Pariſiis impreſſo *pag.* 110. *& ſeqq.* inter jura hujus Eccleſiæ ponitur, quòd ii, quos Rex nomina-

nominavit ad Episcopatus (*licèt*, inquit Auctor, *habeant tantùm jus adrem*) possint arripere possessionem & disponere de Episcopatu, casu, quo summi Pontifices vel negant injustè vel differunt eis bullas expedire. Idem tradit Melchior Pastor *Tract. de Beneficiis Lib. II. Tit.* 15. *n.* 8. *pag.* 149. Sanè institutio Episcoporum & principale eorum officium sunt juris divini, jus autem illos confirmandi (quantum ad Curiam Romanam) merè humani juris est. Quoties itaque inter hanc Curiam & aulam Regis occurrunt obstacula & difficultates, quæ impediunt, quominùs confirmatio nominati Romæ valeat obtineri, prævalebit haud dubiè obligatio se conformandi divinæ institutioni. Taceo, quòd hæc facultas RR. Pontificum non tam sit jus, quàm quædam species aut convenientiæ aut usurpationis, fundatæ in sinistrâ ideâ immensæ atque indefinitæ auctoritatis, quam Decretalistæ Papæ attribuerunt, ex qua non solùm nulla utilitas, sed multa potiùs incommoda prodierunt, nata ex tot litibus harúmque dispendiis, quæ in caussis Electionum Romam delatæ sunt. Quinimò (quod minùs tolerabile est) Pontifices non contenti jure confirmandi eos, quos Clerus & populi Episcopos elegerunt, ipsas etiam Ecclesias suo nativo jure electionis spoliârunt, sibi harum liberam collationem per varias reservationes attribuendo. Hoc præcipuè fecit Joannes XXII. Sed nec in eo quidem stitum est: eadem confirmandi assumpta auctoritas quoque servivit titulo & occasioni turpis lucri per exactionem Annatarum.

In prælaudato Requisitoriali, quod occasione negationis bullarum factæ iis, qui Decretis Cleri Gallicani de anno 1682., in antiquo & genuino jure fundatis, circa Pontificis potestatem subscripserant, anno 1688. edidit Talonius, ita prosequitur vir celeberrimus: „ Si ce fondement est solide, nous „ som-

„ ſommes en état de ne plus avoir à l'avenir des Evêques, „ puisque tous les Eccleſiaſtiques du royaume, & particuliere- „ ment ceux, qui prennent dans les Univerſités les dégrés „ néceſſaires pour parvenir aux Prélatures, ſoutiennent avec „ une fermeté invincible les propoſitions dont le Pape ſe „ plaint." Tam hæc vera & eventu comprobata ſunt, ut nullus in Gallia niſi graduatus aſſumatur ad Epiſcopatum, nullus ad gradum Licentiæ aut Doctoratûs, qui præviè non juraverit in easdem propoſitiones, & pro conſtanti earum defenſione. Non ignorant hæc Pontifices, & ſilent, imò ſilere debent, & talibus ad Epiſcopatus nominatis bullas confirmationis largiri; ne ſe iterum exponant periculo revolutionis hujus juris confirmandi ad Epiſcopos regni, & ad provinciales Synodos, idque in perpetuum. Unde concidunt, & reſpectivè evanuerunt, quæ Viator Italus *pag.* 12. memorat de motibus Innocentii XI. adversùs ſæpefata Comitia Cleri Gallicani de an. 1682., revocatione decretorum ejusdem Conventûs à Rege Ludovico XIV. prætensè factâ in litteris 24. Septembris 1693. ad Papam ſcriptis, demum de vi & efficaciâ Epiſtolarum deprecatoriarum, tunc ad Innocentium XII. ab iis, qui in ipſis Comitiis decreto Cleri ſubſcripſerant, exaratarum.

Si Romani adversùs hanc ſubtractionem juris confirmandi reclamantes dicant, ſummos Pontifices à quinque jam ſæculis & ampliùs eſſe in poſſeſſione excluſivâ ejusdem; quinimò hoc eis agnitum firmatúmque fuiſſe in Conciliis Conſtantienſi & Baſileenſi, quibus cæteroquin cordi fuit Pontificiam poteſtatem deprimere potiùs quàm extollere, volendo tantùm, ut exactiones Annatarum abolerentur: reſpondebimus 1.) hic agi de revolutione juris, originariè & *ex inſtitutione divinâ* ad Epiſcopos pertinentis, quod proinde favores meretur, & facilè

cilè resuscitatur, quoties ille, cui hoc jus *ab hominibus* utcunque cessum fuit, ab ejusdem exercitio quoquo modo impeditur aut præcluditur. Sed nec 2.) Romani cum umbra quidem rationis prætendere valent, nominationem, confirmationem, consecrationem atque cognitionem de idoneitate providendi de Episcopatu ad Causas Majores, quas Canones Papæ reservant, pertinere; siquidem notum sit, eo tempore, quo Canones de Majoribus Causis agentes condebantur, summos Pontifices de præmissis extra Italiam se non ingessisse. Demùm 3.) Papa possessionem hic frustra opponet, ex quo non sit nisi precarius possessor.

Febronius in Epistola de subtractione obedientiæ n. 16. paucis egit de processu informativo super idoneitate promovendorum ad Episcopatus, per quos nempe ille formari debeat. Multò uberiùs & valde accuratè hoc argumentum tractatum legitur in scripto, quod in Appendicibus Tomi I. de Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ edit. anni 1715. habetur hoc titulo: *Memoire pour faire voir, que les informations de vie & mœurs de ceux, que le Roy nomme aux Evesches, doivent estre faites par les Ordinaires.*

Porro totâ die negatur obedientia, & opponitur resistentia brevibus, bullis & aliis litteris RR. Pontificum, continentibus principia Ultramontanorum, sanis nostris & communibus Ecclesiæ doctrinis adversantia. In Discursu juridico D. de Harlay Advocati regii, habito 1. Augusti an. 1665. super nullitatibus Bullæ Alexandri VII de Auctoritate Facultatis Theologicæ censurandi doctrinas erroneas; nec non in alio Discursu Advocati regii, habito Parisiis coram Parlamento, occasione duorum Brevium Clementis XI. de die 8. Jan. 1710. quibus

quibus damnantur quædam ſcripta Epiſcopi S. Pontii, nec non Tractatus de Origine Regaliæ (qui ambo Diſcurſus proſtant in Appendice Monumentorum ad Zegeri van Eſpen Tractatum de Publicatione legum Eccleſ. Lit. LL. & MM.) dicitur, has Bullas & Brevia eò collimare, ut Conciliorum generalium, Eccleſiam univerſalem repræſentantium, auctoritatem non à Chriſto, ſed à Romano Pontifice, deſcendere & dependere faciant, atque ipſam infallibilitatem circa fidem & mores non tam generalibus Conciliis quàm Rom. Pontifici adſcribant, ipſúmque Pontificem eisdem Conciliis conſtituant ſuperiorem, adeo ut nec horum decretis conſtringi valeat: Inſuper Epiſcoporum auctoritatem non immediatè à Chriſto, ſed à Papa emanare, & ab ipſo dependere. Has ſimiléſque doctrinas Galli jure arbitrantur eſſe Libertatum ſuæ Eccleſiæ (quidni & Eccleſiæ univerſalis?) everſivas, & contrarias doctrinis ab Eccleſia Gallicana conſtantiſſimè ſervatis ac propugnatis.

Aſſerunt præterea bini Advocati regii, clauſulam excommunicationis, memoratis Brevibus inſertam, vigore cujus abſolutio ab eadem, extra articulum mortis, ſoli Pontifici reſervatur, adverſari & detrahere jurisdictioni Epiſcoporum; quandoquidem hæ clauſulæ non poſſint aliter conſiderari, quàm ſequelæ doctrinæ Ultramontanorum, ſuſtinentium, Papam eſſe Ordinarium Ordinariorum, Judicem ſupremum & immediatum fori interioris in omni diœceſi, Epiſcopum univerſalem omnium fidelium; quæ doctrina à S. Gregorio M. juſtè damnata, & per Parlamentorum arreſta ſæpius reprobata eſt. Similes, inquiunt, clauſulæ, in hac Ultramontanorum opinione fundatæ, ſi admitterentur, inde ſequèretur totius auctoritatis Epiſcopalis, nec non ordinis Hierarchici everſio. Eâ occaſione ſic fatur Dom. de Harlay: „ Si la reſiſtence d'un coté „ nous rendoit criminels, de l'autre l'obeiſſance ne nous ren-

 „ droit

„ droit pas moins coupables. Cette ſainte rebellion a tou-
„ jours été conforme à l'eſprit de l'Egliſe, laquelle dés ſa
„ naiſſance nous en produit un exemple illuſtre contre celui
„ dont les Papes ſont obligés d'avouer qu'ils tiennent tous
„ les avantages ſpirituels de leur Siége, & toutes les préemi-
„ nences eccleſiaſtiques de leur dignité."

Si in aliis punctis Febronius Jeſuitas frequenter ſibi contrarios ſenſit, puto idem nobis hìc non eventurum, cùm ipſimet in negotio *Cultûs Sinenſis* ſummis Pontificibus Innocentio X. Clementi XI. Clementi XII. & Benedicto XIV. obedientiam tam conſtanter ſubtraxerint. Dicunt equidem illi, hos Pontifices non fuiſſe ritè informatos; ſed hoc ipſum quoque ſuſtinebunt Galli aliíque, ſcilicet Papam nunc in facto, nunc in jure eſſe ſiniſtrè informatum, proinde obedientiam ei in omnibus his caſibus non deberi.

EXAMEN

EXAMEN LIBELLI

anno 1770. editi hoc titulo:

Jugement d'un Ecrivain Proteſtant touchant le livre de JUSTINUS FEBRONIUS.

Eſt ſtatus Eccleſiæ unius Principis ſtatus, quem Græci MONARCHIAM vocant; non tamen unius hominis imperantis, quales ſunt monarchiæ ab hominibus inſtitutæ; ſed unius Dei & hominis, qui eſt Chriſtus, Dominus omnium noſtrûm, quem Deus Pater poſuit caput ſuper omnem Eccleſiam, in qua ipſe Rectores & Paſtores poſuit, qui eam regerent & paſcerent nomine ejus, non ſuo ipſorum, ùt in oligarchia humana fit, atque etiam in regio ſtatu.

CARD. POLUS de Concilio. ad Legatos Sedis Apoſtol. Trid. Synodi Quæſt. 6.

Dubius atque irreſolutus hæſi, an hic libellus, qui ſatyra potiùs eſt, quàm juſta criſis Febroniani Operis, reſponſo honoraretur vel à me vel ab alio veritatis & eccleſiaſticæ diſciplinæ amante. Fingit ejusdem auctor, ſe ſuſcipere partes & perſonam Magiſtri Bahrdt, cujus diſſertationem Febronius in Appendice ſua quarta, aut alius ejus nomine, confutavit. Tantò ineptiorem autem Febronii criticum, & reſpectivè defenſorem ſyſtematis Catechiſtæ Lipſienſis ille agit, quòd hujus opuſculum ne oculis quidem conſpexiſſe, aut manibus tractâſſe ex ingreſſu ſui libelli convinca-

 tur,

tur, cò quòd Bahrdtii Diſſertationem germanico idiomate editam aſſerat, quod apprimè falſum eſt.

Quis ſit ille, qui aſſumpto Lipſienſis Magiſtri nomine in forma dialogi cum Febronio hunc impetere tentavit, haud difficulter conjiciam, tum ex his ejus verbis: „ Un ſavant
pag. 15. „ Prélat a dit depuis peu au Superieur des *** à C***,
„ que Febronius par l'edition du ſecond Tome, avoit detrom-
„ pé tous ceux, qu'il avoit trompés par le premier;" ubi nullus dubito, quin ea, quæ ſub aſteriſcis latere ſcriptor ut-
6. 7. cunque voluit, ſignificent *Au Superieur des Jeſuites à Cologne:* tum ex iis, quæ non uno loco idem auctor in laudem Jeſuitarum ſuis immiſcuit; ex quibus, uti & ex vitilitigante diſputandi ratione, quæ ſe undique manifeſtat, ipſúmmet Jeſuitam eſſe cuivis facilè perſuadebitur. Quare & hìc cum tali mihi negotium eſſe ſupponam cum fiducia veri.

Duas vidi hujus ſchediaſmatis editiones, primam anni 1770., alteram an. 1771. Hæc ob majores typorum formas plures quàm prior pagellas, in univerſum harum 54. in octavo implet; hanc in allegatione paginarum ſequar. Authographum germanici idiomatis eſt, quod ejusdem auctor à quodam ſuorum Sociorum in gallicum verti curavit; utrumque non ſine affectatione à Patribus S. J. divulgatum eſt.

Antè autem quàm ad examen ſingulorum, quæ Jeſuita Febronio & Defenſoribus ejus objicit, deveniam, obſervo, illum in Præfatione aſſerere, Opus Febronii nec Proteſtantibus placere poſſe, nec Catholicis. Addit deinde, illud intra
pag. 41. biennium bibliothecarum pulvere tectum quieturum. Ego, ut de Acatholicis primùm diſſeram, rogo Jeſuitam, ut ante omnia Lipſiæ (quâ in urbe opuſculum ſuum impreſſum dicit) ſe informet, cujus major in ea Univerſitate ſit celebritas, amplior auctoritas, *Magiſtri Bahrdt*, an eorum virorum, qui ibidem

ibidem *Acta Eruditorum* conſcribunt. Poſt hæc legat judicium, quod illuſtres hi viri de Opere Febronii conſignârunt ad Calendas Januarii anni 1764. Eſt illud ſequens: „ Inſigne prorsùs, ac memoratu digniſſimum eſt, quod hic Opus indicamus, non ſolùm ob egregiam atque diffuſam doctrinam, quâ eſt refertum, ſed etiam, atque imprimis, ob novum ac laudabile Auctoris conſilium. Ab ipſis ſanè Lutheri temporibus nemo extitit, qui, in medio quaſi cœtûs Romani gremio, contra abominandos illius abuſus, & vanam Pontificis poteſtatem, tam intelligenter, cum tanto lectionis & doctrinæ apparatu, tam denique fortiter diſputârit, quàm hic perſonatus Febronius.... Hic vir incomparabilis totus eſt in eo, ut cauſas, originem, & incrementa injuſtas poteſtatis pontificiæ declaret, eam arctioribus limitibus includat, adeóque viam monſtret ad reconciliandos cum ſua Eccleſia eos, qui diſſentiunt; quod imminutâ paullulùm hac poteſtate faciliùs obtineri poſſe putat; quamvis multum adhuc tribuat Pontifici, quod nemo noſtrûm ei non negabit, ùt ex ipſâ operis delineatione, quam nunc dabimus, manifeſtum fiet..... *Et poſtea*: Nos verò hanc ipſam operam, à doctiſſimo auctore, cujus inſignem rerum, quæ formam Eccleſiæ & leges concernunt, peritiam, ſingulæ non paginæ, ſed lineæ produnt in tam arduo nec omni periculo libero negotio collocatam, ſatis mirari quidem & laudare non poſſumus; neque tamen omnia probare. &c. " Plura & ampliora his elogia ex Proteſtantium Academiis, præſertim ex Göttingenſi, adferre poſſem; unum ſaltem non prætermittam, viri inter Proteſtantes magni nominis, Friderici Caroli à Moſer Conſiliarii Imperialis aulici. Is ita in ſuis Reliquiis pag. 284. ſecundæ edit. an. 1766: *Febronius handelet als ein ehrlicher Mann, da er die Catholiſche und Proteſtanten wieder zu vereinigen ſucht;*

ſucht; Gott wird ihm die treue ſeines hertzens, und die redlichkeit ſeiner abſichten belohnen, und ſein werck iſt in vilfachem betracht ein wichtiges zeichen unſerer zeit, er ſelbſt ein Prophet in ſeiner Kirche, ein ehrwürdiger zeuge der wahrheit; ſeine unionsvorſchläge aber werden ſo lange träume bleiben, als er unſeren Cameraliſtiſch-religioſen Proteſtantiſchen Fürſten nicht zeigen kan, das ſie dabey gewinnen; eine Lotterie von ein paar hundert reichen Abteyen würde eher ihren beifall finden.

Quod ad Catholicos attinet, ſi Jeſuita reflectat, Operis Febroniani intra paucos annos duas editiones in Italiâ, totidem in Galliâ, plures in Germaniâ factas, & ex his poſterioribus ab uno ſolùm Bibliopolâ (quod ille affirmat) ultra ſeptingenta exemplaria in terris hæreditariis germanicis auguſtæ Domus Auſtriacæ (tacendo alias Catholicas provincias) divendita fuiſſe, poterit ille (ſi tamen ſenſum habet, & candore regitur) facilè judicare & concludere, num illud Catholicis acceptum ſit nec ne, an verum ſit, quod ſcribit vir vaniloquax: *que le livre de Febronius ne peut être agréable ni aux Proteſtans, ni aux Catholiques.*

Eodem ſpiritu, quo ille propheticè prædicat, Febronium intra biennium oblivione tectum iri, potuiſſet dicere eum tineis & blattis jamtum in cibum eſſe; atque ita potuiſſet parcere labori, quem ſuo opuſculo impendit; niſi fortè credat, hoc ſcripto ſe Febronium ita oppreſſurum, ut omnis ejus memoria intra tam breve tempus depereat. Verùm de hujus voti ſucceſſu Lector in fine hujus Examinis ſecuriùs judicabit. Cæterùm non fuit Febronio propoſitum, ut primo intuitu ſui libri, Catholici æque ac Proteſtantes ſub deſcriptis ab eo conditionibus ſine morâ reunirentur; hoc ille voluit, hoc ſperavit, futurum, ut detracto à Religione Catholicâ omni odio, omni profano onere, ii, qui hactenus extra ovile fuerunt,

in

in illud faciliùs & libentiùs redeant; neque puto hanc ſpem omnino vanam eſſe, neque hoc propoſitum abnorme.

Poſt hæc generaliora, modò deſcendendum ad ſpecialia, à Jeſuitâ Febronio & ejus Operi objecta. Referemus ea ſummâ fide ex ſcripto adverſarii, pro majore Lectoris commoditate in quatuor partes à nobis diſtributa, quibus deinde noſtras reſponſiones, ſeu convenientes elucidationes ſubjiciemus.

I.

JESUITA.

Febronii opera ad præſtitutum finem reunionis vana eſt & inutilis.

a) Vel liber Febronii docuit & convicit Proteſtantes, eos Romanæ Eccleſiæ abuſus, quos ille incuſat, eſſe Catholicæ Religioni extrinſecos & tantùm accidentales, atque hanc ab eisdem liberatam veram eſſe Eccleſiam; vel eos hujus non convicit: primo caſu non potuêre non aliqui ex eis converti ad veram fidem; altero caſu inanis eſt hujus Scriptoris labor, duobus ſpiſſis voluminibus componendis impenſus. pag. 9.

b) Si impugnare veram aut prætenſam ſummi Pontificis authoritatem eſſet remedium conveniens & efficax perveniendi ad unionem, quare Lutherus & alii Proteſtantium anteſignani, qui illam acerrimè debellàrunt, hunc ſuorum molîminum ſucceſſum non habuerunt? 3.

c) Quidquid ad reducendos Proteſtantes reſpectu Pontificiæ poteſtatis commodum atque utile videri potuit, hoc Clerus Gallicanus in ſuo Conventu anni 1682. ſancivit & declaravit, & tamen illi ad ſinum Eccleſiæ non redierunt. Interim 26. 47. 48.

 Epiſcopi

Episcopi Galliæ quatuor ibidem descriptos Articulos adoptantes, nunquam considerârunt sententias eisdem contrarias tanquam schismate horribiliores; neque dixerunt Papam deponi posse, quia Ecclesia non est propter Papam, sed Papa propter Ecclesiam.

6. d) Ex quo Febronius in plurium manibus est, ne ullus quidem Protestantium se ad fidem Catholicam convertit; quinimò quidem Catholici, videntes Romam tam atris coloribus depictam, suam religionem perdiderunt.

29. 30. e) Non alium sibi finem Febronius scribendo proposuit, quàm eversionem Romanæ Sedis. Qui illud in Ecclesiâ Catholicâ attentare præsumpserunt, nunquam non ab illâ tanquam hæretici habiti sunt.

1. f) Debuisset Febronius à scribendo cessare, postquam plures primi ordinis eruditi illius systema reunionis chimæricum
44. esse demonstrârunt, & summus Pontifex Clemens XIII. cum nonnulis Episcopis Germaniæ ejus librum damnavit.

3. g) Ipse ejus traductor Gallicus dicit se optare quidem, attamen non sperare successum Febronianæ molitionis. Quan-
41. quam ipse ille translator, Abbas du V*** non sit magnus Apollo.

8. h) Ait quidem Febronius, non à simplici lectione sui operis, sed ab executione principiorum, quæ in eo concluduntur, sperari conversionem Protestantium. Verùm omnes illæ Ecclesiæ, à quibus hæc principia recepta sunt, Sedi Apostolicæ & Ecclesiæ Romanæ pro perpetuo abreptæ fuerunt.

21. i) Febronii liber non magis convertet Papam, quàm Protestantes. Hujus suæ prædictionis adeo securum se Jesuita credit, ut nullus dubitet, quin eventus suam prophetiam probaturus sit.

k) Hoc

k) Hoc jam ab iis, quæ modò acta ſunt, colligi poteſt. Ete- 49.
nim Luſitania, quæ ante publicationem Tomi primi Febroniani à Roma diſſidebat, illi nunc reconciliatur poſt editionem Tomi ſecundi. Principes & Monarchæ Domûs Burbonicæ Pontifici proximè reconciliabuntur. Epiſcopi Catholici, potiſſimùm Galliæ, ſanctæ Sedi tenaciter adhærent.

l) Illud deterius eſt, quòd plures Proteſtantium æque ac Ca- 9.
tholicorum, videntes à Febronio indifferentismum prædicari, illo ductore patrum religionem reliquerint, ut ſe Deiſtis ſocient. Siquidem ille *Tomo II. pag.* 148. doceat, cui- 10.
libet permittendum eſſe, ut, quod voluerit, credat, usque ad adventum Spiritûs Sancti.

FEBRONIUS.

A. 1.) An ex omnibus Proteſtantibus ad quorum manus liber ſingularis Febronii pervenit, nullus ad Catholicam Fidem converſus fuerit, non poteſt noſtro Jeſuitæ cognitum eſſe; proinde neque ille citra notam temeritatis negativam ſuſtinebit. 2.) Plures Jeſuitæ ediderunt libros controverſiarum pro Religione Catholicâ; inter quos ipſe Adverſarius Bellarminum, Becanum, & Scheffmacherum nominat. Quo autem titulo ipſe aſſeverabit, plures horum ſcriptis motos primo ſeptennio ad Sacra Catholica tranſiiſſe? Interim alia Febronii quàm illorum methodus, alius ſcriptionis ſcopus, quanquam uterque ad decus & augmentum Eccleſiæ tendens. 3.) Vera manebit Romana Eccleſia, utcunque extrinſecis abuſibus & ſordibus onuſta; ſed tot gravibus maculis conſperſa, non tam facilè in ſuî amplexum trahet eos qui foris ſunt. 4.) Illud præcipuè voluit Febronius, ut pro reuniendis Proteſtantibus inciperetur à repurganda Eccleſia, ne hu-

jus faciem illi deinceps horrerent, qui tardati reditûs excusationem & veniam fortè merentur, quâ illi indigni sunt, qui tot & tam graves maculas augusto vultu aspergunt, & indefessè laborant, ne tollantur.

B. 1.) Impugnare *veram* summi Pontificis authoritatem, non est remedium procurandæ unionis, sed potiùs alienationis à fide Catholicâ, cujus articuli *substantiales* (inter quos est Papæ Primatus) dividi non possunt: Impugnare *prætensam* & excessivam, populos injustè gravantem illius potestatem, est medium aptum ad reuniendos nobiscum Protestantes; illo usus est *Lutherus*, hoc *Febronius*. Taceo alia Lutheri dogmata à verâ fide aliena, quorum nullum Jesuita, utcunque cavillosus, Febronio potuit objicere. 2.) Ille omnem Romano Pontifici obedientiam negat, hic indebitam tantùm, quod apprimè Catholicum est. Audiamus de hoc argumento differentem unum ex doctioribus Patribus Concilii Tridentini Didacum Covarruviam *in Repet. Cap. Peccatum. Part I. n.* 7. ubi ita: „ Hinc sanè fit, ut cum scan-„ dalo minimè sit obediendum Papæ, quoties rectitudo „ rationis dictat potiùs expedire quòd non obtemperetur, „ quàm quòd scandalum oriatur. D. Navarr. *in Cap. Sacer-„ dos. n.* 130. D. Thomas 2. 2. *Quæst.* 8. *art.* 1. D. Ber-„ nardus *Epist.* 7. Ex his ergo liquido apparet, mala im-„ perantibus, non esse parendum, præsertim cum pravis „ obtemperans imperiis, in quo homini videris obediens, „ Deo planè (qui omne quod perperam agitur, interdicit) „ inobedientem te exhibeas. Tolet. *Instruct. Sacerd. Lib. V. „ Cap* 3. Sed attende, quòd non sufficiat *obedientia* tantùm, „ sed *debitâ;* quia cùm absque causa rationabili aliquid præ-„ cipitur, non debemus audire; nec Papa pro suo libitu „ excusat. Sylvest. *in Summ. Verb. Obedientia. num.* 5. Si

„ Papæ

„ Papæ mandatum ſapiat peccatum etiam veniale; item ſi „ ex obedientia præſumeretur ſtatus Eccleſiæ perturbandus „ vehementer, vel aliud malum vel ſcandalum futurum, „ etiam ſi præciperetur ſub pœna excommunicationis latæ „ ſententiæ aliquid, ex cujus executione præſumitur ſcandalum animarum vel corporum futurum in civitate, non „ eſt ei obediendum."

C. 1.) Ludovicus XIV. Declarationi Cleri Gallicani vim legis publicæ addens, in ſuo Edicto de 23. Martii an. 1682. (quod Euſebius Amort Theologiæ eclecticæ Tom. I. Tract. de Fide pag. 26. edidit) ait, *ſibi omnino polliceri, eâ ſubditorum ſuorum in Sanctam Eccleſiam reverentiam ac venerationem promotum, & Miniſtris Religionis, ùt vocant, Reformatæ, omnes prætextus & cavillationes ademptum iri, quibus Caput Eccleſiæ viſibilis, ejúsque authoritatem Principibus exoſam gravémque reddere laborant, objectâ quorundam ſcriptorum doctrinâ, qui eandem Papæ authoritatem ſupra modum exaggerant.* Si Jeſuita prætendat, Regem omni ſuâ ritè conceptâ ſpe deluſum fuiſſe, ita, ut à Cleri ſui declaratione, quatuor Articulis conceptâ, nullus pro bono Eccleſiæ & ejus accremento fructus provenerit, falſum dicit; ùt ùt plena reunio ſecuta nondum fuerit. 2.) Fructum hunc ipſamet Romana Curia bonâ ex parte præpedivit; quippe quæ totis viribus adversùs hanc Declarationem niſa eſt, adeo, ut illis etiam ſecundi ordinis Clericis, qui deinde ad Epiſcopatus nominati fuerunt, quóſque Rex in memorato Edicto laudat *tanquam doctrinâ & virtute conſpicuos*, bullas confirmationis ob hanc ſolam cauſam integro decennio negare pergeret, quòd dictis Cleri Comitiis interfuerint, eorundémque Decreto ſubſcripſerint; unde ſcandalum ipſa renovavit, imò auxit, quod Rex tollere conabatur. Quare

mirum non eſt, exſpectatum bonum magnâ parte præpeditum fuiſſe, & adhucdum propter perſeverantes ejusdem Curiæ doctrinas præpediri. 3.) Non ſufficit *ſpeculativas* deponere; hoc ampliùs ad conciliandos animos, ad commendandam doctrinam deſideratur, ut illi *mores* conformentur & *norma regiminis* Canonibus accommodetur, ut graviſſimi *abuſus*, toto Febronii opere incuſati, emendentur, tollantur; hoc ille potiſſimùm voluit. 4.) Utique Clerus Galliæ *quatuor Articulos*, in ſuis Comitiis anni 1682. deſcriptos, nunquam tales conſideravit, ut ſententias illis contrarias tanquam ſchismate horribiliores reputaret; ſed neque hoc putavit Febronius: illud autem *Cap. VI.* §. 5. demonſtravit, *impeditam* à Curiâ Romanâ per ſæcula *Reformationem* eſſe cauſam horrendi ſchismatis, proinde ipſo ſchismate culpandam & deteſtandam magìs. 5.) Neque Epiſcopi Galliæ dixerunt, neque quisquam alius unquam dixit, Papam *ideo* deponi poſſe, quia Eccleſia non eſt propter Papam; ſed Papa propter Eccleſiam. Hoc definivit in celebri illo memorato Conventu Clerus regni Art. II. *ut immota conſiſtant ſanctæ Occumenicæ Synodi Conſtantienſis, à Sede Apoſtolicâ comprobata, ipſoque Romanorum Pontificum ac totius Eccleſiæ uſu confirmata, atque ab Eccleſiâ Gallicanâ perpetuâ religione cuſtodita Decreta de Auctoritate Conciliorum Generalium, quæ Seſſione quartâ & quintâ continentur; nec probari à Gallicanâ Eccleſiâ, qui eorum Decretorum, quaſi dubiæ ſint Auctoritatis ac minùs approbata, robur infringant, aut ad ſolum Schismatis tempus Concilii dicta detroqueant.* Unde per ſe fluit, quòd ex ſententiâ Eccleſiæ Gallicanæ Papa à Concilio Generali (cui ipſe ſubjectus eſt) judicari, & ex cauſis canonicis deponi valeat.

D. Ad

D. Ad primam partem hujus objectionis jam responsum fuit. Si autem verum est quod Jesuita ait, nonnullos propter descriptos graves Curiæ Romanæ nævos fidem amisisse; judicet quisque prudens, cui talis perversio adscribenda sit, an illis, qui tam malè de Ecclesia merentur, cùm omne in ea bonum procurare deberent: an ei, qui idoneis fidejussoribus ac testibus talia eloquentibus (sine his enim ne Acatholici quidem Febronio asserenti fidem haberent) quæ absque eo in omnium negotia Ecclesiastica tractantium oculis ac manibus sunt, atque optimo fine, illa describit: tum ut factores talium operum salutari rubore perfusi se corrigant, & normam suarum actionum ad formam SS. Canonum componant: tum ut ab aliis, quibus circa ea jus est, ad id pro bono & decore Ecclesiæ per legitima media compellantur, etiam inviti.

E. 1.) Non miror Jesuitam tam abnormia scribere. Ipse Papa Clemens XIII. in suo Brevi edito 30. Jan. 1768. occasione Edicti Parmensis impressi apud Theodorum à Palude in Floribus Sparsis Cap. V. §. 11. vocat hoc *Edictum perniciosum atque tendens ad schisma, quod Christi fideles à supremo Ecclesiæ Capite, oves à Pastore avertere & quasi separare studet, Ecclesiasticam Jurisdictionem opprimit, & sanctissimè stabilitam Hierarchiam infringit, quod jura & prærogativas sanctæ Sedis imminuit, & ab omnibus debitam ejus Mandatis, Decretis, ac Legibus obedientiam sæculari Potestati subjicit.* Parum dissimilia scripsit Innocentius XI. de quatuor Articulis Cleri Gallicani, paulò antè memoratis; & tamen iidem Articuli hactenus substiterunt & porro subsistent, salvâ & illæsâ Romanâ Sede & ejus Primatu; quemadmodùm etiam haud dubiè sustinebitur prælaudatum justum ac providum Ducis Parmæ & Placentiæ Edictum. 2.) Vellet, si posset, Jesuita

Jesuita Febronii religionem hic suspectam reddere, suorum imitatus methodum & systema, quorum unus ex antiquis Patribus dixit: *Dogma Jesuiticum & dogma Catholicum convertuntur.* Non collabetur Prima Sedes, si omissis tot parergis, alios multùm gravantibus, & eorum jura minuentibus, proinde reunionem impedientibus, sedentium in illâ actiones regantur SS. Canonibus, nec non Sanctorum Patrum & aliorum, non minùs piorum quàm doctorum virorum consiliis, queis eadem Apostolica Sedes ante falsas Decretales per octo vel novem sæcula floruit, & universali Ecclesiæ præfuit ac profuit. 3.) Principum Curiæ (ad quarum usum Febronianum Opus potissimùm editum est) de suis juribus ritè instructæ vanos illos Romanorum clamores & illegales censuras (quales in Parmense Ministerium nuper vibratæ sunt) parum curabunt; respondebunt illæ sicut Papæ Joanni VIII. respondit Carolus Calvus *Epist.* 47. *inter Hincmarianas edit. Sirmond.* „ Nolite ex vestro nomine excom„ municationum intentationes contra sacrarum Scriptura„ rum tramitem, prædicationémque majorum, ac sacrarum „ legum, sanctorúmque Canonum constitutiones nobis de „ cætero scribi, cujusque instinctu, permittere precamur; „ *quia scimus totum esse irritum quidquid ab illorum fuerit* „ *constitutione alienum.*

F. 1.) Plures scripserunt adversùs Febronium; singulis respondit vel ipse, vel alii ejus loco ac nomine. Quis meliora & veriora protulerit, penes Publicum esto judicium. Finis scribendi fuit reunio Christianorum diversa sacra sectantium: Medium executio Canonum Spiritu Dei conditorum, & totius mundi reverentiâ consecratorum; hoc nemo bonus damnabit, etsi finis ex insperato non sequatur. 2.) Febronianæ propositiones multùm participant ab iis, quæ Infans Hispaniæ

Hiſpaniæ ſereniſſimus Dux Parmæ in memorato Edicto de 16. Jan. 1768. publicavit, quásque Clemens XIII. die 30. ejusdem menſis præcipitanter damnavit, quæ illegalis damnatio tantum Pontifici deinde tædii cauſavit. Experta tum fuit, nec injuſtè, Romana Curia quod docuit Saura in Voto Platonis de juſto examine doctrinarum Part. I. Cap. 22. in fine, ſcilicet: *Diſciplina Chriſtiana graviſſimè læditur, ſi propoſitiones probabiles condemnentur, ùt ſingulari Capite diſſeruimus; & omnis cenſura injuſta graviſſimam notam meretur, ùt ibidem ex Pontificibus & Conciliis manifeſtè probavimus.* Porro nullus ex adverſariis Febronii vel unam in ejus Opere *improbabilem* propoſitionem hactenus demonſtravit; omnia ab illo tradita pertinent ad præeminentias Principum ſæcularium, quatenus ſuorum territoriorum domini, & per conſequens Canonum executores ſunt. Quæ contra horum jura, ſive directè ſive indirectè, ſcribuntur & evulgantur, ea ſubjacent obſervationi Caramuelis in ſua *Theologia fundamentali num.* 2091. ubi ait: „ Principes, „ ſub quibus vivimus, non catholici tantùm, ſed pii ſunt, „ & ſibi ſummam injuriam fieri putant, cum temporalia „ juxta leges Canonicas dijudicamus; & Galli, qui Chriſtianiſſimi ſunt, & Eccleſiæ Romanæ primogeniti, manu mancipii publici (ſic carnificem appellant) igni mandant quoscunque libros, qui docent Reges in temporali „ rerum gubernatione ſubeſſe eccleſiaſticis Canonibus. "

G. Duæ proſtant verſiones gallicæ Febroniani Operis, quarum una alteri præſtat. Primam procuravit ille quem Jeſuita indicat per verba *Abbé de V****. Non novi hominem, proinde de ejus qualitatibus & merito nihil dicam. Ex hujus Præfatione pag. 6. Jeſuita refert pauca hæc: *l'Auteur a eu en vue la réunion des Proteſtans, & moi je déſire & n'eſpere*

pas, que ses vues soient remplies. Sed quare ille reticuit, quæ ibidem sequuntur: *mais ce que je crois pouvoir raisonablement me promettre, c'est que cet ouvrage solide & lumineux ouvrira les yeux aux Theologiens ultramontains; qu'ils voudrons bien examiner de plus près leurs opinions, qu'ils verront, qu'ils entendent mal les véritables intérêts de la Cour de Rome.* Primus hic translator varia Auctoris prætermisit, alia mutavit, alia de suo supplevit. Constat hæc versio, anno 1766. edita, duobus tomulis in 8. Huic multò præfertur alia, à quodam membro Academiæ Burdigalensis anno 1767. procurata, tribus constans tomulis. Hæc versio omnino litteralis est, suum autographum pede tam presso sequens, ut ne verbum videatur immutatum; nec ulla allegatio prætermissa.

H. Rectè ait Jesuita, non per simplicem lectionem principiorum à Febronio traditorum, sed ab eorundem executione, Protestantium reditum sperari posse. Ast fabulam narrat, quando addit, omnes illas Ecclesias, à quibus hæc principia recipiuntur, Sedi Apostolicæ pro perpetuo abreptas esse. Non ideo Anglia, Dania, Suecia, magna Germaniæ pars, à Sede Apostolica abreptæ sunt, quia noluerunt Romæ solvere annatas, causas suas ecclesiasticas eò judicandas deferre, beneficiorum suorum collationem illi permittere, jus episcopale ordinarium seu concurrens in suis diœcesibus eidem agnoscere &c. sed quia hi populi, Romani Primatûs excessu atque abusu omninò pertæsi, cum cortice ejus substantiam abjecerunt, & his alia veræ fidei contraria miscuerunt. Non propterea Gallia à vera fide defecit, quòd Quatuor Articulos, qui Romam adeo pupugerunt, anno 1682. sanciret. Sed neque Venetia, quæ hodie plus quàm dimidiam partem principiorum Febronii in usum redegit, ideo veram religionem deseret. De aliis regnis & provinciis Catholicis,

tholicis, quæ quotidie excedentem Pontificis poteſtatem minuunt, & id faciendo benè agunt, nihil memoro.

I. Cùm Jeſuita hìc æque parvam, aut veriùs nullam, de Papæ atque de Proteſtantium converſione nobis ſpem faciat, malus utique augur eſt, ipſe, quem videbimus infrà Art. II. Lit e, ſuſtinentem, Romanam Curiam inde à triginta, à viginti, à decem, imò à duobus annis, multùm ſe emendâſſe, plures extravagantes prætenſiones dimittendo, & adhuc ulteriorum moderationum ſpem facere. Liceat mihi hac in parte cum S. Bernardo de Sede Romanâ favorabiliùs augurari, quandoquidem ille Epiſt. 180. ita ſcribit: *Hoc ſolet habere præcipuum Apoſtolica Sedes, ut non pigeat revocare quod à ſe fortè deprehenderit fraude elicitum, non veritate promeritum. Res plena æquitate & laude digna, ut de mendacio nemo lucretur præſertim apud ſanctam & ſummam Sedem.* Quòd ſi tamen de *ſolâ Curialiſtarum ſpontaneâ propenſione in bonum emendationis* & politicæ temperantiæ quæſtio foret, diffiderem utique cum noſtro Jeſuitâ de optato ſucceſſu; verùm vel ideo Febronius ſui Operis Cap. IX. media compulſiva, eáque efficacia, ſuggeſſit, quibus moderatio exceſſûs & ſublatio abuſuum in exercitio Primatûs obtineatur; & per conſequens auferatur, quidquid ſaluberrimo & ſanctiſſimo Primatui odioſi adjectum eſt.

K. 1.) Diſſidium Luſitaniæ à Romana Curia plenè probat atque firmat argumenta & reliqua aſſerta noſtræ Epiſtolæ *de Subtractione obedientiæ.* Per novem integros annos ſtetit & proſperè ſtetit Eccleſia Luſitaniæ ſine exteriore relatione Regis & ſubditorum ejus ad Romanum Pontificem & ejus Curiam, attamen ſalvo ſemper reſpectu illius perſonæ debito, & recognito in eodem chriſtianæ unionis nexu atque centro. Vide eâ de re Regis Epiſtolam ad Clementem XIII. de 5.

Ee 2 Decemb.

Decemb. 1767. in Floribus sparsis Theodori à Palude *Cap. IX.* §. 5. Produxit hæc subtractio egregium illud Opus Antonii Pereira Presbyteri Ulyssipponensis *de Potestate Episcoporum in publicis impedimentis matrimonii, & absolutione à casibus Pontifici reservatis, impedito ad Sedem Romanam recursu;* in quo solidè demonstratur, nihil jure divino Papæ esse reservatum ex iis, quæ in quavis diœcesi ad curam & gubernationem spiritualem ovium necessaria sunt. Quibus conditionibus Lusitania Romæ conciliata sit, Publico necdum innotuit. 2.) Reges Galliæ & utriusque Siciliæ anno 1768. propter abusum pontificiæ authoritatis, fundatum in Decretalibus Isidori, in Dictatu Gregorii VII., & in Bulla Cœnæ, à Clemente XIII, factum, terras Ecclesiæ Romanæ occupârunt: agitur nunc de reconciliatione inter memoratos Monarchas nec non Regem Hispaniæ ex unâ, & Clementem Papam XIV. ex alterâ parte. Sed certè non fiet nova hæc concordia retentis ac subsistentibus Ultramontanorum principiis, in Brevi apostolico de 30. Januarii 1768. adversùs Ducem Parmæ & ejus Consilium usurpatis. De cætero his abolitis, æquum est, ut omnia in priorem statum reponantur. 3.) Si Roma non convertatur consiliis & persuasionibus Febronii, uti Jesuita prophetizat, convertetur nunc enarratis mediis detractionis obedientiæ, invasionis terrarum sui patrimonii, & aliis mollioribus ab eodem Auctore recensitis. Serenissima Resp. Veneta inde à paucis annis invenit congrua media, circa judicia Ecclesiastica, rem Beneficiariam, Regularium immunitatem &c., remotis Curialistarum abusibus omnia reponendi in justum ac primævum statum; atque ea prosperè ad executionem deduxit sine magno strepitu, & sine ullo sanctæ Religionis nostræ detrimento. 4.) Si jam nominati Reges ac Principes Clementi XIII.

tan-

tanquam centro ecclesiasticæ unionis adhæserunt, licèt durioribus mediis utendum putaverint ad ejus Curiam castigandam, atque ad corrigenda non toleranda illius placita; multò id magìs facient Episcopi, absque quòd per hoc retrahantur Præsules Galliæ à principiis suæ Ecclesiæ, utcunque Romæ displicentibus; absque quòd iidem & aliarum Nationum Episcopi per hanc adhæsionem impediantur ab executione antiquorum & genuinorum Canonum, sepositis novellis Constitutionibus, Brevibus, Bullis, Dispensationibus. Præstabunt autem illud, quantùm eos Dominus pro bono suarum Ecclesiarum inspiraverit, & quantùm à Sæculari potestate ex politicis causis non fuerint impediti; etenim, utì alibi observatum, sæculares Principes in hæc suum habent non levem influxum, vel ideo etiam, ut in eodem regno vel provinciâ habeatur disciplinæ uniformitas. *

L. A calumniâ inexcusabilis est, quisquis audet Febronio suspicionem movere prædicati *indifferentismi*. Hoc nemo hactenus ausus est præter hunc Jesuitam. Videatur locus Defensoris Febronii ab eo allegatus; tranquillâ mente expendantur illius verba, & tota sermonis ejus series; addatur Auctor ipse *Tom. I. Cap. VIII.* §. 8. *n.* 17. Quomodo Indifferentismi aut Deismi studiosus credi poterit, qui toto studio in id incumbit, ut omne obstaculum removeat, quo arceantur indifferentes ab amplectendâ Religione Catholicâ, quam ille, ipso non diffitente adversario, adversùs Magistrum Bahrdt tanquam solam veram defendit. Hoc ille voluit, in conversione Acatholicorum nihil præcipitandum esse, non utendum nunc in finem ferro & igne, omnia agenda cum suavitate & ordine; primùm removenda odia, scandala, nimietates. &c.

II.

JESUITA.

Febronius Curiæ Romanæ plura ſiniſtrè & per calumniam imponit.

4. 5. a) Primò ille aſſerit, exceſſum Pontificiæ authoritatis fuiſſe primarium motivum ſeparationis Proteſtantium; cùm tamen hæc omnium minima fuerit cauſa ſchismatis. Quamvis enim omnis Papæ poteſtas everteretur, ſubſiſterent nihilominùs articuli ſubſtantiales Proteſtantiſmi. His Febronius non reſpondet niſi informi compendio eorum, quæ à Bellarmino, Becano, Boſſueto, & Scheffmachero jam antè dicta fuerant.

17. 18. b) Dicit *Cap. VI.* § 15. Reformationem Eccleſiæ à Curiâ Romanâ nunquam non fuiſſe impeditam, cùm tamen, ſibimet contradicendo, *ibid. n.* 5. aſſerat, poſt obitum Alexandri PP. VI. Cardinales conclave intrantes juramento ſe obſtrinxiſſe ad reformandam per eum, qui Pontifex eligendus eſſet, Eccleſiam.

c) Alias ſimiles contradictiones in odium Romanæ Curiæ depromit. Sic 1.) hanc Curiam *genium propriæ reformationis*
17. *oſorem in Tridentinâ Synodo manifeſtâſſe* aſſerit Tom. I. pag. 503; cùm tamen ipſomet pag. 473. teſte, delecti à Paulo III. pro reformationis conſilio Cardinales & Prælati edixerint: *Non putemus nobis licere diſpenſare in legibus eccleſiaſticis, niſi urgenti de cauſâ & neceſſariâ ...., Non licere Pontifici in uſu poteſtatis clavium lucrum aliquod captare &c.*
18. 2.) Eodem Tom. I pag. 482. dicit, Pontificem *ſummâ injuriâ in Eccleſiam agere, nec poſſe ſalvare animam ſuam.* Idem pag. 484. *Videmus, mores minùs laudabiles ab ipſo Pontifice*

tifice probari; quando Clementem PP. XIII. in Appendice III. pag. 75. vocat *sanctissimum, piissimum.* 3.) Indulgentiæ, inquit pag. 483. *conceduntur sine discretione aut canonico motivo, cum manifestâ infractione pœnitentialis disciplinæ:* cùm nihilominùs in Appendice IV. p. 112. agnoscat, in his per Tridentinum reformationem esse factam. 4.) Tom. ibid.
I. p. 61. *Episcoporum potestatem in Tridentino non solùm non auctam* asserit, *sed ex eâ multum esse delibatum;* quando pag. 19.
141. non diffitetur, *per hoc Concilium Episcoporum jurisdictionem quasi postliminio restitutam esse.* Denique 5.) pag 519. ait, se cum Natali Alexandro *summi Pontificis Primatum,* ibid.
non honoris tantùm, sed potestatis & authoritatis, immediatè à Christo super omnes Ecclesias particulares institutum & acceptum profiteri; dum sibi contradicens, pag 297. ex contrario sustinet, *Romano Pontifici non competere jurisdictionem propriè talem in omnes Ecclesias.*

d) Febronius impugnat tanquam sentimenta generalia quasdam singulares opiniones, hodie ab omnibus sanioribus Theologis rejectas; imputat Romanis, quasi facerent Pontificium Primatum consistere in iis, in quibus nec ullus quidem Ultramontanorum eum defigit. 25.

e) Si verum esset, hominum cœcitatem monstruosas adeo assertiones aliquando produxisse, quales eæ sunt, quas ille in Præfatione Tomi primi Romanis objicit, major foret cœcitas, eas in sæculo tam lucido, quale nostrum est, cum emphasi delineare in libro, in quo *modernus* Ecclesiæ status describi prætenditur. 27.

f) Prætensiones Curiæ Romanæ super temporalia Regum dudum cessarunt; nihil hodie hâc in parte moderatius Romanis Pontificibus. Quare sine fructu Brevia Clementis XIII. in negotio Parmensi, ab adversario in suum librum transcripta 35. 37. seqq. 48.

ſcripta fuêre Clemens XIV. per diſſimulationem Bullæ Cœnæ omnem videtur abjeciſſe umbram animi volentis attingere temporalia Principum. Nihil moderatius Curiâ Romanâ ſub regnis Caroli VII., Franciſci I., Joſephi II. Impp.

32. g) Exemptiones Regularium inter abuſus ſequioris ævi ille numerat, quas jamtum probârunt Concilium Arelatenſe anni 455. & bina Carthaginenſia annorum 525. & 534.

50. h) Crudele bellum Regularibus, maximè Jeſuitis, indicit eo tempore, quo Collegium Cardinalium Religioſum in Papam eligit, & magni Regis filia ſe facit Monialem.

32. i) Annatas Simoniam ſapere prætendit, cùm tamen eas S. Thomas, & alii celeberrimi Theologi omni noxâ vacare
24. exiſtiment. In eâdem materiâ in Præfatione Tomi II. adversùs Romanos refert peramplum locum ex Petri de Marca Libro VI. Cap. 12. n. 10.; ſed ſilet, quod idem Ill. Præſul ibid. n. 6. ſuſtinet, nimirum: „ Neceſſe eſt, ut „ univerſi pedibus eant in eam ſententiam, ob rationem, „ quam redditurus ſum, quæ eſt maximi momenti. Immanis quippe & horrenda confuſio turbaret Eccleſiam, ſi „ omnes iſtæ promotiones forent Simoniacæ.

14. k) Nonnulli Deputati Germaniæ ad Conſtantienſe Concilium *avaritiam*, *ambitionem*, & *ſimoniam* incuſantes, easdem appellant *horrendiores*, quàm ſchismatis tunc exterminati, *deformitates*. Per hæc Febronius Tom. II. p. 624. intelligit *Annatas*, *Reſervationes &c.* Vellem, inquit Jeſuita, ſcire, ex quo Dictionario ille hunc commentarium hauſerit.

52. l) Non poterit Febronius juſtam dare explicationem textûs Iſaiæ Cap. XLII. ℣. 8., quem epiſtolæ ſuæ de Subtractione obedientiæ ſubjecit, quémque Romanæ Sedi applicare velle videtur.

FEBRO-

FEBRONIUS.

A, 1.) Perſtat aſſertio, exceſſum Pontificiæ authoritatis eſſe; ſicut primariam cauſam ſeparationis Proteſtantium, ita & maximum obſtaculum reunionis. a) Hoc jam prævidit, & in Concilio Baſileenſi prædixit ejusdem Concilii Præſes Card. Julianus, cùm Papa Eugenius ſe authoritati hujus Synodi ſubtrahere tentabat: *Si Concilium*, inquit, *cederet*, *nihil dicere poſſemus*, *niſi quòd actum eſſet de Chriſtianâ Religione; & Principes*, *qui nunc favent Papæ*, *ESSENT CAUSA*, *quòd Papæ eſſent in futuro peſſimi.* b) Prædictionem probavit eventus; ex quo enim Eugenius IV. ſe & Curiam papalem reformationi univerſalis Synodi ſubmittere detrectavit, & huic dominari prætendit, adeóque Concilium ſub ſpecie translationis, nullâ factâ reformatione, abrupit, evenit, quod ait Boſſuetus Lib. X. Cap. 6. *Hæc qui legent*, *divina judicia contremiſcant*, *tôtque reformationes impias*, *ſequente ſæculo ex inferis prodiitas*, *neglectæ reformationis ultrices cogitet.* Qualiter inde à Viennenſi Concilio anni 1311. usque ad Tridentinum an. 1563. incluſivè, Romani Pontifices ſemper ſub obtentu authoritatis à nulla humana poteſtate dependentis, reformationem ſuæ Curiæ declinaverint, & *inde tandem* graviſſima ruptura, omnem Romanam poteſtatem penitùs abjiciens, ſæculo XVI. evenerit, latè deducit, & ex coævis monumentis demonſtrat Febronius *Cap. VI.* §. 15. c) Rectè ſcripſit anno 1535. Orthvinus Gratius Profeſſor Colonienſis in Epiſtolâ ad Lectorem Faſciculo rerum expetendarum ac fugiendarum ſubnexâ fol. CCXL. *Cardinalis Juliani admonitionem Chriſtianam ſi Eugenius acceptâſſet, ac Baſileam (uti ſpoponderat) adveniſſet, aut populares hi tumultus modò non eſſent, aut à ſanctis illic patribus jam diu fuiſſent*

consopiti, nostrâque universalis Ecclesia, inter Syrtim nunc & Charybdim, haud ita periclitaretur. Et posteà: *Audivi sæpenumero à doctissimis viris, omníque virtute præditis, HOC SOLUM (id quod ego neque dicere, neque affirmare sum ausus) OMNIUM MALORUM ESSE SEMINARIUM, summum videlicet Pontificem Concilio universali obedire non velle. Quod an ita sit, ab Æenea Sylvio atque ab aliis abundè satis dictum opinor.* d) Delecti anno 1536. à Paulo III. Cardinales ac Prælati ad avisandum de mediis reformandi Ecclesiam, dixerunt cordatè Pontifici: *PRINCIPIUM horum malorum* (gravium scilicet in Ecclesia abusuum, atque ex iis ortæ divisionis) *INDE FUISSE, quòd nonnulli Pontifices, prurientes auribus, coacervaverunt sibi magistros ad desideria sua ... qui docerent, Pontificem esse dominum beneficiorum omnium &c.* e) In convocatione Concilii Tridentini posita erat spes Principum sæcularium reuniendi Protestantes; sed hanc iterum perdidit excessus potestatis à Romanis prætensæ, ab Ecclesia non agnitæ. Adveniunt Tridenti Legati Electoris Saxoniæ, qui primum inter Protestantes locum tenebat, petentes, ut ad normam Concilii Basileensis declararetur authoritas Concilii supra Pontificem; ad hoc à Legatis Pontificiis Concilii Præsidibus responsum: *Pontificem contrarium declarâsse, nec fieri posse, ut tertius in terrâ supremus judex* inter ipsum & Concilium *inveniretur.* Pallavicinus Lib. XII. Cap. 15. Atque ita spes reunionis evanuit. f) Ad Concilium Tridentinum præcipuè (nec tamen minùs ad quædam alia ei anteriora) pertinet, quod scripsit unus ex præcipuis (si pietatem & eruditionem spectes) ejus Patribus, Dominicus Soto in IV. Sentent. Dist 20. Quæst. 1. Art. 4. *Nihil hic dicere molimur de illâ molestâ lite, utrùm Concilium sit supra Papam; QUÆ CAUSA EST, ut nunquam Concilia*

eo

eo candore feliciter celebrentur, quo antiquitùs. g) Rex Ludovicus XIV. quatuor articulos Cleri Gallicani an. 1682. in legem regni erigens, *sibi pollicetur, futurum, ut Ministris Reformatæ religionis omnis per hoc prætextus adimatur, quo illi Caput Ecclesiæ visibile ejúsque authoritatem Principibus exosam gravémque reddere laborant.* Hâc occasione Ludovicus Maimburgus Lib. de Instit. & privileg. Romanæ Ecclesiæ. Epist. ad Regem ait, „ propositiones Parisienses eò „ spectare, ut circumscriptâ minutâque Pontificis Romani „ potestate, Protestantibus odiosâ, tantò isti faciliùs ad „ Catholicam verámque Religionem perducantur; sicque „ sperari posse, schisma cessaturum, *sublatis ejus causis.*" Si pium hunc finem Rex plenè assecutus non est, Romanis id Pontificibus magnâ ex parte adscribendum, qui totis viribus adversùs hanc legem pugnârunt & adhucdum pugnant, prætendentes & sibi arrogantes potestatem, quam eis Gallia in memoratis articulis negat. 2) Ex his monumentis evincitur, excessum Pontificiæ potestatis esse *principium & causam* secessûs Protestantium ab antiquâ verâque Ecclesiâ, atque ùt refert Orthvinus Gratius *solum seminarium* omnium malorum, quæ inde secuta sunt. Itaque redeatur utrimque circa primarium hunc articulum, à quo multi alii dependent, ad punctum, à quo primùm discessum est; videtur autem (si omnia combinemus) hunc terminalem lapidem primus movisse Isidorus Mercator, quem alii deinde identidem volvendo longiùs abigerunt. 3.) Dixit Febronius, se in revolvendo eodem lapide ad justum terminum laborare, & *in eo* operam suam Ecclesiæ locare pro reducendis Protestantibus; ad alios articulos, qui hos fortè minùs tenaciter suis altaribus ligant, descendere non fuit ei animus, moderatorum Theologorum sollicitudini illos volens relinquere. Attamen,

men, cùm à Lipſienſi Magiſtro Bahrdt librum ſuum ſpeciali Diſſertatione (quâ ei omnes articulos ſubſtantiales Proteſtantiſmi breviſſimè & ferè per ſolam indicationem objecit) oppugnatum cerneret, eidem vel Febronius ipſe, vel alius ejus loco, reſpondendum cenſuit: certè *in Compendio*, ſcilicet ne manus major fieret corpore. Diffuſo opere ei reſpondere, idem fuiſſet, ac triobolari libello noſtri adverſarii opponere volumen ingens. An autem hoc Compendium, habitâ ratione objecti, loci & aliarum circumſtantiarum, *informe* ſit, ùt prætendit Jeſuita, de hoc judicent æquiores.

B. Dixit ſanè Febronius *Cap. VI.* §. 15. & luculenter monſtravit, Eccleſiæ reformationem inde à tempore Concilii generalis Viennenſis ad noſtra usque tempora per Romanam Curiam continuò fuiſſe impeditam. Objicit Jeſuita, ex eodem §. 15. *n.* 5. ſaltem poſt obitum Alexandri VI. anno 1505. Cardinales pro eligendo ſucceſſore in conclavi congregatos jurejurando ſe obligâſſe ad reformandam per eum, qui Pontifex eligeretur, Eccleſiam in generali Concilio, intra biennium convocando. Sed ſilet vir doloſus, qui pro iis ſolùm ſcripſiſſe videtur, qui Febronium nunquam viſuri ſunt, quæ mox ſequuntur, ſcilicet: *Verùm, tam ab electo novo Pontifice Julio II., quàm ejus ſucceſſore Leone X., minimè impletum fuit ſolemne hoc promiſſum Deo factum.*

C. Sequamur Jeſuitam in aliis imaginariis, aut veriùs ab eo ſtudioſè confictis contradictionibus. Undique dignoſcetur vir malæ fidei & tortuoſi ingenii. 1.) De Conſilio reformandæ Eccleſiæ Paulo III. à delectis eum in finem Cardinalibus & Prælatis optimâ mente dato, ſic loquitur Auctor *cit.* §. 5. *Verùm etiam hæc ſaluberrima monita & conſilia, à domeſticis iisque fidiſſimis Conſiliariis profecta, ne tum quidem, cum hæreſes*

refes jam latè grassarentur, audita sunt. Anne hæc pugnant cum eo, quod alibi dicitur,[1] Romanam Curiam genium propriæ reformationis osorem etiam in Concilio Tridentino manifestâsse; id quod præter ea, quæ ipse Auctor noster in hanc rem retulit, ulteriùs probatum existit à Daniele Bertono in refutatione Epistolarum Italicarum P. Viatoris à Cocaleo *Tit. V.* §. 3. 2) S. Bernardus Epist. 280. Eugenium Papam *sanctissimum* vocat; in proloquio Librorum de Consideratione, *beatissimum;* ibid. Lib. II. Cap. I. *virum optimum;* & tamen in iisdem libris ei objicit varios eósque graves suæ Curiæ nævos, quorum nonnullos nos infrà recensebimus, eum Lib. III. Cap. 2. n. 7. Lib. IV. Cap. 2. n. 5. sub interminatione divini judicii obtestans, ut illos reformet; quod nec ipse Eugenius nec alius successorum ejus in hunc usque diem præstitit. Nulla in his contradictio. Cæterùm Marcellus PP. II. jam dixerat, *se non videre, quomodo, qui locum hunc altissimum tenent, salvari possint.* 3.) Reposuerat Magistro Bahrdt Lutherano Aulus Jordanus in *Appendice IV. pag.* 112. contra Indulgentias ritè explicatas, & salvâ disciplinâ concessas, neminem posse habere aliquid fundati; successisse quidem circa eas abusus graves, sed reformationem fuisse factam per Tridentinum. Citat hunc in finem *Sess. XXI. Cap* 9. item *Sess. XXV. in Decreto de Indulgentiis.* Primo horum locorum abrogantur Quæstores, per quos olim indulgentiæ publicabantur & distribuebantur: Altero *S. Synodus in concedendis indulgentiis moderationem juxta veterem & probatam in Ecclesia consuetudinem adhiberi cupit, ne nimia facilitate Ecclesiastica disciplina enervetur.* Equidem Roma secundum horum Decretorum non servat; nimiâ in concedendis indulgentiis facilitate pœnitentialem veteris Ecclesiæ disciplinam enervans; verùm

hoc minimè obstat, quominùs Acatholico omni jure a Catholico dicatur, Ecclesiam ab hac culpâ vacare, eámque in universali Synodo congregatam, necessariam fecisse reformationem circa Indulgentias in Scriptura & Historia Ecclesiastica fundatas. 4.) Si fidelis in recensendo esset Jesuita, appareret, nec umbram contrarietatis esse in eo, quod de Episcoporum jurisdictione, per Tridentinum respectivè restitutâ & imminutâ, tradit Febronius. Etenim primùm *Tom. I. pag.* 61. simpliciter refert hæc verba Thuani, in se verissima: *Episcoporum potestas* in Concilio Trid. *non solùm non aucta, sed ex ea multum delibatum est: cùm ea potestas, quæ ipsorum propria est, & ex Deì instituto iis attributa, iis tanquam à Sede Apostolica delegatis concedatur.* Hæc ferè *universim* de Episcoporum jurisdictione imminutâ. Postquam deinde Auctor *pag.* 141. de excessu potestatis Legatorum in medio ævo tractasset, sic prosequitur: „ Tandem per Concilia, „ Constantiense & Basileense, potissimùm verò per Tridentinum *Sess. XXIV. Cap.* 20. quodammodò restricta est excessiva Legatorum authoritas, & Episcoporum jurisdictio „ quasi postliminio restituta; ita ut sub pœnâ nullitatis „ omnes causæ in primâ instantiâ coram Episcopis tractandæ sint, nec detur nisi à definitivis eorum sententiis appellatio.." Hoc *ad speciem* pertinet, prius *generale* est. 5) Quod de Rom. Pontificis seu summa authoritate, seu suprema jurisdictione, fictione plus quàm infelici, contradictionem in Febronio arguit Jesuita, hoc ille pluribus locis dilucidè explicavit, signanter *Tom. I. pag.* 147. ubi: „ Quod multi in Papa *Jurisdictionem* vocant, nos *Authoritatem* dicimus. Quis rectiùs loquatur, judicent peritiores. Fortè de re convenimus, sicque inutilis esset de „ voce concertatio. Saltem nos cum Tridentino loquimur, „ quod

„ quod quoties de primariis Apoſtolicæ Sedis in Eccleſiâ „ juribus agit, ſemper *authoritatis*, nunquam *jurisdictionis* „ vocabulo utitur." His adde *Tomum II. pag.* 318. ubi Joannes à Calore adhuc diſtinctiùs hâc ſuper materiâ ſe explicat.

D. 1.) Dicíne poſſunt ſentimenta *ſingularia*, quæ ſupremum Romæ tribunal, Rota, continuâ ſerie per integrum ſæculum; quæ ſuccedentes ſibi noſtrâ ætate Secretarii Congregationis Concilii, Proſper Fagnanus, Proſper Lambertinus, Vincentius Cardinalis Petra; quæ primarii Urbis JCti, quorum Opera reliquis omnibus non privatis tantùm, ſed ipſis etiam Curiæ Judiciis & Congregationibus, regula ſunt & cynoſura, jam laudatus Fagnanus, Cardinalis de Luca &c., quin & ipſe ſummus Pontifex Benedictus XIV., cùm jam in ſupremâ cathedrâ ſederet, nemine Curialiſtarum reclamante, conformiter tradiderunt, & adhuc tradunt? 2.) Ait Jeſuita, illorum ſententias ab omnibus ſanioribus Theologis hodie rejici. Videat imprimis ille, num Romani in hoc conſentiant; dein per hoc ipſum eorum ſententias reprobare dignoſcitur, atque in hoc aliquam laudem meretur. Licèt autem Romani in his non faciant conſiſtere Primatum, prætendunt nihilominùs, ſibi ea omnia jure Primatûs competere. Itaque laborent nobiſcum Jeſuitae (ſi tamen omnes cum noſtro Critico ſentiant) ut pro ſublatione ingentis ſcandali, quod Curialiſtae per ſuas conformes doctrinas Acatholicis praebent, eosdem ad abjicienda penitus pro *theoriâ* & pro *praxi* haec noxia Juris Eccleſiaſtici & regiminis ſacri principia deponant. 3.) Sincerus reſpectus debetur primo Chriſti Vicario & Cathedrae S. Petri. Aſt quo veneranda magis eſt haec auctoritas, eo ampliùs cavendum, ne quis illius occaſione inducatur in errorem. Non minùs haec Cathedra

thedra dehonoratur per aſſertiones & praetenſiones, quas ei jam nominati Urbis Primores tribuunt, quàm per illos, qui legitimæ ejusdem poteſtati ſe ſubmittere recuſant. Reſiſtentia, quam decretis RR. Pontificum, ſpiritui & præceptis ſanctæ Sedis ſubinde adverſantibus, objicere tenemur, fundatur in nota illa S. Leonis diſtinctione inter *Sedem* & *Sedentem*. Quis audebit dicere tot ſanctorum virorum facta atque ſcripta, qui per ſingula ſæcula ſe ſe actis Romanæ Curiæ oppoſuiſſe leguntur, ſanctæ Sedi fuiſſe injurioſa 4.) Juſtæ hujus reſiſtentiæ caſus & exempla in immenſum creverunt, ex quo in prima Chriſtianitatis Sede ſæcularis Curia formata eſt, omnibus ſæcularium aularum defectibus ac vitiis ſtipata. Hæc Curia conſtat ingenti numero Tribunalium, Officialium, Miniſtrorum, Aulicorum, qui ſub ſpecie & prætextu ſervandæ auctoritatis ſummæ Sedis reipſa laborant, ut Papam conſtituant abſolutum Monarcham, non in ſpiritualibus ſolùm, ſed etiam in temporalibus. Ab eo tempore Epiſcopi, Reges & Principes ſæpe ſe viderunt obligatos ad reſiſtendum huic Curiæ, imò ad recurrendam adversùs illam ad media quandoque extrema. 5.) His fruſtra opponet noſter Lojolæ diſcipulus, ea tempora nunc mutata eſſe: Etenim quanquam Roma hodie rariùs audeat tam apertè magnos tentare aut ferire ictus, ſollicitè nihilominus ſua ſervat principia, quæ illorum olim fuerunt, & adhuc ſunt, fons atque radix, datáque opportunitate illis utitur, quantùm valet.

E. 1.) Hic agnoſcitur *monſtruoſitas* placitorum, queis Romani orbem Catholicum regere prætendunt, ſimul & *cæcitas* hominum, qui ſe his politicis praeceptis ſubderent; atque adeo ea minimè convenire ſaeculo tam lucido, quale noſtrum eſt. 2.) Qui *modernum* Romanae Eccleſiae ſtatum deſcri-

describere suscipit, ille eum haud dubiè ex novissimi & decurrentis sæculi doctrinis atque usibus desumet atque judicabit. Hoc certè (quantum ad Romam) summâ fidelitate fecit Febronius, non suis verbis, sed *Tomo I. pag.* 214. *seqq.* verbis Decisionum Rotæ, Fagnani, Card. de Luca, Benedicti PP. XIV. *Tom. II. pag.* 398. *seqq.* verbis Cardinalis Vincentii Petra; itidem *eod. Tom. II. pag.* 93. *& seq.* dicti Papæ Benedicti & Cardinalis de Luca. Quæ hac in parte Romanis in Præfatione Tomi primi objecta sunt, quaeque Jesuita ipse monstruosa fatetur, ea præmemoratis conformia esse, quicunque aperto libro & inspectis fontibus nullo negotio dispiciet. Ostendat autem Criticus noster vel unum *scriptorem Romanum*, qui communibus his doctrinis contradixerit; exhibeat, si vir est, monumentum, quo *aliquis Pontificum* hujus aut postremi sæculi eadem principia seu verbo seu facto negaverit.

F. 1.) An Acatholicis (de quorum reunione hic agitur) persuadebitur, Pontifices omnem animum, omnes prætensiones ad temporalia Regum atque regnorum deposuisse, quando nostrâ ætate vident eos Collegio Electorali negantes jus in numerum Electorum alium Principem sine suo placito assumendi; quando intelligunt eos prætendere jus confirmandi neo-electum Imperatorem; quando legunt à Clemente XI. Electori Brandenburgico Duci Borussiæ contradici jus sumendi nomen & insignia Regis; quando Benedictus XIII. novum officium Gregorio VII. condit & Breviario Romano inserit, in quo attentata ab illo atque perfecta Henrici IV. Imp. depositio tanquam magnum ac præcellens Pontificis Sancti factum præconizatur & universali Ecclesiæ proponitur; quando anno 1768. Regi Christianissimo necessarium visum fuit aulis omnium Catholicorum Principum

quod *Tomo II. Febroniano pag.* 330. legitur, nempe: „ Le „ Pape vient de renouveller à l'occasion des édits publiés „ à Parme pour reprimer les abus des immunités ecclesia„ stiques, les anciens excés des pretentions ultramontaines, „ dont on n'avoit point d'exemple depuis l'excommunica„ tion lancée, il y a plus de deux siécles, par Clement VII. „ contre Henri VIII. Roi d'Angleterre, & depuis cette „ époque par Sixte V. contre Henri III. Roi de France, & „ contre Henri Roi de Navarre, & par Paul V. contre le „ Doge & la Republique de Venise. &c " 2.) His consideratis minimè superfluum aut inutile fuit eidem *Tomo II. pag.* 447. *seqq.* inseri memoratum Parmense Edictum, Breve Clementis XIII. illud cassans, nec non Epistolas Regum eâ de re ad Pontificem exaratas; nimirum ut prudens lector, ponderatis in utramque partem allegatis, de justitiâ hujus causæ illustris (cujus exitum Europa suspensa ac attonita exspectat) interim modestè judicet; fortè ejusdem decisio Romanam reddet imposterum circumspectiorem. 3.) Memorabilis est epocha, quam hìc Jesuita figit ad asserendam conversionem Curiæ circa usurpationes temporalium, nimirum à regimine Caroli VII. Imp. Videntur illi ad hoc ansam dedisse ea, quæ de extravagantiis Nuntii in diætâ Francofurtanâ, electionem hujus Imperatoris præcedente anni 1742. *dicto Tomo II. pag.* 351. memorata sunt. Sed fortè ignorat vir bonus, circumstantias electionum Francisci I. & Josephi II. Impp. Nuntiis Apostolicis minùs fuisse favorabiles ad easdem Curiæ suæ prætensiones tam apertè renovandas. Interim *Alfenus Vafer omni abjecto instrumento artis, clausâque tabernâ, sutor erat.* Horat. 4.) Igitur præferenda erit altera epocha optatæ dudum & toties frustra expectatæ felicis revolutionis, scilicet ab exordio regiminis moderni summi Ponti-

Pontificis Clementis XIV. Ille etenim per se ipsum cœpit regere, suo, non immutabilis Curiæ, Spiritu. Si Cardinales & ordinarios Ministros audisset, non omisisset jam à biennio publicationem *Bullæ Cœnæ* tot *monstrorum* matrem, Dictatûs Gregoriani filiam. Dabit ei Dominus in bono proposito perseverantiam. Sed quare dixit noster Jesuita, & spiritu prophetico prædicare ausus est, ne ab eo quidem emendationem toties incusatorum abusuum exspectandam esse? Ego sanè de ea minimè despero; neque tamen propterea media huic fini convenientia prætermittenda putem: qualia sunt remonstrationes solidae, imagines vivae eorundem abusuum, negationes Catholicorum Principum urgentes &c. Ad fortiora, in præsenti adhuc lustro necessaria, qualia sunt negationes obedientiæ, occupationes temporalium Cameræ Apostolicæ, tunc progredi necessarium non erit. Sed quare hactenus in Corpore Juris Canonici retinentur *Cap.* 13. *de Judic. Cap.* 13. *Qui filii sint legitimi. Extrav.* Unam sanctam. *de Majorit. & obedien. inter Communes.* 5.) Attamen illud prætermittendum minimè venit, cùm de invasione temporalium quæritur, non in illis solùm gravioribus casibus & negotiis, quæ Theodorus à Palude *Cap. I.* §. 3. recenset, sæcularium Principum jura lædi, sed in multis etiam aliis levioribus, ad quæ attentata reprimenda Procuratorum Regiorum, præsertim in Gallia, officium frequenter evigilâsse, pluribus locis in Febronii Opere observatum est.

G. Eæ Regularium Exemptiones, de quibus tam amarè queruntur S. Bernardus, Ivo Carnotensis, Goffridus Vindocinensis, Petrus Blesensis, Joannes Saresberiensis, Richardus Cantuariensis, Arnulphus Lexoviensis, Durandus Mimatensis, Petrus Cardinalis de Alliaco, Alvarus Pelagius,

quaeque inde ab horum ætate insigniter adhuc auctæ fuerunt, quas proinde Febronius non immeritò perstringit, eæ inquam non probantur à Conciliis Arelatensi, & duobus Carthaginensibus à Jesuita laudatis. Arelatense anni 554. expressè statuit: *Monasteria & Monachorum disciplina ad eum pertineant Episcopum, in cujus sunt territorio constituta.* Hanc ex illo legem refert Gratianus Causâ XVIII. Quæst. 2. Can. 17. Et si in vim ac sequelam hujus constitutionis monachi Episcopis se submittere renuant, subministrat auctor Decreti in sequenti Canone 18. remedium congruum à Papa Paschali II. propositum, his verbis: „ Abbatibus, qui ne„ que sub Episcopo, neque sub Metropolitano, neque sub „ Patriarcha sunt, nullus prorsus Episcoporum Episcopa„ lia quælibet administret. Cùm enim se nulli Episcopo „ omnino subesse profiteantur, consequens est, ut nullus „ Episcoporum, quæ sua sunt, eis tanquam extraneis „ largitur. "

H. 1.) Non indixit Auctor bellum Regularibus, inter quos novit viros sanctos, doctos, prudentes; neque unquam, inter eos beatè degi posse, dubitavit. *Regulares similes esse ficubus Jeremiæ, inter quas, quæ bonæ erant, erant bonæ valde, & quæ malæ, malæ valde*, ait Card. Bellarminus de Gemitu columbæ Lib. II. Cap. 6. Systema independentiæ impugnavit cum viris primi ordinis, paulò antè nominatis, tanquam Statui publico, Ordini hierarchico adversum, juris Episcopalis à Deo instituti læsivum, disciplinæ Ecclesiasticæ noxium. Quidsi de ipsismet Regularibus exemptis non pauci anhelarent ad sublationem exemptionum, speraturi tunc à propinquioribus sibi locorum Ordinariis adversùs oppressiones dominantium suorum Superiorum, ac complosiones eorum, penes quos est monasteriorum potestas, certius promptiùs-

promptiúsque auxilium, quàm Romæ apud Papam, suósque Generales Ordinum &c. 2.) Quòd autem eâ occasione de Jesuitarum Ordine nonnulla sive pro exemplo, sive aliàs singulatim, prolata fuerint, id iis haud dubiè de causis factum est, quæ Reges Galliæ, Hispaniæ, Lusitaniæ, utriusque Siciliæ moverunt ad hoc Institutum deinceps in suis Statibus non tolerandum. Equidem Clemens Papa XIII. per Bullam, quæ incipit *Apostolicum* de 7. Jan. 1765. idem Institutum summopere laudavit & denuo approbavit; sed nescio an per hoc causam Jesuitarum in animis Principum, qui eos paulè antè è suis regnis ejecerant, meliorem reddiderit. Sanè hanc Bullam Parisiense Parlamentum 11. Februarii ejusd. anni suppressit, & in regno Galliæ legi aut servari probibuit. Procurator regius Lusitaniæ in suo Requisitoriali pro ejusdem proscriptione ita disserit: „ L'une des fins que „ se sont proposés ces Religieux (les Jesuites) en impetrant & „ repandant ce Bref par tout avec affectation, a été de semer la „ zizanie de la discorde, de la sedition, & de la revolte, entre „ les Souverains & leurs Sujets, se servant, pour y reussir, „ de leur obeissance envers l'Eglise & envers le S. Siege, „ & écartant toujours avec soin de l'esprit des simples, *la* „ *difference essentielle qu'il y a entre le Chef visible de l'Eglise,* „ *& le S. Siege d'une part*, qui meritent veritablement notre amour & notre soumission: & *le souverain temporel &* „ *la Cour de Rome d'autre part*, dont l'ambition demesurée, „ la politique peu chretienne, la cupidité utrée &c. ne nous „ font que trop souvent gemir sur la Capitale du Monde „ Chretien, sans neanmoins alterer les sentimens d'estime „ & de veneration, qui sont dus aux hommes respectables „ en tous genres, qu'elle renferme dans tous les tems, & „ qui partagent notre douleur sur les égaremens de son Mi-

„ nistére.” Hic iterum exhibetur necessaria illa distinctio inter *Sedem* & *Curiam* Romanam, de qua suprà aliquid tactum est.

I. Annatas simoniam olere, dixêre Patres Concilii Basileensis Sessione duodecimâ, quæ Sessio ab Eugenio Papa agnita est. Hoc aliquoties allegatum legitur in *Tomo II. Febr. pag.* 364. 491. & 601. Neque tamen hanc quæstionem *de vitio Simoniæ* Annatis adhærente (de quâ pro & contra à Theologis & à Canonistis disputatur) sive in eodem sive in primo Tomo ex professo tractatam video. Fusiùs de eâ egit Petrus de Marca *Lib. VI. Cap.* 12. ubi *n.* 4. ait, *annatas ab episcopatibus exactas liberari quidem posse à crimine Simoniæ, sed non à vitio avaritiæ.* Altera eâque gravior atque practica quæstio est, An annatæ *titulo subventionis* exigi queant. Hanc tractavit Theodorus à Palude in *Floribus sparsis ad Febr. Cap. VII.* §. 4., & ad eam quoque pertinet diffusior ille locus Archiep. Parisiensis, præfationi *Tomi II. Febr.* insertus, de quo Jesuita loquitur, quémque is, summâ falsitate, ait ad affricandum annatis *Simoniæ vitium* ab Editore hujus Tomi secundi productum fuisse. Omnia illa nudè agunt de *titulo subsidii*, qui adeo à liberâ voluntate Nationum dependet, ut idem de Marca *loc. cit. n.* 12. & 13. rectè affirmet, eo titulo Pontificem nihil exigere posse absque consensu Regis & Ecclesiæ Gallicanæ, liberúmque esse Regi atque Episcopis consensum suum revocare, atque huic tributo finem imponere. Cæterùm ùt dixi nullibi Febronius aut ejus defensores auctoritate Petri de Marca usi sunt, ad probandum annatas esse *Simoniacas*. Interim allegat Jesuita (vir bonus ille sit, an malus, alii judicent) hoc pro exemplo, quo, ait, Febronius pro suâ sententiâ allegat Catholicos auctores, qui contra ipsum totis viribus pugnant; & hoc, addit,

addit, exemplum est è *millibus* unum; attamen nullum aliud refert.

K. Occasione Protestationis Nationis Germanicæ, factæ in Concilio Constantiensi contra electionem Papæ reformationi præmittendam, cujus pars *Tomo II. Febr. pag.* 623. inserta conspicitur, quærit Jesuita, in quo Dictionario inveniatur, *Annatas & Reservationes* vocari *avaritiam & ambitionem.* Respondeo, in eo Dictionario, quo usa est Germanica Natio ad deferenda dicto Concilio & latino sermone explicanda sua gravamina. Dicit etenim: *„ inde à centum „ quinquaginta annis nonnulli summi Pontifices, cum suâ „ Romanâ Curiâ ad ea, quæ quæstûs ac lucri pecuniarum „ venativa fuerunt, intendentes, aliarum Ecclesiarum jura „ omnibus ingeniis & cautelis invaserunt; nunc generales, „ nunc speciales, aut aliis modis excogitando reservationes „ Ecclesiarum .... beneficiorum .... Annatas sive servitia „ communia, majora & minora .... extorquendo .... & „ demum tantum aurum congregando, ut quidam ex eis „ suos parentes, fratres, sorores, & consangvineos ditando, etiam usque ad fastigia principatuum terrenorum „ eos contenderent exaltare. &c." Credo sanè, quod his Annatæ & Reservationes sat apertè dicantur, sicut ex una parte filiæ, ita ex altera parte causa & occasio ulterioris avaritiæ atque ambitionis; sic enim in suâ Protestatione prosequitur inclyta Natio: *Ex quibus, & specialiter propter non continuationem sacrorum Conciliorum reformativorum in præmissis, avaritia, quæ est idolorum servitus, ambitio ecclesiasticarum dignitatum, hæresis & Simonia, & periculosissima schismata, fastúsque & pompæ surrexerunt.* In fine additur, hæc *ampliùs, quàm schisma nunc exterminatum, horrenda esse.*

L. Aut.

L. Aut, inquit Jesuita, locus Isaiæ: *Gloriam meam alteri non dabo, & laudem meam sculptilibus*, non potest applicari materiæ seu objecto, aut à Febronio accipitur in sensu, quem ipse non audebit aperire. Etiam in hoc satisfaciendum viro curioso, tentatori. Hoc verbo Prophetæ clauditur Auctoris Epistola *de Subtractione obedientiæ*. In hac referuntur casus, quibus ex unâ parte exigitur obedientia, ex alterâ parte negatur. Primariò, & quoad universalitatem causarum, competit hoc jus subtractionis Regibus, Principibus, Rebuspublicis, Nationibus. His sua gloria cordi est & esse debet; hanc illi neque dant, neque dare possunt iis, qui cæcam submissionem & obedientiam exigentes, *monstruosa* (uti noster Jesuita loquitur, seu *abominanda*, ùt dicit Hadrianus VI. Papa apud Raynaldum *ad annum* 1552. *n.* 70.) id est, talia imperant, qualia tum in memoratâ epistolâ, tum in Præfatione Tomi primi describuntur, ideoque potestatem, quam non dedit Dominus, sed sculpserunt homines, affectant.

III.

JESUITA.

Alia sinistra Febronii asserta recensentur.

pag. 25. a) Asserit se divum Bernardum sequi, cùm tamen hic sanctus Doctor totum ejus systema evertat, talibus erga Sanctam Sedem & de potestate Pontificis utens expressionibus, quæ hodie etiam in Ultramontanis carperentur.

13.15.49. b) Sustinendo, abusus Curiæ Romanæ esse schismate deteriores, schisma Protestantium plenè justificat; cùm tamen ipse

ipſe Tom. I. Append. 2. pag. 24. fateatur, *ſcindendæ unionis nullam dari juſtam excuſationem.* Hanc ille doctrinam prædicare non deſinit; neque tamen abinde ulla Provincia eapropter à Romanâ communione diſceſſit.

c) Dicit incertum eſſe, an textus Matthæi Cap. XVI. ℣. 18. 30.
& ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, de alio quàm *de Chriſto ipſo* intelligendus ſit. Hæc interpretatio Proteſtantibus multùm arridet.

d) Suſtinet, nomen *Matris* Eccleſiæ Catholicæ aliis Apoſto- 47.
licis Eccleſiis, quæ in Oriente ac Paleſtinâ coaluerunt, potiori jure deberi, quàm Romanæ.

e) Reprobat uſum, pro extraordinariis diſpenſationibus Ro- 33.
mam recurrendi; cùm tamen eum omnes Canoniſtæ, etiam Galli, approbent.

f) Febronii reflexiones ſuper Decretales Iſidori veniunt aſſimi- 51.
landæ ſpeculationibus Neutonianorum, qui omnia, quæ in cœlo & in terrâ ſunt, attractioni tribuunt.

g) Ille adversùs Romanam Curiam producit *centum* Auctores, 22.
Proteſtantes, aut in Eccleſiâ Catholicâ ſuſpectos. Ex his maximam partem ſui Operis compoſuit. Inter eos Claudius
Fleury etiam numerandus venit. 48. 49.

h) Certum eſt, Paulum Sarpium fuiſſe de Sectâ Proteſtan- 22.
tium; etſi habitum religioſum non depoſuerit. Reſp. Veneta hujus viri genium non novit, quo tempore ejus operâ 41.
utebatur; pòſt eum deteſtata eſt.

i) Dixit Febronius: *Date Jeſuitis exercitium continuum cum* 11. 47.
nervo belli (non intelligo hanc latinitatem) *& habebimus perpetuos Phinees & Macchabæos, qui converti nolent, excindentur ferro, cremabuntur rogis, Principes terræ Proteſtantes exuentur imperio.* Comparat obſtinatorum hæreticorum

constantiam & fortitudinem in defendendis suis erroribus virtuti atque zelo Macchabæorum & Phineæ &c.

55. k) Denique Febronius purioris latii sermonis non sat studiosum se probat. Plures in ejus Opere occurrunt gallicismi, aliqua etiam vitia contra regulas Grammaticæ. De cætero
50. 51. vastam in citando eruditionem affectat, sæpe insipidam atque inutilem.

FEBRONIUS.

A. Ego sanè in scriptis divi Bernardi (quanquam vir Sanctus non potuerit non obscuri sui sæculi doctrinis de plenitudine Pontificiæ potestatis tinctus fuisse) invenio lineamenta & compendium totius ferè Febroniani systematis. Etenim 1.) sustinet *Lib. III. de Considerat. Cap.* 4. *n.* 17. jura Episcoporum non minùs immediatè à Deo esse, quàm quæcunque jura Pontificis, adeóque huic non licere quidquam ex illis aut minuere aut detrahere, non suis Ecclesias mutilare membris, confundere ordinem, perturbare terminos, quos posuerunt patres. 2.) Illum non esse dominum Episcoporum, sed quasi unum ex ipsis. *Lib. IV. de Consid. Cap.* 7. *n.* 23. 3.) Eundem non dici summum *consummatione*, quasi in eo omnia consummentur, sed *comparatione* ad alios Episcopos. *Lib. II. Cap.* 7. *n.* 14. 4.) Appellationes ad Romanam Curiam, tum sicuti nunc in quibuscunque causis recipi solitas, multùm damnat, tam in *Lib. III. de Consid. Cap.* 2., quàm in *Epist.* 178. *& seqq* 5.) Dispensationes sine causâ, hodie tam frequentes, *crudeles dissipationes* vocat, exigens, ad hoc, ut legitima sit dispensatio, causam vel necessitatis, vel utilitatis, non privatæ, sed publicæ. *cit. Lib. III. Cap.* 4. *n.* 18. 6.) In *Epistola* 238. *ad Eugenium Papam* queritur de captura auri & argenti ex

ex usu clavium, cui Romæ studetur, in omnibus causis & negotiis quæ illuc deferuntur, exceptis solis indulgentiis, & iis rebus, quæ ad Pœnitentiariam pertinent. 7.) Inter reliqua diffusior est & zelum verè Apostolicum spirat, quando in *Tract. de Moribus & officio Episcop. Cap. IX.* nec non *de Consider. Lib. III. Cap.* 4. *per tot.* universales Regularium exemptiones damnat. 8.) De assumpto à Pontificibus dominatu in spiritualibus *Lib. II. Cap.* 6. ita differit: „ Esto ut aliâ quacunque ratione hoc tibi vindices, sed non „ apostolico jure; nec ille (Petrus) tibi dare quod non ha„ buit, potuit; quod habuit, hoc dedit: *sollicitudinem*, „ ùt dixi, super Ecclesias. Numquid *dominationem?* Audi „ ipsum: *Non dominantes*, inquit, *in Clero*, *sed forma facti* „ *gregis*. Et ne dictum solâ *humilitate* putes, non etiam „ *veritate*, vox Domini est in Evangelio, *Reges gentium* „ *dominantur eorum.*" 9) Illud *Lib. IV. Cap.* 2. *n.* 5. sincerè dolet, quòd omnis Ecclesiasticus zelus pro solâ dignitate tuendâ Romæ ferveat. Denique 10.) *eod. Cap.* 2. *n.* 3. asserit, his & similibus abusibus atque vitiis frustra consuetudinem obtendi. Sed posteriora sex sæcula, quæ ætatem divi Bernardi usque huc secuta sunt, novos nec minùs graves abusus adjecerunt; hi si suo tempore viguissent, haud dubiè sanctus Pater (qui in Epistola sua 238. ad Eugenium Papam tam avidè desiderabat, *antequam moreretur*, *videre Ecclesiam Dei*, *sicut in diebus antiquis*) hunc spiritualem filium pro eorundem reformatione, non minùs seriò adhortaturus fuisset; siquidem ita videns Ecclesiam, non vidisset in ea annatas, jura pallii, reservationes &c.

B. 1.) Abusus Romanæ Curiæ esse schismate horrendiores, dixit Natio Germanica in Concilio Constantiensi apud Harduinum *Tom. VIII. col.* 853. Ideò verò illi magis quàm

Hh 2 schisma

schisma ipsum detestandi sunt, quia causa utriusque schismatis, tam in Oriente, quàm in Occidente, fuerunt. Vide dicta superiùs *Art. II. Lit. A.* Adde etiam *Tom. I. Febr. Cap. VI.* § 15. item *Tom. II. pag.* 554. 2.) Attamen per hoc schisma Protestantium nullatenus defenditur. Qui à malefacto alterius sumit ansam & occasionem peccandi, per hoc non justificatur. Hâc ratione, hócque fine Febronius dixit, & pluries insinuavit, *scindendæ unionis nullam dari justam excusationem.* Vide ejus tradita *Cap. VIII.* §. 8. *n.* 8. 9. *& seqq.* præsertim *n.* 14. 3.) Quando Auctor sustinet, causas, per quas schisma enatum est, hodiéque nutritur, æquè, imò magis, detestandas esse, quàm schisma ipsum, insimul sollicitè cavet cum Ill. Bossueto, *ne*, qui hæc legunt, *hominum peccata sanctæ Sedi & Ecclesiæ imputent, sed divina judicia contremiscant, tótque reformationes impias, seriùs ex inferis proditas, neglectæ reformationis ultrices cogitent.* Hæc qui intelligit, & ita sentit, Catholicam Religionem eapropter non deseret.

C. De loco Matthæi XVI. ℣. 18. tres esse (vel omnino quatuor) SS. Patrum & Ecclesiasticorum Commentatorum sententias & interpretationes, omnibus notum est. Eas indicavit Febronius *Cap. I.* §. 2. Inter illos, qui per verba, *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversùs eam*, Christum ipsum significari arbitrantur, Natalis Alexander *Hist. Eccles. Tom. VIII. pag.* 374. recenset S. Hieronymum, S. Augustinum, Theodoretum, Ven. Bedam, Rabanum Maurum, S. Anselmum, Petrum Lombardum, Joannem Saresberiensem, Cœlestinum III. Pont. max. Innocentium PP. III. S. Thomam &c. Itaque verum manet, incertum esse, an per memorata Evangelistæ verba alius præter Christum intelligatur. Quæ, etsi

vera

vera sint, si Protestantibus arrideant, haud approbare, Jesuitarum est, non reunire volentium.

D. *Multarum* Ecclesiarum Roma mater est; qui dixerit *omnes* ab illà prognatas esse, Historiam sibi adversantem sentiet. Idem eveniet illi, qui Romanam Ecclesiam eo sensu aliarum matrem voluerit asserere, quasi origine & tempore reliquis omnibus fuisset anterior. In hoc posteriore sensu Patres Concilii generalis Constantinopolitani I. & Justinus Imperator nomen matris & matricis *omnium* Ecclesiarum Hierosolymitanæ jure tribuerunt. *Tom. I. Febron. pag.* 182.

E. Distortè, possem dicere vel imperitè vel malitiosè, à Jesuita referuntur, quæ ab Auctore justo ordine, legali modo & bono fine in materia Dispensationum prolata sunt. 1.) Docet Febronius; nihil eorum, quæ ad Pastoralem Episcoporum curam pertinent, jure divino summo Pontifici reservatum esse. *Tom. I. Cap. V.* §. 3. *n.* 3. *Cap. VII.* §. 6. *Tom. II. pag.* 255. 257. 315. 594. 2.) Qualiter nonnulla seriùs ex Episcoporum consensu, atque usu, propter rationabiles causas ac bonum in finem ad primam Sedem delata fuerint, traditur *Tom. I. Cap. V.* §. 5. *n.* 4. item *Tom. II. p.* 432. 3.) Quòd autem Roma hac dispensandi facultate & reservatione contra Canones & in detrimentum Ecclesiasticæ disciplinæ triplici modo abutatur, scilicet dispensando sine legitimâ causâ, sine debitâ informatione, & non gratis, perhibetur *Tom. I. Cap. V.* §. 5. *n.* 8. *seqq. Cap. VI.* §. 13. *n.* 12. *Cap. VIII.* §. 4. *n.* 5. & §. 8. *n.* 12., dein *Tom. II. pag.* 62. 64. 119. & 120. 4.) Propter hos continuos Romanarum dispensationum abusus optat Auctor *Cap. V.* § 5. *n.* 7. cum piissimo Gersone, ut non concedatur per universalem Ecclesiam Papæ potestas dispensandi in statutis generalium Conciliorum, „ quia constat (sic ait lau-

„ datus Cancellarius Parisiensis) quòd pro majori parte facta „ & ordinata in quatuor generalibus Conciliis principalibus & aliis Conciliis statuta tam per Papæ reservationes, „ quàm per iniquas Cameræ Apostolicæ constitutiones, & „ Cancellariæ Regulas, & ambitiosas dispensationes, absolutiones, indulgentias sint ferè immutata, & quasi in „ derisum & oblivionem posita." Nescio, an, non eò quoque collimârit intentio Caroli Cardinalis à Lotharingia, sub exitum Tridentinæ Synodi desiderantis, ut Disciplina Ecclesiæ reduceretur ad terminos quatuor primorum Generalium Conciliorum; quandoquidem talis reductio planè inutilis futura fuisset, si Papæ eadem, quæ hodie, facultas & libertas dispensandi relinqueretur. Denique 5) Auctor noster *Tom. II. pag.* 599. & 606. ait, Episcopos, etiam rebus ac juribus, prout nunc sunt, stantibus, interveniente aliquo impedimento quominùs Romam recurri valeat, in omnibus casibus & impedimentis juris humani ex legitimâ causâ dispensare posse. Hæc de Romanis dispensationibus à Febronio tradita sunt, & nihil ultra; ea (quidquid Jesuita obganniat) à nullo erudito Gallo, aut cordato Germano improbanda confido.

F. Aërem verberat comparatio, quam Jesuita instituit inter falsas Isidori Decretales & Neutonianas attractiones. Non inanibus verbis & ludicro sermone, sed documentis pugnandum est in re seriâ, quæ ad decorem Domûs Dei & gloriam Sponsæ Christi pertinet. Isidori Mercatoris Epistolas decretales, primorum Pontificum nominibus inscriptas, suppostitias esse, hodie omnibus eruditis notum est. Qualiter & quibus mediis eæ obscurioribus sæculis, licèt quibusdam initio reluctantibus & opponentibus, tandem in Ecclesia receptæ fuerint, describitur *Tom. I. Febr. pag.* 253. 643. 646.

646 & 651. Quàm universalem, simul ac funestam illæ in Ecclesiasticâ Disciplinâ & Regimine sacro, postquam receptæ fuerant, revolutionem, in hanc usque diem perdurantem, causaverint generatim, referunt & testantur Scriptores sacri, quibus non habemus graviores in Jure sacro. Hi sunt Antonius Augustinus, Stephanus Baluzius, Natalis Alexander, Petrus Coustant, Claudius Fleury, Carolus Sebast. Berardus, Petrus Gibert, Gregorius Zallwein, Patres Benedictini Congregationis S. Mauri auctores Historiæ litterariæ Galliæ. Horum testimonia prostant *Tom. I. Febr. pag.* 199. 206. 638. 641. 646. 648. & 659. item *Tom. II. pag.* 104. *seqq.* 307. *&c.* Speciatim autem & per singula ostenditur *eod. Tom. II. pag.* 309. *seqq.* & *p.* 550., quas revolutiones ac mutationes eædem Epistolæ causaverint in singulis eisque gravioris momenti partibus exterioris Disciplinæ adversùs sacratissima Conciliorum constituta.

G. *Centum*, ait Jesuita, Scriptores Protestantes, aut in Ecclesia Catholica suspectos adversùs Romanam Curiam producit. Quare non dixit *mille*, sicut suprà Art. II. Lit. i.? non pluris constitisset unum scribere quàm alterum. 2) De Auctoribus Protestantibus à Febronio citatis, videri potest in ejus Tomo II. pag. 167. Joannes à Colore *in Apologia Febr. Art. I.* De Scriptoribus, ùt ille refert, *suspectis in Ecclesia Catholica*, videamus qui illi sint. Ii, quibus noster Auctor præ cæteris usus est, sunt Galli tres: *Joannes Gerson*, *Benignus Bossuet*, & *Claudius Fleury*; duo Germani: *Casparus Barthel*, & *Gregorius Zallwein*; unus Belga: *Zegerus Van Espen*; quanquam hoc posteriore rariùs. Audet ille proferre, tanti meriti viros *in Ecclesia Catholica* suspectos; voluit, opinor, dicere *in Romanâ Curiâ;* in Ecclesiâ enim Catholicâ, aut Ecclesiæ Catholicæ, illi æque parùm

aut

aut minùs suspecti sunt, quàm quicunque Jesuitarum tractans de modo & formâ Ecclesiastici regiminis. Addidit: *suspectos;* sed ne in hoc quidem rectè loquitur; *odiosi* possunt esse Romæ tales Scriptores vera proferentes, non propterea vel ipsis etiam Romanis *suspecti* esse aut debent aut possunt. Omnia hæc serviunt ad fallendos ignaros eorum, quæ in Ecclesiâ & Rep. ecclesiasticâ litterariâ aguntur & scribuntur; aut, ut mitiùs loquar, Viri illi non sunt assueti legendis seu ruminandis bonis Scriptoribus, quos sæpe vix nomine noverunt. 3.) Binorum, quos nominavimus, Gallorum & totidem Germanorum Opera Romanorum censuram nunquam subierunt. Verum est, quòd *Espenii Jus Ecclesiasticum Universum* & alii ejusdem Doctoris *Tractatus particulares* decreto sancti Officii de 22. Aprilis an. 1704., publicato Romæ 4. Octobris ejusd. anni, prohibiti fuerint; sed tam parum Romana hæc censura alibi æstimata est, ut quadriennio pòst eadem Opera Coloniæ cum approbatione Censoris ordinarii, datâ 12. Julii an. 1708., & in eadem urbe anno 1729. cum amplo privilegio propriâ manu Caroli VI. Imp. die 24. Maji 1728. signato, denuò reimpressa fuerint. Taceo tres alias editiones, Rothomagensem, Venetam & Parisinam. Cùm Cardinalis de Alsatia Archiep. Mechliniensis anno 1724. Romam ad Conclave pro electione Benedicti XIII. proficiscens, Bononiæ cum ejusdem urbis Archiepiscopo Prospero Lambertini de Doctorum Lovaniensium merito verba misceret, & hic eâ occasione in laudes Espenii effunderetur, Cardinalis autem, pro præoccupato suo adversùs hunc Lovaniensem Doctorem animo, ejus Libros Romæ confixos esse, reponeret, regessit Lambertinus expressione populari: *Couillonerie que tout cela, couillonerie,* Vita Doct. V. Espen an. 1767. Lovanii gallicè edita

edita *pag.* 857. Quare & idem Lambertinus, five ante, five poft fuum Pontificatum non dubitavit in fuis operibus, maximè in Tractatu de Synodis, frequenter uti auctoritate Lovanienfis noftri Profefforis. Equidem notum eft, quòd his non obftantibus Benedictus XIV. Opera Efpeniana Indici librorum prohibitorum, quem uno ante fuum obitum anno, fc. 1747 evulgari fecit, inferi paffus fit; fed tantum intereft inter Archiepifcopum doctum ac cordatum, & inter Papam genium fuæ Curiæ fequentem. 4.) Ut omnis Jefuiticæ fraudi præcludatur via, quâ fimplicioribus infinuari prætenditur, ea, quæ nunc Romæ aguntur, & ibidem ab aliquot fæculis conformiter acta funt, non nifi ab hæreticis, aut aliàs fufpectis Scriptoribus improbari; mittemus reliqua, retinebimus folùm, quæ paulò antè Lit. A. ex divo Bernardo relata funt, his addemus, quæ monitores, Romanis minimè fufpecti, Hadrianus PP. VI. anno 1522. fuo in Germaniam Legato Francifco Cheregato dedit in commiffis; & quæ anno 1536. delecti à Paulo III. pro negotio reformandæ Ecclefiæ Cardinales ac Prælati, viri præftantiffimi, illi denuntiàrunt; aliquid faltem auditûs & attentionis etiam adhibebimus conformibus Nationum querelis (quæ omnia proferuntur *Tom. I. Febr. Cap. VI.* §. 13. 14. 15.) atque infuper tranquillo animo reflectemus ad ea, quæ de meliore obfervatione ac executione Concordatorum in Præfatione Tomi II. & alibi prolata funt; & fic univerfum Opus Febronianum exhauftum putabimus; cætera ad horum confirmationem, & ad refutationem eorum, quæ adversùm hæc ab adverfariis objecta funt, potiffimùm pertinere dignofcentur.

H. 1.) Dum Jefuita *certum effe* ait, Paulum Sarpium fuiffe de fectà Proteftantium, injuriam facit viro magno. Fontes, è

quibus de ejus fide ac religione judicium desumere possumus, sunt a) Libri sat magno numero ab eo conscripti & typis impressi. b) Vita ejus composita à Fratre Fulgentio, Sarpii amico intimo, & omnium actionum teste. c) Propriæ P. Sarpii Epistolæ. Demum d) ejusdem actiones. Verùm a) in nullo Operum ejus vel verbum legitur, quo aut *legitima* summi Pontificis potestas lædatur, aut quæcunque demum hæretica propositio sustineatur, vel proferatur solùm. b) In Vitâ Sarpii non tantùm nihil legitur, quo Protestanticæ religionis vel in minimo argui queat, sed ex contrario certa Catholicæ fidei, ab eo constanter professæ, argumenta undique prosiliunt, signanter *pag.* 142. 237. 240. 246. 247. *&c.* c) Equidem ex propriis ejus Epistolis intelligimus, qualiter prosperum successum rerum & armorum Protestantium optaverit; attamen non eo fine ac sensu, quo hi fidem Evangelicam prædicabant, sed unicè tanquam medium, quo fastus Romanorum deprimi, atque ita vera Religio à superfluis purgata ad primævam puritatem reduci valeat. Equidem sentiebat diversè in quibusdam ab illis, qui cum excessu in iis etiam articulis, quos ne Tridentinum quidem exigit fidem & cultum Catholicum reponunt, sed neutiquam in substantialibus. d) Sarpii consiliis & suggestionibus debetur respectuosa procedendi ratio, quâ Resp. Veneta mediis in dissidiis agebat cum Papâ Paulo V. Unica ejus hæresis consistebat in zelo pro defensione patriæ libertatis adversùs injustas prætensiones Romanæ Curiæ. Rebus inter hanc Curiam & Remp. compositis, Paulus V. solido viri merito justitiam, & personæ ejus gratiam reddidit. Card. Bellarminus, non obstantibus gravibus concertationibus cum Sarpio, publico datis, apertè contestabatur, ne tum quidem virum pro condigno Romæ æstimari. Vita *pag.*

pag. 218. Deceſſit ex hac mortali vita eâdem tranquillitate, eâdem profeſſione fidei, eisdem religioſis diſpoſitionibus, quibus ſemper vixerat. Sex ante obitum diebus ſacroſanctum miſſæ ſacrificium adhuc piè celebravit. 2.) Tantum abeſt, ut ſereniſſima Reſp. Sarpii ingenium, ſeu ante ſeu poſt ejus obitum, deteſtata fuerit, ut ex contrario, ob ſingularia ſervitia illi praeſtita, perenni ejus memoriae ſumptu publico egregium monumentum erigi curaverit; inſcriptionem compoſuit Patricius Venetus Jo. Antonius Venerius, in quâ inter alia elogia, *Deo mirâ pietate, religione, continentiâ addictus* fuiſſe, legitur. Officium Theologi Statûs Veneti, quod Paulus Sarpius primus ex Ordine Servitarum tam ſtrenuè geſſerat, Ampliſſimus Senatus ex gratitudine eidem Religioſo Ordini ſesqui ferè ſaeculo continuavit; &, quod amplius eſt, ipſae illae ordinationes, quas circa res & perſonas Eccleſiaſticas Venetia inde à noviſſimo triennio publicavit, dicuntur eſſe opus Fratris Pauli, almo Senatui in ſcriptis relictum. 3.) Quantum ad uſum, quem Febronius fecit, ſcriptorum Sarpianorum, de eo videri poteſt Joannes à Calore *in Apolog. Febr. Art. I. n.* 5. Cui & hoc addi poterit, illuſtris Thuani Hiſtoriam à prudentibus Catholicis non ideo minùs dignam fide haberi, quòd geſta Proteſtantium pluries in eâ laudentur.

I. 1) Sic dixit Auctor brevium Notarum in Criſin P. Zech S. J. *Tom. II. Febr. pag.* 148. „ Date Jeſuitis *exercitum* continuum cum nervo belli, & habebimus perpetuos Phinees & Macchabeos &c." Verum eſt, quòd errore typi poſitum fuerit *exercitium* loco *exercitum*; ſed in Erratis, in fine hujus Tomi pro more poſitis, hoc vitium typographi emendatum eſt, repoſito verbo *exercitum*. Unde neſcio, an hîc malam Jeſuitæ fidem, an ſupinam ejus negligentiam

atque incuriam incusare debeam. 2.) Primus hic error Jesuitam in duos alios induxit. a) Putabat obstinationi hæreticorum tribui, quod de intempestivo Zelo Jesuitarum dicebatur. b) Dixit, se his in circumstantiis nescire, quid sit *nervus belli*. Sed hæc ulteriore commentario non egent. 3.) Quòd si fortè Jesuitæ, quæ hic de materiali gladio Phinees dicuntur, duriora esse putaverint, quàm ut eorum genio applicari debeant, dabimus huic gladio Sacerdotis sensum Spiritualem, quem ei accommodavit S. Augustinus *Lib. de Fide & operibus Cap.* 2. dicens: „ Phinees Sacerdos adul-
„ teros simul inventos ultore ferro transfixit, quod utique
„ de degradationibus & excommunicationibus significatum
„ est faciendum in hoc tempore, cùm in Ecclesiæ disciplina
„ visibilis gladius fuerit cessaturus." Sed & hic gladius non tam facilè educendus est; fortè nunquam, quando de excommunicatione aut spirituali interdicto totius gentis agitur.

K. 1.) Ut lector non frustretur in verbo etiam de iis, quæ circa defectus latinitatis nostro Auctori à Jesuita objiciuntur, addam ipsa ejus verba: „ On y voit *detorquerunt* pour *de-*
„ *torserunt*. *Dedicitæ jurisprudentiæ*, quoique *disco* soit sans
„ supin. *Abyssus* du genre masculin. *Esse informatum*, être
„ informé. *Prætensa autoritas*, autorité prétenduë. *Maxi-*
„ *ma*, maxime, principe. *Reclamare libertatem*, reclamer
„ la liberté. *Continenda Papæ autoritas*, il faut contenir
„ l'autorité du Pape. *Curtisani*, courtisans. *Prætendit se*
„ *non teneri*, il prétend n'être pas obligé. *Concilium non*
„ *sine turbine finivit*, non sans trouble. *Abusus in & à*
„ *Curia Romana exercentur:* cet *in* & *a* est inconnu aux
„ anciens Romains. *Pontificem dicere facit*, il fait dire au
„ Pontife. *Febronio eruditionem recognoscit*, il reconnoît
„ l'erudition de Febronius. *Fecit registrari*, il a fait enre-

„ gistrer.

„ giftrer. *Horrendior*, nouveau comparatif. *Te conjuro*, je „ vous prie, je vous conjure. *Cum profundò respectu*, avec „ un profond respect. *Sustinuit*, il a prétendu, soutenu " Si tam puerilibus armis in re seriâ pugnare vacaret aut liberet, proferam contra Febronii adversarios ex eorum scriptis multo plura & graviora, præsertim ex Epistolis italicis P. Viatoris de Cocaleo, cui inter cætera familiare est scribere *Ego tibi recordor*, pro *tibi in memoriam revoco* &c. Verùm talibus immorari & delectari est argumentum boni otii in scribente & defectûs solidiorum argumentorum. Interim *optimus ille est, qui minimis urgetur*. Horat. Cui liceat hic addere cum Poëta Philosopho:

.... Si fortè lepos austera canentes
Deficit, eloquio victi, re vincimus ipsâ.

Conferatur etiam huc ex Decreto Gratiani Canon. 12. & 13. Dist. XXXVIII. 2.) Quod de frequentiore allegatione Scriptorum omnis ævi memorat & carpit adversarius, ei reponimus, in materia Dogmatis & Ecclesiasticæ Disciplinæ parum valere ratiocinia & lucubrationes nostras; hic desiderari studiosam collectionem eorum, quæ à majoribus nostris ad nos transmissa sunt.

IV.

JESUITA.

Systema Febronii novum, chimæricum & illusorium est.

Novum dixit Sangallo in ipso Apologetici sui titulo: *Contro il NUOVO sistema* &c. *Chimæricum* & *illusorium* prædicat noster Jesuita pag. 2. & 3.

FEBRONIUS.

Hoc fuit Systema Patrum Tridentinorum, & gravissimorum ejus ævi Theologorum; consequenter non est *novum:* Hoc illi crediderunt esse *genuinum*, & in humano sensu *unicè idoneum* ad medendum malo schismatis: *Illusorium* illud hucusque reddidit obstinatio Romanorum qui jam à tot sæculis, de se communi voce conquestis, illud adhibere atque tentare noluerunt.

GENTIANUS HERVETUS, qui cum Cardinale S. Crucis (pòst summo Pontifice sub nomine Pauli IV.) cum non vulgari nominis famâ Concilio Tridentino interfuit, in Oratione de reparandâ Ecclesiasticorum disciplinâ, anno 1559. habitâ, impressâ Parisiis anno 1671. post Durandi Tractatum de modo generalis Concilii celebrandi, hâc de materiâ ita disseruit:

pag. 6. „ Facta sunt in Concilio Trid. aliquot decreta *de reparandâ Ecclesiasticâ disciplinâ*, quæ etsi sunt quidem præclara, „ non tamen ejusmodi, *ut priscos illos mores in integrum restituant*. Quod quidem ut fiat, *omnino necesse* esse mihi persuadeo, si jam diu desiderata sit veluti postliminio inter „ Christianos *reditura concordia*.

pag. 32. „ *Si Romana* quidem *Ecclesia*, quæ est omnium Ecclesiarum Magistra, in tantis Christianæ Reip. malis *se puram & integram conservâsset*, in mandandis saltem muneribus Ecclesiasticis intra fines suæ diœceseos, *res tota loco longe meliori stetisset*. Inde enim auxilii aliquid sperari potuisset, unde „ tanquam ex Metropoli per totum Occidentem sunt fidei „ Christianæ deductæ coloniæ. *Sed magnum profectò detrimentum ex hoc accepit Ecclesia.* &c.

„ Atque

„ Atque horum quidem *malorum non minima causa est* pag. 34.
„ *accepta ferenda nonnullis Pontificii Juris Professoribus*, qui
„ summo Pontifici assentantes & Cardinalibus, *Papam esse Or-*
„ *dinarium omnium Ordinariorum, & nihil non posse*, semper ha-
„ bent in ore, & Cardinales Regibus æquiparantes, efficiunt, ut
„ regios sæpè sument spiritus, & ad tolerandos ingentes sump-
„ tus nihil quantumvis adversum Canonibus, non sibi licere per-
„ suadeant. Longè certè satius esset *Pontifici max. à Christo tra-*
„ *ditam* & Conciliis confirmatam *potestatem* ita prædicare, ut
„ interea admonerent, eam *non ad Ecclesiæ ruinam*, *sed ædifi-*
„ *cationem esse convertendam*, & Cardinales, ut intra suos li-
„ mites se continerent, & tum demum verè se reges esse sci-
„ rent, si animos regerent, & vehementioribus imperarent
„ perturbationibus, & omnia sua consilia eò conferrent, &
„ ipsi rectè suis præessent parœciis, & Pontifici persuaderent,
„ ut ne latum quidem ungvem *à VETERIBUS decederet CA-*
„ *NONIBUS*, nisi vel summa urgeret necessitas, vel eviden-
„ tissima alicujus Ecclesiæ utilitas. Quod quidem ut fiat, cùm
„ totius Ecclesiæ, tum vel ipsius Pontificis maximè interesse,
„ quis est tam cœcus qui non videat?

„ Elapsi jam sunt centum & quadraginta duo anni, ex
„ quo *in Concilio Constantiensi cæptum est agi de reformandâ Ec-*
„ *clesiâ in Capite & membris.* Id cum creato Constantiæ Mar-
„ tino Pontifice max. *in aliud tempus est dilatum.* In *Concilio*
„ *Basileensi* paulò pòst seriò agi cœptum est. Sed intercedente
„ Eugenio, & ab eo Ferrariam primùm, deinde Florentiam
„ translato Concilio, cùm Basileæ Felix esset creatus Ponti-
„ fex max. adversùs Eugenium, schisma in Ecclesia exortum
„ effecit, ut Concilium Basileense non ubique approbaretur.
„ Cujus quanquam acta fuerunt valdè laudanda, non sunt ta-
„ men ejusmodi, *ut VETEREM, quod est IN PRIMIS NE-*
„ *CESSE,*

„ *CESSE*, *OMNINO reparent disciplinam*. Mirum est autem, „ quòd qui hoc Concilium tantis laudibus extulit Æneas Sylvius, mox creatus Pontifex, & *Pius* appellatus, id improbaverit. Ab eo tempore *usque ad Tridentinum* (nam de Lateranensi quid attinet dicere?) nullum fuit Concilium, in quo sit aliquid perfectum, *quod omnium bonorum votis maximè expetitur*, *de ANTIQUIS moribus restituendis*. At interea quot se partim corroborârunt, partim recentes exortæ sunt hæreses, quæ cùm inter se in cæteris propemodùm dissideant, *in hoc quidem maximè consentiunt*, *quòd Romanam Sedem omnes impugnant*, & ad eam evertendam nullas non adhibent machinas, nullum non movent lapidem. Quorum quidem *falsis dogmatibus cùm facilè resistant Catholici* (quid enim afferunt quod non jam diu abhinc damnatum, & ex orci tenebris sit rursus evocatum?) in vituperandis quidem Cleri moribus, & insectandis Episcoporum & Presbyterorum moribus ac vitiis, quod suum munus non rectè obeant, se fatentur omnino inferiores, se enim veris vinci agnoscunt. Et *inter hæreticos quidem & Catholicos in hoc convenit*, *quòd lapsa sit Ecclesiastica disciplina*; in eo autem disceptant, quôd hæretici Hierarchiam omnem & sacerdotalem ordinem cupiant evertere, *Catholici* autem unitatem conservantes, *deformatæ Ecclesiæ vicem deplorant*, *& ut ea reformetur*, *omnibus votis Deum obsecrant*; quæ nisi fiant, nolo malè ominari, sed *vereor*, *ne hic cancer in dies latiùs serpat*, cui tollendo nec ferrum nec flamma satis fuerit.

„ Si Adrianus quidem sextus Pontifex max. in primis „ pius & doctus, tamdiu fuisset superstes, donec *Romanam Curiam malè ubique audientem*, quod quidem in animo habebat, *reformâsset*, *& impedimenta illa*, *quæ*, *quominùs in Lutherum animadverteretur*, *obstant*, Centum inquam illa

„ Germa-

„ Germaniæ gravamina, quæ Pontificis Legato in Imperii „ Conventu, quem Diætam vocant, fuère exposita, *sustulisset*, pacatam hodie & tranquillam, quantum conjici poteſt, „ haberemus Eccleſiam. Sed dum inter hæreticos & ſeditioſos homines, qui Eccleſiæ pacem perturbant, ſevera, ùt „ par eſt, ſcribuntur edicta ac decreta, *de moribus verò ultimæ, imò verò nulla ſit quæſtio, ſit*, *ut ex noſtrorum vitiorum inſectatione* in vulgi aures & animos ſe inſinuantes, & deinde „ ſua perverſa dogmata offerentes, *facilè perſuadeant*. Quo „ ſit, ut usque adeo creſcat eorum numerus, ut iis, quorum „ eſt recta & ſincera fides, incipiat jam eſſe formidandus.

„ Apud me quidem non poteſt non magnum habere pondus illud præclarum Zoſimi Pontificis dictum: Contra ſtatuta Patrum contendere aliquid vel mutare ne hujus quidem „ Sedis poteſt auctoritas. Cui dicto *ſi poſteriores paruiſſent Pontifices, in tot fortè calamitates minimè incidiſſemus*. Reſtat „ nunc, ut explicemus, quemadmodum fieri poſſit, ut hic „ Canon hodie tantopere deformatus, veterem quidem, ſed „ jam ita deletam, ut nova cenſenda ſit, formam ſuſcipiat. „ Locus ſanè difficilis. *Sunt* enim *omnia adeo immutata & confuſa, ut veteris Eccleſiæ faciem vix poſſis agnoſcere*, & timendum eſt, „ ne dum ejus ſordes & ſquallorem vis abſtergere, ad vivum „ nimiùm reſecans, nonnullis dolorem afferas intolerabilem. „ Nec dubito, quin ſint nonnulli, qui ſentiant eſſe ſatius res „ relinquere in eo ſtatu, in quo nunc ſunt, quàm fruſtra laborare, & ea tentare, quæ non poſſunt fieri, Nec me fugit, eſſe plurimos, qui ſi de reparandâ eccleſiaſticâ diſciplinâ ſit ineunda ratio, *ſint potiùs reclamaturi*, ut qui *vel ſuam imminui potentiam*, *vel de ſuo quæſtu aliquid decedere* „ ægrè ferant. Qui ſunt à nobis rogandi, ut publicæ cauſæ „ Eccleſiæ ſe paulò præbeant æquiores, & ſi nihil afferre poſ- pag. 39.

„ ſint, quo oſtendant, quæ mox dicturi ſumus, non eſſe „ Chriſtianæ Reip. utilia, non committant, ut omnibus apertè ſuam oſtendant avaritiam, dum *privata commoda præponunt publicis* in re tam neceſſariâ; & *Eccleſiæ ſalute* ſuam „ quoque contineri exiſtiment, *quæ culpâ ſuorum miniſtrorum* „ *in maximum eſt adducta diſcrimen.*

pag. 50. „ Hoc primum quidem ſtatuo eſſe extra omnem controverſiam, leges ita eſſe ferendas, ut, quod præclarè alicubi „ dicit Ariſtoteles, hominis arbitrio & voluntati minimum „ loci relinquatur. Nam cùm ea ſit natura hominis, ut facilè „ depravetur, & in pejus mutetur, hoc quoque mali accedit, „ quòd id, quod fit exemplo, jure quoque fieri exiſtimant. „ Quamobrem hoc mihi primum videretur providendum, *ut* „ *certis legum finibus homines ita contineantur, ut extra eos* „ *omnem ſibi poteſtatem interdictam intelligant.*"

Hæc Hervetus pro reparandâ & reuniendâ Eccleſiâ egregiè dixit, quorum ſumma ſequens eſt: a) Si Roma ſe puram conſervâſſet & integram, res noſtræ loco longè meliore ſtarent; nunc ex illâ magnum profectò detrimentum Eccleſia accepit. b) Horum malorum non minima cauſa illis accepta ferenda eſt, qui ſummis Pontificibus perſuaſerunt Papam eſſe Ordinarium Ordinariorum, & omnia poſſe. c) Satius foret illum monere, traditam à Chriſto Pontifici poteſtatem ad ædificationem eſſe, non ad ruinam Eccleſiæ; & quod à veteribus Canonibus ne latum ungvem debeat recedere. d) Si Pontificibus ſatis perſuaſum fuiſſet præclarum Zoſimi dictum, nempè eos contra ſtatuta Patrum nihil poſſe, in tot fortè calamitates minimè incidiſſemus. e) Aſt nunc omnia immutata & tam confuſa ſunt, ut veterem Eccleſiæ faciem vix valeas agnoſcere. f) Equidem in Conſtantienſi Concilio de reformandâ Eccleſiâ in Capite & membris agi cœptum eſt; verùm hoc negotium à Mar-

Martino PP. V. ruptum fuit, qui illud in aliud tempus distulit.. g) Basileensi Synodo quoque propositum erat materiam reformationis seriò tractare; sed & hoc, intercedente Papâ Eugenio, interceptum est; ita, ut quæ ibidem acta fuerunt, nondum talia sint, quæ veterem omnino reparent disciplinam; id quod necessarium in primis esset. h) Inde usque ad Tridentinum de antiquis Ecclesiæ moribus reducendis nihil perfectum fuit, licèt hoc omnium bonorum votis maximè expeteretur. i) Interea hæretici, quamquam in cæteris inter se ipsos discordes, in hoc maximè conveniebant, ut Romanam Sedem conjunctim impugnarent. k) Sed in eo cum illis etiam Catholici consentiebant, quòd Ecclesiæ disciplinam prolapsam omnes agnoscerent. Unde hi deformatæ Ecclesiæ vicem deplorantes, ut ea reformetur, omnibus votis efflagitârunt. Hoc nî fiat, timendum est, ne hic cancer in dies latiùs serpat. l) Illud evenisset, si Hadrianus PP. VI. superstes mansisset; siquidem ille Romanam Curiam, malè ubique audientem, fuisset reformaturus. Per hoc impedimenta quæ obstabant, quominùs in Lutherum publicâ auctoritate animadverteretur, gravamina scilicet Nationis Germanicæ, fuissent sublata, atque ita Germania pacata reddita. m) Cùm verò post Hadriani obitum de moribus in Ecclesiâ reformandis vix ulla ampliùs quæstio esset, inde effectum, ut nostri adversarii, dominantia in Ecclesia vitia insectando, se in vulgi aures & animos insinuarent; quâ viâ facile eis fuit perversa sua dogmata illi insimul persuadere. n) Et licèt posteà quædam præclara decreta à Tridentinâ Synodo emanaverint, attamen per ea effectum nondum est, ut Ecclesiastica disciplina ad pristinos mores componeretur. Interim hoc ad reducendam inter Christianos concordiam omninò necessarium est. o) Illud verè dolendum, quòd justæ emendationis spem præcindat Romanorum reclamatio, futurum, ut

illam sua imminuatur authoritas, vel de suo quæsto aliquid decedat. p) Rogari nihilominùs debent, quorum culpâ ministrorum Ecclesia in maximum illud, quo eam videmus, discrimen deducta est, ut privata sua commoda publicis postponant. q) Et quia nunc Tridenti novæ leges Ecclesiæ ferendæ sunt, ad illud præprimis attendendum erit, ut earundem finibus homines ita constringantur, ut extra hos omnem sibi potestatem interdictam intelligant.

Non multùm ab his distant, quæ pro tutela veræ fidei & defensione Ecclesiæ Imperatori Carolo V. de reductione Curiæ Romanæ ejúsque modo suggessit *MELCHIOR CANUS*, qui non minore, quàm *Hervetus*, gloriâ stetit in Tridentino. Carolus, quà Hispaniarum Monarcha, antequam cum Papa Clemente VII. ad apertam rupturam deveniret, de re tanti momenti consuluit Canum, primarium sui regni atque ævi Theologum, qui causam summâ maturitate in utramque partem ponderavit. Responsum ejus publicavit *Andreas Ficolanus*, illúdque Episcopo Magalensi *Gasparo de Molina y Oviedo*, sanctæ Cruciatæ Commissario generali, inscripsit. In eo profundissimus ille Theologus sequentia adversùs bellum Romanum motiva Imperatori expendenda proponit. Hac viâ, ait, 1.) detegentur Patrum infirmitates seu nuditates, id quod divina Scriptura abhorret. 2.) Papa suo sensui & præjudiciis, quibus innutritus est, tam firmiter inhærebit, ut sperari minimè valeat, futurum, ut ab illis abcedat; ita gravis inter eum & Cæsarem orietur collisio, ex quâ haud leve periculum scandali pusillorum, alteratæ submissionis Pontifici debitæ, schismatis & divisionis, in summâ concussionis Ecclesiæ. 3.) Sic in Germaniâ cœptum est à negatione obedientiæ, sub prætextu & ex motivo desideratæ reformationis ac sublationis gravaminum; demum autem hoc negotium per plenariam rupturam terminatum est. Nimirum Germani se erigentes in medicos Romæ, ipsi

ipsi suam patriam infirmârunt, Romanos autem insanatos reliquerunt. 4) Hæretici jactabundè dicent, Catholicos, negando obedientiam, ad eundem cum ipsis finem tendere. Itaque si hi illis se socient, seu facto ipso, seu specie tantùm & exteriore habitu, non poterit non grave inde scandalum oriri. 5.) Plus aliquando habet discriminis tentata curatio, quàm sit in morbo ipso. Quisquis tentat sanare Romam, eam non novit. *Curavimus Babylonem & non est sanata.* Ægrotat illa jam à pluribus sæculis, non tertianâ solùm vel quartanâ, sed hecticâ.

His rationibus tam in spiritu Melchioris Cani, quàm in animo Imperatoris justè prævaluerunt sequentia momenta in laudato Responso Theologico latiùs exposita: *a*) Rex suis subditis debet tutelam & protectionem adversùs quemcunque, eorum bona seu jura invadentem, aut illis alio modo damna inferentem. Itaque malesani Theologi opus foret, patri aut tutori, jura filii vel pupilli sui defendenti, scrupulum seu dubium movere, sub prætextu aut allegatione metûs scandali inde proventuri. Scandalum hoc ad summum pharisaicum esset. *b*) Si Princeps hanc justam defensionem tam propriorum jurium, quàm subditorum suorum, abjiciendam aut negligendam putaret, hoc à prudentioribus non immeritò attribueretur aut damnabili illius incuriæ, aut defectui animi innovationibus Romanæ Curiæ resistendi, quæ per hoc audacior reddita, Ecclesiæ ampliùs nocere non omitteret. *c*) Quantum ab hac Curia hoc ipso prætextu futuri schismatis Ecclesiæ jamtum (præsertim tempore Concilii Tridentini) nocitum fuerit, pluribus perspectum est; putarent Romani, hoc sub obtentu sibi licere, quidquid liberet. *d*) Summi momenti res est tueri Christianam Religionem, ipsámque Sedem Apostolicam servare, proin malis, quibus hæc urgetur, mederi. At Roma certius remedium non habet Ecclesiam destruendi, aut saltem (quod

hactenus egit) dispergendi, & à suâ Sede alienandi, quàm illud, quo etiamnum in Ecclesiasticâ administratione utitur. Itaque si Principes sub velo pietatis aut religionis negligerent tantas corruptelas reprimere, atque sacros Canones defendere, eò citiùs certiúsque sancta Religio nostra rueret; proinde illi se tanti mali participes, & gravis noxæ reos constituerent. *e*) Incommoda & mala, quæ ex hac defensione, & hic suggesto resistentiæ medio metuuntur, incerta sunt; damnum econtra, quod illo neglecto exurget, evidens est. Porrò imprudentiæ foret, ea, ad quæ quis notoriè obligatur, omittere, metu inconvenientiarum ac malorum, quæ certa ac evidentia non sunt; maximè si prævideatur, ex hac inactione alia eáque graviora incommoda secutura, quàm sint illa, quæ ex actione, fortè in vanum, timentur. His extra Cani Responsum, prudentiâ plenum, addi posset, experientiâ duorum sæculorum, quæ ab ævo Melchioris Cani usque huc effluxerunt, doceri, qualiter differentia inter *Dogma* & *Disciplinam* & utriusque fines omnibus Catholicis hodie perfectè cogniti sint, & quòd in illis regnis ac provinciis, in quibus disciplina Pontificiæ potestatis *ad normam verorum Canonum* (alibi plus, alibi minùs, necdum tamen perfectè) redacta est, id sine minima læsione substantiæ Religionis, quinimò in verum ejus bonum, factum fuerit.

Igitur *GENTIANUS HERVETUS* tenet, Pontificem monendum, ut ab antiquis Canonibus ne latum ungvem decedat, & veterem disciplinam omninò reparet. Hoc nî fiat, timendum esse, ne cancer hæreseos latiùs serpat. Interim necessariæ hujus emendationis spem à Româ (quæ horum malorum causa est) ferè præcindi. *MELCHIOR CANUS:* Romanæ Curiæ certius Religionem destruendi remedium non esse, quàm si suis politicis principiis, suaeque regendi methodo insistat; ad

ad Canonum & æquitatis limites eam omnibus viribus reduci debere, non attentâ vanâ allegatione eventuri schismatis, quâ illa tot jam bona impedivit, & schisma ipsamet causavit. His jungendus *CAROLUS CARD. A LOTHARINGIA*, qui sub finem Concilii Tridentini, nullo Patrum contradicente, dixit, Ecclesiasticam Disciplinam finaliter ad antiquos Canones, præsertim quatuor primarum Synodorum, reducendam & emendandam esse. Quarti ex Tridentinis Patribus, *DIDACI DE ALABA*, sententiam pro reformanda Ecclesia referemus paulò infrà. Quinti, qui est *DIDACUS COVARRUVIAS*, de obedientia Pontifici in præjudicium reformationis non exhibenda, doctrinam vidimus suprà Art. I. Lit. b. Adde etiam sextum, *DOMINICUM SOTUM*. Art. II. Lit. a.

His unum adhuc subjiciemus, præmissis coævum, Antonium *Florebelum*, qui in eleganti Oratione adversùs Lutheranos habitâ (quæ sub titulo *de Auctoritate Ecclesiæ ad Cardinalem Sadoletum* anno 1554. Lugduni impressa est) ita differit: „ Aliud est sacrosancta Religionis nostræ mysteria tollere, aliud „ *corruptos Sacerdotum mores reprehendere*, aliud leges optimas antiquare, aliud eorum vitam, qui legibus minimè pareant, vituperare; aliud denique *Pontificum aliquos Romanorum, qui potestate à Christo permissâ forsitan aliquando abusi sunt, factum damnare*. Hæc secerni distingvique oportet, quo minimè error objiciatur, ac ne quis, quæ reprehensione & correctione digna sint, aut non animadverti à me, aut etiam probari existimet, non faciam, ut sigillatim enumerem instituta, *quæ magnam, neque omninò injustam, sacerdotum ordini invidiam conflaverunt*. Itaque vehementer à Deo optandum est, ut *corrigenda Sacerdotum disciplina, hæc pars reipublicæ Christianæ ægra, convalescat*; id quod juvante Deo, bonis adnitentibus, futurum esse minimè desperan-

„ dum

„ dum eſt: *non enim hanc morum & diſciplinæ correptionem ad-*
„ *verſarii magis verbo efflagitant, quàm optimus quisque ex no-*
„ *ſtris reverà expetit.*

Finaliter *ſic ipſi Romani Pontifices ſunt diligendi & venerandi, ut non diligantur & venerentur eorum errores:* Ita Andreas Epiſcopus Magorenſis de Gubernaculo Conciliorum Part. II. Cap. 4. apud Von der Hardt in Actis Concilii Conſtant. Tom. VI. pag. 332.

CONCLUSIO.

Tres jam Jeſuitæ Febronium impugnaverant, Joſephus Kleiner, Franc. Xaverius Zech, & Franciſcus Antonius Zaccaria; quilibet ſuo modo: primus ùt Theologus, alter ùt Canoniſta, tertius ùt Hiſtoricus. Singulis reſponſum eſt. Adeſt nunc quartus, qui diversâ à prioribus pugnandi methodo utitur. Nulla huic cura Sanctorum Patrum, nulla ſacrorum Canonum, nulla Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ; diſputat merè ex ſuo ingenio & judicio Jeſuitico, frequentibus ſophiſmatibus ſuffulto. An vel in uno puncto laudem boni Critici tueatur, judicent prudentiores. Non videtur vir ille conſumpſiſſe dies ſuos ſeveriore ſtudio eccleſiaſtico, ſed ſe ſuæ Societati commendâſſe genuino ſpiritu ſui Ordinis, ingenio callido, fortè etiam externorum negotiorum geſtione ſubinde felici, atque his mediis quandam inter ſuos ſibi conciliâſſe auctoritatem. Aſt talium non eſt tractare materias, quæ ſolers ſtudium Conciliorum & Diſciplinæ primi ac medii ævi deſiderant.

Auctor Notarum criticarum in P. Zech *Tom. II. Febr. pag.* 148. ſcripſerat, ad opus magnum *Reunionis* ineptam fore operam Jeſuitarum. Hoc admodùm diſplicet noſtro, qui *pag.* 6. 7. replicat, *ferè omnes Proteſtantes*, qui ad Eccleſiam Catholi-

tholicam redierunt, per Jesuitas conversos fuisse. Magnum sanè numerum complectitur illud *ferè omnes*; poterimus, credo, citra omne periculum erroris aut injustitiæ ab hoc calculo eò plus detrahere, quòd hunc Jesuitam superlativo & hyperbolicis expressionibus delectari jam aliquoties observaverimus, quæ methodus multis lectoribus justam ingerit diffidentiam. Quidquid sit: non agitur hìc de *Conversione singulorum*, sed de *Reunione Protestantium* cum Catholicis; & ad hoc posterius opus censeo cum Auctore dictarum Notarum, Jesuitas fore minùs idoneos ministros. In eodem opere saluberrimo (cujus optatum successum adversarius noster *pag.* 2. non esse impossibilem agnoscit) ipse *ibid.* refert, magnum Bossuetum Episcopum Meldensem, primarium illud lumen Ecclesiæ sæculi XVII. laborâsse, ejúsque in eandem rem scripta Tomo I. Operum posthumorum prostare; quod & pro parte verum est.

Bossueti (qui præ quovis alio artem regendi animos, penetrandi in vias conciliationis eisque sine præjudicio veritatis inserviendi noverat) primum maximúmque principium fuit, nihil postulare à Protestantibus ultra debitum & necessarium. Hunc in finem composuit aureum illum libellum, cui titulus *Expositio doctrinæ Catholicæ*, ubi (quod rei caput est) tantâ moderatione de summi Pontificis authoritate loquitur, ut, quantum in ipso erat, omnes difficultates removeret, quibus oves perditas laborare, atque à primo Pastore alienari intelligebat. Hic liber gallicè primùm anno 1671. editus, deinde in lingvam latinam, germanicam, anglicanam, hibernicam, belgicam & italicam versus fuit. Italica editio anno 1678. Romæ procurata est typis Congregationis de Propagandâ fide, ejúsque Congre-

 gationis

gationis Cardinalibus inscripta, cum summâ Operis commendatione, nec non approbatione Magistri sacri palatii. Neque hic stitum est; summus Pontifex Innocentius XI speciali Brevi die 12. Julii an. 1679. ad auctorem dato, & editioni ejusdem anni præfixo, librum approbavit, mirísque laudibus exaltavit, tanquam aptum *ad hæreticos in viam salutis reducendos; lubenti animo confirmans uberes laudes, quæ* auctori *de præclaro opere meritò tribuuntur, & susceptas spes copiosi fructus exinde in Ecclesiam profecturi &c.* „ Hæc videntes Protestantes, *innumera-* „ *biles eorum* ad unitatem redierunt, & redire porrò pergunt: „ adeò necessarium erat, in omnibus articulis, *tum in hoc maxi-* „ *mè, quam hæretici omnium invidiosissimè proponebant*, id „ clarè doceri, quod Ecclesia Catholica ùt necessarium pariter „ ac sufficiens postularet. Hoc enim facto Catholicam do- „ ctrinam ex omni parte splendentem, nullo fastu turgidam, „ ubique moderatam, atque inter prærupta & extrema tutò „ incedentem, agnitam dilexerunt, eique adhæserunt." Ita refert & testatur Bossuetus ipse *in Defensione Declarationis Cleri Gall. Part. I. Lib. III. Cap.* 12.

Porrò in memorata Expositione, vera de Sede Apostolicâ Catholicæ Ecclesiæ fides *Art. XXI.* ab illustrissimo Antistite in hoc solo defigitur: nempe *Ecclesiam unitate nixam, tuendæ ac firmandæ unitati primatum S. Petri à Christo institutum, Sedémque Apostolicam hujus unitatis centrum ac radicem esse, ac propterea Petri successoribus DEBERI OBEDIENTIAM EAM, QUAM CONCILIA AC PATRES SEMPER AGNOVERUNT.* Et tum: *Quod attinet ad ea, de quibus in scholis variæ sunt ac disceptantes sententiæ: etsi Ministri reformatæ religionis ea Ecclesiæ imputare solent, ut Pontificiæ potestati invidiam con-*

flent

ſtent, nihil attinet hic commemorari, cùm de fide Catholica non ſint; ſufficit agnoſcere Caput à Deo inſtitutum ad gregem univerſum in via Domini gubernandum. Quod ſic à Meldenſi Præſule refertur, per ſobriam hanc doctrinam & genuinam fidei explanationem, *innumerabiles* ad ſacra Catholica rediiſſe, huic ego, & fortè plures alii, majorem fidem adhibebunt, quàm adverſario noſtro paulo antè narranti, *ferè omnes* Proteſtantes, qui ad Eccleſiam Catholicam reverſi ſunt, per Jeſuitas converſos eſſe.

Vix elapſo triennio à Pontificia eâque ſolemni approbatione *Boſſuetanæ Expoſitionis*, tanto cum plauſu & tam felici ſucceſſu ab Acatholicis æque ac Catholicis exceptâ, habitus fuit menſe Martio anni 1682. Conventus Cleri Gallicani, in quo, interprete ſæpe laudato Boſſueto, celebres illæ quatuor propoſitiones ſancitæ fuerunt, quæ in effectu aliud non ſunt, quàm memoratæ Expoſitionis ſequela, & applicatio ad nonnulla particularia regulæ ſeu principii in illa traditi: nempe *Petri ſucceſſoribus deberi obedientiam eam, quam Concilia & Patrès ſemper agnoverunt;* quam expreſſionem & definitionem Galli à Patribus Concilii Florentini rectè mutuati ſunt. Interim mirum in modum hac Gallorum ſanctione commotus Innocentius Papa, die 11. Aprilis 1682. omnia quæ in dictis Gallicanis Comitiis acta & definitia fuêre, reſcidit, caſſavit, & interdixit. Ejus ſucceſſor Alexander VIII. morti proximus, eadem decreta & arreſta proſcripſit per Bullam incipientem *Inter multiplices* nec in Brevi ad Regem Chriſtianiſſimum de 30. Jan. an. 1691. Sed nec in ſimplici prohibitione ſtetêre Pontifices. Nota eſt pertinax illa ad decennium protracta negatio bullarum confirmationis, facta iis, qui memorato Cleri

Decreto, à Rege etiam confirmato, subscripserant, & dein ad Episcopatus nominati sunt; adeo, ut vel ipse Bossuetus, magnum illud Ecclesiæ Gallicanæ, imò universalis Ecclesiæ sidus, similes bullas, si illis adhuc indiguisset, propter eandem causam omnium minimè obtenturus fuisset. An non per hæc ingens ille fructus *Bossuetanæ Expositionis*, ab ipsómet Pontifice agnitus, insigniter minui, & tantùm non-penitùs intercipi debuerit, prudens quisque facilè judicabit.

Idem finis propositus fuit Febronio, qui Bossueto: nempe *reunio Protestantium* ad Catholicos; idem medium: non exigere ab illis ultra necessarium; idem hujus medii generale principium: non postulare pro Petri successoribus obedientiam præter eam, *quam Concilia & Patres semper agnoverunt*. In dictis Comitiis anni 1682. Bossuetus ex hoc principio justas consequentias deduxit, quas cum Clero regni Rex ipse adoptavit; nempe 1.) non deberi Papæ obedientiam, quando de temporalibus Regum disponit: 2.) quando se prætendit efferre supra universalem Ecclesiam & illud repræsentans generale Concilium: 3.) quando agit contra Canones spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentiâ consecratos: 4.) quando prætendit in rebus fidei suum judicium, etiam citra consensum Ecclesiæ, esse irreformabile. Ad specialiora & ferè ad singulas materias Juris Ecclesiastici ex his theorematibus descendit Febronius, plures alias, eásque justas, inde ducens consequentias particulares, nunquam ex oculis & ex animo dimittens commune illud utrique Pontificiæ potestatis symbolum: *quod ei Patres & Concilia SEMPER agnoverunt*. In hoc ferè solo à Bossueto differt Auctor noster, quòd hic ab ipso Pontifice ea vellet dimitti, quæ ille huic à fidelibus neganda docet; idque

ad

ad majus certiúsque reunionis commodum. Si talia postulanti & suadenti uni succenset Pontifex, aut veriùs ejus Curia, non est mirum quòd & alteri. Nimirum dicunt aulici Papæ: *Absit, non decet, tempori non congruit, majestati non convenit, quam geras personam attendito. De placito Dei ultima mentio est; pro jactura salutis nulla cunctatio; nisi quod sublime est, hoc salutare ducamus; & quod gloriam redolet, id justum*: Ita S. Bernardus ad Eugenium Papam *Lib. IV. de Consid. Cap. 2. n. 5.*

Viri boni & suæ Religionis studiosi est, nosse abusus in Ecclesiam ab aliis invectos; illis mederi, quantum in nobis est; nunquam eos dissimulare, cùm tempus est loquendi; cum charitate tolerare illos, qui vel ignorantiâ vel fragilitate hos abusus fovent, & sufferre, quidquid non valemus ipsi reformare sine justo metu majoris mali, quàm sit abusus ipse. Sic sentire, sic agere Febronianum est. *Vetera imitanda, recentia Pontificum exempla PAULATIM corrigenda esse*, monuit idem Bernardus Lib. I. de Consid. Cap. 9. Utique *paulatim* abusus Romanæ Curiæ corrigi debent, quia numero multi sunt, & pondere graves; ne ex præcipitantia novum oriatur malum, aut aliunde præpediatur emendationis effectus. Sed qui omnia Bernardi & aliorum sanctissimorum virorum monita & suggestiones negligit, & jam à sæculis neglexit, ille neque *subitò* neque *paulatim* emendabitur. Quamdiu Roma ea, quæ auctore Bossueto, prævià maturâ deliberatione, à Clero Gallicano an. 1682. pro bono & reunione Ecclesiæ sancita sunt, tanquam ab hoste profecta intuebitur, nulla spes superest, futurum, ut ea bono animo complectatur, & justam suarum actionum normam esse patiatur. Verùm vel ideo Principibus sæculi custodia & executio Canonum ac Disciplinæ exterioris à Deo &

ab Ecclesia commissa noscitur, ut hi suâ auctoritate tales defectus atque aberrationes suppleant & sarciant. Etenim bono Ecclesiæ rationes & commoda privata præferri non patitur sana ratio; dico *privata:* privata enim respectu Ecclesiæ universalis sunt etiam *Romana.*

Ad reformandam Romanam Curiam, multò magis ad eam, cùm semel reformata fuerit, intra limites sanctorum Canonum retinendam, plurimùm juvabit probè ordinandum Collegium Cardinalium, utpote propinquius Consilium Pontificis. De hoc ita Didacus de Alaba Episcopus Asturiensis, postea Granatensis Archiep. etiam unus ex Concilii Tridentini Patribus, in *Tractatu de Concilio universali, ac de his, quæ ad Religionis & Reip. Christianæ reformationem instituenda videntur. Granatæ an.* 1552. *Part. II.* §. 1. *fol.* 66. „ De numero „ Cardinalium actum est sæpissimè in Conciliis universalibus, „ præsertim in Concilio Constantiensi, & deinde in Basiliensi, ubi decretum extat, ne Cardinalium numerus viginti „ quatuor excedat: atqui idem modò repeti esset admodum „ utile, saltem quòd numerus triginta Cardinalium immutabilis statueretur; qui quidem Cardinales eligerentur ex „ omnibus Christianis provinciis, inspectâ personarum qualitate; id enim prodesset multum ad negotiorum consultationem, ut facilior esset apud Papæ Senatum cognitio rerum, possetque maturiùs assumi deliberatio cujuscunque „ contingentis causæ. Cæterùm hic numerus posset per summum Pontificem in hunc aut similem modum distribui, ut „ sex eligerentur Cardinales ex tota Germania, ex Hispania „ totidem, ex Gallia alii sex, ex Italia sex, ex Lusitania

„ unus

„ unus, ex Anglia unus, ex Ungaria & Bohemia duo, ex „ Polonia unus, ex Scotia unus. " Ea utique fuit hujus Patris proba ſententia, ut hi omnes Romæ reſiderent, non, ùt hodie fit, nullus præter Italos eſſet de Papæ Senatu.

Concludo hoc Examen verbis Nicolai de Clemangis *de corrupto Eccleſiæ ſtatu* §. 43. apprimè huc pertinentibus: „ Quia Eccleſia (Romana) ſe ipſam humiliare, vel tot flagellis attrita, contempſit, rectè ab illo, qui plus æquo „ exaltata humiliat, eliſáque & humiliata erigit, priùs humilianda erat, ut in gratiam, à quâ exciderat, rediret, „ poſtea erigenda atque ſublevanda: priùs deſolanda, poſtea „ conſolanda: priùs percutienda, poſtea ſananda. Nam quod „ ad redintegrandam ipſam Eccleſiam, funeſto hoc ſchismate „ dilaceratam, attinet, fruſtra aliquid per nos effici ſperamus. „ Non hoc humanis operibus, non ullâ arte, aut gratiâ „ agendum eſt: altiorem planè manum res ipſa depoſcit, & „ neceſſe eſt, ſi unquam uniri debeat, idem ipſe medicus ſit, „ qui vulnus intulit; quia tam acerbum atque immedicabile „ vulnus eſt, ut nullà operâ curari valeat. Multa ſuper „ hac re tractata ſunt, multa agitata vel cogitata, multa „ conſcripta, multa conſulta, multæ legationes ſuſceptæ, „ Verùm quo plura miſcuimus & moliti ſumus, eò res „ aſſiduè implicatior atque turbatior evaſit, Deo labores „ noſtros irridente, imò jugiter irritante, qui noſtrâ ſine „ ejus adjumento ſoleritâ illud ipſius opus explere credidimus. Adde, quòd *indigni ſumus & pacem ab ipſo impetrare, & pacem habere: quia non eſt pax impiis*, dicit Dominus: qui rurſum per Prophetam ait, Erit opus juſtitiæ pax.

„ pax. Denique nato in carne Domino, Angelorum exer-
„ citus pacem suo prædulci carmine in terra denuntians, so-
„ lis eam hominibus bonæ voluntatis futuram nuntiavit."

Tunc potissimùm volunt dominari, cùm professi fuerint servitutem. Fideles se spondent, ut opportuniùs fidentibus noceant. S. BERNARDUS Lib. IV. de Consid. Cap. 2. n. 4.

ANI-

ANIMADVERSIONES FEBRONIANÆ IN P. ANTONII SCHMIDT S. J. IN UNIVERSITATE HEIDELBERGENSI SS. CANONUM PROFESSORIS PUBL. ORD. INSTITUTIONES JURIS ECCLESIASTICI GERMANIÆ ADCOMMODATAS.

Unus è primis, qui calamum acuerunt adversùs Justinum Febronium, fuit P. *Josephus Kleiner* S. J. in Heidelbergensi Universitate SS. Theologiæ Professor. Responsum ei fuit in Appendice III. Tomi I. Febroniani, & ita responsum, ut non putaretur, alium ex eâdem Societate & Academia in idem argumentum tam facilè rediturum. Verùm audax & præsumptuosum est illud genus hominum. Accidit, ut nuper junior Jesuita Pater *Antonius Schmidt* Heidelbergæ adveniret ad tradendum publicè Jus Canonicum. Is mox altero suæ Professuræ anno, sc. 1771., curavit imprimi pro suis Prælectionibus in usum Candidatorum *Institutiones Juris Ecclesiastici*, in quibus plura capitalia loca Febroniani Tractatûs animosè invadit. Ne vir ille glorietur in opere suo infirmo, maximè autem, ne juniores Canonistas à genuinâ Juris Sacri prudentiâ, ab historiâ & energiâ Canonum, demum à veritate ipsâ abducat, respondendum ei erit paucis, sicut responsum fuit Collegæ ejus in Ingolstadiensi Universitate P. *Francisco Xaver. Zech.* Si (quod planè creditur) iis, qui genuinè erud ti & ab omni præjudicio vacui sunt, post lectas has

Animadverſiones videatur, Patrem Schmidt in ſuis Prælectionibus circa graves illas, quas de ſtatu & regimine ſanctæ Eccleſiæ noſtræ adversùs Febronium tractat quæſtiones, nihil proferre veri, nihil ſolidi, facilè concludatur, eum uti alios illi ſimiles ſiniſtrum planè ſervitium præſtare ſanctæ Religionis noſtræ, dum in celebri Academiâ, Catholicis ac Proteſtantibus tam in docendo quàm diſcendo communi, circa graviora, licèt non ſubſtantialia, Religionis puncta, inania & falſa diſcipulis publicè propinant, atque ita illis, qui ex adverſo ſunt, non ſolùm materiam triumphi præbent, ſed & anſam judicandi, quòd etiam in eſſentialibus fidei non ſint magis fideles ac ſolidi. Verbo, his cathedris tales viri non ſunt apti.

Ut interim Schmidio & ſociis ejus fidem ac religionem meam (quam ille ſuſpectam habet, aut ſaltem ſuſpectam habere affectat) circa eam, de quâ inter nos agitur, materiam manifeſtam faciam, non dubito quidem Cardinalis Perronii in Reſponſione ad Regem Angliæ Cap. LIX. hæc verba mea facere: *Hanc unitatem in Eccleſiâ ſervandam cùm decreviſſet Chriſtus, principium ejus & radicem in Petro conſtituit. Cùm autem ad ſtabiliendum hoc unitatis Eccleſiaſticæ Caput eximiâ quâdem auctoritate opus eſſet, quæ valeret ſchismata compeſcere, aut avertere ab Eccleſia; præter auctoritatem Apoſtolatui eſſentialem, facta eſt perſonæ Petri, quam huic muneri obeundo deſtinavit Chriſtus, ſingularis dignitatis & poteſtatis acceſſio* (Hæc in quo conſiſtat, dixit Ill. de Marca apud Bertonum in Defenſione Febr. Tit. II. §. 2.) *ut nimirum omnes fideles, atque ipſos Apoſtolos in officio ſuo contineret, ac prohiberet, ne quis Eccleſiæ ſcinderet unitatem; non quidem quaſi hac diſciplinâ egerent Apoſtoli, quibus ſingulis ſpeciatim in orbis Chriſtiani adminiſtratione Deus adfuturus erat; ſed ut Eccleſiæ formam aliquam proponeret, quâ res eſſent poſt mortem ſuam componendæ.*

Verùm

Verùm hæc non impediunt, quominùs cum clar. Barthelio & ſanis omnibus inſimul adoptem, quæ ille in Diſſertatione generali de Concordatis Germ. *Sectione proœmiali* § 15. tradit, ſcilicet: „Convenit quidem omnibus orthodoxis de „ Primatu Sedis Apoſtolicæ divinitùs inſtituto quoad intrin- „ ſeca & eſſentialia ejusdem Primatûs; ſed de accidentariâ „ ejusdem extenſione, *noviter ſuperinductis reſervatis*, non „ ita conveniebat: inde ſcatebant tot concertationes...., „ querelæ.... motus, & eorundem graviſſimæ cauſæ... „ *Modum* ergo & *temperamentum* eidem pro ſalute & pace „ Eccleſiæ ponendum eſſe demum convenit, idque vel per „ rationabiles Conſtitutiones, vel per amicas Conventiones „ & amicabiles Concordias." Rationabiles illæ Conſtitutiones, de quibus hic Barthelius loquitur, queis *modus & temperamentum* ſuperinductæ Primatui extenſioni poni conveniebat, ſunt Decreta Conciliorum *Conſtantienſis* & *Baſileenſis*; amicæ Conventiones ſunt *Concordata* cum Nationibus inita. Porro cùm Heidelbergenſis Canoniſta noſter Inſtitutiones ſuas Eccleſiaſticas *ad uſum Germaniæ* accommodaverit; ſic pro diſcipulorum ejus notitiâ ac inſtructione nonnulla, jam antè quidem à Febronio & Defenſoribus ejus tradita, hic tamen, tanquam ad illud *legale temperamentum* pertinentia, ex Concordatis Germaniæ ſpecialiùs prænotanda duximus.

Nimirum 1.) Eugenius PP. IV. in duabus Bullis, datis anno 1447. Nonis Februarii (quæ conſtituunt partem Concordatorum Germaniæ, quæque proſtant in libello, cui titulus *Concordata Nationis Germanicæ integra* Num. IV. V.) profitetur, ſe Concilia Conſtantienſe & Baſileenſe pro œcumenicis agnoſcere, & pari cum aliis generalibus Synodis veneratione amplecti; promittens prædictæ inclytæ Nationi, ſe omnia & ſingula eorum Decreta ſervaturum, niſi in quantum

 his

his per subsequens universale Concilium (quod quidem tunc promisit, sed dein non celebravit) aut per Concordata cum eâdem Natione ineunda eisdem derogaretur. In his autem Concordatis, anno sequenti cum Nicolao V. initis, quoad aliquas solùm materias modificatio facta est, reliqua verò amborum generalium Conciliorum Decreta in eisdem Concordatis Aschaffenburgi conventis ℣. *In aliis autem.* Simpliciter confirmata sunt. Confer Observationes Historico-Juridicas in Concordata Nationis Germanicæ anno 1771. editas. *Observat. XVI. p.* 30. 2.) Vigore eorundem Concordatorum Rom. Pontifici hodie non competit jus vel unicum beneficium in Germaniâ conferendi. Hoc probat Auctor Præfationis *Tomi II. Febroniani.* Adde jam citatas Observationes Historico-Juridicas *pag.* 38. 3.) Idem de Annatis obtinere, demonstratur ab Auctore memoratæ Præfationis, à Febronio *Cap. VII.* §. 5. *n* 10. à Theodoro à Palude *in Floribus sparsis ad Febr. Cap. VII.* §. 8 *n.* 3. 4.) Non potest Papa ullam causam privatam (etiam quamdiu usus appellationum ad Romanam Curiam, qui & ipse veteribus ac genuinis Canonibus contrarius est, toleratur) viâ evocationis aut appellationis Romam trahere, sed tenetur pro earundem instructione & decisione delegare Commissarios in partibus. Febron. *Cap. V.* §. 10. Auctor Tractationis Juris Publici *de Appellationibus & Evocationibus ad Curiam Romanam*, *ad illustrationem Art. XIV.* §. 3. 4. & 5. *Capitulationis Cæsareæ*, *anno* 1771. *Francofurti editæ.* §. 40. & *seqq.*

Ex his Jesuita Professor & discipuli ejus imprimis *generatim* dignoscent, quid Germanica Natio consentientibus ac probantibus ipsismet RR. Pontificibus, senserit de intrinsecis seu substantialibus ecclesiastici Primatûs; quid de respectivâ superioritate generalium Conciliorum atque summorum Pontificum;

tificum; quid & quæ ad accidentalia retulerit; quem in his modum ſervari utrique parti placuerit &c. His præmiſſis deſcendamus ad *ſingula*, quæ P. Schmidt in Febronio vel probat vel damnat; expendamus ea ad juſtam lancem. Loquetur in hoc examine pro ſe ipſo Heidelbergenſis Profeſſor propriis ſuarum Inſtitutionum verbis; loquetur contra eum vel Febronius, vel quiscunque alius ejus loco & nomine.

I.

P. SCHMIDT S. J.

„ Eccleſiam in decidendis controverſiis falli non poſſe, *Parte II.*
„ ex perpetuâ Chriſti & Spiritûs Sancti eidem aſſiſtentis ope, §. 13.
„ indéque tanquam judicem agnoſcendam, ubi quoddam circa orthodoxum S. Scripturæ ſenſum dubium ingruit, Catholicis certum eſt. Tanquam digito hæc indicâſſe nobis ſufficiat. Proteſtantes, qui hoc Eccleſiæ judicium conſtanter revereri detrectant; vel ex ipſis ſuis in rebus fidei fluctuationibus, demum ſe inter devia errare cognoſcant: aut ſi malint, cùm Theologos noſtros non inſpicere quidem ſoleant, apud Febronium, *virum profectò ipſis etiam commendatum*, perpendant ratiocinia Lockii, Saywelli, Cavei, quæ ex eorum Operibus is adducit Cap. I. §. 9. ſ. 49. Hæc hominibus, à Catholicâ aliàs Religione alienis, vel ipſa ſana ratio expreſſit. "

FEBRONIUS.

P. *Joſephus Kleiner* in ſuis Obſervationibus ſummariis, nec non alius Jeſuita auctor libelli *Jugement d'un Proteſtant &c.*

 cum

cum reliquis ferè omnibus, qui adversùs Febronium sua ingenia exercuerunt, dicunt, hujus librum vel ipsis displicere Protestantibus. Doctor Kauffmans in suo Apologetico Differt. I. §. 9. n 15. Febronius, inquit, trium Britannorum, à sacris Catholicis alienorum, Lockii, Saywelli & Guil. Cavei, ratiocinia, ridiculo dicam an deplorando conatu, instaurat.

P. Antonius Schmidt S. J., hac in parte suis Collegis sincerior & æquior, econtra hoc loco fatetur, Febronium Protestantibus commendari; commendat insuper ipse consilium, quo Protestantes per ratiocinia celeberrimorum Protestantium (quæ vel ipsa sana ratio expressit) ad reverentiam judicii Ecclesiæ pertrahere conatur; quod sanè conveniebat præstari in Opere, in quo primariò agebatur de Reunione Christianorum diversa sacra sectantium. Sed pruritus & studium cavillandi neque communi sensu rationis reguntur, neque amore veri feruntur.

II.

P. SCHMIDT S. J.

§§. 22. 23. 24. „ Circa *jus convocandi Concilium universale*, Febronius „ *Cap. VI.* §. 2. dicit, nullam extare legem *divinam*, quæ „ illud soli Pontifici tribuat. Potissimùm autem ad facta ap„ pellat, quæ etiam *loco cit.* largè refert, ex quibus constet, „ primæva Concilia ab Imperatoribus convocata fuisse.

„ Minimè verò exinde consequitur, quod vult Febro„ nius, jus illud convocandi *tacito* Principum & Ecclesiæ *con*„ *sensu* in Pontificem translatum; hunc quidem adsensum „ *tacitum* fingit ipse, nullo argumento probat. Sanè, fatente „ ipso, post octavum sæculum id nonnisi à Pontificibus factum, „ & nequaquam ex alieno in se beneficio translatum usurpâsse „ constat.

„ Non

„ Non ſat ſibi cohæret novi ſyſtèmatis fabricator: fun-
„ damentum enim *Cap. II.* §. 3. locat hujusmodi: *omnia il-*
„ *la & ſola eſſe primigenia & eſſentialia jura Primatûs, ſine*
„ *quibus unitas non poteſt ſervari.* Benè eſt: *Cap. VI.* §. 7. ait:
„ Concilia generalia abſolutè neceſſaria eſſe; id quidem ab
„ Eccleſia ſæpiùs cognitum fuiſſe, exortis præcipuè hæreſibus
„ & ſchismatibus: & §. 4. addit: alioquin brevi tempore
„ Eccleſia univerſa in partes ſcinderetur & periret: conſecta-
„ neum nunc eſſe quivis videbit; igitur jus convocandi talia
„ Concilia generalia omnino ad primigenia Primatûs jura per-
„ tinere: quod idem prono alveo ex eo fluit, quod habet
„ *cit. Cap. II.* §. 6. Ea quæ ad Eccleſiæ ſtatum attineat ubivis
„ geri, ad Pontificem Romanum referenda eſſe.

FEBRONIUS.

Cùm P. Schmidt negare non poſſit, octo priora œcumenica Concilia ab Imperatoribus convocata fuiſſe; ſed neque ipſe neque alius, ùtcunque capitoſus Jeſuita ſuſtinere audeat, Cæſares id vel nullo jure, vel, quod amplius eſſet, contra jus, vel etiam ex delegatione Papæ egiſſe; atque ea diſciplina ex cauſis relatis à Febronio *Cap. VI.* §. 3., nec non in Floribus ſparſis *Cap. VI.* §. 4., ſignanter ob diſtractum in partes Imperium, dein mutata fuerit, ita ut deinceps Papa potiorem in convocandis Conciliis partem habuiſſe videatur, eáque omnia jure merè humana ita acta atque immutata fuiſſe dubitari nequeat: hinc neque tacitus ille Principum & Eccleſiæ in qualemcunque hanc mutationem conſenſus *fictus* dici poteſt; cùm (ſicut *Cap. VI.* §. 3. *cit.* diſertè Febronius poſuit) *uſu* hoc jus convocandi fuerit *dimiſſum ferè* (non ait: *translatum*) ſoli Romano Pontifici: novit autem ſcholaris, *uſum eſſe jus ex con-*

ſenſu

sensu tacito: quinimò, ne in hunc quidem usque diem illi Catholici Principes, inter quos Occidentis Imperium divisum esse cernitur (quatenùs in idipsum consentirent) à pristino Imperatorum in ipsos transmisso jure convocationis primario exclusi haberi debent; siquidem jus illud à jure pacatam retinendi, aut turbatam pacandi religionem Reipublicæ separari non possit. In eo itaque Pontifex hac in parte Imperatoris & reliquorum Magnatum beneficium seu favorem atque deferentiam agnoscere habet, quòd jus, ipsis in regula & principaliùs competens, atque eis ab Ecclesia per novem sæcula agnitum, nunc per solum Papam (requisito tamen pro singulis casibus & obtento eorum consensu) exerceri patiantur; patientia verò quid JCto est, nisi *tacitus* consensus? Cæterùm occasione Concilii Pisani rectè dixit Gerson *Opp. Tom. II. col.* 135., perinde esse, à quo Concilium convocetur, dummodò Ecclesia reverà habeatur congregata; quandoquidem in Conciliis neque *modus* convocandi, neque persona convocans, jure divino determinetur.

Memini, me in uno Defensorum Febronii legisse, casu quo necessitas Ecclesiæ celebrationem universalis Concilii exigat atque urgeat, & nemo eorum, qui ad hoc de jure tenentur, illud revera convocet, Papam ad id obligari, saltem in subsidium, ídque ex eo principio, quòd ipse in aliorum defectum utilitati & necessitati Ecclesiæ omni loco & tempore prospicere atque occurrere ex suo Primatûs officio teneatur. Verùm ex eo nondum sequitur, quod P. Schmidt sophisticè arguit, eodem *Primatûs titulo* Pontifici hoc convocationis jus competere *primariò*, imò *exclusivè* ad Catholicos Imperatores Concilium est cœtus publicus *in Imperio, Regno, vel alio Statu*, cœtus magni strepitûs, multæque consequentiæ: talem

talem cogere non eſt *portio Primatûs*, utpote qui de ſe neque Imperium, neque Regnum habet.

Sed & æque parum hoc jus deduci poterit ex illo *Relationis*, de quo tractat Febronius *Cap. II.* §. *6.* cujus hoc loco latinitatem corrumpit extractor grammaticus, nec reflectit illator, à diverſis argumentum non procedere. Sanè aliud eſt, *ad Primatem Eccleſiæ omnia à particularibus eccleſiis eſſe referenda*, & aliud, *Primatem hunc poſſe in terris, quas ex ſe prorsùs habet nullas, cœtum publicum, manifeſtum atque ſolemnem congregare.*

III.

P. SCHMIDT S J.

„ Ut legitimè celebrentur Concilia, debitéque repræ- §. 28.
„ ſentent Eccleſiam, Capiti ſuo unita eſſe debebunt; præſi-
„ dente nimirum in iis ſummo Pontifice, eáque ſive per ſe
„ ipſum, ſive per Legatos ſuos dirigente.

„ Adſentientem hîc habemus ipſum Febronium, qui „ *l. cit.* § 4. ex relatione Synodi Chalcedonenſis ad Leonem „ Papam apud Harduinum Tom. II. duplex diſtinguit præſi- „ dium, alterum *quoad ordinem exteriorem*, ad Principes ſe- „ culares ſpectare inquit; alterum *Hierarchicum* ex iis verbis: „ *ſicut membris caput præeras in his, qui tuum tenebant ordi-* „ *nem*; idque ſummo Pontifici competere adfirmat: *jurique* „ *præſidii* naturaliter annexum ait *jus proponendi*. Rectè enim- „ verò, ſed ne hoc quidem triticum ſine zizaniis eſt in agro „ Februniano: prius enim ita temperat, ut integrum tamen „ ſit Concilio, jus præſidii alteri deferre; adeo, ut, quod „ ipſe tanquam jus Primatûs agnoſcit veritate cogente, jam „ pro lubitu à voluntate alienâ dependeat. Reſpondemus illi

„ cum viro cl. Riggero *l. cit. Cap.* 4. §. 204.; quoniam id „ aſſerit ſolùm, quin probet, aut contrariis reſpondeat; æquo „ animo ferat cum ſuo Giberto & Launoio, alia omnia arbitrantes. Proteſtantes autem plura hìc iterum Imperatorum „ facta Conciliis, ùt videtur, Præſidentium adcumulantes, „ ex ipſo Febronio intelligere poſſunt, cujus generis illa „ præſidia fuerint.

„ Pallavicini Hiſtoria Concilii Tridentini eruditis quibusvis videbatur ſemper omni exceptione major, modò „ ipſi ſtudio partium careant: etſi id ſecùs videatur auctori „ Principiorum Juris Publ. Eccleſ. *Cap. VI.* §. 34., iniquiſſimè Pallavicinum in eàdem cum Sarpio & Sleidano claſſe hàc „ in re collocanti; item Vindici Febroniano *Tom. II. fol* 165., „ quod pluribus oſtendit Gautier in Animad. in dicta Principia
* 484. „ *pag.* * 69. *ſeqq.* "

FEBRONIUS.

Iniquus hìc eſt Febronio Schmidius cenſor: ille *regulam* dedit & *exceptionem*, claris omni JCto verbis; iſte ait, zizanias eſſe in tritico, eò quòd integrum ſit Concilio juxta Febronium, jus præſidii alteri deferre, adeo, ut jus Primatûs *pro lubitu à voluntate alienâ* dependeat: Cordatus JCtus ab impactionibus abſtinet, non ſubſtituit ſua verba verbis alterius, aſſumit dicta authoris & cauſas dictorum; ſin ſecùs incedat, rabula forenſis erit. Febronius poſuit: *hæc quidem in regula, & niſi Concilio aliter videatur:* non dixit: *pro lubitu Concilii*, aliàs, quod noluit, regulam propriam, à ſe ſtudiosè probatam, deſtruxiſſet.

Quòd regulariter Eccleſia Capiti ſuo adhærere, & viciſſim Caput Eccleſiæ unitum eſſe debeat, de hoc nullus Catholico-

licorum dubitat. Sed, quid si eveniat, ut Papa fiat auctor schismatis, sacrorum Canonum & ecclesiasticae Disciplinae eversor, jurium Episcopalium destructor &c. an in his etiam Capiti suo adhaerebit Ecclesia, ita ut si talia neque in Concilio neque extra illud correcta velit Pontifex, Episcopi, sine omni fructu emendatae Ecclesiae, à Synodo recedant, & malum in eodem, quo antè, statu relinquant?

Thesis de superioritate Concilii supra Pontificem (cujus contrarium docere non in Galliâ solùm, sed in variis etiam Catholicis Germaniae Academiis, authoritate superiore prohibitum est) non est mera quaestio de nomine: foret autem talis, si universalis Ecclesia, synodaliter congregata, adversùs Papam invitum, utcunque improbum, boni Ecclesiastici inimicum, nihil statuere posset, quinimò & in ipso malo Disciplinae, per eum in Ecclesiam invectae, illi adhaerere teneretur.

De praesidio in generalibus Conciliis, uti & de jure in eis proponendi abundè egit Febronius *Cap. VI* § 4., & ejus Defensor Theodorus à Palude *Cap. VI.* §. 5. Utrumque jus ibidem *in regula* tribuitur summo Pontifici; *in exceptione* (nimirum casu quo Papa Concilio vel praesidere, vel necessaria proponere in eo recuset, aut non valeat) alteri, ex beneplacito Synodi. Quo ingenio, quo jure, quo fructu P. Schmidt primum appellet *triticum*, alterum *zizaniis* comparet, judicent prudentiores. Probat ille, se juvenem Canonistam, quando de Giberto & Launoio cum quâdam specie vilipensionis loqui affectat; falsum autem profert, dum quae hac in parte ad exceptionem à regula justè refert Febronius, sine probatione ab eo tradita memorat. Videantur hujus loca jam citata, quippe quibus ex Conciliorum disciplinâ ejus asserta probantur, quae etiam de se ipsis fluunt ex memoratâ generalium Conciliorum superioritate & hujus analogiâ atque applicatione.

De fide Pallavicini comparatè ad Paulum Sarpium egit Joannes à Calore *in Apolog. Febr. Art. I. n.* 5. Pro illo hæc sola verba invenio in libro P. Gautier *pag.* 484. ultrà omnino nihil: „ Card. Pallavicinus ex sinceris actis Historiam Concilii „ Trid. concinnavit: adeo veritatis amans, & in scribendo „ modestus, ut nihil per assentationem finxerit. " Sic Jesuitæ Pallavicino, Societatis suæ alumno, fidem omnimodam conciliare, & hanc discipulis suis instillare student; dum interea viri exegetæ historiarum, de Tridentino Concilio scriptarum, nunquam credent utrique asserto audaci, scilicet: *Pallavicinum adeò fuisse veritatis amantem, & in scribendo modestum, ut nihil per assentationem finxerit:* Item: *Ejus historiam eruditis quibusvis de hoc Concilio visum iri semper OMNI EXCEPTIONE MAJOREM, modò ipsi studio partium careant:* hanc conditionem ab ipsómet Pallavicino non ubivis impletam fuisse, studio partium carentes invenient.

IV.

P. SCHMIDT S. J.

§. 39. „ Febronius *Cap. IX.* §. 4. inter remedia tollendorum „ abusuum Concilia Nationalia in usum revocari cupit, quo„ rum utilitatem imò necessitatem dilaudat: hactenus rectè: „ sed, dum licitum esse nobis vult persuadere, si ad tempus „ se etiam à Sede Apostolicâ, quam ipsémet Centrum unionis „ nominat, segregent, remedia suggerit malis omnibus de„ teriora. Confer Vindicias Ballerini adversùs Febronium „ subnexas ejus Libro *de Vi & ratione Primatûs Pontificii* „ *Cap.* 7. "

FEBRO-

FEBRONIUS.

Singularem lucubrationem *de Subtractione Obedientiæ* anno 1770. composuit Febronius, quæ in fine Partis primæ Tomi II. Operum ejus conspicitur; hanc si vidisset Petrus Ballerinius, Veronensis Presbyter, non dixisset, eam esse remedium malis omnibus deterius; etenim vidisset in ea perpetuum æque ac felicem hujus remedii in Ecclesiâ Catholicâ usum, citra omne periculum mali, & cum summo disciplinæ bono. Vidisset, hoc medio ejectos è regnis ac provinciis extraneos pecuniarum Collectores, Annatas abolitas aut saltem suspensas, Sacerdotiorum aut sacrorum beneficiorum diplomata, antè magno & inutili sumptu Romæ redempta, nunc sine eo in partibus expedita, Pallia à Metropolitanis sine pretio obtenta, Dispensationes ex motivis reverà canonicis auctoritate ordinariâ eáque legitimâ absque pecuniâ concessas, Beneficia dignioribus, & ab iis quidem, quibus de jure competit, collata; Confirmationes Episcopalium electionum in provinciis legitimè factas, genuinorum Canonum vigorem restitutum, Concordata Nationum, à Romanis promiscuè violata, in usum atque observantiam reducta, injusta bella æquâ pace composita, iniquas excommunicationes, censuras & interdicta sublata, eáque omnia & singula sine minimâ læsione *legitimi Primatûs*, aut infractione prærogativarum, *Capiti* jure divino competentium, aut eversione *Centri Ecclesiæ*; imò magis pro hujus firmitate & stabilitate.

Hæc debitè atque ordinatè cum propriis singulorum factorum circumstantiis atque motivis prout ea in Actis publicis consignata, & à Febronio tradita sunt, discipulis suis exponat P. Schmidt, sic merebitur titulum Professoris *bonæ fidei* apud Catholicos æque ac Protestantes; neque hi habebunt causam,

Heidelbergensibus Academicis insinuandi, Professorem Canonum suis Candidatis, in iis, quæ ad Romanum Pontificem pertinent, *quid pro quo* venditare.

V.

P. SCHMIDT S. J.

§. 44. „ Primatum honoris auctoritatisque cum certis juribus
„ Catholici omnes, qui vel se tales adhuc venditant, uno ore
„ Pontifici Romano competere adstruunt; quod vel unius
„ Febronii exemplo luculenter adparet. Sed non arrident ei
„ probationes, à Catholicis adferri solitæ, quæ scilicet Pon-
„ tifici jam plus, quàm ipse vellet, tribuerent: uti dum no-
„ tissimo illo textu Matthæi XVI. Christus ait: *Tu es Petrus,*
„ *& super hanc Petram &c.* Item: *Tibi dabo claves regni cæ-*
„ *lorum &c.* Quantum autem cunque se torqueat, se non
„ expediet, uti contra eundem luce clariùs denuò demonstrâ-
„ runt Kauffmans Theol. Prof. Colon. *in Apolog. Dissert. I.*
„ §. 2. *& seqq.* Held *in Jurisprud. Univers. L. I. P.* 2. *C.* 1.
„ §. 1. Neque nos movent, quæ reponit Vindex *Tom. II.*
„ *p.* 168. *seqq.* Nam *Monarchiam absolutam* nec ipsi inde evin-
„ cimus. &c."

FEBRONIUS.

Gratiæ saltem hic debentur Heidelbergensi Canonistæ, quòd Febronium adhuc inter Catholicos utcunque numeret; licèt ei ad probandum Rom. Pontificis Primatum non arrideant probationes desumptæ à textibus S. scripturæ in sensu, quo illos P. Schmidt accipit. Habet hoc Febronius commune cum

non

non paucis SS. Patribus, cum multis Catholicis primæ eruditionis, præsertim Gallis, licèt secùs videatur S. Francisco Salesio, quem Schmidius hoc loco in subjectâ Notâ citat. Fuit hic vir sanctissimus magnus Asceta; an in studio critico Canonum & Conciliorum peræque expeditus, dubitare licet. Videantur interim circa diversos Patrum & Tractatorum Ecclesiasticorum sensus & interpretationes memoratorum Textuum tradita Febronii *Cap. I.* §. 2. 3. *Cap. V.* §. 1. Joannis à Calore *Apol. Febr. Art. II.* Theodori à Palude *in Flor. sparf. ad Febr. Cap. I.* §. 2. Danielis Bertoni *Def. Febr. Tit. I.* §. 1. 2. 3., & hæc tranquillâ mente comparentur cum Apologetico Kauffmanni.

Vellem videre in Cathedrâ Canonicâ Universitatis *mixtæ* Religionis Professorem *liberum*, & adsuetum proferre non nisi solida & convincentia argumenta circa materias & quæstiones Juris Ecclesiastici, quæ nos à Protestantibus separant. Talia certè non sunt, quæ P. Schmidt hoc loco è sacris Litteris profert, quippe quæ à totidem, imò pluribus viris doctis & piis adversùs Petri Primatum, quàm pro eo interpretationem accipiunt. Tam vagis & indefinitis utens argumentis nullum prudentem Acatholicum ad veram fidem perducet.

De cætero, quàm parùm aut multùm *absoluta* sit illa *Monarchia*, quam ex iisdem Textibus Jesuitæ eliciunt, Professor noster quidem hic non explicat; attamen illud satis constat, quòd ii inde deducant infallibilitatem Pontificis, ejus superioritatem supra Concilium, immediatum jus, omnia Episcopalia per totum orbem exercendi, jura Episcopatui annexa minuendi, tollendi, jus appellationis per omnes mundi partes: paucis *Monarchiam absolutam*, quam ipsémet Schmidius inde non vult evincere: debebit autem prono alvei sui fluxu, si textum *de personâ Petri*, cum *exclusione* reliquorum Apostolorum, intelligendum esse contendat.

VI.

VI.

P. SCHMIDT S. J.

§. 49. „ Febronius totus est in eâ declamatione, *ut jura Pon-* „ *tificis SECUNDARIA velit non licitè solùm Sedi Pontificiæ* „ *iterum abstrahi posse, sed & id omninò fieri expedire; imò esse* „ *necessum ad Protestantes cum Ecclesia denuò conciliandos.* Jam „ verò ex Juris publici universalis principiis brevi ratiocinio „ tota hæc, ùt ùt speciosa, moles facilè corruet.

„ Jura quædam alia, etsi *non ex institutione divinâ* Sedi „ Pontificiæ jam adligata, ab Ecclesiâ ritè in eam transferri „ potuêre: ubi id vetitum? nullo sanè verbo extundet, tale „ quid prohibitum esse, Febronius: quòd si à Christo id pro- „ hibitum non sit, ab Ecclesiâ fieri ritè posse, nemo nisi in- „ sanus negabit: jura hæc semel in Principem legitimè trans- „ lata revocari sine injuriâ nequeunt: si id vult Febronius, „ sanè principiis regitur cuilibet Imperanti plurimùm perni- „ ciosis: igitur & idem de Reservatis *secundariis* Primatûs „ Apostolici dicendum. At legitimè translata inficiabitur: id „ de *compluribus* expressis verbis statuit *Tridentinum:* quoad „ *omnia reliqua* tranquillam per tot sæcula possessionem *homo* „ *heri natus* frustrà intervertere conabitur. Quam utilitatem „ aut necessitatem ex scopo suo fingit, intelligere potest ex „ scriptore Protestantico *Bahrdtio.* Abusus clamitat, quæ tot „ gravamina pepererint: at nôrit, hos quoque hìc non defendi, „ vel istis eam, quam dixi, possessionem tribui. "

FEBRONIUS.

Elumbe omninò esse hoc prætensum magistrale argumen- tum,

tum, Candidati Juris Ecclesiastici facilè advertent, si illorum Professor ex Operibus Febronii, ex auctoritatibus atque monumentis ab eo relatis, cordatè illis aperiat 1.) *graviora* illa Papæ jura *adventitia* seu *secundaria* suum habere fontem in falsis Isidori Epistolis. *Cap. VIII.* §. 2. 3. Joan. à Calore *in Apol.* *Febr. Art. IX. n.* 6. *seqq.* 2.) Quoad hæc Episcopos non abdicâsse jus suum *cum notitiâ & libertate*; atque ita Sedem Romanam alienis spoliis injustè exornatam fuisse. *cit. Cap. VIII.* §. 5. 3.) Proinde in his non prodesse Romanis cessionem, possessionem, consuetudinem, præscriptionem, concordata, utpote falso systemati innixa. *Eod. Cap. VIII.* §. 6. & 10. 4.) Huic spurio fundamento subsequentium Conciliorum, atque ipsius etiam *Tridentini*, Canones disciplinares inædificari. *Cap. VIII.* §. 5. n. 5. 5.) Tridentinos Patres sub finem Synodi agnovisse, quòd Disciplina Ecclesiæ ad normam quatuor primorum Conciliorum generalium emendari debeat. *Cap. VI.* §. 12. 6.) Ea etiam quæ ab Episcopis Pontifici liberè & voluntariè dimissa fuerunt, si ille his abutatur, in bonum Ecclesiæ, atque ad satisfaciendum nativo & suo modo inabdicabili Pastorali officio ab Episcopis recipi posse ac debere. Joan. à Calore *Art. XIII.* 7.) Excessum atque abusum Pontificiæ auctoritatis dedisse occasionem schismatibus, & hodienum impedire reunionem. *Cap. VIII.* §. 8. 8.) Inde Ecclesiam, utpote Papâ superiorem, pro bono Religionis ordinare posse, ut quantum ipsi commodum & in commune utile videbitur, cum retractatione plurium vel pauciorum dictorum jurium adventitiorum unitati consulatur. *Cap. VI.* §. 7. *n.* 8. *Cap. VIII.* §. 8. *n.* 11. 12. 9.) Neque hoc in puncto argumentum duci posse à juribus Principi *sæculari* seriùs adquisitis ad statum & jura Ecclesiæ. Auctor Notarum Crit. in P. Zech. §. 165. n. 7. *Tom. II. Febr. p.* 126. Daniel Bertonus *in Def. Febr. Tit. II.* §. 1. *pag.* 30.

10.) Quidquid exuberante Zelo suæ Confessionis, & ad avertendam reunionem, quam ipse ex Opere Febronii verebatur (quæ hujus laus est) scripserit Bahrdtius, illius consilium, præter innumeros Catholicos, probant laudántque eruditissimi & moderatissimi Protestantium, Ernestus Schuberus primarius Theologiæ in Helmstadiensi Universitate Professor, Moserus Conciliarius Imperialis aulicus, Auctores Auctorum Eruditorum Lipsienses, Göttingenses &c. Quid? quòd ipse P. Schmidt *suprà N. I.* ipsis etiam Protestantibus Febronium commendatum memorat.

Quoniam ad *Tridentinum* hic provocat P. Schmidt, tanquam in quo prætensiones RR. Pontificum ad *Monarchiam*, aut *saltem ad plenam potestatem* legislatoriam, & propriam in singulis diœcesibus jurisdictionem, specialiùs assertæ ac firmatæ sint, juvat hic paucis examinare eum locum hujus universalis Synodi, quem ii, qui Febronio adversantur, nominatim D. Kauffmans *Dissert. I. Cap.* 8 *n.* 26. P. Sappel *pag.* 223. objiciunt. Nimirum Seff. XIV. Cap. 7. *meritò*, ait Synodus, *Pontifices Maximi pro supremâ potestate, sibi in Ecclesia universali traditâ, causas aliquas criminum graviores suo potuerunt judicio reservare.* Notum est, duplices esse reservationes Papales: primæ & antiquiores originem ducunt ab Episcopis quosdam criminosos pro absolutione Romam mittentibus; ad harum imitationem post aliquot sæculorum curriculum Pontifices ipsi alias propriâ suâ auctoritate induxerunt; earum prima, in Corpore Juris consignata, est anni 1139. relata à Gratiano Can. *Si quis suadente* 29. Cauf. XVII. Quæst. 4. Ad harum robur dixit Febronius desiderari Episcoporum consensum; Kauffmans *l. cit.* regerit: *Quis dicat assertam potestatem Papalem peccata reservandi à consensu dependere Episcoporum, qui, si id ipsum judicâssent, hoc sine dubio hic expressuri fuissent.* Debile ratiocinium! pro

pro cujus emendatione inter plures legantur Collationes Andegavenses (*Conferences d'Angers*) Tract. de Casibus reservatis *Tom. I. p.* 51. ubi: „ Les péchés peuvent être réservés au Pa„ pe, ou par une Loi général de l'Eglise, ou par un usage „ particulier d'un Diocèse. Ils le sont par une Loi général de „ l'Eglise, lorsque la réserve a été établie par un Concile Oe„ cuménique, ou par une Bulle du souverain Pontife, reçue „ par le consentement exprès ou au moins tacite du Corps „ Episcopal, *Ce consentement est essentiel;* & comme les Evê„ ques de l'Eglise Gallicane ne l'ont point donné à quelques „ Bulles des Papes, par lesquels ils se réservent l'absolution „ de certains péchés, ces péchés ne sont point en France ré„ servés au Saint Siége."

Si Episcopi Galliæ non omnibus Pontificum reservationibus consentientes, earum plures inutiles & sine effectu reliquerunt, Germaniæ Antistites non minùs RR. Pontificibus negârunt jus & potestatem suis diœcesanis, sine expressâ suâ veniâ absolutionem & indulgentiam graviorum criminum largiendi, quando in Concilio Salegunstadiensi anni 1022. *Cap. XV. & XVII.* apud Harzhemium *Tom. III. pag.* 57. statuerunt, ut „ nullus Romam eat, nisi cum licentia Episcopi sui vel ejus „ Vicarii: & cùm multi tantâ mentis suæ falluntur stultitiâ, „ ut in aliquo capitali crimine mulctati, pœnitentiam à suis „ sacerdotibus accipere nolint, in hoc maximè confisi, ut Ro„ mam euntibus Apostolicus omnia sibi dimittat peccata; sa„ cro visum est Concilio, *ut talis indulgentia illis non prosit*, „ sed prius juxta modum debiti pœnitentiam sibi datam à suis Sa„ cerdotibus impleant, & tunc Romam ire si velint, *ab Episco*„ *po proprio licentiam* & litteras ad Apostolicum ex iisdem re„ bus deferendas accipiant."

VII.

P. SCHMIDT S. J.

§. 50. „ Ii ipsi, qui judicium Pontificis sine consensu accessúque Ecclesiæ infallibile esse negant (nam Febronius denuo planè extra orbitam vagatur, dum *Cap. VI.* §. 8. ne huic quidem assensui sat firmum præsidium inesse vult) tali tamen decisioni Pontificis reverenter assurgendum esse ajunt, ita, ut nefas sit, salvâ reverentiâ Primæ Sedi debitâ, Catholico saltim publicè eam impugnare: *Quis enim cuilibet deliranti Theologo aut JCto sumptibus immensis indicet Concilium totius orbis?* ait Auctor anonymus in Princip. Juris Eccles. *Cap. V.* §. 3. 8. Hoc habeat sibi Febronius à viro, quem procul dubio magni æstimat. "

FEBRONIUS.

Febronius *Cap. VI.* §. 8. multâ sedulitate tuetur sententiam omnibus Catholicis communem, quòd judicium summi Pontificis in negotio fidei per accessum consensúmque Ecclesiæ firmum fiat & immutabile. Hoc in *Thesi;* in *Hypothesi* autem ait, hìc & nunc dubitari, nec immeritò, *an reverà adsit ille consensus Ecclesiæ.* Ad hoc declarandum, exemplis, non fictis, sed factis utitur. *a*) Exponit *eod. Cap. VI.* §. 9. ex divo Augustino causam Rebaptizationis hæreticorum, in quâ S. Pater primùm refert, *multos* cum Stephano Papâ, *quosdam* cum S. Cypriano, sensisse. Aliquantò pòst scribit, fermè *octoginta* Episcoporum Africæ cum suis Ecclesiis sententiam Cypriani tenuisse reliquos per orbem Christianum *omnes* Stephani judicium secutos esse. In perplexo hoc rerum situ quærit S. Augustinus,

ſtinus, *An ſic totius Eccleſiæ conſenſione firmata cenſeri debeat R. Pontificis ſententia?* & reſpondet negativè, antequam Generalis Concilii definitio acceſſerit. *b)* Aliud exemplum: Emanat anno 1713. famoſa Clementis XI. Conſtitutio *Unigenitus:* acceptatur illa ab universâ Eccleſiâ: ſed quo anno? An, qui eam non acceptans anno 1718. defunctus eſt, pro hæretico haberi poterit? Hæc & ſimilia conſiderans Febronius, non quidem *de jure* dubitans, ſed *in facto* ſubinde incertus, ſuſtinuit expedire, ut ſimiles quæſtiones per Concilia œcumenica decidantur; horum frequentiam ſanxère Patres Conſtantienſes & Baſileenſes, quorum auctoritas apud me major eſt, quàm illa Auctoris Principiorum Juris Publici Eccleſiaſtici.

VIII.

P. SCHMIDT S. J.

„ Legum ferendarum poteſtas Eccleſiæ in Concilio generali congregatæ vel maximè competit. Sed & Eccleſiæ non congregatæ de remedio proſpectum eſſe debet. Jure itaque neceſſario ad Primatum ſpectabit, pro temporis neceſſitate opportunitatéque novas etiam leges condere. Febronius *Cap. V.* §. 2. tales à Pontifice proponi poſſe concedit, ſed quas Epiſcopi non niſi ob intrinſecam earum æquitatem, ſi nempe bono Religionis & Diſciplinæ Eccleſiaſticæ eſſe proficuas agnoverint, acceptare teneantur. Verùm, an æquitas illa per ſe obligat, vel ùt propoſita à Pontifice? Si prius, jam non erit res meræ Diſciplinæ; de quâ hîc quæritur præcipuè: ſi alterum, jam eo ipſo hæc poteſtas Pontifici competat neceſſe eſt. ” §. 52.

FEBRONIUS.

Sophiſticum Heidelbergenſis Canoniſtæ dilemma ne reſponſo quidem dignum reputo. Quæcunque ad bonum Fidei & Diſciplinæ reverà conducunt, intrinſecam in ſe habentia honeſtatem & æquitatem (dummodo alio inconveniente non impediantur (juſtum eſt & officio Paſtorali dignum, ut ea Epiſcopus in ſuam diœceſin recipiat, & congruè diſponat, undecunque illa veniant. Sic novimus, multa in particularibus Synodis ſtatuta, in aliis etiam provinciis ac diœceſibus, imò per omnes fermè Eccleſias recepta & prudenter introducta fuiſſe: Illud tamen inter ſimiles Synodorum Canones ſeu particulares Conſtitutiones, & inter Conſtituta Pontificum intereſt, quòd Papa, Primatum univerſalis Eccleſiæ tenens, ea *vigore officii* aliis Eccleſiis proponere *obligetur*, ſalvâ dein harum examine & acceptatione.

Interim hic ſuî immemor neophytus Canoniſta ſubitò incidit in *abſolutam Monarchiam* contra quam paulò antè §. 46. & 47. proteſtatus eſt; qui enim novas etiam leges Eccleſiæ non congregatæ imponere poteſt, quas illa intuitu poteſtatis proponentis acceptare tenetur [is *abſolutus Monarcha eſt*, quales noſtri Imperatores fuerunt, quousque leges ſoli poterant condere.

IX.

P. SCHMIDT S. J.

§. 55. „ An jus Appellationum ſit ex *primigeniis* & jure *divino* „ Primatui Sedis Apoſtolicæ competentibus, ſunt etiam ex „ Catholicis qui negant; inter quos facilè princeps eſt de „ Marca *Lib. VII. Cap.* 3., quem, additis ex genio ſuo parergis,

„ gis, ſequitur Febronius. Appellatio vel interponitur ob de„ negatam aut protractam juſtitiam, item ob nullitates, eáſ„ que inſanabiles in proceſſu commiſſas: tum equidem ex „ ipſo Jure Naturæ, Publicíque univerſalis dogmatis, id ju„ ris omninò Primatui neceſſariò competere exiſtimo; cùm „ ratione ſolâ dictante conſtet, præcipuum neceſſariúmque „ Rectoris in civitate officium eſſe, ut ad eum oppreſſæ inno„ centiæ perfugium pateat: vel eo ſenſu hæc quæſtio inſtitui„ tur, ut ultimæ neceſſariò inſtantiæ judex ſit ſummus Ponti„ fex; & hâc in re diſciplinæ mutationi locum eſſe, ex rerum „ Eccleſiaſticarum Hiſtoriâ ipſâ elucet."

FEBRONIUS.

Dictat enimverò recta ratio, ut qui per inferiorum judicum ſententias injuſtè gravantur, finaliter ad ſupremum, ad ipſum Principem, aut ad eum, qui hujus loco & nomine ultimatum judicium exercet, provocare valeant. Hoc in omnibus *ſæcularibus* ſtatibus, in quibus judiciaria poteſtas authoritate ſummi Principis exercetur, inconcuſsè obtinet. Non ita *in Eccleſiâ*, in quâ ex juris ſacri origine, & ex Primatûs naturâ nulla cauſarum judicia à Rom. Pontifice aut ejus nomine ac jure exercentur. In ea finale cauſarum judicium, ex ordinatione Conciliorum *Nicæni*, *Antiocheni*, & aliorum pertinet ad Provincialem Synodum, quæ ſuam authoritatem à Papâ neque obtinet neque mutuatur. Ordinem inſtantiarum in foro Eccleſiæ ſic deſcripſit anno 530. Juſtinianus Imp. in *Lege* 29. *Cod. de Epiſcopali audientiâ.* „ Clericus priùs juxta ſacra inſtituta apud „ Epiſcopum Civitatis, tum, ſi is ſuſpectus eſt, apud Me„ tropolitanum Epiſcopum reum agat: ſed ſi fortè ne ibi qui„ dem accuſatio placuerit, ad ſacrum ejus regionis Synodum

„ accuſa-

„ accusatum deducat, & cum Metropolitano, tribus conve-
„ nientibus religiosissimis Episcopis, de causâ coram totâ Sy-
„ nodo cognoscatur. Si se lædi existimaverit, provocet illius
„ Provinciæ beatissimum Patriarcham; atque iis, quæ ipse
„ judicaverit, omnino pareat, perinde ac si eum ab initio ju-
„ dicem esset consecutus: *nam contra horum Antistitum sen-*
„ *tentias non esse locum appellationi, à majoribus nostris con-*
„ *stitutum est.* "

Hadrianus Papa Carolo M. Imp. dedit Codicem Canonum, in quo 50. Canones sic dicti Apostolorum, 20 Nicæni, 24. Ancyrani, 14. Neo-Cæsarienses, 20. Gangrenses, 25. Antiocheni, 59. Laodiceni, 3. Constantinopolitani, 12. Ephesini, 27. Chalcedonenses, 21. Sardicenses, 33. Carthaginenses, 105. Africani, nec non Decretales à Siricio ad Gregorium occurrunt. Hunc Codicem post alios ex Bibliotheca Metropolitanæ Ecclesiæ Coloniensis edidit P. Harzheim *Concil. Germ. Tom. I. à pag.* 131. *ad pag.* 235. In eo (qui, ùt rectè idem eximius Editor, erat ad usum Ecclesiarum occidentalium, seu Ecclesiarum in regno Caroli existentium, adeóque Germaniæ, Bavariæ, Norici, Belgii, Galliæ) hi populi ante oculos habuêre Canones de appellationum materiâ statuentes, scilicet Nicænum V., Antiochenos XIV. & XV., Chalcedonenses IX. & XVII., Sardicenses III. IV. & V., Carthaginensem XXVIII., porrò Africanos LXXXVIII. LXXXIX. XCII. CI. CII. CIII. & CV., præcipuè autem Canonem novissimum Concilii Africani, cui *l. cit. p.* 234. verbotenùs annexa conspicitur celebris illa Epistola Episcoporum Africæ ad Cœlestinum Papam, hoc tenore: *Decreta Nicæna, sive inferioris gradûs Clericos, sive ipsos Episcopos, suis Metropolitanis apertissimè commiserunt; prudentissimè enim justissiméque viderunt, quæcunque negotia in suis locis, ubi orta sunt, finienda; nec unicuique*

Provin-

Provinciæ gratiam sancti Spiritûs defuturam: maximè quia unicuique concessum est, si judicio offensus fuerit Cognitorum, ad Concilia suæ Provinciæ vel etiam universale (Nationis) *provocare.* Ideo rogant R. Pontificem, ut *Clericorum* ad ipsius Curiam *refugia* (quæ *improba* vocant) *repellat.*

Hæc originaria & genuina processus Ecclesiastici norma, hæc meta instantiarum, tam generalibus quàm particularibus Synodis declarata, quam RR. Pontifices, nolentes, agnoscere & ei se conformare debuerunt. Ex hac, uti confido, Antecessor noster Heidelbergensis intelliget, an jus Appellationum sit ex *primigeniis* & jure *divino* Primatui annexis.

Equidem adversùs certa hæc jura posteris temporibus, occasione Canonis Sardicensis, sinistrè applicati, maximè verò adminiculantibus falsis Decretalibus (Vid. Febron. *Cap. V.* §. 6. *seqq.* Theod. à Palude *in Flor. sparsis Cap. V.* §. 10) appellationes ad Romanam Curiam introducta sunt, atque eo sensu verum est, quod tradit P. Schmidt, in hac re disciplinari mutationi locum dari; verùm illud indagandum superest, an quæ sic ex errore & falsâ causa in jure, tot Synodis firmato, mutata, & hoc ipso cum Nationum gravamine conjuncta, atque insuper sinistram de indole Pontificii Primatûs ideam populis ingerere apta sunt, sicuti hic ab exemplo Heidelbergensis Professoris docemur, an, inquam, ea in recentiore illo genuinis Canonibus adverso statu relinqui debeant? Neque quis mihi hic objiciat primæ Sedis decus & præeminentiam, cui præcipuum aliquod hac in parte tribui deceat; etenim Sardicensis Synodus, cùm de Episcopis per Arianos oppressis iterum audiendis ageretur, memoriam S. Petri eà occasione honoran-

norandam cenſuit, neque tamen eapropter proprium jus appellationum Romæ tribuere voluit.

X.

P. SCHMIDT S. J.

„ Febronius *Cap. IV.* §. 8. velut rem certam ponit, omnes „ Synodos Provinciales poteſtatem habuiſſe olim, non *Epiſcopos* ſolùm ejusdem Provinciæ, ſed & ipſum *Metropolitanum*, de ſede ſuâ dejiciendi, ſine ullo ad Pontificem recurſu: atque indè ejus lamenta ob cauſas iſtas nunc ad ſolam Sedem Apoſtolicam devolutas. Novi, quòd hac in re conſentientes alios habeat. Sed ego hìc alia omnia ſtatuenda exiſtimo: Jam anno 269. Patres Synodi contra *Paulum Samoſatenum* celebratæ, acta ſua à Dionyſio Papâ rata eſſe voluêre, teſte Euſebio Lib. V. Cap. 30. Anno 311. *Cæcilianus Carthaginenſis* Epiſcopus à Melchiade Sedi ſuæ reſtitutus eſt, etſi ab eâ à Synodo Africanâ dejectus; quam rem jure factam manifeſtè agnoſcere videtur S. Auguſtinus Epiſt. 162. Cyprianus, ille nimirùm, in quo triumphant ſecùs ſentientes, Epiſt. 63. ſcribit Stephano Papæ: *Dirigantur in Provinciam & ad plebem Arelate conſiſtentem, quibus abſtento MARCIANO alius in locum ejus ſubſtituatur.* Adde geſta paſſim nota à Julio in cauſa *Athanaſii.*

„ Hæc quidem *ante* Sardicenſe acta; *poſt* ejus Canones „ proſtant exempla *Euſtathii Sebaſteni* confugientis ad Liberium „ apud S. Baſilium Epiſt. 74. aliàs 187. *Helladii Tarſenſis*, &

„ *Eu-*

„ *Eutherii Tyanensis* apud Harduinum Tom. I. à pag. 1635.
„ *S. Chrysostomi* ad Innocentium I. ex Palladio in Dial. de Vi-
„ ta S. Chrysost., aliorúmque posteà plurium.

FEBRONIUS.

Causas depositionis Episcoporum ex Canonum dispositione ad Synodos Provinciales usque ad receptionem spuriarum Decretalium constanter pertinuisse, omni jure sustinent, & irrefragabili Conciliorum auctoritate atque fide Historiæ probant Febronius *Cap. IV.* § 8. Joannes à Calore *Art. VIII. n.* 7. item *Art. XI n.* 7 Adversùm hæc non nisi inania & falsa P. Schmidt suis discipulis propinat. 1) Postquam *PAULUS SAMOSATENUS* in plurium Episcoporum Synodo apud Eusebium *Lib. VII. Cap.* 29. damnatus & suâ Sede dejectus fuisset, Patres ejusdem Concilii dederunt Epistolam sequenti Capiti 30. insertam, non ad solum *Dionysium Romanæ urbis Episcopum*, sed *& ad Maximum Alexandrinum* directam, in quâ eisdem Dionysio & Maximo, *& omnibus per universum orbem comministris suis; Episcopis, Presbyteris, & Diaconis; & universæ Ecclesiæ Catholicæ, quæ sub cælo est*, synodalium suorum gestorum notitiam communicant. Quem autem hæc in finem? non ut à Dionysio Papâ suæ sententiæ confirmationem peterent & obtinerent, sed ut memorati omnes etiam *ad Dominum*, quem in Antiochensi Cathedra Paulo suffecerant, *scribant, & ab eo communicatorias litteras accipiant:* sic sonant verba Synodalis Epistolæ. 2.) Melchiades Papa non ex propriâ auctoritate judicavit in causa *CÆCILIANI*, sed quia *cum aliis* electus fuerat judex à Constantino; sic enim eo de negotio ad Melchiadem scripsit Imperator apud Eusebium Lib. X.

Cap. 5. *Placuit mihi, ut idem Cæcilianus .... Romam naviget, ut ibi coram vobis, & coram Retico, * Materno, ** ac Marino, *** Collegis vestris, quos eâ causâ Romam properare jussi, possit audiri, quemadmodùm sanctissimæ legi convenire optimè nôstis.* Unde S. Augustinus Epist. 162 negat, Melchiadem sibi usurpâsse judicium causæ Cæciliani: *Quid quòd*, inquit, *nec ipse usurpavit; rogatus quippe Imperator judices misit Episcopos, qui cum eo sederent.* Ergo ab Imperatore sedere & judicare jussus est, alioquin usurpâsset judicium. Taceo, quòd eadem causa post Melchiadis & Collegarum ejus judicium anno 314. in Arelatensi Synodo retractata fuerit. 3.) De causa S. *ATHANASII* satis egit Febronius *Cap. V.* §. 9. De negotio *MARCIANI* Arelatensis idem *Cap. II.* §. 9., nec non Daniel Bertonus *Defens. Febr. Tit. I.* §. 4. Quibus non est necesse hìc addere quidquam.

* Augustodunensi.
** Agrippinensi.
*** Arelatensi.

4.) *EUSTATHIUS SEBASTENUS* in Synodo Constantinopolitanâ anni 359. propter varias causas, quas refert Sozomenus *Hist. Eccles. Lib. IV. Cap.* 24. potissimùm verò ob malè sanam doctrinam, in Cappadociam, patriam suam reversus, sanam ibi fidem simulavit; ast alibi modò Arianam, mox Semi-arianam hæresim ostentavit, utrorumque formulis subscribens. Dein Romam pergens, tanquam Legatus Episcoporum Asiæ, qui Smyrnam convenerant, eorum nomine Liberio Papæ libellum dedit, quo Filium Patri consubstantialem profitebantur. Hoc prævio *à Liberio litteras obtinuit, per quas restitueretur*, inquit S. Basilius Epist. 74. Attamen per has litteras suæ Sedi restitutus non est; verùm cùm iisdem litteris fides ejus commendaretur, reversus illas Tyanensi Synodo exhibuit; cúmque inde cognovissent Episcopi Catholici, illum rectè

rectè ſentire, judicârunt eum eſſe reſtituendum; ſi tamen effectivè reſtitutus eſt, de quo non immeritò dubitat Ludovicus le Quien in *Oriente Chriſt. Tom. I. col.* 422. 5.) *EUTHERII THYANENSIS* & *HELLADII TARSENSIS* Epiſtola ad Xiſtum nonnullis eruditis ſuſpecta, etſi extra omne dubium eſſet, nihil tamen pro verâ jurisdictione Pontificis in cauſis Epiſcoporum ex eâ erui poſſet; neque enim illi provocant ad Rom. Pontificem à judicio in ſe lato, ſed tantùm ejus opem implorant, *cujus*, inquiunt, *rei gratiâ & nos præſumimus has ſupplicationes offerre, ut adjuvetis orbem terrarum, & in illâ parte, quæ errat, & in illâ, quæ tyrannidem ſuſtinet, quæque ad hoc impugnatur, ut illis, quæ non conveniunt, aſſenſum præbeat, eo quòd nec velit nec expedire judicet, ut Ægyptiorum Capitulorum varias vocum novitates excipiat.* Et in fine: *Rogamus verò & ſanctis tuæ religioſitatis provolvimur pedibus, ut manum porrigas ſalutarem, & auferas mundi naufragium, omniúmque horum inquiſitionem jubeas fieri in his illicitis cæleſtem ſuperduci correctionem.* Itaque auxilium tantùm & opem petunt Romani Pontificis (quale eſt illud in Epiſtola Bonifacii I. memoratum, de quo Num. ſequenti ſermo erit) non verò ejus in ſuâ cauſâ judicium. Proponunt etenim illi hanc cauſam, quaſi univerſalem Eccleſiam tangeret atque hoc titulo ad ſollicitudinem Rom. Pontificis pertineat. 6) S. *CHRYSOSTOMI* cauſa à Febronio *Cap. V.* §. 9. abundè diſcuſſa eſt.

XI.

P. SCHMIDT S. J.

§. 59. „ Illud minimè concedendum, recùrsum in *Causis Ma-* „ *joribus* vix ante sæculum VII. ad Pontificem sumptum esse; „ nam Innocentius I. ad Victorem * Rhotomagensem jam scri- „ psit: *Majores causæ ad Sedem Apostolicam, sicut Synodus sta-* „ *tuit, & vetus consuetudo exigit, referantur* Verba autem „ illa *de veteri consuetudine* mentionem facientia frustrà suspecta „ reddere conatur Febronius Neque diu pòst Bonifacius I. „ de ipsis Orientalibus inquit: *in magnis negotiis NB. semper* „ *ab iis consultam Sedem Apostolicam, atque inde auxilium pe-* „ *titum.* Eccur malè hæc jura iterum à Sede Apostolica avelli „ velit Febronius, jam antè paucis notatum est: cui adde, „ si à possessione Pontifici à tot sæculis competente, ad peti- „ torium velis provocare; tum quidem totam necessariò Ec- „ clesiam turbis gravissimis implicandam; cùm id saltim nec- „ dum expeditum sit, an jura isthæc non potiùs juris sint di- „ vini; an quæ in Petro & successoribus primis complica- „ ta adhuc potestas fuerat, tempore dein aliud exigente, ex- „ plicata tantùm & evoluta sit; cùm & S. Chrysostomus Homil. „ 3. in Act. Apost. inquiat: *Quid, an non licebat ipsi Petro* „ *Matthiam eligere? licebat, & quidem maximè: verùm id non* „ *fecit, ne cui videretur gratificari:* an horum omnium inter- „ pretatio authentica non nisi ex disciplinâ primorum sæculo- „ rum petenda? & quæ sunt similia Certè his nodis solven- „ dis Febronii cujusdam auctoritas minimè sufficit.

* *Victricium.*

FEBRO-

FEBRONIUS.

De Epiſtola Innocentii I. ad Victricium egit Febronius *Cap. IV.* §. 1. *n.* 1. de illâ Bonifacii ad Rufum & alios Orientis Epiſcopos *eod.* §. 1. *n.* 6. Sanè ea, *quæ ad univerſalis Eccleſiæ ſtatum attinent*, ubivis gerantur, ad Romanum Antiſtitem referenda ſunt. Ideo Sardicenſis Synodus, perſuaſum habens, Romanæ Sedis Epiſcopo, ùt Eccleſiæ Capiti, omnium Eccleſiarum ſollicitudinem incumbere, anno 347. ad Julium Papam ita ſcribit: *Hoc optimum & valdè congruentiſſimum judicabitur, ſi ad Caput, id eſt ad Petri Sedem, de ſingulis quibusque provinciis Domini referant Sacerdotes.* Huic Synodo anno 314. præluſerant Patres primi Concilii Arelatenſis, qui Silveſtrum Papam de rebus à ſe geſtis ac decretis pariter certiorem facere curaverunt. Anno 416. Afri, paternum exemplum imitati, è Conciliis Carthaginenſi & Milevitano ad Innocentium PP. referenda duxerunt ea, quæ de Pelagii atque Cæleſtii cauſâ ſentiebant, & quæ adversùs illorum hæreſim definierant. Horum litteris reſpondens Innocentius Epiſt. 30. n. 1. & 2. primò *inter cæteras Romanæ Eccleſiæ curas & Apoſtolicæ Sedis occupationes* eas recenſet, *quibus*, ait, *diverſorum conſulta fideli ac modicâ diſceptatione tractamus:* tum nec ſilet, quo pacto Apoſtolicæ Sedis Præſulem *præter illa, quæ extrinſecùs ſunt ſollicitudo manet omnium Eccleſiarum:* unde Afris gratulatur, *quòd ſuper anxiis rebus, quæ ſit tenenda ſententia*, ab eadem Sede quæſierint, *antiquæ regulæ formam ſecuti, quam toto ſemper orbe mecum*, inquit, *noſtis eſſe ſervatam*, utpote *ſcientes*, idque etiam *actione firmantes, quòd per omnes provincias de Apoſtolico fonte petentibus reſponſa ſemper emanent.* Poſt hæc Afros demùm ſic alloquitur: *præſertim quoties fidei ratio ventilatur, arbi-*

arbitror, omnes fratres & Coëpiscopos nostros non nisi ad Petrum, id est, sui nominis & honoris auctorem, referre debere, velut nunc retulit vestra Dilectio, QUOD PER TOTUM MUNDUM POSSIT ECCLESIIS OMNIBUS IN COMMUNE PRODESSE.

Itaque quoties fidei, aut aliæ similis momenti quæstiones, *quæ in commune omnibus per totum mundum Ecclesiis prodesse aut nocere valeant*, oboriuntur, eæ utique ad summum Pontificem, ad Caput Ecclesiæ, unitatis Centrum, & primarium Custodem Canonum referri debent, & nullo non ævo à particularibus Ecclesiis ad eum relatæ sunt; verùm inde minimè sequitur, quòd *illæ particularium Ecclesiarum causæ*, quibus *MAJORUM nomen* deinde datum est, ad Papam referendæ, aut ab eo definiendæ sint: v. gr. quòd ille Episcopum criminosum suâ auctoritate deponere, innocentem restituere valeat, & quæ sunt ejus generis alia. Quinimò in iis etiam, quæ ad Papam referuntur, tanquam omnibus in commune Ecclesiis aut profutura aut nocitura, auctoritatem suam moderari, & ex Canonum præscripto ita agere tenetur, ut nullius alterius vera jura auctoritatémque præripiat: *Potest & debet ex officio & vi potestatis sibi collatæ unitatem tueri, ERUDIENDO IGNAROS, ET CONTUMACES LIGANDO*, inquit Petrus de Marca Opusculo de discrimine Clericorum & laicorum *Cap. III. n.* 11.

Contendit P. Schmidt, nondum expeditum esse, an causæ, quæ in Decretalibus dicuntur *Majores*, non potiùs sint *juris divini*. Mira sanè assertio, & risu digna! Ergò verosimile est Papæ jure divino reservari omnes per orbem Episcoporum Trans-

Translationes, Cessiones, Depositiones, Confirmationes neo-electorum, dationes Coadjutorum, admissiones Postulationum, &c. quando hæc sua jura integris novem vel decem sæculis Pontifices neglexerunt, & totus mundus sinceris Canonibus edoctus, ea Romam deferenda esse ignoravit. Ipse P. Schmidt *hoc* §. 59. agnoscit & tradit, causam præcipuam, cur Majores Causæ, anteà plerumque à Synodis, aliquæ item ab Episcopis exercitæ, ad solam Sedem Apostolicam transfusæ fuerint, in Episcoporum negligentiam & Synodorum infrequentiam refundi. Ergo ex contrariis causis contraria & anterior disciplina eodem jure reduci poterit. An autem ad omnium horum authenticam interpretationem & verarum originum indagationem plus valeat usus & observantia anteriorum, an verò posteriorum, per tam multas & palpabiles causas in disciplinaribus corruptorum sæculorum, quæstio est, quam Heidelbergensis noster proponit, sed dignior Discipulo, quàm Magistro.

Dubitat, aut dubitare affectat, an non hæc potestas in Petro & primis ejus successoribus (id est saltem sub centum quinquaginta Pontificibus) *complicata* fuerit, dein tempore aliud exigente *explicata* tantùm & *evoluta* sit; & ut aliquam huic dubio verosimilitudinem affricet, refert locum truncatum ex S. Chysostomi Homilia III. in Acta Apostolorum. Verba integra S. Patris hæc sunt: „ Quid? An non licebat ipsi (Pe-„ tro) eligere; Licebat, & quidem maximè. Verùm id non „ facit, ne cui videretur gratificari. Quanquam alioqui non-„ dum particeps erat spiritûs. *Et statuerunt*, inquit, *duos*, „ *Joseph*, *qui vocabatur Barsabas*, *cognomento Justum*, *ac* „ *Matthiam*. Non ipse eos statuit, sed omnes. Cæterùm sen-„ tentiam ipse protulit, sed hanc quoque declarans *suam non*

„ *esse*, sed è supernis profectam juxta Prophetiam. Itaque „ NB. *recitator fuit*, *non præceptor.*" Antè, paulò post ingressum Homiliæ, dixerat: „ Cur non solus à Christo postulavit, ut sibi daret aliquem substituendum in locum Judæ?... „ Considera, quàm Petrus agit omnia ex communi Discipulorum sententiâ, nihil authoritate suâ, nihil cum imperio. „ Neque simpliciter dixit, hunc in locum Judæ sufficiemus, „ sed consolans illos super eo, quod acciderat, vide, quo „ pacto dicendi sumit exordium...... *Viri*, inquit, *fratres* &c."

Primaria intentio Febronii in determinando genuino jure *Causarum Majorum* videtur fuisse, ut inde tanquam ab effectu judicaretur de naturâ Romani Primatûs. Quare posset, ubi id bonum Ecclesiasticæ Disciplinæ deposceret, & circumstantiæ suaderent, jam una jam altera earundem Causarum ad verum Jus Canonum revocari; quinimò si omnia hæc, in gratiam reunionis Protestantium, aut aliâ rationabili de causâ, ad originarium Jus reducerentur, non video inde necessario nasciturus gravissimas illas turbas, quas hic mirari Schmidio placuit. Inde à tribus vel quatuor annis Serenissima Resp. Veneta admodùm ponderosas mutationes disciplinares (quæ Romanam Curiam non minùs acriter pungere potuerunt) per omnes suas terras & provincias introduxit, sine notabili motu aut turbâ; unus Episcoporum in favorem dictæ Curiæ recalcitrans, medio arresto temporalium illicò in ordinem reductus est.

XII.

P. SCHMIDT S. J.

„ Cardinales, teste Thomassino *P. I. L.* 2, *C.* 113, in §. 86.
„ Concilio Romano an. 1058. jam ante Episcopos sederunt:
„ id tamen necdum satis constanter, cùm in Bullâ Callixti II.
„ *Tom. I. Bullar. an.* 1122. ad Henricum V. Imp. Episcopi
„ adhuc Cardinalibus præponerentur. Imò lites hâc occasione
„ subortas recenset *ibid.* Thomassinus *ad. an.* 1439. Tomo I.
„ Bullarii *pag.* 332 habetur Bulla Eugenii IV., ubi Joanni,
„ Archiepiscopo Eboracensi, Cardinali creato adversùs Hen-
„ ricum Cantuariensem, prærogativam ei neganti, eandem
„ vindicare adhuc debuit. Saltem in Lugdunensi II. an. 1274.
„ extra controversiam jam supra Patriarchas sedisse leguntur...
„ Febronium *Cap. VII.* §. 9. pungit hæc prærogativa: sed
„ cùm ii, quorum intererat, Præsules, eam ratam habuêre,
„ privato quoque conticescendum existimo."

FEBRONIUS.

Febronium aliter non pungit prærogativa Cardinalibus serius data, quàm quòd per illam in favorem Romanæ Curiæ nonnihil obscuretur divinum illud jus & dignitas Episcoporum, quæ in Hierarchiâ Ecclesiasticâ nullo humano instituto debet aut potest deprimi. Interim talia serviunt ad perdendam justam ideam proportionis & relationis, quæ est inter Episcopos & eorum primum. Inter hos divino jure nihil est medium in Ecclesia, nec tale quid fortè humano jure introduci deberet.

Porro quidquid in Ecclesia abusivum deprehenditur, emendationi obnoxium est.

XIII.

P. SCHMIDT S J.

§. 194. seqq. „ Status monasticus, etsi à populo secerneretur, intra „ Laici tamen ab initio fines permansit, uti elucet ex *Caus.* „ *XVI. Quæst.* 1. *Can.* 6. . . . . Ex Laicorum sorte quidem „ excessère brevì; dubium tamen non est, quin Episcopo „ proprio penitùs subjecti fuerint . . . . Non assentimus iis, „ qui Exemptiones, intellectas pro immunitate à canonicâ erga Episcopos subjectione, sæculo jam VI. invaluisse volunt . . . . Privilegia jamtum hinc inde Monasteriis concessa respiciunt electiones liberas Abbatum, retentionem oblationum à fidelibus, immunitatem à pensionibus subin ab „ Episcopo petitis, & quæ sunt similia: atque hujus quoque „ rationis alia sunt, quæ ex vetustioribus monumentis huc referri possunt . . . . Exemptiones verò à sæculo XI. atque „ deinceps frequentiores grande demùm illud malum sunt nostris diebus Febronio *Cap. VII.* §. 8. . . . . Sed ut aliquid „ adferàm Viris tanto Ecclesiæ commodi ardore flagrantibus, „ neque ipse simul partium abreptus studio videar, testimonium adduco viri, non orbi solùm literato, sed & ipsi Febronio, prout par est, maximè æstimati, celeberrimi Barthelii in Thesibus subnexis Differr. II. de Eo, quod circa „ libertatem exercitii Religionis ex Lege Imperii justum est, „ ubi ita inquit: *Tridentinum, etsi attentâ temporum conditione non omnes exemptiones penitùs tollendas & revocandas ju-*

„ *dica-*

„ *dicaverit, illas tamen per varia Decreta, potissimùm Seß. 25.*
„ *de Regular. evulgata ad eos reduxit limites, qui si exactè obser-*
„ *varentur, plerisque exemptionum incommodis occurrendi*
„ *spes foret.*

„ Episcopi cùm invigilare utique queant, ut quæ in Tri-
„ dentino statuta sunt, observentur, patet, hujus viri clariſ-
„ ſimi judicio, rem ſaltim non eam esse, ob quam Febronius
„ lamentis orbem impleat, aut tanquam in re ultimi discrimi-
„ nis undique ad arma clamet. Alia profectò sunt sub larvâ
„ cujusdam zeli virorum istorum consilia. Si exemptionum
„ istarum effectus hodie consideres, ferè nullus est, nisi *in-*
„ *terius domuum religiosarum regimen solis Superioribus Ordi-*
„ *num relictum.* An autem ea res tanti sit momenti, ut ipsi
„ Præsules terminandis claustrorum intimis litibus occupari
„ velint, aut adita quotidie sua inquietis hominum, Prælatis
„ suis refractariorum, querelis personare?"

FEBRONIUS.

Utique grande malum in oculis Febronii sunt eæ Regularium exemptiones, quæ à sæculo XI. inductæ fuerunt, idque non obstante potestate delegatâ, Episcopis in Concilio Tridentino attributâ, ad quam Heidelbergensis provocat. Ratio primaria est, quam refert Thuanus Hist. Lib VI. scilicet: *Episcoporum potestas* in Concil. Trid. *non solùm non aucta, sed ex eâ multum delibatum est, cùm ea potestas, quæ ipsorum propria est, ET EX DEI INSTITUTO IIS ATTRIBUTA, iis tanquam à Sede Apostolica delegatis concedatur.* Ne ipse quidem Pallavicinus Thuano hujus asserti veritatem potuisset con-

tradicere, nisi falsâ cum multis Ultramontanis opinione fuisset imbutus, quasi Episcopi nullà jurisdictione potirentur præter eam, quam à Papa accipiunt.

Videamus interim, an, ùt ait P. Schmidt, iste Exemptionum effectus hodie *ferè nullus* sit. Recenset ipsémet Heidelbergensis Jesuita §. 19. præcipuos casus ex Trid. Seff. 4 5. 6. 7. 21. 23. 25. de Ref. potissimùm autem Sess. 25., in quibus delegata in Exemptos Episcoporum jurisdictio locum habet, scilicet „quoad edendos typis libros; visitationem & correctio-„ nem Regularium extra monasterium habitantium, promul-„ gationem indulgentiarum à Pontifice impetratarum non sine „ consensu Episcopi faciendam; petendo ab eo veniam si in alie-„ nis ecclesiis ad populum verba facere volunt; sacrificium di-„ vinum extra suas item ecclesias peragendum; Ordines sacros „ recipiendos, examénque subeundum, citra speciale denuò „ privilegium; approbationem in ordine ad Confessiones sæcu-„ larium excipiendas; decisionem causarum matrimonialium „ eorum quoque spectantium, qui monasterio exempto sunt „ subjecti; erectionem novorum monasteriorum; publicandas „ in ecclesiis Censuras, quas tulit Episcopus; observationem „ dierum diœcesis festorum; castigationem extra monasterium „ non sine scandalo delinquentium, ubi Episcopus Superiorem „ etiam exemptum ad pœnam infligendam urgere potest; & „ quæ adhuc sunt plura alia etiam circa Virgines sacras."

Vides hinc, omne Episcopi jus ferri ad ea, quæ *extra claustrum* fiunt; nihil illi potestatis, nequidem delegatæ, circa ea quæ intra *monasterii fines* aguntùr. Nulla nunc Episcopo cura de vitâ, moribus, & actionibus domesticis Religiosorum, nulla in-

quisitio

quifitio de criminibus quandoque graviffimis, nulla competens vindicta, aut judicis criminalis incompetentis, eft; nulla invigilantia ftudiis impenditur, an & quatenùs Ecclefiæ vel Diœcefi utilia fint néene; nulla de adminiftratione temporalium, an in luxum potiùs & comeffationes, quàm ad mentem fundatorum pro pauperibus, impendantur. Ignorat Epifcopus, quas fecretas infinuationes ab exteris fuis fuperioribus fæpe accipiant Regulares, bono Diœcefeos, in & de quâ vivunt, minùs convenientes; qui fint cum aliis ejusdem Ordinis monafteriis, quæ in aliis provinciis, imò regnis fita funt, nexus, quæ relationes, quæ fecretior regiminis forma, &c.

Dum verò exempti fuave onus fui nativi paftoris Epifcopi haćtenus excufferunt, vident, fe his temporibus fubjugari potentioribus mundi poteftatibus, quæ tanquam cuftodes SS. Canonum eorum contra Canones peccata in receptione novitiorum cum paćtionibus illicitis, excurfiones, migrationes, quæfturas, opum ftudia, refrœnare inceperunt fuis mandatis reformatoriis, & fapienter pergunt.

Schmidius nofter aut non eft fatis expertus rerum, quæ in diverfis monafteriis emergunt, aut illudere vult inexpertis, dum interrogat, an res interioris domuum religiofarum regiminis fit tanti momenti, ut ipfi Præfules terminandis clauftrorum intimis litibus occupari velint, aut adita quotidie fua inquietis hominum, Prælatis fuis refractariorum, querelis perfonare? Non funt femper inquieti, qui à fuis premuntur præpofitis, & ideo gemunt in cœnobiis viri multi, quòd ab Epifcopis juvari non poffint, quia exempti; & propter diftantiam Romæ, artésque Superiorum nihil ab eximente Papâ auxilii fperandum habeant: optarent

optarent judicem Episcopum, utpote proximiorem, & facilioris aditûs, quem durus callidúsque Superior non sic, ùt viam Romanam, præcluderet. Sed & Prælatorum multi optarent esse sub Episcopo, dum malè feriati subditi aut personaliter confugiunt Romam, aut aliàs expracticant processus contra eos, ingentibus monasterii expensis. Si res non esset Episcopi, ab inquietis toties adiri religiosis, quantò minùs res erit Papæ, tot curis majoribus distenti? Ut nihil dicam de prolixitatibus processuum, difficultate probationum alibi faciendarum, & necessitate petendarum ab Ordinariis relationum, in causis, quas sine strepitu unâ comparitione summariâ sæpe componeret aut decideret Episcopus. Optimè tunc facient Episcopi Germaniæ, si ista exemptorum scandalosa jurgia supprimant, non tam *episcopali*, quàm *territoriali* jure, aut utroque conjunctim.

Si contra præscriptum ordinem tanquam homines excessistis, non pudeat vos errorem vestrum corrigere, qui positi estis ut aliorum corrigatis errores.

INNOCENTIUS III. in Cap. *Qualiter*. 17. de Accusationibus.

JUSTINI

JUSTINI FEBRONII

RESPONSIONES AD POSTULATA CHRIST. WILH. FRANC. WALCH

THEOLOGIÆ DOCTORIS ET PROFESSORIS PRIMARII IN UNIVERSITATE GOETTINGENSI.

Evulgavit anno 1771. clar. D. Walch primum Volumen Novissimorum Actorum Religionis, *der neuesten Religions-Geschichte;* in quo de fatis Libri Febroniani multis differit, non sine Operis commendatione. Attamen cùm ipse Evangelicam Religionem profiteatur, eámque in celebri Universitate cum laude doceat, congruum putavit *pag.* 190. *& seqq.* historicè referre, quibus in articulis, quásque ob causas Protestantes, subsistentibus suæ Religionis principiis, neque possint neque debeant pacificis Febronii consiliis acquiescere; eæ autem sunt sequentes: *a*) Reformatio à Febronio proposita ad *exteriora* solùm *Ecclesiastici regiminis* pertinet, quâ adoptatâ, illa adhuc subsistent, quæ à Protestantibus in Religione Catholicâ tanquam errores, superstitiones, & superfluitates taxantur. *b*) Febronius auctoritatem *Traditionis*, etiam in interpretandis sacris Scripturis, sustinet; hanc Protestantes nunquam agnoscent. *c*) *Systema Ecclesiæ*, quod est anima Febronianorum consiliorum, non poterunt Protestantes sine præjudicio portionis essentialis suæ Religionis amplecti. *d*) Febronius equidem laborat in moderanda *Papali Monarchia*, verùm Protestantes neque ullam *Monarchiæ* speciem, sed ne *Aristo-*

cratiam quidem admittent; *e*) Volunt illi *omnimodam libertatem conscientiæ*, etiam ab auctoritate tam *Conciliorum generalium*, quàm *Episcoporum*, ex quocunque demum fonte ea his obveniat, *f*) quippe in quibus omnibus illi plus *periculi* inveniunt quàm *securitatis*.

Verissimum est, cum systemate Ecclesiæ, quod Catholici sequuntur, principia Religionis Evangelicæ & Reformatæ sociari haud posse. Quare, si reunio facienda sit, quæri ante omnia oportet, num illud, an verò hæc, debeant sustineri. Scilicet hoc disputationis punctum nobis cum Protestantibus omnium maximum ac præjudiciale est: *An Ecclesia sit supremus & infallibilis controversiarum fidei judex?* Si hoc Catholici Protestantibus persuadere possimus, & hi judicium Ecclesiæ audire non detrectaverint, jam uno ferè ictu omnes, quæ inter nos & ipsos disputationes vigent, cessare necesse est. Non ab illis ampliùs vocabuntur errores ac superstitiones, quæ Ecclesia sacræ Scripturæ conformia esse declaraverit; veras Ecclesiæ Traditiones agnoscent tanquam fideles verbi Dei scripti interpretes; procul factis huc minimè quadrantibus *Monarchiæ* & *Aristocratiæ* terminis, agnoscent in Ecclesia Primatum divinitùs institutum, sacris Canonibus quoad sui exercitium ordinatum, & cum eo auctoritatem Episcoporum, à Deo positorum regere Ecclesiam; demum, damnato spiritu privato, omnium inordinationum fonte, definitionibus generalium Conciliorum, tanquam universam Ecclesiam repræsentantium, se submittent, sine periculo erroris in fide, aut morum perversionis.

In hac consideratione celebris illa Collatio inter Bossuetum & Ministrum Claudium, olim habita in Galliis, *circa unum hoc punctum* instituta fuit; quippe quod omnibus de Religione & capitalibus circa illam controversiis metam ac modum figere potest & debet: „ Mihi persuasum fuit, Protestantes, si vel la-

„ tum

„ tum ungvem à Tolerantiſmo recederent, à Catholicis vinci:
„ vinci verò ab Hæreticis & Infidelibus, ſi non recederent,
„ quibus arma ad ſe defendendum ſuppeditant; neque enim
„ facere poſſunt, quin omnibus ſalutem concedant, plenám-
„ que credendi & docendi quidvis tribuant facultatem. Eadem
„ argumenta, quibus Tolerantes eos ferendos eſſe probant,
„ qui ſacras Literas, quàcunque demum ratione explicantur,
„ pro (*ſolâ*) Fidei regulâ habent, non minùs efficaciter pro-
„ bant, ferendos eſſe quotquot bonâ fide ſe eſſe profitentur,
„ etiamſi Athei eſſent. Et quibus momentis à tolerantiâ Chri-
„ ſtianiſmi hoſtes excludunt, etiam tolerantiâ eos omnes in-
„ dignos eſſe pronuntiant, quos tolerandos eſſe profitentur."
Ita Jſaacus Papinius Eccleſiæ olim Anglicanæ Miniſter, pòſt autem ad Catholicam unitatem reverſus, in Lib. *les deux voies opposées en matiere de Religion*, *l'examen particulier*, & *l'autorité. Part. II, Sect.* 1. *n.* 13.

Aliquod huic malo remedium Proteſtantes adferri poſſe putàrunt, cogendo ſuos, ut Synodorum definitionibus ſe ſubmitterent. Id factum an. 1618. in Synodo Dordrectana, damnatis *Arminianis*, & in Charentoniana an. 1644. proſcriptis *Independentibus*. Verumtamen nihil magis repugnat Proteſtantium principiis, quàm hujusmodi remedium; etenim juxta eorum ſententiam quæcunque Synodus, etiam ex omnibus mundi partibus collecta, errori obnoxia eſt, potéſtque ſubinde ſimplex aliquis & rudis homo verum Scripturæ ſenſum attingere, quem Synodus non percepit: hinc apud eos unusquisque gaudet poteſtate Synodorum definitiones examinandi; eodem jure eâdémque ratione, quibus primi eorum Reformatores definita jam & à tota Eccleſia recepta dogmata ad incudem revocàrunt, imò & rejecerunt. Unde ſequitur Synodorum congregationes & deciſiones in illorum Communione in-

 utile

utile prorſus remedium eſſe ad continendos in officio populos, unitatémque Religionis ſervandam. Ita ſemper reſponderunt *Independentes*, nec poterat eorum ſententia jure ab ipſis improbari.

Interim circa illud genuinum *ECCLESIÆ SYSTEMA*, quod cum Catholicis exponit Febronius, nonnullas huic clar. D. Walchius *cit. Tom. I. pag.* 173. 174. & 187. proponit difficultates, & dubia, quæ ab illo dilucidari poſtulat. Attingunt ea ſubſtantiam rei; & ratio Febroniani conſilii (per quod ille ſe Proteſtantibus æque ac Catholicis debitorem conſtituit) exigit, ut eis hic reſpondeatur.

Cæterùm non poteſt non ad commendationem operæ Febronianæ apud Catholicos pertinere quod *pag.* 191. refert Walchius, pleriſque Proteſtantium eam eſſe ſententiam, Syſtema reunionis Febronianum illorum Religioni tum demum periculoſum appariturum, cùm primùm illud ab Eccleſia Catholica adoptatum, & in uſum redactum fuerit.

POSTULATUM PRIMUM.

An Unitas ſit vera Eccleſiæ proprietas.

Unitatem eſſe veram Eccleſiæ proprietatem docemur ab Apoſtolo, tum Epiſt. I. ad Corinth. Cap. 12. ℣. 12. 13. *Sicut enim corpus unum eſt, & membra habet multa; omnia autem membra corporis, cùm ſint multa, unum tamen corpus ſunt; ita & Chriſtus. Etenim in uno Spiritu omnes nos in unum corpus baptiſati ſumus.* Proſequens deinde Apoſtolus eandem comparationem Capitis, ℣. 27. ſic concludit: *Vos autem eſtis corpus Chriſti, & membra de membro:* tum ad Epheſeos Cap. 4. ℣. 3. 4. 5. *Solliciti ſervare unitatem Spiritûs in vinculo pacis. Unum*

Unum corpus, & unus spiritus, SICUT VOCATI ESTIS IN UNA SPE vocationis vestræ. Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma. Unus Deus & Pater omnium.

Eandem unitatem declarat constans ac perpetua SS. Patrum & Conciliorum traditio, & continua Catholicæ Ecclesiæ praxis. Inter multos Patres hìc referam paucos. S. Irenæus *Lib. I. adversùs Hæreses Cap.* 10. „ Etsi in mundo loquelæ dissimiles sunt, sed tamen virtus Traditionis una & eadem est. „ Et neque hæ, quæ in Germaniâ sunt fundatæ Ecclesiæ aliter credunt, aut aliter tradunt: neque hæ, quæ in Hiberis „ sunt, neque hæ, quæ in Celtis, neque hæ, quæ in Oriente, „ neque hæ, quæ in Ægypto, neque hæ, quæ in Lybia, neque hæ, quæ in medio mundi constitutæ. " S. Cyprianus *de Unitate Ecclesiæ edit. Baluz. p.* 195. „ Ecclesiæ fœtu nascimur, illius lacte nutrimur, spiritu ejus animamur. Adulterari non potest sponsa Christi, incorrupta est & pudica. „ *Unam domum* novit, *unius cubiculi sanctitatem* casto pudore „ custodit. Hæc nos Deo servat, hæc filios regno, quos generavit, assignat. Quisquis ab Ecclesia segregatus adulteræ „ jungitur, à promissis Ecclesiæ separatur. Nec perveniet ad „ Christi præmia, qui relinquit Ecclesiam Christi. Alienus „ est, prophanus est, hostis est. Habere jam non potest Deum „ patrem, qui Ecclesiam non habet matrem. Si potuit evadere quisquam; qui extra arcam Nöe fuit, & qui extra Ecclesiam foris fuerit, evadit. Monet Dominus & dicit: *Qui* „ *non est mecum adversùs me est; & qui non mecum colligit,* „ *spargit.* Qui pacem Christi & concordiam rumpit adversùs „ Christum facit. Qui alibi præter Ecclesiam colligit, Christi „ Ecclesiam spargit. Dicit Dominus: *Ego & Pater unum sumus.* Et iterum de Patre & Filio & Spiritu sancto scriptum „ est: *Et hi tres unum sunt.* Et quisquam credit hanc unitatem

„ de divina firmitate venientem, ſacramentis cæleſtibus cohæ-
„ rentem, ſcindi in Eccleſia poſſe & voluntatum collidentium
„ divortio ſeparari? Hanc unitatem qui non tenet, *Dei legem*
„ non tenet, non tenet Patris & Filii fidem, vitam non te-
„ net & ſalutem." Dein. *pag.* 198. „ Quam ſibi igitur pacem
„ promittunt inimici fratrum, quæ ſacrificia celebrare ſe cre-
„ dunt æmuli ſacerdotum? An ſecum eſſe Chriſtum, cùm
„ collecti fuerint, opinantur, qui extra Chriſti Eccleſiam col-
„ liguntur? Tales etiamſi occiſi in confeſſione nominis fuerint,
„ macula iſta nec ſangvine abluitur. Inexpiabilis & gravis cul-
„ pa diſcordiæ nec paſſione purgatur. Eſſe martyr non poteſt
„ qui in Eccleſia non eſt. Ad regnum pervenire non poterit,
„ qui eam, quæ regnatura eſt, derelinquit.... Cum Deo
„ manere non poſſunt, qui eſſe in Eccleſia Dei unanimes nolue-
„ runt. Ardeant licèt flammis & ignibus traditi, vel objecti
„ beſtiis animas ſuas ponant, non erit illa fidei corona, ſed
„ pœna perfidiæ, nec religioſæ virtutis exitus glorioſus, ſed
„ deſperationis interitus. Occidi talis poteſt, coronari non
„ poteſt."

S. Auguſtinus Epiſt. 43. aliàs 162. ad Glorium, Eleuſium & alios *Cap.* 8. *n.* 24. „ Non enim nobis diſplicent, quia
„ tolerant malos; ſed quia intolerabiliter mali ſunt pro-
„ pter ſchisma, propter altare contra altare, propter ſe-
„ parationem ab hæreditate Chriſti toto orbe diffuſâ, ſicut
„ tantò antè promiſſa eſt. Violatam pacem, conſciſſam unita-
„ tem, iterata Baptiſmata, exſufflata Sacramenta, quæ in
„ ſceleratis quoque hominibus ſancta ſunt, plangimus & lu-
„ gemus. Quæ ſi parvi pendant, intueantur exempla, qui-
„ bus demonſtratum eſt quanti hæc penderit Deus. Qui fece-
„ runt idolum, uſitatâ gladii morte perempti ſunt: qui verò
„ ſchisma facere voluerunt, hiatu terræ principes devorati, &

„ turbæ

„ turba consentiens igne consumpta est. Diversitate pœnarum, „ diversitas agnoscitur meritorum." Idem *Tom. VII. Sermone super gestis cum Emerito Donatista*, *ultra med.* „ Salutem „ (*Emeritus*) non potest habere, nisi in Ecclesia Catholica: „ extra Ecclesiam totum potest, præter salutem: potest habere „ honorem, potest habere Sacramentum, potest cantare hal- „ leluja, potest respondere Amen, *potest Evangelium tenere*, „ potest in nomine Patris & Filii & Spiritûs S. fidem & ha- „ bere & prædicare, sed nusquam nisi in Ecclesia Catholica „ salutem poterit invenire."

Exortâ celebri controversiâ de legalium observatione, Apostoli rem ad Ecclesiam deferri voluerunt. Act. XV. ℣. 6. *Conveneruntque Apostoli, & Seniores videre de verbo hoc.* Quæstione autem diligenter examinatâ, tandem decretum protulerunt his verbis: *Visum est Spiritui sancto & nobis &c.* Ex eo tempore quotiescunque controversiæ majoris momenti exortæ sunt, Ecclesiæ Præsules, Apostolorum vestigia prementes, vel in Conciliis particularibus, vel si commodè fieri poterat in generalibus, congregati eas definierunt. Sic in causa Arii Concilium Nicænum anno 325. coactum est; in causa Macedonii Constantinopolitanum anno 381. Ephesinum anno 431. contra Nestorium; Chalcedonense contra Eutychen anno 451. & ita deinceps. Qui autem Synodi sententiæ subscribere recusârunt, hoc ipso fuerunt ab unitate præcisi. Porrò omnes Episcopi tum Orientis tum Occidentis insignis injustitiæ & calumniæ fuissent rei, dum ita apud se Catholicam Ecclesiam constanter professi sunt, ut ab ejus sinu omnes hæreticos, nemine contradicente, excluderent, eorundémque consortia fugienda esse identidem inculcarent. Illusoriæ etiam, falsæ, atque injustæ fuissent fidei professiones, quas à tempore Concilii Nicæni semper ab hæreticis ad ovile reverturis utraque Ecclesia postulavit, ut nem-

pe hæreſes, ab eadem Eccleſia Catholica damnatas & proſcriptas, ejurarent.

Equidem hæc à nonnullis Tolerantibus *de unitate fidei in articulis fundamentalibus* explicari volunt. At enimverò hi inter ſe nullo modo conveniunt de numero & qualitate horum articulorum. Sed nec hactenùs ulla certa regula conſtitui potuit, quâ ſine omni controverſia articulorum fundamentalium catalogus conſtitueretur; quos enim hi in fundamentalibus ponunt, illi ex eorum numero penitùs explodunt. Sed & perpetuo Eccleſiæ uſu hæc evaſio facilè præcluditur; ex quo conſtat, eos ſemper ab illa pro hæreticis habitos fuiſſe, qui *quibusvis doctrinis ab ipſâ damnatis* pertinaciter inſiſtebant. Exempla proſtant in Canone VIII. Concilii Nicæni I., nec non Canone VII. Concilii generalis Conſtantinopolitani I., in quo poſteriore Canone ab Arianis, Macedonianis, Sabbatianis, Novatianis, Quartodecimanis atque Apollinariſtis ſcripto exigebatur profeſſio Fidei, quâ omnem hæreſim anathematizarent, *quæ non ſentit, ſicut ſancta, Catholica, & Apoſtolica Eccleſia.*

Quæſtio, quam nonnulli hac occaſione movent, an hæretici ſint Eccleſiæ membra, ſpeculativa magis eſt quàm utilis; ſufficit, & ex præmiſſis ſequitur, illos, quamdiu ſe definitionibus Eccleſiæ ſubmittere renuunt, ſalutem conſequi non poſſe. Attamen de iis, qui circa hæc in bona fide & inſuperabili errore ſunt, ſentimus cum S. Auguſtino memoratâ Epiſtolâ 43. ad Glorium mox in ingreſſu, ubi ita: *Dixit quidem Apoſtolus, Hæreticum hominem poſt unam correptionem devita, ſciens quia ſubverſus eſt ejusmodi & peccat & eſt à ſemetipſo damnatus. Sed qui ſententiam ſuam, quamvis falſam & perverſam, nullâ pertinaci animoſitate defendunt, præſertim quam non audaciâ præſumptionis ſuæ pepererunt, ſed à ſeductis atque in errorem lapſis parentibus acceperunt, quærunt autem cautâ ſollicitudine veritatem,*

tatem, corrigi parati, cùm invenerint; nequaquam sunt inter hæreticos deputandi. Tales ergo vos nisi esse crederem, nullas fortasse vobis litteras mitterem.

POSTULATUM SECUNDUM.

In quo Unitas Ecclesiæ consistat.

Vera Christi Ecclesia multiplici modo una est: 1.) Una est *unitate principii*, hoc est Dei vocantis & justificantis juxta illud Apostoli ad Ephes. Cap. 4. ℣. 6. *Unus Deus & Pater omnium:* 2.) Una est *unitate finis ultimi:* nam ad unam & eandem vitam æternam vocati sumus, éamque speramus, juxta illud Apostoli ibid. ℣. 4. *Sicut vocati estis in unâ spe vocationis vestræ:* 3.) Una est *unitate mediorum*, per quæ possumus & debemus tendere ad vitam æternam, fidei scilicet, (quam Theologi nominare solent *unitatem doctrinæ*) legum & sacramentorum, conformiter ad verba Apostoli l. cit. ℣. 5. *Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma:* 4.) Una est *unitate sacrificii*, juxta illud Malachiæ Cap. 1. ℣. 11. *In omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda:* cum enim dicit, *Oblatio*, non, *Oblationes*, apertè unitatem sacrificii significat: 5.) Una est *unitate cibi spiritualis*, teste Apostolo ad Corinth. I. Cap. 10. ℣. 17. *Quoniam unus panis, unum corpus multi sumus, omnes qui de uno pane participamus:* 6.) Una est *unitate Capitis*, tum *invisibilis*, juxta illud Apostoli ad Ephes. Cap. 1. ℣. 23. *Ipsum* (Christum) *dedit* (Pater) *Caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius*: tum *visibilis*, per illud Christi ad Petrum ejúsque successores Joannis Cap. 21 ℣. 16. 17. *Pasce agnos meos . . . . Pasce oves meas.* Unde ad eundem Petrum Cap. 10. ℣. 16. Dominus dixerat, *fiet unum ovile &*

unus Pastor &c. 7.) Una est ratione subjectionis respectu legitimorum Pastorum; idcirco enim Pastores à Christo dati sunt, ut omnes occurramus in unitatem fidei: *Alios dedit .... Pastores & Doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerii, donec occurramus omnes in unitatem fidei.* ad Ephes. 4. ℣. 11, 12. 13. 8.) Est una *unitate Spiritûs*, à quo, tanquam ab externo & separato Rectore, gubernatur juxta illud Apostoli I, ad Corinth. Cap. 12. ℣. 4. *Divisiones gratiarum sunt: idem autem Spiritus:* dein ℣. 11. & 13. *hæc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult ... Etenim in uno Spiritu omnes nos in unum corpus baptisati sumus:* 9.) Una est unitate *Corporis moralis* tenore verborum Apostoli antè laudatorum: *unum Corpus multi sumus, omnes qui de uno pane perticipamus.*

POSTULATUM TERTIUM.

Petitur demonstrari, quòd ad servandam Ecclesiæ unitatem visibili Capite opus sit.

Equidem textibus sacræ Scripturæ Matth. XVI. *Tu es Petrus, & super hanc Petram &c.* Ibid. *Tibi dabo claves regni cælorum &c.* Porro Joannis XXI. *Pasce agnos meos, Pasce oves meas*, sacræ Monarchiæ, &, quæ ad hanc referuntur, prætensionibus Romanorum, nullum præsidium ferri, attamen *Petri Primatum* probari, asseruère Just. Febronius *Cap. I. §. 2.* Theodorus à Palude *itidem Cap. I. §. 2.* Daniel Bertonus *Tit. I. §. 2.* Ex iisdem Scripturæ locis eundem Primatum, in ordine ad stabiliendam servandámque in Ecclesia unitatem, colligit ac firmat S. Cyprianus *de Unitate Ecclesiæ Opp. edit. Baluz. pag.* 194. ubi: „ loquitur, inquit, Dominus ad Petrum: „ *Ego*

„ *Ego tibi dico, quia tu es Petrus & super hanc petram ædifica-*
„ *bo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non vincent eam. Et*
„ *tibi dabo claves regni cælorum; & quæ ligaveris super terram,*
„ *erunt ligata & in cælis; & quæcunque solveris super terram,*
„ *erunt soluta & in cælis.* Et iterum eidem post resurrectionem
„ suam dicit: *Pasce oves meas.* Super illum unum ædificat Eccle-
„ siam suam, & illi pascendas mandat oves suas. Et quamvis Apo-
„ stolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem
„ tribuat & dicat, *sicut misit me Pater, & ego mitto vos, ac-*
„ *cipite Spiritum sanctum, si cujus remiseritis peccata, remit-*
„ *tentur illi, si cujus retinueritis, retinebuntur*, tamen, ut
„ unitatem manifestaret, unitatis ejusdem originem ab uno
„ incipientem suâ auctoritate disposuit. Hoc erant utique &
„ cæteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi
„ & honoris & potestatis, sed exordium ab unitate proficis-
„ citur, & *PRIMATUS PETRO DATUR, ut una Christi*
„ *Ecclesia & Cathedra una monstretur.* Et Pastores sunt omnes,
„ & grex unus ostenditur, qui ab Apostolis omnibus unanimi
„ consensione pascatur, ut Ecclesia Christi una monstretur.
„ Quam unam Ecclesiam etiam in Cantico Canticorum Spiri-
„ tus sanctus in personâ Domini designat & dicit: *Una est co-*
„ *lumba mea, perfecta mea, una est matri suæ, electa genitrici*
„ *suæ.* Hanc Ecclesiæ unitatem qui non tenet, tenere se fidem
„ credit? Qui Ecclesiæ renititur & resistit, qui Cathedram
„ Petri, super quem fundata est Ecclesia deserit, in Ecclesia
„ se esse confidit? quando & beatus Apostolus Paulus hoc
„ idem doceat & Sacramentum unitatis ostendat dicens: *Unum*
„ *corpus & unus spiritus, una spes vocationis vestræ, unus Do-*
„ *minus, una fides, unum baptisma, unus Deus.* Quam unita-
„ tem firmiter tenere & vindicare debemus, maximè Episco-
„ pi, qui in Ecclesiâ præsidemus, ut Episcopatum quoque

„ ipſum unum atque indiviſum probemus. Nemo fraternita-
„ tem mendacio fallat, nemo fidei veritatem perfidâ præva-
„ ricatione corrumpat. Epiſcopatus unus eſt, cujus à ſingulis
„ in ſolidum pars tenetur. Eccleſia quoque una eſt, quæ in
„ multitudinem latiùs incremento fœcunditatis extenditur.
„ Quomodo ſolis multi radii, ſed lumen unum, & rami ar-
„ boris multi, ſed robur unum tenaci radice fundatum, &
„ cùm de fonte uno rivi plurimi defluunt, numeroſitas, licèt
„ diffuſa videatur exundantis copiæ largitate, unitas tamen
„ ſervatur in origine. Avelle radium ſolis à corpore, diviſio-
„ nem unitas lucis non capit. Ab arbore frange ramum, fra-
„ ctus germinare non poterit A fonte præcide rivum, præ-
„ ciſus areſcit. Sic & Eccleſia Domini luce perfuſâ per orbem
„ totum radios ſuos porrigit. Unum tamen lumen eſt, quod
„ ubique diffunditur, nec unitas corporis ſeparatur. Ramos
„ ſuos in univerſam terram copiâ ubertatis extendit, profluen-
„ tes largiter rivos latiùs expandit. *UNUM TAMEN CA-
„ PUT EST, ET ORIGO UNA*, & una Mater fœcundi-
„ tatis ſucceſſibus copioſa."

Sanè verbis Chriſti *Tu es Petrus*, & quæ ſequuntur, nec non illis *Tibi dabo claves regni cælorum*, ſi maturè ponderentur, aliqua prærogativa ſignificatur, quæ nullatenus fuit cæteris Apoſtolis communis. Quanquam enim omnibus Apoſtolis *claves regni cælorum* datæ ſint, & ad omnes pertineant iſta Domini verba: *Paſce oves meas;* attamen ex ipſis his verbis elucet Petri prærogativa, quia S. Petro tanquam figuram Eccleſiæ gerenti, ac primum inter cæteros Paſtores locum occupanti, claves regni cœlorum, & regendas oves Chriſtus commiſit. Ad quid enim inter cæteros electus à Chriſto Petrus, ut in ejus perſonâ toti Eccleſiæ claves regni cœlorum daret, niſi quia Primatum in tota Eccleſia, Chriſto concedente, gerebat?

Sint ergo & dicantur reliqui Apostoli *Ecclesiæ fundamenta*, semper salva & integra vindicari debet Petro dignitas & prærogativa Primatûs. Insuper cùm Joannis XXI. Dominus semel, iterùm & tertiò Petrum interrogâsset: *Simon Joannis diligis me PLUS HIS?* respondisset autem Petrus: *Domine tu scis, quia amo te*, Christus iteratò adjecit *Pasce agnos meos*, & tertiâ demum vice *Pasce oves meas*. Ut quid autem repetita hæc de amore interrogatio, repetitùmque pascendi dominici gregis mandatum Petro datur, si nullum peculiare & à cæteris distinctum munus illi collatum fuisset?

In omni hominum collegio debet aliquis ordo servari, & necesse est aliquem primum inter plures esse; haud igitur dubium, quin in collegio Apostolico primus aliquis fuerit; sed hunc Petrum fuisse, disertè testantur Evangelistæ. Advertendum autem est, Petrum hunc primatum habere non potuisse, nisi Christo *instituente*, non autem approbante tantùm. Hunc etiam locum Petrum post Christi mortem retinuisse, constat ex Actis Apostolorum, ubi Cap. I. commemorantur omnes Apostoli, & inter eos primus nominatur Petrus; primus ibi cæteros alloquitur, & quid sit faciendum præordinat; Cap. II. primus omnium Apostolorum Christum annuntiat; & iterum Cap. III. ac IV. licèt comitem haberet Joannem, solus tamen orationem habet, ac pro se & pro ipso respondet. Illud quoque extra omne dubium est, veteres omnes existimâsse, Petrum Apostolorum primum fuisse; innumeris id penè illorum testimoniis probari posset.

Porro Christus Ecclesiam fundavit in æternum duraturam; ergò in ipsa instituit perpetuam regiminis formam, quæ non in S. Petro duntaxat, sed & in ejus successoribus elucèret. Itaque cùm certum sit, Primatum esse propter Ecclesiam, non debuit moriente Petro interire, sed perseverare, quamdiu

manet Ecclesia. In hac successione Primatûs duo distingvenda sunt: *successio ipsa*, & *ratio successionis;* illa est ex ordinatione Christi, hæc ex instituto hominum; sicut Episcopos esse in Ecclesia est ex jure divino & Christi instituto &c. *Romanum* Pontificem in Ecclesia hunc Primatum gerere, & ab exordio Ecclesiæ non interruptà serie gessisse haud difficulter probari potest; nullus etiam est, nec fuit unquam, qui se in Ecclesiæ Primatu Petri successorem ullo modo asseruerit, vel pro tali habitus sit præter, Episcopum Romanum.

Ipsa ratio status Ecclesiæ tale Caput quadam eminentiore potestate instructum exigere videtur: Cùm enim Christus Dominus in sua Ecclesia regnum pacis, unitatis & concordiæ instituere voluerit, talem formam regiminis præscribere debuit, quæ esset apprimè apta ad hanc communionem, pacem & concordiam conservandam: quâ autem arte eam conservari posse existimabimus, nisi Caput quoddam Ecclesiæ eminentiori potestate præditum supponamus, quod omnium Ecclesiarum sollicitudinem portans, admonitione dociles contineat, rebelles & incorrigibiles extra corpus Ecclesiæ esse faciat; attamen in his se ita comportet, ut jura Episcoperum illæsa permaneant; hi enim auctoritati Primatis in iis solùm subjecti sunt, quæ ad bonum & gubernationem universalis Ecclesiæ pertinent. Quâ demum ratione summus Pontifex pro servanda unitate suum Primatis officium explere debeat, ordinatim tradit Febronius *Cap. II.* §. 12. *n.* 4.

Sic explicatus Primatus suum in Scriptura habet legitimum solidúmque fundamentum, quod per Ttaditionem egregie declaratur ac firmatur. Etenim facilè demonstrari potest, & persæpè demonstratum est, hunc Primatum non interruptè tam ab Oriente quàm ab Occidente, etiam ante pacem Ecclesiæ ab Imperatoribus datam, Romanis Pontificibus verbis & factis agnitum fuisse. Ast

jam

jam reclamavit clar. Walchius *pag.* 190. se cum omnibus suæ communionis, in causis fidei omnem rejicere Traditionem. Liceat tamen nobis (siquidem de compositione inter Catholicos & Protestantes Febronio, pro quo nunc verba facimus, negotium est) hic in medium vocare celebrem Molanum Abbatem de Lockum in suis *Cogitationibus privatis de Methodo reunionis Ecclesiæ Protestantium cum Ecclesia Romano-Catholica* apud Bossuetum *Opp. posthum. Tom. I. p.* 70. ubi „ de Traditionibus, inquit, sive Verbo Dei non scripto . . . . res compositu facilis, si dicamus, statum controversiæ inter nos „ (*Protestantes*) & Catholicos non esse, an dentur traditiones; „ sed an per traditionem acceperit Ecclesia novum aliquem „ fidei articulum, ad salutem creditu sub æternæ beatitudinis „ jacturâ necessarium, in Scripturâ neque totidem verbis, „ neque per bonam consequentiam extantem. Posterius negant Protestantes, non prius; ex quibus moderatiores admittunt, non solùm ipsam sacram Scripturam nos Traditioni debere, sed in articulis fundamentalibus genuinum & „ orthodoxum Scripturæ sensum; ut multa alia nostratium „ Calixto, verbi gratiâ, Horneio, Chemnitio dudum memorata ex traditione dumtaxat cognoscibilia taceamus. Sanè „ qui ex Protestantibus post Symbola Apostolorum, & S. „ Athanasii, quinque priora Concilia œcumenica, unà cum „ Synodo Arausicanâ, & Milevitanâ, consensum itidem primitivæ Ecclesiæ, si non plurium, quinque minimùm priorum sæculorum, admittunt, pro Theologiæ principio secundario, ita ut articuli fundamentales non aliter, quàm „ illis sæculis unanimi Doctorum consensu factum est, explicari debeant, de Traditionibus in Ecclesiâ Romanâ quid „ disputent, vix habebunt. "

Est

Eſt nobis hìc negotium cum viris ſapientibus; quid autem prudentius quàm audire & ſequi hac in parte conſilium Vincentii Lirinenſis in Commonitorio I. Cap. 2 ita ſcribentis: *Quia ſacram Scripturam pro ipſa ſua altitudine non uno eodémque ſenſu univerſi accipiunt, ſed ejusdem eloquia aliter atque aliter alius interpretatur; ut penè quot homines ſunt, tot illinc ſententiæ erui poſſe videantur. Aliter namque illam Novatianus, aliter Sabellius, aliter Donatus exponit, aliter Arius, Eunomius, Macedonius, aliter Photinus, Apollinaris, Priſcillianus, aliter Jovinianus, Pelagius, Cæleſtius, aliter poſtremò Neſtorius. Atque idcirco multùm neceſſe eſt, propter tantos tam varii erroris anfractus, ut Propheticæ & Apoſtolicæ interpretationis linea, ſecundùm Eccleſiaſtici & Catholici ſenſûs normam dirigatur.* Idem anteà dixerat Euſebius Cæſar contra Marcellum Ancyr. Cap. 1. *Hæc .... præterquam quòd ſunt divinis literis conſignata, ſunt etiam adhuc majorem in modum confirmata per traditionem Catholicæ Eccleſiæ Dei à finibus ad fines terræ; quæ ex non ſcriptâ traditione ſacrarum Scripturarum teſtimonia confirmat & obſignat.*

POSTU-

POSTULATUM QUARTUM.

An ex proprietatibus Ecclesiæ Unitas sola sit, quæ Caput desideret.

Veræ Ecclesiæ dotes ac proprietates sunt 1.) *UNITAS*, de qua jam actum est. 2.) *SANCTITAS:* ideo S Petrus Epist. I. Cap. 2. fideles appellat *genus electum*, *gentem sanctam*, *populum acquisitionis*. Est autem sancta *sanctitate doctrinæ* & professionis; *sanctitate eorum*, qui primùm eam fundaverunt; *gloriâ miraculorum*, quibus veritatem Christianæ Ecclesiæ confirmavit Dominus. 3.) *CATHOLICITAS*; juxta illud S. Augustini Libro contra Epistolam fundamenti Cap. 4. *multa sunt alia*, *quæ in ejus* (Catholicæ Ecclesiæ) *gremio me justissimè teneant. Tenet consensio populorum atque gentium: tenet autoritas miraculis inchoata*, *spe nutrita*, *caritate aucta*, *vetustate firmata: tenet ab ipsâ Sede Petri Apostoli . . . . usque ad præsentem Episcopatum successio Sacerdotum: tenet postremò IPSUM CATHOLICÆ NOMEN*, *quod non sine causa inter tam multas hæreses sic ista Ecclesia sola obtinuit*, *ut cùm omnes Hæretici se CATHOLICOS dici velint*, *quærenti tamen peregrino alicubi*, *ubi ad Catholicam conveniatur*, *nullus Hæreticorum vel basilicam suam vel domum audeat ostendere.* Idipsum hodieque demonstrant Instrumenta Pacis, & Constitutiones nostri Imperii. 4.) *APOSTOLICITAS:* Apostolica autem dicitur Ecclesia, quæ ab Apostolis originem ducit, eandem cum ipsis doctrinam profitetur, & cujus Pastores legitimam missionem & successionem habent ab Apostolis non interruptam. *Brevem tibi apertámque animi mei sententiam proferam; in illa esse Ecclesia permanendum*, *quæ ab Apostolis fundata*, *usque ad diem*

hanc durat, ita S. Hieronymus in Dialogo contra Luceferianos in fine. His proprietatibus (quæ à Theologis communiter *Notæ Ecclesiæ* vocantur) annumerari potest 5.) *VISIBILITAS.* Visibilis omninò est Ecclesia secundùm statum suum exteriorem, seu secundùm Corpus, & quatenùs societas est eorum, qui publicâ ejusdem fidei professione, eorundem Sacramentorum & Pastorum communione conjuncti sunt; adeo autem conspicua esse debet, ut non à filiis solum & domesticis, sed ab extraneis etiam, & iis qui sunt extra ejus sinum & societatem dignosci possit. Cùm enim Ecclesia eo præsertim fine à Christo instituta sit, ut sit columna & firmamentum veritatis, tenentur omnes sub periculo æternæ damnationis se illi adjungere, & in ea usque ad finem perseverare: at hæc fieri non possunt in Ecclesia invisibili. *Hæc est civitas in monte posita, quæ abscondi non potest, quæ sub modio non occultatur, omnibus nota, omnibus diffamata*, inquit S. Augustinus Tom. VIII. Psalm. 47. circ. init. Demum 6.) *PERPETUITAS* seu indefectibilitas Ecclesiæ, secundùm illam promissionem Christi Matth. ult. ℣. 20. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*, & conformiter ad similitudinem petræ, super quam ait se suam *ædificaturum Ecclesiam;* ut ejus inconcussam firmitatem significaret: unde subjungit statim, *Adversùs quam portæ inferi non prævalebunt.* Hanc indefectibilitatem in Ecclesia invisibili constituere velle, esset in præcedentem quintam Ecclesiæ proprietatem impingere.

His singulis per plura probandis non immoror, tum quia hujus loci non est, tum quia Theologi Catholici ea fusiùs & solidè tractare solent. Illud assero, omnes has Ecclesiæ proprietates, quæ indissolubili inter se vinculo nectuntur, ad

ejus-

ejusdem Caput suas habere relationes tum utiles tum necessarias. a) Ut Ecclesia una sit & talis toto orbe perseveret, in mille occurrentiis, & tantùm non continuò, necesse est, ut ejus membra inter se communicent atque invicem referant; hoc autem fieri non potest nisi per unum commune medium seu correlationis Centrum. b) Puritas doctrinæ & Apostolicæ disciplinæ non minùs pro tanta ingeniorum diversitate periclitabitur, & hæreses prævalebunt, si non sit communis Pastor & Doctor, qui invigilet, instruat, ad Apostolicam doctrinæ normam devios reducat, Apostolicos Ecclesiæ ritus per omnes particulares Ecclesias sustineat, demum rebelles secundùm Canones damnet. c) Catholicitatem seu universalitatem sine Rectore & Capite communi corruere docent exempla omnium Sectariorum. Idem SS. Patres, qui declarant Ecclesiam Christi in totum terrarum orbem esse diffusam, eandem cum Episcopo Romano communione junctam esse asseverant, uti S. Irenæus, Tertullianus, S. Cyprianus, S. Optatus, S. Augustinus. d) Legitimam & non interruptam successionem Episcoporum probant Ecclesiæ Catholicæ inde ab Apostolorum ævo, semper communicantium cum primo Pastorum Capite Rom. Episcopo; hanc communionem cùm deseruerint Protestantes, hinc carent legitimis Pastoribus; quòd si in eodem nobiscum nexu perstitissent, nobis adjutorio fuissent ad auferenda eò citiùs perfectiúsque humana illa vitia, quæ temporis successu eidem Capiti extrinsecùs advenisse illi nobiscum queruntur; in quantum tamen ea in veritate vitia sunt. e) In vera Christi Ecclesia Pastores tenentur gubernare oves suas, eas docere, hortari & instruere, eis Sacramenta ministrare. Vicissim tenentur oves Pastores suos sequi, vocem eorum audire, eis obtemperare, eos revereri. Item debet homo fratrem in se delin-

 quen-

quentem, & à ſe correptum, atque reſipiſcere nolentem, deferre Prælatis Eccleſiæ, qui tenentur illum corripere, & contumacem à fidelium communione ſeparare. At nihil horum fieri poteſt in vera Chriſti Eccleſia, ſi non ſit viſibilis. Si enim Paſtores non noſcunt oves ſuas, quomodo poſſunt eas ducere, regere, docere &c. Si oves non noſcunt Paſtores ſuos, quomodo poſſunt eos ſequi, eorum vocem diſcernere, eis obtemperare, debitam eis exhibere reverentiam? Denique ſi vera Chriſti Eccleſia eſt collectio hominum inter ſe colligatorum per externam fidei Chriſtianæ profeſſionem, & eorundem Sacramentorum participationem ſub legitimorum Paſtorum externo regimine, non poteſt illa non eſſe viſibilis & conſpicua. Qualiter hæc Eccleſiæ viſibilitas in opus miniſterii ſui, & ad conſummationem ſanctorum egeat diverſis Miniſtrorum gradibus, & in hoc uno primo ſeu Capite, ex mox dicendis apparebit. f) Utitur Deus ad fines ſupernaturales conſequendos mediis humanis & naturalibus. Si quilibet Epiſcopus, quævis provincia Eccleſiaſtica, in Oriente & Occidente, in omnibus partibus terræ, ſuo relinqueretur judicio, citra viam & ſine mediis correlationis omnium cum omnibus, ſine directione ac motu communis Capitis, continuo miraculo opus foret, ad Eccleſiam *eſſentialiter unam* in perpetuo nexu & vigore ſervandam; quando ex contrario, prout res ex Chriſti inſtituto in Eccleſia Catholica ſunt, haec perpetuitas ſub uno Capite & Rectore (dummodo ille officio ſuo ex præſcripto SS. Canonum fungatur) ſuſtinetur & ſubſiſtit, ejectus & abſciſſis ab ea illis, qui divinum ac providum hunc ordinem turbare moliuntur.

Uni-

Unitas Corporis Ecclesiæ potissimùm percipitur per regimen, quod Salvator noster instituit, & per illam subordinationem, quae undique in unitate terminatur. Omnes fideles ejusdem parochiæ sunt sub cura & directione sui Pastoris: omnes parochi & parochiæ diœcesium suos habent pastores communes, qui sunt eorum Episcopi: & quamvis omnes Episcopi sint æquales in episcopatu (etenim *Episcopatus*, juxta S. Cyprianum, *unus est*, & quilibet Episcopus ejus portionem tenet *in solidum*) & quamvis habeant idem cum Apostolis, quorum successores sunt, Sacerdotium, *pari consortio & bonoris & potestatis;* nihilominus ad repræsentandam eò perfectiùs unitatem Capitis invisibilis, universalis & essentialis Ecclesiæ, qui est Christus Jesus, unus inter reliquos Episcopos divinitùs constitutus est, quem reliqui omnes tanquam Caput suum respiciant, qui sit primus omnium Pastorum, imago Jesu Christi, Caput & Pastor totius Ecclesiæ, Centrum, in quo omnes particulares Ecclesiæ per totum orbem diffusæ reuniuntur, & per quod omnes Ecclesiæ inter se communicant. Hoc Caput est Episcopus Romanus, successor S. Petri, in ejusdem cathedra positus, sicut ille tanquam lapis principalis visibilis, super quo ædificium Ecclesiæ consolidatur, ut visibili auctoritate sui ministerii omnes sacri hujus ædificii partes muniat & sustentet.

POSTULATUM QUINTUM.

An constitutio Capitis in Ecclesia sit unicum medium servandæ in illa Unitatis.

Debet esse medium servandæ in Ecclesia unitatis & puritatis fidei; proinde oportet, ut in ea sit supremus ac sufficiens controversiarum fidei judex; hoc deficiente omnia ibunt in partes. *Si in exploranda Scripturæ intelligentia nullus est in Ecclesia certus judex, audeo dicere, rempublicam fuisse nullam stultiùs constitutam*, inquit Melchior Canus Lib. XII. de Locis Theol. Cap. 6. ℣. *Sit igitur*. Talis judex certus aut sufficiens non est *a*) Scriptura ipsa, nec *b*) Spiritus privatus, neque *c*) Ratio humana.

I. Nemo nescit ingentem illam controversiarum segetem, quæ tum inter Catholicos & Protestantes, tum inter Protestantes ipsos, à multo jam tempore vigent: quælibet pars Scripturas sibi patrocinari gloriatur: quæ uni testimonia clara videntur, ab altero reputantur obscura; & quæ ab istis in suæ causæ patrocinium afferuntur, ab aliis diverso & sæpe contrario sensu explicantur. Observat acutè Nicolius, videri Deum voluisse sensibili funestáque experientiâ prædicatores claritatis Scripturarum confundere, permittendo, ut de omnibus ferè iis Religionis dogmatibus, quæ evidenter in Scripturis contineri jactant, mirè inter se dissentientes luctarentur. *Obscuram esse Scripturam sacram, res est adeo evidens, ut nullum sit Hæreticorum commentum isto insanius*, sapienter dixit Natalis Alexander

xander Differt. XVI. in Sæc. II. §. 12. Adde ratiocinium Joannis Locke apud Febronium Cap. I. §. 9.

II. Cùm nemo teneatur alterius ſpiritui privato ſuum ſubmittere, tot emergent ſententiae & ſectæ quot capita, illúdque repeti poterit quod olim Tertullianus Libro Præſcriptionum Cap. 42. ajebat: *Idem licuit Valentinianis quod Valentino, idem Marcionitis quod Marcioni, de arbitrio ſuo fidem innovare.* Id quod reipſa inter Proteſtantes contigit; & quidem in rebus graviſſimis & capitalibus; dum E. gr. verba illa: *Hoc eſt corpus meum*, de reali corporis Chriſti præſentia Evangelici unà cum Luthero interpretantur; contra verò Zwingliani unà cum Reformatis de præſentia ſolùm figurata & ſpirituali, &c. Longum eſſet dicere de paradoxis & monſtroſis opinionibus, quæ fermè quotidie ex ſpiritu privato apud Heterodoxos naſcuntur; & quis inter eos, qui etiam in ſubſtantialibus inter ſe diſſentiunt, litem dijudicabit? Spiritui privato unius alter ſpiritum ſuum privatum opponet, & unusquisque ab altero ſciſcitabitur, quemadmodum à Michæa ſciſcitabatur Pſeudo propheta Sedecias: *Per quam viam tranſivit ſpiritus Domini à me, ut loqueretur tibi?* II. Paralip. 18. ℣. 23.

III. In Religionis negotio ſuus debet eſſe humanæ Rationi locus; danda tamen eſt opera, ne hæc debitos ſibi fines audaciùs prætergrediatur, & ſuprema Revelationis jura invadat. *Fides* juxta Apoſtolum ad Hebr. 11. *eſt ſperandarum ſubſtantia rerum, argumentum non apparentium:* rerum nempe, quæ nullo rationis argumento probari poſſunt. Adversùs hoc Religionis principium quidam eò progreſſi ſunt, ut nihil credendum ſtatuerent, niſi quod infirmis & caligantibus rationis oculis

oculis verum appareat. Hinc Rationem unicam esse volunt sacræ Scripturæ interpretandæ regulam. Secus S. Augustinus Tract. XX. in Joan. *Credimus*, inquit, *ut cognoscamus, non cognoscimus ut credamus. Quid est enim fides, nisi credere quod non vides?* Qui plura de his cupit, Theologos nostros adeat.

Missis itaque incertis his controversiarum fidei judicibus & sacræ Scripturæ interpretibus, certum nobis & infallibilem dedit Christus per verba Apostoli *I. ad Timoth.* 3. ℣. 14. *seqq.* qui post nonnulla monita Timotheo data ità concludit: *Hæc tibi scribo . . . . ut scias, quomodo oporteat te in domo Dei conversari, quæ est Ecclesia Dei vivi, columna & firmamentum veritatis.* Ideo quotiescunque aliqua exorta est hæresis, judicium ad Ecclesiæ tribunal delatum est; & qui ejus sententiæ subscribere recusârunt, hoc ipso fuerunt ab unitate præcisi. Triplici autem modo Ecclesia in causis fidei judicat, & per hoc unitatem servat: 1.) in Conciliis generalibus, in quibus summus Pontifex vi sui Primatûs regulariter præsidet: 2.) per Romanos Pontifices, quorum sententiæ extra Concilium subscribunt Episcopi. Sic in causa Paschatis ante alios emicat Victor PP.; in causa Baptismi Hæreticorum Stephanus; in causa Maccorum Zephirinus; in causa Dionysii Alexandrini Dionysius Romanus; in causa Donatistarum Miltiades; in causa Athanasii Julius; in causa Arianae haereseos Romani potissimùm Praesides Occidentem in fide statim retinent, Orientem ad fidem revocant; Jovinianum unus Siricius confodit, cujus judicium sequitur Ambrosius cum aliis Provinciae Mediolanensis Episcopis; &c. 3.) per privatos etiam Episcopos, sive extra, sive in Conciliis particularibus, reliquis expressè vel tacitè consentientibus. Ita docet S. Augustinus Lib. IV. ad Bonifac. Cap. ult.

ult. ubi *Quasi*, inquit, *nulla hæresis aliquando sine Synodi congregatione damnata sit: cùm potiùs rarissimæ inveniantur, propter quas damnandas necessitas talis extiterit, multòque sint atque incomparabiliter plures, quæ ubi extiterunt, illic improbari damnarique meruerunt, atque inde per cæteras terras devitandæ innotescere potuerunt.* Et verò Menander, Ebio, Cerinthus, Nicolaitæ, Carpocrates, Cerdo, Marcion, aliæque id genus pestes innumeræ, sine Conciliis damnatæ sunt. Sed neque Ecclesiæ aut alicujus Concilii aut R. Pontificis sententiam exspectàrunt, ut Manichæos, Ophitas, Tertullianistas, aliásque manifestè impias, sive obscuras levésque sectas per loca excitatas aut horrerent, aut contemnerent; non quasi singulares Ecclesiæ infallibili authoritate potiantur. Sed quòd ultima & ineluctabilis hæc vis consistat in unitate & consensione Ecclesiarum, inter quas primæ partes semper sunt Romanæ.

Ut post hæc paucis respondeamus ad propositam quæstionem, dicimus, constitutionem Capitis non esse unicum medium servandæ in Ecclesia unitatis, attamen tale, sine quo reliqua plerumque manerent sine fructu & effectu.

POSTULATUM SEXTUM.

An termini bujus medii babiles sint & commensurati ad prætensum Unitatis finem.

Non me latet, à Protestantibus nobis objici, hoc remedio non obstante, ducentes hæreses, ipso teste Bellarmino, diversis temporibus Ecclesiam decerpsisse. Verùm latum est discrimen, quod hac in parte Ecclesiam inter Romanam & cæteras omnes Communiones intercedit. Etenim quando inter nos erroneæ & monstrosæ opiniones à maleferiatis hominibus vel novæ prodeunt, vel jam antiquatæ revocantur. Si Episcopus, in cujus diœcesi talia enascuntur, ejusque authoritas ad illa supprimenda non sufficiat, ille, qui in Centro Ecclesiæ sedet tanquam Primas, eadem quoque examinat, & pro re nata damnat; siquidem illius in fidei quæstionibus non solùm primæ partes sunt, sed & (uti rectè Clerus Gallicanus in celebri sua Declaratione anni 1682. edixit) ejusdem *Decreta ad omnes & singulas Ecclesias pertinent.* Equidem ipsius judicium hactenus irreformabile non est, attamen (uti jam diximus) tale efficitur, *cùm Ecclesiæ consensus accesserit;* sive ille consensus accedat per medium universalis Concilii, sive absque eo, uti sæpius factum est. Huic Ecclesiæ judicio omnes tenentur fasces submittere; hoc qui non faciunt, jam extra Ecclesiam sunt, & discordiæ facem procul à nobis agitant. Non sic apud Protestantes; quando inter hos ejusmodi dissensiones oriuntur, nullâ ex ratione præpediri, nullâ extingui possunt, cùm non sit cui cum authoritate incumbat sollicitudo omnium in diversis regnis ac provinciis sitarum Ecclesiarum suæ Confessionis.

De

De cætero habet ille, qui in suprema Ecclesiæ Catholicæ specula sedet, jus & obligationem devios admonendi; habet facultatem, si eum non audierint, excommunicandi suo & Ecclesiæ nomine; quod tamen eâ prudentiâ, eâ legalitate facere tenetur, ut Ecclesia non habeat justam causam adversùs talem censuram reclamandi. Quòd si sic admonitus, imò à corpore Ecclesiæ exclusus non resipiscat, comparandus erit ægroto, qui medicamenta sibi à medico propinata abjiciens, si non sanatur, per hoc non probat pharmaca fuisse inefficacia.

Quòd si etiam suâ ex parte summus Pontifex suo Primatûs munere contra Canones à Christo & ab Ecclesia præscriptos subinde abutatur (homo enim est); inde æque sinistrè inferretur, institutionem hujus sublimis officii non habere pro fine Unitatem Ecclesiæ, aut illud huic fini non esse commensuratum. Sed vel ideo non destituitur Ecclesia mediis, eisque legitimis, Papam deviantem ad metam sui muneris reducendi. De his mediis satis egit Febronius.

POSTULATUM SEPTIMUM.

Cum Febronius ad noscendos Primatûs fines duo hæc axiomata ponat: a.) *Quæ ante receptionem falsarum Decretalium constante usu servata*, b.) *Quæ semper & ubique Romano Pontifici quà Primati agnita sunt, ea omnia & sola ad Primatûs jura & officium spectare noscuntur: horum autem principiorum primum à Protestantibus non admittatur, alterum Romanis minùs arrideat, sic magis convincentia huc desiderantur.*

Multùm intereſt ut authoritati ſummi Pontificis juſtos fines aſſignemus; ſi nimium ei tribuamus, orientur juſtæ Epiſcoporum aliorúmque contradictiones, & Proteſtantes ab illius obedientia alienabuntur culpâ noſtrâ; ſi infra juſtum ejus poteſtatem deprimamus, langvida erit & inefficax. In medio virtus. Nos Pontificiam dignitatem æſtimamus 1.) ex *perpetua* Sedis Apoſtolicæ Traditione. 2.) Ex Florentinæ Synodi Decreto, quo Pontifex Eccleſiam debet regere; *Quemadmodum & in actis Conciliorum æcumenicorum, & in ſacris Canonibus continetur*: 3.) Ex illo Tridentinæ profeſſionis fidei articulo, ubi ſic juramus: *Item ſacram Scripturam juxta eum ſenſum, quem tenuit & tenet ſancta Mater Eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu & interpretatione ſacrarum Scripturarum, admitto, nec eam unquam, niſi juxta unanimem conſenſum Patrum accipiam & interpretabor.* Hæc pro *ROMANIS.*

Quod

Quod ad *PROTESTANTES* attinet, meminerint hi, Molanum Abbatem de Lockum in Conferentiis pro reunione habitis declarâsse, Protestantes Catholicis circa Primatum Romani Pontificis facilè consensuros, si omnibus ea probarentur quæ Ellies du Pin in suis Dissertationibus de antiqua Ecclesiæ Disciplina ex Gallicanæ Ecclesiæ sententia protulit. Vid. Bossueti *Opp. posthuma Tom. I. pag.* 123. Porro Dupinii doctrina circa hæc sequens est *pag.* 335. „ Ex hoc Primatu Rom. „ Pontificis fluunt multæ prærogativæ quae ipsi non secus ac „ Primatui *jure divino* competunt. *Prima* eáque potissima est „ curam habere, ut per universum orbem Canones observen- „ tur, útque fides illibata custodiatur. Atque ob id potesta- „ tem habere, uti pœnis ecclesiasticis per ipsos Canones sta- „ tutis, & refragantes ad id compellere.... At si pertina- „ cius esset malum, nec tantae Sedis judicio posset omnino „ extingui ob contumaciam Haereticorum vel Schismaticorum, „ cùm necesse sit hoc in casu Concilium generale congregari, „ nemo dubitare potest; quin *secundo* loco Rom. Pontifex vi „ Primatûs sui potuerit ad hujusmodi Concilium Episcopos „ convocare, ut infallibili ejus autoritate controversia termi- „ naretur. *Tertiò* licèt Romani Pontificis definitiones de fide „ & moribus non sint omninò infallibiles, sunt tamen magni „ apud omnes momenti, & universam spectant Ecclesiam. „ Atque hinc singulae privatim Ecclesiae magnam ejus defini- „ tionibus reverentiam praestare debent, nec possunt pro „ libito eas vel contemnere, vel rejicere. *Quartò* licèt R. „ Pontifex non sit solus omnium controversiarum judex, „ sunt tamen ejus praecipuae in judicando partes, nec quid- „ quam in Ecclesia magni momenti definiri par est, quod „ non ad ipsum referatur vel de quo non consulatur. In-

„ numera ſunt ejuſmodi relationum & conſultationum exem-
„ pla, quae aliàs retulimus, nec hic repetere neceſſe eſt.
„ *Quintò* Theologi noſtri cenſent R. Pontificem à legibus, à
„ Conciliis etiam generalibus latis, ſapienter diſpenſare poſſe
„ eo in caſu, quo Concilium ipſum diſpenſaret; nec non
„ agnoſcunt, ipſum leges generales poſſe condere, & toti
„ Eccleſiae obſervandas proponere, ſed quae vim non habeant,
„ niſi ſint promulgatae & receptae communi omnium conſen-
„ ſu. *Sextò* ajunt procedriam in Conciliis ipſi quidem ex
„ convenientia deberi, ſed non ex neceſſitate, quandoqui-
„ dem tribus primis Conciliis generalibus non praefuit." Hae ſecundùm Dupinium ſunt omnes Papae praerogativae, quibus mox ſubjungit illas, quae à nonnullis nullo jure ei tribuuntur, qualia ſunt infallibilitas, ſuperioritas ſupra Concilium, jus ordinationum extra Patriarchatûs ſui limites, jus in temporalia Regum &c.

A Proteſtantibus revertamur ad *ROMANOS*. Nolent hi Dupinium, cujus Opera vaticano fulmine aduſta ſunt, admittere pro arbitro. Eſto! Proponemus in ejus locum alium egregium Theologum neque in hac neque in quavis alia materia Catholicis ſuſpectum, Petrum Collet Tournelyanae Theologiae continuatorem & abbreviatorem. Is Tomo II. ſuarum Inſtitutionum Theologicarum de juribus Primatûs ſummae Sedis tractans, ea *pag.* 526. ad ſequentia reſtringit, ajens: „ Qui ſaniùs ſentiunt, Rom. Primatûs praerogati-
„ vas in his reponunt. 1.) Rom. Pontifici tanquam Capiti
„ omnium Eccleſiarum ſollicitudinem incumbere: Ipſius eſſe
„ invigilare Canonum executioni per totum orbem Chriſtia-
„ num, ac rebelles pœnis canonicis coërcere . . . . 2.) De-

„ creta

„ creta R. Pontificis in caufis fidei & morum ad omnes Ec-
„ clefias pertinere, ac Chriftianos omnes ex confcientia teneri
„ ipfis obtemperare. Quanquam enim infallibilis non fup-
„ ponatur R. Pontifex, proviforiè tamen ipfius Decretis,
„ quae apud omnes bonos maximi ponderis effe debent, ob-
„ fequendum eft, faltem, ùt ait Gerfo, *ad non dogmatifan-*
„ *dum contrarium*, quamdiu Ecclefia non reclamat. 3.) In
„ controverfiis fidei praecipuas effe fummi Pontificis partes,
„ nec quidquam in Ecclefia magni momenti definiri debere,
„ quod ad ipfum non referatur.... 4.) Eum difpenfare
„ poffe à legibus, etiam à Concilio generali latis, in iis ca-
„ fibus, in quibus difpenfaret ipfum Concilium, & juxta re-
„ gulas difpenfationum præfcriptas in Conciliis. 5.) R. Pon-
„ tificem ratione Primatûs jus habere Concilia convocandi,
„ & ipfis per fe vel per Legatos fuos præfidendi." Colleto addamus Ludovicum Habert Sorbonæ Doctorem, qui Theologiæ Dogmaticæ & Moralis *Tom. VII. p. m.* 303. omnes prærogativas R. Pontifici ex jure divino competentes in fequentibus reponit: 1.) Invigilare ut Ecclefiæ decreta, tum circa fidem, tum circa mores, illibata ferventur. 2.) Tueri Epifcopos adversùs eos, qui vel eos injuftè opprimunt, vel illorum juribus detrahunt. 3.) Judicare de controverfiis fidei & morum, tum maximè, cùm Epifcopi inter fe diffentiunt, vel pares non funt, ad illas fopiendas; *accedente confenfu Ecclefiarum.* 4.) Ubi privatis Ecclefiis judicio fummi Pontificis non acquiefcentibus, mota controverfia magis exardefcit, indicere Concilium generale eique præfidere.

Con-

Conferantur nunc Colletus & Habertus cum Dupinio, Dupinius cum Colleto & Haberto; acquiescant Protestantes Dupinio, interprete Molano; Romani Colleto atque Haberto; & impletum erit, saltem quoad hoc, reunire volentis Febronii votum.

Meum propositum est antiquos legere, probare singula, retinere quæ bona sunt, & à fide Ecclesiæ Catholicæ non recedere.

S. HIERONYMUS Epist. ad Minerv. Opp. Tom. IV. P. I. col. 220.

ADDENDA.

ADDENDA.

pag. 13. lin. 8.

Card. Perronius propositiones in Richerii libello improbatas has scripsit ad Casaubonum: *Quòd Presbyteri cum Episcopis aristocratici regiminis more in partem Ecclesiasticæ administrationis vocentur; quòd electiones jure divino nitantur, ex quo consequatur, à Regibus, qui Antistites designent, contra jus divinum peccari; quòd regimen aristocraticum omnium sit optimum, & naturæ convenientissimum, in quo directè status monarchicus impugnetur; quòd omnis Principatus à subjecti populi consensu pendeat; quòd Deus influat in supposita analogicè, hoc est, in civitates ac regna, ipsámque communitatem priùs ac propriùs ac principaliùs, quàm in partes, quæ non aliter agant quàm ùt instrumenta eorum suppositorum & communitatum, quo fiat, ut Principes ac Reges non ipsi regerent, sed Communitas per ipsos tanquam administros.* Sic refert Bossuetus Defensione Declar. Cleri Gall. Lib. X. Cap. 25. ubi insimul memorat, Duvallium adversús Richerium scripsisse *animo infensissimo.* Richerii doctrinæ falsæ, quæ?

pag. 47. ad finem §. 5.

Merentur hìc locum & attentionem exempla privilegiorum Sedi Apostolicæ ob memoriam seu in reverentiam beati Petri per Canones & Concilia additorum, quæ pro parte recensentur à Baluzio ex Schedis ipsiúsmet Petri de Marca ad ejus- Multa Romano Primatui ab hominibus addita.

ejusdem *Lib. III. Cap.* 16. *pag.* 201. *in Addit.* ubi postquam relata essent verba Concilii Triburiensis an. 895. C. 30. *in memoriam B. Petri Apostoli honoremus Romanam & Apostolicam Sedem; ut quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, esse debeat magistra Ecclesiasticæ rationis. Quare servanda est cum mansuetudine humilitas; ut licèt vix ferendum ab illa sancta Sede imponatur jugum, conferamus, & piâ devotione toleremus:* Baluzius sic prosequitur: „ Magni momenti sunt verba istius „ Capituli. Nam cùm auctor vellet gratificari Romano Pon„ tifici in causis ecclesiasticæ disciplinæ, viderétque hoc pacto „ nonnulla tentari contra consuetudines receptas, usus est „ eâdem dexteritate, qua usus olim erat in Concilio Sardicen„ si Osius Cordubensis Episcopus, ut Episcoporum dejecto„ rum appellationes ad Romanam Sedem apportari procura„ ret ab ea Synodo, nimirum adductâ reverentiâ, quæ B. „ Petro Sedíque ejus debetur. Sed ut res ista clariùs eluces„ cat, adferenda sunt ipsámet Osii verba ex Canone III. Con„ cilii Sardicensis. *Quòd si aliquis Episcopus*, inquit, *judica„ tus fuerit in aliqua causa, & putat se bonam causam habere „ ut iterum Concilium renovetur, si vobis placet, sancti Petri „ Apostoli memoriam honoremus, ut scribatur ab his qui causam „ examinârunt Julio Romano Pontifici.* Hujus novam esse „ institutionem Marca probat ex his verbis in Lib. VII. Cap. „ 3. §. 8. ubi observat, Osium non dicere confirmandam esse „ antiquam traditionem, quemadmodum fieri consuevit in „ negotiis quæ renovatione tantùm aut observatione indigent. „ Sic in Capite illo Concilii Triburien. auctor ait, servandam „ esse cum mansuetudine humilitatem, ut licèt vix ferendum „ ab illa sancta Sede imponatur jugum, feratur tamen ob me„ moriam B. Petri Apostoli, ob quam honoranda est Ro-

„ mana

„ mana & Apoſtolica Sedes. Sic in Concilio Remenſi adverſùs Arnulphum Cap. 28. Arnulphus Aurelianenſis Epiſcopus dixit: *Nos verò reverendiſſimi Patres, Romanam Eccleſiam propter beati Petri memoriam ſemper honorandam decernimus, nec decretis Romanorum Pontificum obviare contendimus; ſalvâ tamen auctoritate Nicæni Concilii, quod eadem Romana Eccleſia ſemper venerata eſt.* Eâdem prudentiâ uſus eſt Bonifacius Sedis Apoſtolicæ per Germaniam Legatus, cùm Epiſcopos in legatione ſuâ conſiſtentes jurejurando adegit polliceri ſubjectionem Romano Pontifici, aliáque nonnulla tentavit contra priſcum morem. Quod adeo gratum fuit Romanis auribus, ut nuntiis à Bonifacio miſſis, qui de rebus iſtis certiorem facerent Romanam Eccleſiam, maxima gratulatio facta fuerit. Teſtatur id ipſemet Bonifacius in Epiſtola 105. quæ data eſt ad Cudbertum Cantuarienſem Archiepiſcopum, in qua hæc leguntur: *Decrevimus autem in noſtro Synodali conventu, & confeſſi ſumus fidem catholicam & unitatem & ſubjectionem Romanæ Eccleſiæ fine tenus vitæ noſtræ velle ſervare, ſancto Petro & Vicario ejus velle ſubjici, Synodum per omnes annos velle congregare, Metropolitanos Pallia ab illa Sede quærere, & per omnia præcepta Petri canonicè ſequi deſiderare, ut inter oves ſibi commendatas numeremur. Et iſti confeſſioni univerſi conſenſimus & ſubſcripſimus, & ad corpus ſancti Petri Principis Apoſtolorum direximus: Quod gratulando Clerus & Pontifex Romanus ſuſcepit.* Hanc formulam ſequens ætas ſervavit in profeſſionibus Epiſcoporum. Quin etiam in formula juramenti, quod Epiſcopi præſtare tenentur Pontifici Romano, Gregorius VII. ejus inventor retinendum putavit beati Petri nomen ob reverentiam nominis Apoſtolici. Extat in

„ Regesto Gregorii VII. & in libris Decretalium. Vide Notas ad Capitularia Caroli M. pag. 1055."

Cæterùm circa eum, quem suprà ex Triburiensi Synodo dedimus Canonem (quem etiam Gratianus suo Decreto inseruit *Dist. XIX. Can.* 3.) observandum venit, quòd quanquam ille singularem erga Romanam Sedem & Pontificum ejus mandata reverentiam instillet, usque adeo, ut ob memoriam B. Petri *jugum VIX ferendum PIA DEVOTIONE* suscipi velit; attamen hoc non impediat, quominus Pontificum Decreta juri aut Provinciarum usibus minùs conformia valeant repudiari. Imò ex eodémmet Canone à contrario colligi potest, decretum R. Pontificis utilitati publicæ contrarium ferri non debere, atque adeo situm esse in potestate populi, ut à se jugum illud amoveat. Sed & illud ex hoc Canone intelligitur, eo etiam ævo gravitatem jugi Papalis sentitam fuisse; imò jam sub regimine Caroli magni; etenim eundem Canonem inter Capitularia hujus Imperatoris, anno I. imperii ejus, jam refert Baluzius *Tom. I. Capitularium pag.* 357.

pag. 98. in fine.

Ecclesiæ primitus traditione regebantur. Ex his traditionibus Apostolicarum Ecclesiarum cònscripti Canones Apostolorum, à Latinis serò, neque simul omnes in authoritatem adciti. Ne labente tempore à priscis institutis deflecteretur, aut aliquid novæ difficultatis occurreret, conditi sunt postea Canones per provincias aut in universalibus Synodis. Exhibebant autem sibi Ecclesiæ id honoris mutuò, ut statuta ab aliis alii plerumque ùt sua ducerent, à communi scilicet profecta

fecta spiritu. Hæc origo Canonum. Horum executionem prima & Apostolica Sedes ubique terrarum urgebat Hinc ortæ Epistolæ Decretales, de quibus Hincmarus Epist. 41. ad Adrianum Papam Opp. Tom. II. pag. 692. *sunt Leges & Canones, at Decreta Sedis Apostolicæ EX IISDEM CANONIBUS PROMULGATA*; & paulò pôst pag. seq. *Sedis Romanæ Pontifices in Decretis suis EX SACRIS CANONIBUS PROMULGATIS dicunt &c.* Eodem sensu Patres Concilii Ponticonensis anni 876. apud Harduinum Tom. VI. col. 167. *Quorum* (Episcoporum) *responsio talis fuit, ut servato singulis Metropolitanis jure privilegii, secundùm sacros Canones, & juxta Decreta Sedis Romanæ Pontificum EX EISDEM SACRIS CANONIBUS PROMULGATA, domni Joannis Papæ Apostolici jussionibus obedirent.* Epistolæ Decretales non obligant nisi receptæ.

Itaque Episcopi & quicunque alii tenentur obedire RR. Pontificum decretis ac mandatis, quatenus ex communibus Ecclesiæ Canonibus deprompta sunt, & ad horum executionem pertinent. Eo sensu Xixtus PP. III. scripsit Epist. X. ad totius Illirici Episcopos num. 3. *à Canonum præceptis vestrûm nemo discedat; nec ab his deviet, quæ JUXTA REGULARUM ORDINEM frequens ad vos directa Sedis Apostolicæ decrevit autoritas*, apud Coustantium Epist. RR. PP. col. 1272. Sic ea, quæ scribebant, ac per universas mittebant Ecclesias, & è Canonibus deprompta erant, & Canonum executioni serviebant.

Porro naturale est, ut qui Canones firmarent & exequerentur, iidem illos, cùm opus esset, resectis dubiis interpretarentur, & pro tempore sancirent quæ Canonibus con-

gna viderentur. At cùm in constituendâ Ecclesiasticâ Disciplinâ universalis assensus postularetur, sic eæ Pontificum Decretales, quæ pro Canonum executione & dubiorum interpretatione, vel etiam pro novorum sanctione emanârunt, in authoritatem antè admissæ non sunt, quàm *probatæ*, hoc est communi usu & consensu receptæ essent. Eò pertinet quod in ingressu summi Pontificatûs electi Episcopi Romani olim jurabant: nempe *ut custodirent Decreta Canonica prædecessorum Apostolicorum Pontificum*, ea, *quæcunque ipsi Synodaliter statuerunt*, *ET PROBATA SUNT*. In libro diurno Romanorum Pontificum pag. 42. edit. Vindobon. an. 1762.

Sanè Galli se solis illis Canonibus ligari putaverunt, qui usu recepti essent. Hoc testatur Philippus Rex Francorum in Pragmatica, qua anno 1312. Aurelianensi Academiæ quædam privilegia indulsit, apud Franciscum Florens Opp. Jurid. Tom. I. pag. 35. edit. an. 1679. ubi: *Non putet igitur aliquis nos recipere, vel Progenitores nostros recepisse consuetudines quaslibet, sive leges ex eo, quòd eas in diversis locis & studiis regni nostri per scholasticos legi sinantur. Multa namque eruditioni & doctrinæ proficiunt, licèt recepta non fuerint: nec Ecclesia recipit quàm plures Canonès, qui per desuetudinem abierunt, VEL AB INITIO NON FUERE RECEPTI; licèt in scholis à studiosis propter eruditionem legantur. Scire namque sensus, ritus & mores hominum diversorum, locorum & temporum valde proficit ad uniuscujusque doctrinam.*

pag.

pag. 115. lin. 17.

Ipse Bellarminus *de Conciliis Lib. I. Cap.* 11. Conciliorum necessitatem agnoscit, dum ita scribit: „ Medium *ordinarium*, „ ac proinde *necessarium* esse Concilium, magnum aut parvum, „ unum vel plura, prout ipse judicaverit, facilè probari potest. *Primùm* ex divina illa promissione Matth. „ XVIII, *Ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo*, „ *illic sum in medio eorum.* Hunc enim locum de Conciliis „ intelligit Synodus Chalcedonensis in Epist. ad Leonem, & „ aliæ Synodi, quas sequenti libro adferemus. *Secundò*, ex „ facto Apostolorum, qui cùm possent etiam seorsim singuli „ definire controversias, tamen ne viderentur negligere *me-* „ *dium ordinarium*, *&* *à Christo ipso demonstratum*, non sine „ Concilio controversiam de legalibus Antiochiæ exortam de- „ finire voluerunt. Act. XV. *Tertiò*, ex consuetudine to- „ tius Ecclesiæ, atque omnium sæculorum. Semper enim „ fuit in Ecclesia ista consuetudo, ut ad res dubias explican- „ das Concilia Episcoporum haberentur. Et ipsi etiam Ro- „ mani Pontifices nullam umquam hæresim novam sine novo „ Concilio damnaverunt, ùt cognoscere poterit, qui vel to- „ mos Conciliorum, vel Historias Ecclesiasticas evolvere „ voluerit. Quod autem semper & ab omnibus factum est, „ quis negare audebit, ordinarium dici posse, & revera esse? Conciliorum necessitas.

pag. 122. in fine §. 2.

Constantiensis Synodus Sess. XXXIX. in Cap. *Frequens.* Pontificibus legem figit, eámque multiplicem. Primò enim decernit, ut summus Pontifex certis temporibus, scilicet quo-

vis

vis decennio Synodum generalem habeat: deinde ut in fine cujusque Concilii futuro Concilio locum assignare teneatur: tum ne id faciat, nisi consentiente & approbante Concilio: postea ut in defectum Pontificis ab ipso Concilio is locus assignetur, valeátque convocatio etiam sine Pontifice facta à Concilio: postremò ut Pontifex quidem tempus Concilio præstitutum abbreviare possit, non autem prorogare. Quibus autem Pontificibus Concilium hic legem dat? An dubiis tantùm ac pro tempore schismatis? Absurdum! cùm hæc nullâ schismatis attentione perpetuo edicto sanciantur exequenda. Hoc etiam decretum Martinus V. jam electus, jam agnitus, jam indubitatus Pontifex est executus. Cur autem Patres Sessione XXXIX. omnibus Pontificibus legem ponunt? Quia Sessione V. quemlibet, etiam in Papali dignitate constitutum, Concilio generali subditum decreverant. Hæc erat mens, hic sensus Concilii: etsi variis malis deinde urgentibus ac prævalentibus vota tanti Concilii pro perficienda reformatione magnâ ex parte frustrata sint; juvabat nihilominus certa posuisse fundamenta, quibus solida reformatio superstrueretur.

de Convocatione Conciliorum.

pag. 133. lin. 2.

Clausula *Sacro approbante Concilio.*

Sanè illa posterioris ævi formula neque efficiebat, neque denotabat, ut Patrum sententiæ minùs requirerentur. Etenim eadem, de qua jam sermo fuit, Constantiensis Synodus Joanne XXIII. præsidente sic incipit apud Harduinum Tom. VIII. col. 230. *Sanctissimus Dominus noster Papa, sacro approbante Concilio, statuit sessionem tenendam die veneris* 16. *hujus mensis.* Dein ordo agendorum sacro approbante Concilio designatur, lectâque scedulâ, cujus verbis Bulla convocationis

nis descripta erat, aliísque Decretis nomine jussúque Papæ editis, *Dominus Cardinalis* (Florentinus) *altâ & intelligibili voce interrogans, sciscitatus est, utrùm omnia & singula in supradicta schedula contenta ipsi sacræ Synodo placerent. Ad cujus interrogationem omnes & singuli Prælati in Synodo existentes concorditer, nemine discrepante, responderunt, Placet.* ibid. col. 235. Hac responsione factum ratúmque intelligitur Conciliare Decretum.

In ipsa etiam Concilii Ferrariensis, postea Florentini, inchoatione solemni, lectum Eugenii Papæ Decretum: quo lecto (sic habent Gesta apud Harduinum Tom. IX. col. 18.) *surrexit quidam, ex parte Italorum, & interrogavit Cardinales & Archiepiscopos & Episcopos & Clericos omnes, dicens, Recipitísne hæc quæ scripta & lecta sunt hodie coram vobis: at illi responderunt, Recipimus & approbamus: Tunc interrogaverunt & Græci suos Præsules similiter & reliquos omnes iisdem verbis, & illi responderunt, Recipimus & approbamus; & scripta fuit approbatio utriusque partis, & indictum Concilium & Sessionum celebratio in urbe Ferraria.* En quid sit Concilii authoritate edita probatio. En ùt Synodus non tantùm Pontificis decreto, sed etiam sanctæ Synodi approbatione formetur & constet; quæ ratio ad cætera quoque decernenda spectat.

Neque aliter gestum in Tridentina Synodo: Allatum Pauli III. decretum de Concilio Bononiam transferendo propter grassantes morbos. Sessione VIII. quæsitum à Patribus, num placeret eâ causâ *decernere ac declarare Concilium esse transferendum, & ex nunc transferri, donec sanctissimo Domino nostro & sacro approbante Concilio videbitur, ut ad hunc seu alium*

locum ipsum Concilium reduci possit ac debeat. Responderunt: PLACET. Mortuo Paulo III. Julii III. successoris Bullà Concilium Tridentinum resumptum est, ita decernente atque assentiente Synodo Sess. XI. an. 1551. Calendis Maji. Suspensa Synodus Sess. XVI. sub Julio III., ipsàmet Synodo decernente, sub Pio IV. die 28. Jan. an. 1562. resumpta fuit Sessione XVII. Denique eàdem authoritate eodémque ordine Sess. XXV. dissoluta est: scilicet quæsitum à Patribus, placeátne, ut huic sacræ œcumenicæ Synodo finis imponatur? Responderunt *Placet.* Nihil ergo interest, Synodíne an Pontificis nomine, approbante Concilio, sententia proferatur; cùm in utraque formula unà cum Pontifice Patres quoque statuant, decernant, judicent, stétque sententia communibus suffragiis.

pag. 149. post lin. 8.

Translatio & ruptura Concilii Basileensis

Qui scire cupit, translatio atque dissolutio Basileensis Synodi quo loco non solùm à Juliano, sed etiam ab aliis viris bonis doctísque tum communiter habita fuerit, legat Jacobum de Paradiso Carthusianum Erfordiensem Doctorem in Apocalypsi de septem Statibus Ecclesiæ; ibi videbit, tam neglectam atque Italis & Romanæ Curiæ exosam tunc temporis fuisse reformationem, quàm fuit necessaria: tum subdit mille artes, quibus Concilia dissolvuntur: „ Quod, inquit, clarè probat tragœdia nostris temporibus in Basileensi Concilio „ practicata, & ex hoc ortum est vulnus, nescio quando curabile contra authoritatem Conciliorum generalium, ut absentibus Papâ aut suis Præsidentibus à loco Concilii, vel „ differentiâ exortâ inter partes ejusdem censeatur Concilium „ dissolutum, resideatque in persona Papæ de plenitudine po-

„ testatis

„ testatis auctoritas dissolvendi & transferendi Concilia generalia, prout Eugenius olim Papa anno 1437. fecisse comprobatur. Hoc venenum per eum diffusum est in Ecclesias, per adversarios Conciliorum. At quod refugium habebunt, ut subterfugere valeant correctionem & reformationem? ita ut etiam modernis temporibus frontosè dogmatizare audeant, in quolibet Papa residere plenitudinem potestatis, non solùm super quolibet membro singulari Ecclesiæ, sed & super totam Ecclesiam singulariter congregatam ad libitum ipsius disponendi, decretandi, dissolvendi, transferendi, corrigendi, autorizandi, ut nullus & audeat dicere, cur ita facit; & sic totaliter nituntur suffocare authoritatem Conciliorum, contra decretationem ab omnibus acceptam in Constantiensi & Basileensi generalibus Conciliis publicè promulgatam, & contra Pragmaticam Sanctionem super hoc editam atque factam."

Decreta memorat in Sessione V. Constantiensi edita, & in Basileensi Synodo repetita, atque ab omnibus accepta; ita autem concludit: „Quòd Ecclesiâ universaliter congregatâ Papam inferiorem esse non dubitemus, & quòd authoritas Ecclesiæ integrè servanda est super omnem, quacunque præfulgeat dignitate, etiam Papali, in his quae ad Fidem, & ad Schismatis extirpationem, & ad generalem Ecclesiæ reformationem in Capite & in membris. Secundò Concilium punire potest & debet quemlibet, etiam Papam, qui contumaciter statutis ejus obedire contempsit, ex præmissis infertur. Si universalis Ecclesia tam in Capite quàm in membris debet reformari, oportet hoc fieri per totam Ecclesiam conciliariter congregatam, à Capite incipiendo; **Authoritas Concilii Constantiensis.**

„ neque enim Spiritus mendax fuisse credendus est in ore om-
„ nium illorum virorum celeberrimorum in Constantiensi Sy-
„ nodo congregatorum, qui hoc sanxerunt per Decretum
„ *Frequens;* licèt quidam ex Italica Natione de Collateralibus
„ Papæ molestè illud tulerunt, postea tamen omnes consen-
„ serunt de superioritate Concilii generalis super Papam, li-
„ cèt inimicus homo iterum superseminavit zizania."

Hæc de Conciliari authoritate Constantiæ omnium consensu declaratâ, de zizaniis paulò pòst superseminatis, & per hoc impeditâ reformatione, Viri egregii adhuc subjecta oculis memorabant; quæ etiam serviunt firmandis & illustrandis iis quæ in Joannis à Calore Apologia pro Febronio *Art. IV.* de supparum testimoniis prolata sunt.

pag. 179. post lin. 10.

Demus adhuc recentius augustiúsque exemplum Exemptionis supremâ auctoritate sæculari, sive in parte, sive in toto (prout huic congruum visum fuerit) abolendæ. Præbet illud nobis Regalis Carta seu Rescriptum augustissimæ Imperatricis Viduæ ad Serenissimum Archiducem Lombardiæ Austriacæ Gubernatorem de mense Novembri an. 1771. cujus integrum tenorem hic legere pluribus non erit ingratum:

Imperatrix Regina Apostolica,

„ L'Imperatrice Vedova, Regina &c. &c. Serenissimo Archiduca &c. Consapevole questo Nostro Cancelliere di Corte e Stato, Principe Kaunitz, Conte di Rittberg, delle sovrane Nostre intenzioni, & premure, perchè col richiamarsi ad una perfetta osservanza l'antica Canonica Disciplina, il buon

buon ordine, ed il Siſtema della Gerarchia, venga di nuovo ſottomeſſo il Clero tanto, Secolare, che Regolare dè noſtri Stati, all' originaria e legitima giuriſdizione degli Ordinarj, Ci ha reſo conto dell' eſecuzione, ſtata data coſtì alla Reale Carta dè 5. Giugno proſſimo paſſato, riſpetto a ciò, che determinammo nell' articolo ſecondo della medeſima, con cui Ci piacque di ordinare, che a tal'oggetto, e ſull'exempio di quanto avevamo già riſoluto in rapporto a codeſto Capitolo di Santa Maria della Scala, di Regio noſtro Patronato, veniſſe eſortato codeſto Cardinale Arciveſcovo di obligare tutti gli Eſenti dell'uno, e dell'altro Clero di Milano, ad intervenire a tutte le pubbliche Proceſſioni, tolto ogni preteſo titolo, o privilegio, ſotto pena, nel caſo di diſubbidienza agli ordini dello ſteſſo Arciveſcovo, di perdere immediatamente le Eſenzioni. Abbiamo inteſo pertanto con particolare ſoddisfazione, che, in ſeguito degli opportuni concerti, ſeguiti fra la Giunta Economale, ed il detto Cardinale Arciveſcovo, e dopo paſſate da queſti le convenienti inſinuazioni a riſpettivi Corpi del Clero eſente, era ſtato placidamente conciliato l'ordine, con cui diviſo nelle diverſe Claſſi, dovrà procedere il medeſimo Clero nelle pubbliche Proceſſioni, cioè ritenuto quello della riſpettiva anzianità, oſſia del tempo, in cui ciaſcun Ordine Regolare ebbe la riſpettiva ſua introduzione in codeſta Città, il tutto a tenore della Tabella unita al Decreto Arciveſcovile dè 10. Settembre proſſimo paſſato. Quindi, dandoci Noi per pienamenti ſoddisfatta della Zelante opera e lodevole prontezza, con cui il prelodato Cardinale Arciveſcovo ſi è preſtato anche in queſto incontro a ſecondare le ſuccennate Noſtre premure, vogliamo, che gliene ſia dal Governo manifeſtato nelle forme il pieno Sovrano Noſtro Gradimento. "

antiquæ Diſciplinæ Canonicæ reducendæ intenta,

Regularium Exemptionibus modum ponit;

„ E perchè conoſciamo la convenienza, anzi la neceſſità, di uniformare a queſto provido regolamento tutto il Clero ſi ſecólare, che Regolare di codeſta Noſtra Lombardia, perciò intendiamo, che a tale fine ſieno di Noſtra Mente eſortati non ſolo il detto Cardinale Arciveſcovo di Milano ad eſtendere la ſteſſa provvidenza alla intiera ſua Dioceſi, ma ancora tutti gli altri Veſcovi dello ſtato, ed anche quello di Mantova, perchè ſi preſtino al medeſimo regolamento, da eſeguirſi tanto nelle riſpettive Città, che altreſi in tutt'i luoghi delle loro Dioceſi dentro il Noſtro Dominio, ove vi ſono Conventi di Religioſi, quando ſi tratterà di pubbliche Proceſſioni, o di ſimili atti, che deveno dipendere dalla immediata autorità e giuriſdizione del Miniſtero Veſcovile: reſtando conſeguentemente incarricati e autorizzati i riſpettivi Ordinarj a troncare le Controverſiæ di precedenza nel modo praticato da codeſto Cardinale Arciveſcovo, e ſotto la pena della immediata perdita delle Eſencioni, tanto perſonali, che reali, comminata dalla ſuddetta Reale Carta dè 5. Giugno anno corrente contro quel Corpo del Clero, preteſo eſente, che per avventura foſſe per dimoſtrarſi renitente alle Diſpoſizioni del proprio Ordinario. Sarà dunque della zelante attenzione del Sereniſſimo Arciduca Governatore di far rendere inteſa la Giunta Economale di queſte preciſe Noſtre Intenzioni, onde eſſa ne diſponga il correlativo, & immancabile adempimento. E preghiamo Dio &c. Vienna 14. Novembre 1771. "

easdem penitùs tollere minatur.

Sic religioſiſſima Imperatrix Regina, Regiâ ſuâ authoritate *a*) ſollicita eſt, ut Eccleſiaſtica Diſciplina ad perfectam obſervantiam antiquorum Canonum, & per hoc ad rectum ordinem perducatur; proinde ut Clerus, tam ſæcularis, quàm Regu-

Regularis, prætensè exemptus, originariæ legitimæque Ordinariorum jurisdictioni denuò submittatur. *b*) Eo Spiritu mandat omnibus Exemptis, sæcularibus ac Regularibus, ut publicis Processionibus, assistant, & quibúsvis ordinationibus ab ordinaria authoritate emanantibus se submittant; idque *c*) sub pœna amissionis suæ Exemptionis ipso facto incurrendæ. Ex quo intelligitur, Augustissimam haud dubitasse de supremo & majestatico suo jure Regularium Exemptiones minuendi, imò penitùs tollendi.

pag. 253. post lin. 23.

Non me fugit quod de Sarpio memorat Bossuetus in Defens. Declar. Cleri Gall. Lib. VIII. Cap. 12. scilicet: *Cùm ille Frater Paulus Calvinianæ hæresi, quam cucullatus fovebat, per eorum dissidiorum occasionem aditum aliquem quærens, nullum invenerit, aut Senatum inducere ausus sit, insidiosissimus licèt, ad infringendam Sedis Apostolicæ majestatem &c.* Eadem vir illustrissimus repetit Libro VII. Historiæ Variationum. Accusatio gravis est; sed an fundata? Ad hoc dignoscendum, ad fontem redeundum est, è quo hæ suspiciones atque incusationes prosiliunt. Habent eæ suum fundamentum in quibusdam relationibus insertis Vitæ Guilielmi Bedelli Episcopi Kilmoreensis in Hibernia à Gilberto Burnet conscriptæ, ex Anglico gallicè anno 1687. Amstelodami editæ. Bedellus eo tempore, quo Sarpius Venetiis officio Consiliarii Statûs fungebatur, eàdem in urbe morabatur ùt Capellanus Wottoni Regis magnæ Britanniæ Legati. Cum hoc Bedello Sarpius arctissimo amicitiæ vinculo junctus, & cum eo consilia de introducenda in Statum Venetum Anglicanà religione miscuisse, à Bureto dicitur,

Religio F. Pauli Sarpii.

citur. Vid. Bayle Diction. Critique *Verb. Bedell. Lit. A.* Verùm ipsa hæc circumstantia familiaris commercii inter Sarpium & Bedellum, quæ pro anima prætensæ machinationis ponitur, ex propriis Statûs Veneti principiis evertitur, quippe quibus vigore Edicti de anno 1542. (quod in hunc usque diem religiosè servatur) omnibus Nobilibus, Secretariis & Consiliariis Statûs severissimè inhibitum est, ne quis eorum, quo demum cunque sub prætextu quâve causâ, cum quoquam exteri Principis Ministro, aut minimo etiam ejus domestico familiariter agat aut cum eo conversetur. Reliqua, quæ propriam Sarpii religionem dubiam facere, atque ejus consilia mutandæ in Rep. Veneta religionis arguere possent, solidè confutavit Franciscus Griselinus in Anecdotis ad Fratris Pauli Vitam, anno 1761. ex italico germanicè editis sub titulo *Denckwürdigkeiten des berühmten Fra-Paolo Sarpi. Part. II.* §. 27. *& seqq.* nec non *Part. III* §. 39. *seqq.*

Equidem Jacobus Rex Angliæ Senatum Venetum sollicitari fecit, ut suo exemplo notam juramenti formulam adversùs Rom. Pontificem populis sibi subjectis proponeret, quam ipse suis præscripserat. Verùm cùm Rex hisce talia adderet, quæ Catholicam Religionem turbatura fuissent, Sarpius, avitæ religionis tenax, suos ea de re sensus manifestavit in duabus Epistolis ad Jacobum Lescasserum exaratis, quas ex authentico edidit laudatus Griselinus *l. cit.* §. 32. In harum prima, quæ est de 22. Decembris an. 1609. ita Frater Paulus: *Rex Anglus nos excitare conatus, egit fortè quod è re sua fuit, sed non quod ex nostra. Ille dum rationem suæ fidei reddere vult, & apocalypsin revelare, ea concussit, quæ fidei sunt fundamenta; unde rumor, quòd voluerit fidem pervertere. Ah! quantum profecisset; si sola*

si sola politica tetigisset, & tantùm juramentum defendisset. In altera, quæ est de 23. Januarii 1610. sic loquitur: *Utinam Rex regia tantùm tractasset, & à Theologicis abstinuisset. Prudenter illum fecisse arbitror, quia fortè rebus suis ita conducebat, & cum suis subditis ita tractandum erat. Verùm pro rebus nostris aliter agendum est. Cœlum terræ miscere nolumus, nec humana divinis. Sacramenta & religiosa omnia suis locis manere volumus. Principibus tantùm potestatem suam asserere per divinas Scripturas & Patrum doctrinas licet.* Interim narrationes aut somnia Burneti (qui à pluribus suorum conterraneorum pro fanatico, credulo, quin & falsario habetur) apud *Protestantes* æque ac *Catholicos* fidem & assensum facilè invenerunt: apud *illos* quidem, ut accessione viri magni numerum suum & authoritatem augerent, apud *hos* verò, ut plus odii concitarent homini, qui pro muneris sui parte tam fortiter se se Paulo V. Rom. Pontifici objecerat.

Quod in Examine Judicii Protestantico - Jesuitici pag. 251. refertur, memoriæ Pauli Sarpii egregium monumentum à Serenissima Rep. erectum fuisse, hoc ex laudati Francisci Griselini Anecdotis *Parte III.* §. 33. sic emendandum venit, ut à Nobilissimo Senatu certa pecuniæ summa ex ærario publico in sumptum hujus monumenti impendenda decreta quidem fuerit, attamen monumentum ipsum ex motivis politicis dein imperfectum manserit.

pag. 254. lin. 8.

Ad pristina nitendum esse, populis christianis tempore Tridentini adeo persuasum fuit, ut Regis Christianissimi Oratores Ecclesia ad originarium statum

tum reducenda.

tores ad hoc Concilium proficiſcentes tale de Reformanda Eccleſia mandatum acceperint: *Primum id videri, ut ad Eccleſiæ initia redeatur, ut Eccleſiæ ſtatus ad originis ſuæ puritatem quàm maximè accedat.* Memoire pour le Concile de Trente *pag.* 173. Ad hoc etiam, quantum iniquitas temporum & perſonarum tulit, ipſimet Tridentini Patres intenderunt. Hinc Seſſ. XXIII. de Ref. Cap. 7. legitur: *Sancta Synodus antiquorum Canonum veſtigiis inhærendo decernit.* Ibid. Cap. 16. *Sancta Synodus veſtigiis ſexti Canonis Concilii Chalcedonenſis inhærendo ſtatuit.* Item Seſſ. VI. de Ref Cap. 1. *Placuit ſacroſanctæ Synodo antiquos Canones, qui temporum & hominum injuriâ pene in deſuetudinem abierunt .... innovare, quemadmodum virtute præſentis decreti innovat.* Denique Seſſ. XX. de Ref. Cap. 1. *ſtatuit ſancta Synodus, ut quæ aliàs à ſummis Pontificibus & à ſacris Conciliis .... copiosè ac ſalubriter ſancita fuerunt, eadem impoſterum obſerventur. Si qua verò ex his in deſuetudinem abiiſſe* (Ordinarii) *compererint; ea quàmprimùm in uſum revocari, & ab omnibus accuratè cuſtodiri ſtudeant; non obſtantibus conſuetudinibus quibuscunque.* Ut quid autem Spiritus Dei hunc antiquitatis & priſtinæ puritatis ſermonem loquens, ab Epiſcopis ſolùm audietur, non verò penetrabit usque ad cor Romani Pontificis!

pag. 283. poſt lin. 28.

Locus divi Bernardi explicatus.

Romani ad illimitatum Pontificiæ poteſtatis uſum referunt locum S. *BERNARDI* Lib. III de Conſid. Cap. 4. ubi *ſic ſactitando*, inquit, *probatis vos habere plenitudinem poteſtatis, ſed juſtitiæ fortè non ità. Facitis hoc quia poteſtis; ſed utrùm hæc debeatis quæſtio eſt.* Hinc dicunt, ſancto Doctori certum fuiſſe,

fuisse, quòd Pontifex in omnes Christianos, etiam laicos, habeat plenitudinem potestatis. Nos supremam in Ecclesia potestatem, quam S. Bernardus vocat *plenitudinem potestatis*, Pontifici non negamus; sed summæ potestati eum, quem Canones præscribunt, adhibendum esse modum contendimus, atque in eo Bernardum habemus consentientem, dum ibidem illud etiam subdit: *Vides quàm verus sit sermo ille, Omnia mihi licent, sed non omnia mihi expediunt. Quid si fortè non licet! Ignosce mihi, non facilè adducor licitum consentire, quod tot illicita parturit.* Sic ille extraordinaria & arbitraria inter illicita reputat. Nos id tantùm volumus, ne arbitrariis & Canoni adversantibus imperiis Ecclesiæ gubernentur, in eóque reponimus Ecclesiasticam libertatem.

pag. 289. in fin.

Dominus Ecclesiasticam potestatem componendo & Regiam, Apostolos allocutus hæc verba protulit Lucæ XXII. ℣. 25. 26. *Reges gentium dominantur eorum, vos autem non sic.* Quod discrimen ut apertius fiat, observandum venit, Jus, quod in negotiis publicis versatur, ita Regibus commissum esse, ut constitutiones & mandata, quæ hanc partem imperii attingunt, ab eorum nutu pendeant, nec indigeant ullo civium consensu. Itaque pacis & belli summum atque liberum arbitrium, & subsidiorum, quæ ad utriusque imperii rationes necessaria sunt, ad solum Principem spectat. Hujus jure & virtute imperii Princeps potest singulorum, quin & provinciarum dispendio totius Reipublicæ salutem procurare. Verùm ab hac imperii parte longè abest auctoritas Ecclesiæ, quæ ita singulorum saluti est addicta, ut neminem perdere possit

Discrimen regiminis Ecclesiastici à Civili.

 ad

ad ſalvandos cæteros. Hoc ſenſu verum dominatum Regibus, non autem Sacerdotibus, aſſerit divus Bernardus, & ferè totus in eo eſt, ut hanc ſententiam Eugenio Pontifici perſuadeat, ita ad eum ſcribens Lib. II. Cap. 6. *Non enim tibi ille* (Petrus ſc.) *dare quod non habuit potuit; quod habuit, hoc dedit, ſollicitudinem, ùt dixi, ſuper Eccleſias. Numquid dominationem? Audi ipſum: Non dominantes in clero, ſed forma facti gregis. Et ne dictum ſolâ humilitate putes, non etiam veritate, vox Domini eſt in Evangelio: Reges gentium dominantur eorum, & qui poteſtatem habent ſuper eos, benefici vocantur. Et infert: Vos autem non ſic. Planum eſt, Apoſtolis interdicitur dominatus. I ergo tu, & tibi uſurpare aude, aut dominans apoſtolatum, aut Apoſtolicus dominatum. Planè ab alterutro prohiberis. Si utrumque ſimul habere velis, perdes utrumque.* Quinimò Principibus ſæculi merum jus imperandi eâ etiam ratione aſſerendum eſt, ut duris quoque & acerbis Principum dyſcolorum mandatis cedendum ſit; quod tamen obſequii genus adeo diſtrictè à Chriſtianis Eccleſiæ benignitas non exigit.

Hæc genuina indoles poteſtatis Civilis; ſive illa penes unum ſit, ſive apud plures, ſeu pro portionibus æqualibus ſeu inæqualibus; pro voluntate ſcilicet hominum in unam ſocietatem coëuntium, ex ſuo arbitrio, aut ab initio, aut pòſt, uni vel pluribus Principibus vel Primoribus imperium in ſe & jurisdictionem tribuentium. Poſſunt hæc variare, & de facto variant in infinitum pro diverſitate Rerump. Hæc certa, omnibúsque nota ſunt, & ſemper fuerunt. Alia planè eſt ratio Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, in qua nec Pontifex nec populus, ſed *Chriſtus & Eccleſia* ſuam cuique portionem jurisdictionis ac poteſtatis aſſignant pro bono & ſpirituali ſervitio fidelium.

delium. Si his persuadeatur (uti ex doctrina sæculorum ignorantiæ eis persuadere conatur Benedictus XIV. *in Tract. de Synodis Lib. I. Cap.* 4.) Episcopos *à Pontifice* habere potestatem conferendi beneficia, causas audiendi, censuras ferendi, & cætera præstandi, quæ ad subjecti gregis regimen sunt necessaria; error est, utcunque vetus, qui Pontifici nihil addit, Episcopis nihil tollit. Verùm ab his argumentum & sequela duci non potest ad jura Principi sæculari ex populi consensu, sive ab initio, sive deinceps delata.

pag. 316. lin. 4.

Bossuet *Expositio Doctrinæ Cathol. pag.* 194. *edit. an.* 1761. „ Tanta est supremæ illius autoritatis in Ecclesia necessitas, quò de fide Scripturarúmque sensu ortæ controversiæ dirimantur, ut Adversarii, postquam illam velut intolerandam tyrannidem traducere conati sunt, eandem ipsi quoque admittere, ac dissensionibus componendis velut certum remedium adhibere coacti sint. ” Synodi in Ecclesiis Protestantium sunt inutile remedium ad tollendas controversias fidei,

„ Cùm enim ii, qui dicuntur Independentes, palam professi essent, unicuique fidelium ex propriæ conscientiæ præscripto vivendum, nec esse, cur judicium privatum ullius Ordinis aut Collegii, vel Ecclesiastici Conventûs autoritati subjiciat; cúmque his insistentes placitis, Synodis se submittere recusarent; hanc doctrinam Carentonensis Synodus anno 1644. habita iisdem rationibus, iisdem adducta incommodis damnavit, quibus nos illam repudiamus. Principio notat illa Synodus, in eo situm esse Independentium errorem, quòd doceant, *unamquamque Ecclesiam suis propriis legibus ita gubernari debere, ut in rebus ecclesiasticis nemini subjecta sit, at-*

que à nemine dependeat, neque ullam Colloquiorum, Synodorúmque autoritatem ad suum regimen administrationémque agnoscere teneatur. De eo verò errore ita judicat Synodus, esse hanc sectam *tam Reipublicæ, quàm Ecclesiæ perniciosam; absurdis quibuscunque insanisque commentis viam aperire; omnes iis medendi rationes tollere; ac si illi sententiæ locus esset, posse tot Religiones fingi, quot Paræciæ, privatíve Conventus forent.* Quibus postremis verbis apparet voluisse Synodum eam, quam hoc decreto constituit, subjectionem ac dependentiam ad fidei negotia præcipuè pertinere, cùm maximum incommodum, quod ex independentia eventurum notat, illud sit: *Posse tot Religiones fingi, quot Paræciæ forent.* Necesse est igitur ex hujus Synodi decreto singulas Ecclesias, multóque magis singulos homines privatos à superiori aliqua autoritate, quæ penes Conventum ad quem Collegiúmve sit, in rebus fidei pendere, cui autoritati judicium proprium omnes subjiciant. Neque enim abnuunt Independentes Dei se verbo submittere, prout illud sibi intelligendum credent, neque Synodorum amplecti decreta, quæ postquam excusserint, æqua judicabunt. Illud verò negant, ullius se decreti ecclesiastici autoritate teneri, aut ullum esse Conventum, cui proprium ac privatum judicium subjicere debeant: quod nempe ab ipsis Calvinianis acceperint Conventum omnem, etiam ipsius universalis Ecclesiæ, hominum societatem esse erroribus obnoxiam, cuíque adeo suum subjicere privatum judicium Christianus homo non debeat, cùm id obsequii soli debeat Deo . . . . "

„ His vitandis incommodis, ex quibus Christianam Religionem convelli, ac penitus labefactari necesse esset, coacta est Carentonensis Synodus, *aliquam in rebus ecclesiasticis dependen-*

pen-

pendentiam constituere etiam in eis, quæ ad fidem pertinent. Quæ dependentia animíque subjectio nunquam pestiferos, quibus obviam ire voluerunt, prohibebit eventus, nisi nobiscum consentiant, ac decernant, privatam quamque Ecclesiam, multóque magis privatum unumquemque Christianum certò debere credere, judicium proprium esse Ecclesiæ autoritati necessariò subjiciendum. "

„ Itaque Calvinianos videmus Cap. 5. suæ Disciplinæ Tit. de Consistoriis Art. 31. cùm præscribunt rationem *finiendarum controversiarum, quæ de aliquo seu doctrinæ seu disciplinæ capite oboriri possent*, statuere primò conaturum Consistorium, *omnia ex verbo Dei placidè ac sine strepitu componere*; deinde positis Consistorio, Colloquio, Synodo Provinciali, veluti totidem jurisdictionis gradibus, cùm denique ad Nationalem Synodum devenêre, supra quam nulla apud eos potestas sit, de eo hæc dicere: *Hîc integra fiet & ultima per verbum Dei totius quæstionis decisio, cui, si renuant omnino acquiescere, errorésque disertè abjicere, ab Ecclesia abscindentur.* Quo loco manifestum est, Calvinianos supremi illius judicii vim Dei verbo non tribuere secundùm se sumpto, præcisóque ab Ecclesiæ interpretatione; cùm verbo eodem in prioribus sint usi ecclesiasticis judiciis, nec eò minùs sinant ab iis appellari. Non igitur aliter illud verbum, quàm si supremo Ecclesiæ judicio expositum sit, *ultimam illam* facit *decisionem, cui quicunque omninò acquiescere renuit*, quamvis sibi verbum Dei favere dictitet, non alius jam habeatur, quàm profanus quidam, qui sacrum illud verbum adulteret, eóque ad errores suos tuendos abutatur. "

„ At formula litterarum, quæ à Synodo Victoriacensi in Armorica anno 1617. conscripta est provinciis usurpanda, quoties ad nationalem Synodum Legatos mittant, habet aliquid longè

& ad uniendos in eadem Religione Christianos

gè validius; his enim concepta eſt verbis: *Promittimus coram Deo, iis omnibus nos ſubjiciendos, quæ in ſanƈto veſtro cœtu conventa & decreta erunt, iis parituros, & omni noſtrâ facultate executuros; quòd nobis perſuaſum ſit fore ut Deus ei præſideat, vòſque Spiritu ſanƈto ſuo in omni veritate & æquitate per verbi ſui regulam dirigat.* Non id hìc agitur ut Synodi alicujus decretum ſuſcipiant tum, cùm ad Scripturæ mentem dixiſſe compererint; quin potiùs Synodo ſe antè ſubjiciunt, quàm congregata ſit; ideóque ſubjiciunt, quòd perſuaſum habeant, *fore ut Spiritus ſanƈtus ei cœtui præſideat.* Quòd ſi id humanâ tantùm præſumptione perſuaſum habent, qua fide poſſunt *promittere coram Deo ſe ſubjiciendos iis omnibus, quæ conventa erunt & decreta, eis parituros, & omni facultate ſuâ executuros?* Si verò de Synodo congregandâ tam præclarè ſentiunt, quòd credant Spiritum ſanƈtum Eccleſiæ in ſupremis judiciis aſſiſtere, nil jam ampliùs ipſi Catholici poſtulant. "

„ Sic igitur agunt Adverſarii, ut qui nobiſcum de ſuprema illa autoritate conſentiant, quâ ſublatâ nulla unquam orta de Religione dubitatio finiri poſſit. Sin autem cùm jugum excutere aggreſſi ſunt, negarunt teneri Chriſtianos privatum judicium Eccleſiæ judicio ſubjicere; ordinis deinde conſtituendi ratio id exegit, ut ultrò admitterent, quod primùm ſeceſſionis tuendæ gratiâ repudiaverant. "

INDEX.

A.

B.

C.

Clau-

D.

E.

Episco-

F.

G.

H.

I.

K.

L.

L.

M.

O.

P.

S.

T.

Triden-

U.

ERRATA.

Pag. 5. lin. 28. post *privilegium*. add. *intelligitur*.
pag. 18. lin. 14. & 16. *Cap*. leg. *Tit*.
pag. 24. lin. 21. *affectum*. leg. *effectum*.
pag. 32. lin 4. *evertâ*. leg. *eversâ*.
pag. 36. lin. 29. *hoc*. leg. *hac*.
pag. 39. lin. 6. *&*. leg. *ad*.
pag. 47. lin. 17. *tenetur*. leg *tenentur*.
pag. 49. lin. 29. *Civitatis*. leg. *Civitas*.
ibid. lin. 30. *extrema terra*. leg. *ab extrema terra*.
pag. 59. lin. penult. *Ecclesie*. leg. *Ecclesia*.
pag. 62. lin. 3. *Consilii*. leg. *Concilii*.
pag. 64. lin. 5. *Consilio*. leg. *Concilio*.
pag. 67. lin. 19. *depositiones*. leg. *depositionis*.
pag. 83. lin. 20. *haut*. leg. *haud*.
pag. 98. lin. 13. *inductum*. leg. *inductam*.
pag. 102. lin. 13. *concilium*. leg. *consilium*.
pag. 105. lin. 22. *ab eo*. leg. *ab ea*.
pag. 109. lin. 14. *ex* leg. *ea*.
pag. 118. lin. 19. *prò Romano*. add. *Primatu*.
pag. 128. lin. 7. *quod*. leg. *quoad*.
pag. 140. lin. 7. *concessit*. leg. *concessis*.
pag. 152. lin. 11. post *aliarum*. add. *Ecclesiarum*.
pag. 157. lin. 11. *earam*. leg. *earum*.
pag. 160. lin. 20. *monstruosis*. leg. *monstrosis*.
pag. 167. lin. 13. *elicitos*. leg. *editos*.
pag. 181. lin. 20. *Cap. V*. leg. *Tit. V*.
pag. 182. lin. 2. *in Germania*. leg. *quater in Germania*.
ibid. lin. 20. *jure*. leg. *jura*.
pag. 188. lin. 6. *jure*. leg. *jura*.
pag. 190. lin. 1. *passunt*. leg. *possunt*.
pag. 192. lin. 17. *publicavit*. leg. *non publicâvit*.
pag. 202. lin. 1. *utrunque*. leg. *utcunque*.

pag.

pag. 207. lin. 13. *est in ea.* leg. *est in eo.*
eâd. lin. *injustas.* leg. *injusta.*
pag. 212. lin. 3. *vultu.* leg. *vultui.*
pag. 219. lin. 5. *Lit. e.* leg. *Lit. f.*
ibid. lin. 22. *abusum.* leg. *abusuum.*
pag. 221. lin. 28. *nunc.* leg. *hunc.*
pag. 234. lin. 18. *Romanam.* leg. *Romanam Curiam.*
pag. 237. lin. 11. *paulè.* leg. *paulò.*
pag. 248. lin. 10. *binorum.* leg. *trium.*
ibid. lin. 11. *totidem.* leg. *duorum.*
pag. 249. lin. 7. *anno* 1747. leg. *anno* 1757.
pag. 255. lin. 6. *sument.* leg. *sumant.*
ibid. lin. 10. *ioterea.* leg. *interea.*
pag. 267. lin. 26. *nec.* leg. *nec non.*
pag. 274. lin. 5. *Religionis.* leg. *Religioni.*
pag. 276. lin. 2. *evecationis.* leg. *evocationis.*
pag. 277. lin. 16. *intea.* leg. *inter.*
pag. 279. lin. 24. *humana.* leg. *humano.*
pag. 281. lin. 5. *gramaticus.* leg. *grammaticus.*
pag. 290. lin. 7. *Auctorum.* leg. *Actorum.*
pag. 331. lin. 14. *Idem.* leg. *Iidem.*
pag. 332. lin. penult. *ejectus.* leg. *ejectis.*
pag. 338. lin. 5. *ducentes.* leg. *ducentas.*
ibid. lin. 25. *ex.* leg. *ea.*
pag. 357. lin. 5. *fispetto.* leg. *rispetto.*
pag. 359. lin. ult. *Bureto.* leg. *Burneto.*